PAULO COELHO

Piligrimas

VAGA

PAULO COELHO

PILIGRIMAS

Iš portugalų kalbos vertė
Valdas V. Petrauskas

VILNIUS 2007

UDK 869. 0(81)-3
Co-38

Paulo Coelho
O DIÁRIO DE UM MAGO
Rio de Janeiro, Rocco, 2003

ISBN 978-5-415-01946-5

TURINYS

PASKYRIMAS

Prasidėjus kelionei šventojo Jokūbo keliu, pamaniau, kad štai išsipildo viena pačių slapčiausių jaunystės svajonių. Tu man buvai magas donas Chuanas, ir, ieškodamas to, kas Nepaprasta, aš pats išgyvenau Kastanedos sagą.

Tačiau tu įnirtingai priešinaisi, kai bandžiau paversti tave didvyriu. Dėl to mudviejų santykiai kurį laiką buvo gana įtempti, kol pagaliau aš suvokiau, jog visa, kas Nepaprasta, atsitinka Paprastų Žmonių Kelyje. Šiandien šis dalykas man tapo pačia brangiausia dovana. Dabar galiu padaryti viską, ko tik širdis geidžia. Ir taip bus iki paskutinės mano gyvenimo dienos.

Tai, ką suvokiau toje kelionėje, noriu papasakoti visiems ir, atsidėkodamas šią knygą skiriu tau, Petrusai.

AUTORIUS

PRATARMĖ

Įsivaizduokite Ramiro I viešpatavimą, mūšį prie Logronjo ir šventąjį Jokūbą, raitą ant balto žirgo, jojantį krikščionių kariuomenės priešakyje ir triuškinantį Abdurachmano II vadovaujamus maurus. Nuo anų tolimų laikų visi, kas valdė žemes Kampus Steloje, Ispanijos miestelyje, išsidėsčiusiame Pedroso kalno papėdėje, kur vyko garsusis mūšis, kasmet šventajam Jokūbui aukoja vyną arba grūdus. Netrukus po mūšio, kai vietiniai gyventojai įsitikino, jog šventojo palaikai palaidoti kaip tik ten, miestelis tapo maldininkų lankymo vieta. Devyni šimtai devyniasdešimt septintais metais jį nusiaubė maurai, nuo tūkstantis aštuoni šimtai devintųjų iki tūkstantis aštuoni šimtai keturioliktųjų buvo užėmę prancūzai, tačiau tas kraštas jau buvo šventas, ir visi keliai, vedantys į jį, – nušviesti magijos. Kiekvienas kelias, jei tik juo einant išsipildo svajonė, yra magiškas.

O tam, ką vilioja magija, svajonei įgyvendinti reikalingas Kelias. Žmogaus dvasia, nuo neatmenamų laikų ieškanti būties paslapčių atskleidimo šaltinių, vertina bet kokią šviesą, išsklaidančią tamsą. Šios knygos žavesį sudaro tai, jog ji skelbia: tu pats gali rasti kelią, pasiekti svajonę, atgauti kalaviją.

Šventasis Jokūbas Vyresnysis buvo vienas iš dvylikos apaštalų, žvejys, apaštalo Jono brolis. Suėmus Kristų, jis dingo iš Jeruzalės,

tačiau po Kristaus nukryžiavimo grįžo ir pasidarė naujo tikėjimo skelbėjas – toks aistringas, kad Erodas Agripa nuteisė jį mirti, kai jis buvo keturiasdešimt ketverių.

Kaip ir šventajam Jokūbui, Paolui Koeljui būdingas Tikėjimas ir Įkvėpimas. Kai susipažinau su juo, negalėjau nė įsivaizduoti, jog kas nors galėtų man atskleisti visiškai naują ir nežinomą pasaulį. Ir, panašiai kaip Meilė, apsilankanti, kai tau šešiolika, arba Filosofija, ateinanti, kai tau dvidešimt, Paulo Koeljo knygoje man atsiskleidė tai, jog pasaulis nepalyginamai didesnis, nei mes įsivaizduojame. Smelkdamiesi į jo paslaptis, turime vadovautis ne vien griežta logika, bet ir Intuicija, apšviečiančia protą apreiškimo šviesa. Tiems, kurie stengiasi įkūnyti savo svajones, reiškiniai, neįmanomi tradicinių filosofų požiūriu, atveria dvasinio regėjimo galimybę.

Ir per Paulo ir Petruso dialogus mumyse atsiveria Kelias. Štai jiedu eina keliu, – Petrusas ir Paulas, Petras ir Povilas. Šventieji Petras, Jokūbas ir Jonas niekada pernelyg nemėgo šventojo Povilo, priešingai – jie, įsitikinę kabalistai, gana didelę duoklę atiduodavo pagoniškosioms paslaptims. Šventasis Povilas, pranokstantis juos išmintimi, labiau išprusęs ir nepalyginamai geriau išmanantis filosofiją, buvo priverstas kęsti nuoskaudas tų, kurie tvirtino, kad jis apduotas Gnosiu, arba graikų misterijų išmintimi. Visai neatsitiktinai pagrindiniai „Piligrimo" veikėjai yra vardu Petras ir Povilas. Štai jiedu eina – šnekučiuodami, gurkšnodami vyną, po truputį pažindami pasaulį.

Tikėjimas, Viltis (Įkvėpimas) veda mus prie Gailestingumo (Meilės). Paulas apdovanotas visomis trimis savybėmis. Tačiau ar ne Tikėjimas suvedė šventąjį Jokūbą su gyvenimu? Ar ne Viltis paskatino jį įkvėptai atlikti kelionę? Nepamirškime, kad „entuziazmas" graikiškai yra Dieviškumo sinonimas ir paraidžiui reiškia „turintis Dievą

savyje". Jis taipgi dosniai apdovanotas Meile, kurią pagal graikų tradiciją skirsto į *Erosą*, *Filą* ir *Agapę*. Pastaroji – svarbiausioji – Meilės apraiška kitados buvo verčiama kaip „valgis", o tai iš karto mums primena Platono dialogus. Juk jo „Puota" – tai irgi veikiau pasakojimas negu dialogas, nors vokiečių filosofai vietoj žodžio „Puota", įsišaknijusio romėnų tradicijoje, vartoja žodį „simpoziumas". Mūsų laikais puota ir simpoziumas – iš esmės skirtingo pobūdžio reiškiniai. Tačiau pateiktas mums žinias, kaip ir valgį, galime išmėginti, ištirti, o jeigu patinka – praryti ir įsisavinti. Žinios ir maistas, kaip ir meilės objektas, tampa dalimi mūsų pačių. Ir vėl pasitvirtina, kad graikai buvo teisūs.

Tokia šio „Dienoraščio" esmė. Tai susitikimas su pačiu savimi. Didi svajonė, įsikūnijanti ilgo ir vargingo kelio gale. Tą kelią gali nueiti kiekvienas, panorėjęs jį įveikti. Kaip ir jo mėgstamiausias autorius Viljamas Bleikas, Paulas Koeljas atsisako ankstesnės tradicijos ir kuria savąją. Vietoj įvaizdžio jis pasirinko charizmą, o vietoj stereotipų – liepsningus simbolius. Jis įsitikinęs, kad regimojo pasaulio daiktai matomi ir vaizduotės akimis. Prisimindamas Bleiko pamokas, apsiginklavęs įgimta drąsa, Koeljas sugebėjo sugretinti tigrą (patirtį) ir ėriuką (naivumą) ir apibūdinti abu kaip vienodai puikius, nes ir vienas, ir kitas „pamatyti akimi, sukurti Nemirtingojo rankomis". Paulo Koeljo kelias nuostabus ir vaisingas – sveikiname jį. Tegu kiekvienas mūsų pabando susirasti savąjį.

Claudia Castello Branco

Po dvidešimties metų

Sėdžiu nedidelio miestelio sode, Pietų Prancūzijoje.

Žvelgdamas į kalnus, prisimenu, kaip prieš dvidešimt metų ėjau per juos pėsčias, pirmą kartą atsidūręs Šventojo Jokūbo kelyje.

Ir laikas tarytum grįžta atgal: pavakarė, puodelis kavos, stiklinė mineralinio vandens, aplink šnekučiuodami vaikščioja žmonės, – tik šį kartą aplink driekiasi Leono lygumos, skamba ispanų kalba, artėja mano gimtadienis, ir jau nueita daugiau kaip pusė kelio į Santjago de Kompostelą.

Žvelgiu į priekį ir matau vienodą kraštovaizdį, vedlį, irgi gurkšnojantį kavą bare, tarytum išdygusiame nežinia iš kur. Žvelgiu atgal – tas pats vienodas kraštovaizdis, tik skiriasi tuo, jog matyti mano pėdos, bet tai neilgam: nespės nusileisti naktis, o vėjas jau bus nušlavęs visus pėdsakus. Viskas atrodo netikra. Ką aš čia veikiu? Tas klausimas neduoda man ramybės, nors prabėgo jau kelios savaitės, kai esu čia.

Aš ieškau savojo kalavijo. Atlieku RAMo apeigas – RAMo, nedidelio Katalikų Bažnyčios ordino, kuriam rūpi ne kokios nors paslaptys ar misterijos, bet tik simbolinės pasaulio kalbos mįslė. Man rodos, jog aš apsirikau, jog dvasinių dalykų paieš-

kos neturi prasmės ir logiškai nepagrįstos – verčiau būčiau likęs Brazilijoje ir užsiiminėjęs įprastais reikalais. Labai abejoju, kad sugebėsiu nuoširdžiai ieškoti dvasinių dalykų – nes be galo sunku ieškoti Dievo, Kuris niekada nesirodo, melstis tam tikru laiku, klajoti stebuklingais keliais, būti drausmingam, nuolankiai vykdyti įsakymus, nors ir pačius beprasmiškiausius.

Taigi, svarbiausia, jog aš nelabai tikiu savo nuoširdumu. Visas tas dienas Petrusas man kartojo, kad šitas kelias atviras visiems, kad tai – paprastų žmonių kelias, ir tie žodžiai mane nuvylė. Juk aš maniau, jog, dėdamas tokias pastangas, užsitikrinsiu sau garbingą vietą tarp nedaugelio išrinktųjų, kone prilygstančių didiesiems Visatos archetipams. Aš maniau, jog pagaliau pasitvirtins visos tos istorijos apie slaptąsias Tibeto išminčių vyriausybes, apie magiškąją galią sužadinti meilę ten, kur nėra nė menkiausio potraukio, apie apeigas, kurias atlikdamas regi, kaip atsiveria Rojaus vartai.

Tačiau Petrusas man pasakė visai ką kita: išrinktųjų nėra. Visi yra pašaukti, visi, kurie, užuot svarstę: „Ką aš čia veikiu?“, nutaria padaryti ką nors arba pažadinti širdyje įkvėpimą. Rojaus vartai atsidaro tiems, kurie darbuojasi, pagauti įkvėpimo, o prie Dievo mus veda meilė, iš pagrindų pakeičianti žmogų. Ir su Šventąja Dvasia mus veikiau sieja įkvėpimas, o ne šimtus, tūkstančius kartų skaitomi klasikiniai tekstai. Ir stebuklai įvyksta tik tada, kai ima viršų noras patikėti, kad ne vadinamieji „slaptieji ritualai“, ne „įšventinimo apeigos“ yra stebuklas, o gyvenimas. Ir tik žmogaus valia atlikti tai, kas jam lemta, padaro jį žmogumi, o ne samprotavimai apie būties paslaptis.

Ir štai aš esu čia. Nuėjęs daugiau kaip pusę kelio į Santjago de Kompostelą.

Aną dieną Leone, o dabar jau taip toli praeitin nusikėlusiais tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt šeštaisiais metais, aš dar nežinojau, jog po šešių ar septynių mėnesių parašysiu knygą apie tai, ką patyriau tame kelyje, nežinojau, jog mano širdyje jau leidžiasi ieškoti lobių piemuo Santjagas, jog moteris, vardu Veronika, prisiris tablečių, bandydama nusižudyti, jog netrukus Pilara atsisės Pjedros upės pakrantėje ir verkdama ims rašyti dienoraštį. Nieko panašaus nežinojau tą akimirką, tik buvau sudirgęs, susinervinęs ir nesugebėjau kalbėtis su Petrusu, nes tą akimirką suvokiau, kad niekada man nebepavyks grįžti atgal prie savo ankstesnių darbų ir rūpesčių netgi tuo atveju, jeigu man siūlytų padorią pinigų sumą kiekvieno mėnesio pabaigoje, gerą nuotaiką, darbą, kurį puikiai išmanau ir neblogai moku daryti. Suvokiau, kad turiu pasikeisti ir siekti savo svajonės, vaikiškai naivios, juokingos ir, galimas daiktas, neįgyvendinamos – tapti rašytoju: širdies gilumoje slapčia visada troškau rašyti, tačiau nedrįsau užsikrauti tokios naštos ir atsakomybės.

Petrusas baigia gerti kavą ir mineralinį vandenį, paprašo, kad apmokėčiau sąskaitą, nes mums reikia eiti – iki artimiausio miestelio liko vos keli kilometrai. Pro šalį šnekučiuodami vaikščioja žmonės, akies krašteliu dirsteli į du piligrimus, ko gero, pagalvodami: „Dar pasitaiko pasaulyje keistuolių, visada pasiryžusių pabandyti atgaivinti jau seniai mirusią praeitį.“[1] Pavakarė, dvidešimt septyni laipsniai karščio, ir aš tūkstantąjį kartą save klausiu, ką gi aš čia veikiu.

---

[1] Tais metais, kai atlikau kelionę į Santjagą de Kompostelą, Šventojo Jokūbo keliu praėjo viso labo keturi šimtai žmonių. Oficialiais duomenimis, tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt devintaisiais metais, neoficialiais duomenimis, pro šičia minėtą barą kasdien praeidavo keturi šimtai žmonių. (*Aut. past.*)

Ar aš troškau pasikeisti? Tikriausiai netroškau, tačiau vis dėlto iš esmės keičiuosi eidamas tuo keliu. Ar aš troškau pažinti paslaptis? Tikriausiai troškau, tačiau šitas kelias mane tolydžio mokė, jog apskritai nėra jokių paslapčių, jog, pasak Kristaus, nėra nieko paslėpta, kas nebūtų atskleista, nieko slapta, kas nepasidarytų žinoma ir neišeitų aikštėn. Žodžiu, viskas įvyko priešingai, nei tikėjausi.

Mudu pasikeliame nuo stalo ir tylėdami keliaujame toliau. Aš mąstau nugrimzdęs į savo mintis, mane drasko abejonės, o Petrusas, ko gero, galvoja apie savo darbą Milane. Čia jis atsidūrė tik todėl, jog atlieka kažkokį Tradicijai duotą įžadą, tačiau, visai galimas daiktas, irgi laukia, kada pasibaigs ši kelionė ir jis pagaliau galės grįžti prie mėgstamo darbo.

Iki pat vakaro einame tylėdami. Tuo metu dar nebuvo mobiliųjų telefonų, faksografų, elektroninio pašto. Mudu įkalinti priverstinio bendravimo varžtuose. Iki Santjago de Kompostelos dar toli, ir aš negaliu įsivaizduoti, jog kelias mane veda ne tik į šitą miestą, bet ir daugybę kitų pasaulio miestų. Nei aš, nei Petrusas nė nesuvokiame, jog šią pavakarę, eidamas Leono lyguma, aš keliauju ir į jo gimtąjį Milaną, kur atsidursiu po dešimties metų, nešinas knyga, kuri vadinsis „Alchemikas". Aš einu pasitikti savo likimo, apie kurį tiek svajojau ir kuriuo taip dažnai netikėjau.

Einu trokšdamas parašyti savo atgimimo istoriją.

Paulo Coelho

St. Martin, Janeiro, 2006

Apaštalai tarė:
„Viešpatie, štai čia pora kalavijų."
Jis atsakė:
„Gana!"

EVANGELIJA PAGAL LUKĄ, 22, 38

PROLOGAS

– O dabar švenčiausiojo RAMo akivaizdoje prisilieski rankomis prie Gyvojo Žodžio ir pasisemki tiek jėgų, kad galėtum tapti jo liudytoju šioje Žemėje!

Mokytojas iškėlė mano naująjį kalaviją, neištraukdamas jo iš makšties. Sutraškėjo laužo liepsna: geras ženklas, bylojantis, jog apeigos turi tęstis toliau. Tuomet pasilenkiau ir rankomis ėmiau rausti žemę.

Tai buvo tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt šeštų metų sausio antrąją, Siera do Maro viršukalnėje, netoli kalnagūbrio, vadinamo Aguljas Negras. Be manęs ir Mokytojo, dar buvo mano žmona, mano mokinys, vietinis vedlys ir viso pasaulio ezoterinius ordinus jungiančios didžiosios brolijos, žinomos „Tradicijos“ vardu, atstovas. Visi penki, taipgi ir vedlys, kuriam buvo iš anksto pasakyta, kas turi įvykti, dalyvavome iškilmingose apeigose – mano įšventinime į RAMo ordino Mokytojus.

Pagaliau išrausiau žemėje negilią, bet gana ilgą duobę. Iškilmingai paliečiau žemę, tardamas apeiginius žodžius. Tuomet prisiartino žmona ir įteikė man kalaviją, kuriuo naudojausi daugiau nei dešimt metų, atlikdamas šimtus magijos veiksmų.

Paguldžiau kalaviją į duobę. Paskiau užverčiau jį žemėmis ir suplūkiau tą vietą, kad neliktų nė menkiausio pėdsako. Tuo pat metu prisiminiau visus išbandymus, tekusius mano daliai, prisiminiau tai, ką patyriau ir ko išmokau turėdamas šį senovinį kalaviją, tikrą draugą. Dabar jį sugrauš žemė: plieno ašmenys ir medinė rankena vėl pasotins tą pačią versmę, iš kurios sėmėsi tiek Galių.

Mokytojas priėjęs padėjo prieš mane naują kalaviją – į tą vietą, kur buvo palaidotas senasis. Tuomet visi išskėtė rankas, ir Mokytojas, naudodamasis savo galiomis, apsiautė visus keista šviesa, kuri nešvietė, bet vis dėlto buvo regima, ir dabar kiekvienas mūsų atrodė kitaip, ne vien tik gelsvų laužo atšvaitų nutviekstas. Paskui, ištraukęs iš makšties savo kalaviją, palietė juo mano pečius ir galvą tardamas:

– Remdamasis RAMo galybe ir meile, skiriu tave nuo šiolei ir iki paskutinės gyvenimo dienos šio ordino Mokytoju ir Riteriu. R – Rūstybė, A – Apvaizda, M – Malonė, R – *Regnum*, A – *Agnus*, M – *Mundi*[2]. Paėmęs šį kalaviją, niekada ilgai nelaikyk jo makštyje, idant nerūdytų, tačiau, apnuoginęs, niekada nekišk atgal į makštį nepadaręs Gero Darbo, nepraskynęs Kelio ir nepagirdęs Priešo krauju.

Ir kalavijo smaigaliu įbrėžė man kaktą. Nuo tos akimirkos jau neprivalėjau tylėti, slėpti savo galių ar neseniai Tradicijos kelyje įgytų gebėjimų daryti stebuklus. Nuo tos akimirkos aš buvau Magas.

Ištiesiau ranką paimti naujojo kalavijo juoda makštimi ir pusiau juoda, pusiau raudona rankena, kalavijo, kurio plienas

[2] Regnum – karalystė, Agnus – avinėlis, Mundi – pasaulis (*lot.*).

niekados netrupa, o medis netrūnija. Tą pačią akimirką, kai pirštais paliečiau makštį ir buvau jį beimąs į rankas, Mokytojas žengė priekin ir taip negailestingai primynė man pirštus, kad aš, surikęs iš skausmo, paleidau kalaviją.

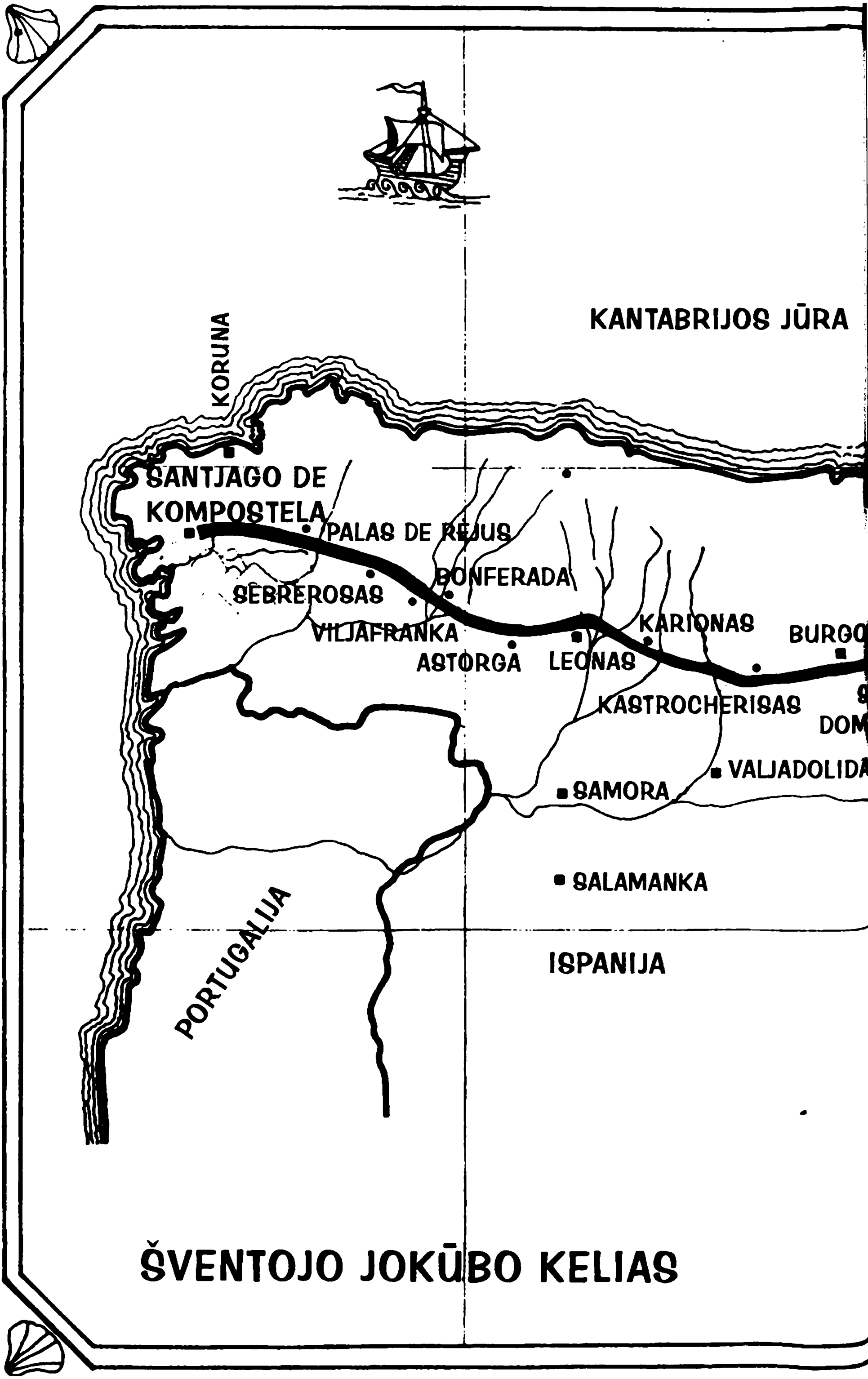
Sužiurau į jį nieko nesuvokdamas. Keista šviesa jau buvo išblėsusi, ir laužo liepsnų nutviekstas Mokytojo veidas atrodė šiurpulingas.

Jis šaltai pažvelgė į mane, pašaukė mano žmoną ir įteikė jai naująjį kalaviją, paskiau, atsigręžęs į mane, tarė:

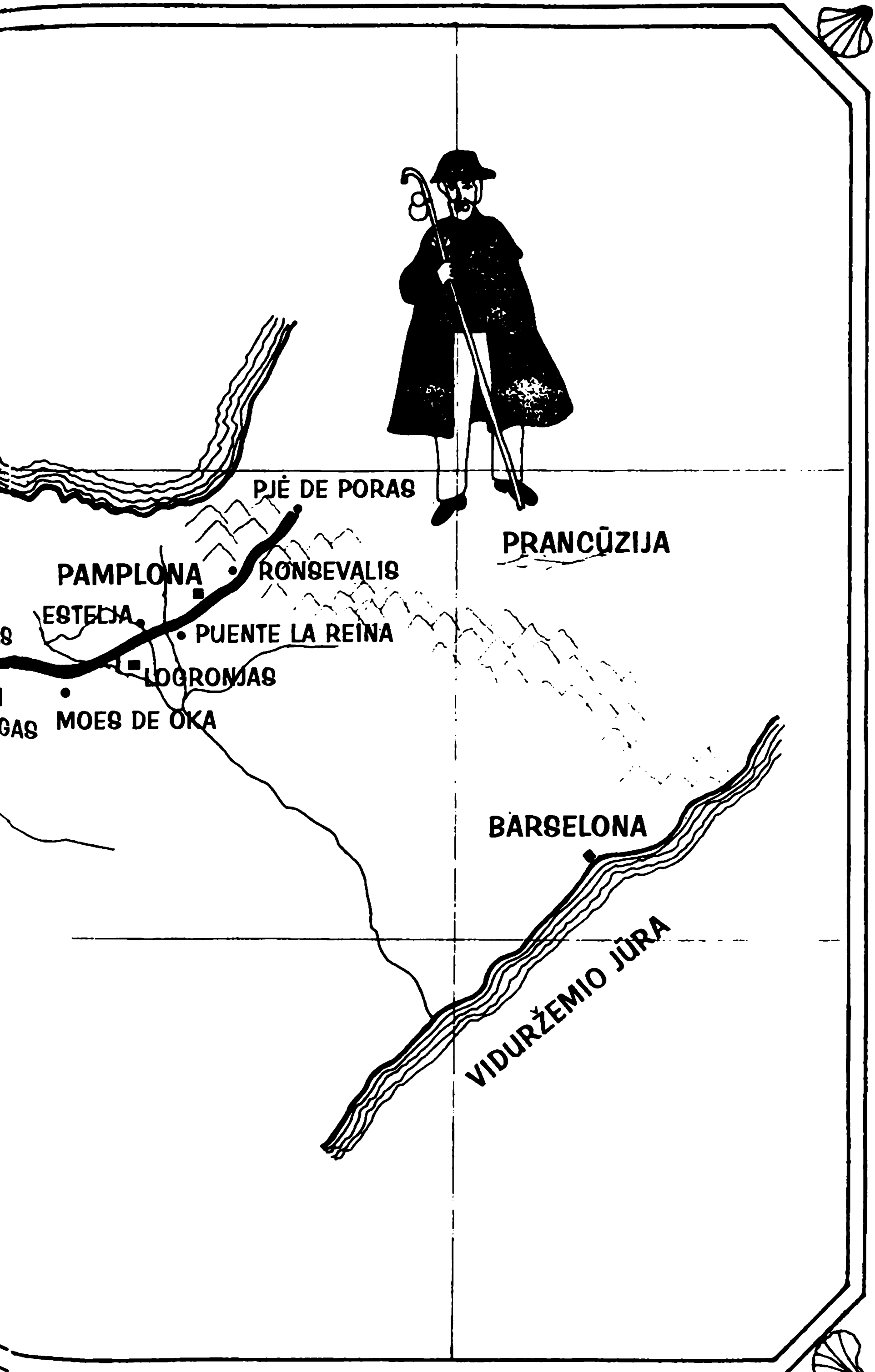
– Atitrauk ranką – ji tave apgavo! Tradicijos kelias skirtas ne keliems išrinktiesiems, bet visiems žmonėms! Ir ta Galia, kurią manai turįs, nieko neverta, nes nenorėjai naudotis ja drauge su kitais! Tu privalėjai atsisakyti kalavijo, ir tuomet būtum jį gavęs, nes būtum įrodęs, kad tavo širdis tyra. Tačiau, kaip ir baiminausi, lemiamą akimirką tu suklupai ir parpuolei. Per savo gobšumą turėsi iš naujo leistis į kelią ir nusipelnyti kalaviją. Per savo puikybę turėsi bendrauti su paprastais žmonėmis. Per savo aistrą stebuklams turėsi patirti daug kančių, kol pagaliau laimėsi tai, kuo buvai taip dosniai apdovanotas.

Atrodė, kad žemė slysta man iš po kojų. Vis dar klūpojau pritrenktas, tuščia galva. Palaidojęs senąjį kalaviją, nebeturėjau teisės jo išsikasti. Kadangi naujojo negavau, vėl pavirtau paprasčiausiu žmogumi – beginkliu ir begaliu. Iškilmingiausią gyvenimo valandą, po Įšventinimo apeigų, Mokytojas, užmynęs ant pirštų, grąžino mane į Neapykantos ir Šios Žemės pasaulį.

Vedlys užgesino laužą, žmona priėjusi padėjo man atsistoti. Ji nešėsi mano naująjį kalaviją, tačiau pagal Tradicijos taisykles aš neturėjau teisės jo paliesti be Mokytojo leidimo. Tylėdami

ŠVENTOJO JOKŪBO KELIAS

PJĖ DE PORAS
PRANCŪZIJA
PAMPLONA
RONSEVALIS
ESTELJA
PUENTE LA REINA
LOGRONJAS
MOES DE OKA
BARSELONA
VIDURŽEMIO JŪRA

leidomės per brūzgynus pakalnėn, neišleisdami iš akių mūsų vedlio žibinto, kol pagaliau išėjome į keliuką, kur buvome palikę automobilius.

Niekas su manimi neatsisveikino. Žmona padėjo kalaviją į bagažinę ir užkūrė variklį. Ji važiavo iš lėto, stengdamasi aplenkti provėžas ir duobes, ir mudu tylėjome.

– Nesijaudink, – prabilo ji, bandydama mane padrąsinti. – Neabejoju, kad tau vėl pasiseks.

Paklausiau, ką jai sakė Mokytojas.

– Tris dalykus. Pirmiausia, kad be reikalo šilčiau neapsirengęs, nes aukštai kalnuose kur kas vėsiau, nei jis manęs. Antra, kad jokios staigmenos nebuvę, nes taip atsitikę ne vienam, pasiekusiam tą patį lygmenį kaip ir tu. Ir trečia, kad tavo kalavijas tavęs lauksiąs tam tikrą dieną, tam tikrą valandą, tam tikroje kelio atkarpoje, kurią tau teks įveikti. Nei diena, nei valanda man nežinoma. Jis tik pasakė, kurioje vietoje turiu paslėpti kalaviją, idant tu jį surastum.

– O koks tai kelias?

– Gerai neišaiškino. Pasakė tik tiek, kad Ispanijos žemėlapyje susirastum senovinį viduramžių kelią, vadinamą Stebuklinguoju Jokūbo keliu.

ATVYKIMAS

Bachadaso oro uoste muitininkas ilgai vartė rankose kalaviją, kurį nešėsi žmona, ir galiausiai paklausė, ką ketiname su juo daryti. Atsakiau, jog norime parduoti aukcione, kai jį įvertins mūsų bičiulis. Melas padėjo, muitininkas pasiūlė mums įrašyti jį į deklaraciją, kuri praverstų kitame oro uoste.

Mudu užsukome į automobilių nuomą ir išsinuomojome du automobilius. Prieš atsisveikindami, drauge užėjome į oro uosto restoraną.

– Nesijaudink, – nežinia kelintą kartą nuramino mane žmona. – Nuskrisi į Prancūziją ir Sen Žan Pjė de Pore susirasi *madame* Kristiną. Ji supažindins su žmogumi, kuris tave ves šventojo Jokūbo keliu.

– Na, o tu? – nežinia kelintą kartą paklausiau, nors jau žinojau atsakymą.

– Aš važiuosiu ten, kur turiu nuvažiuoti, ir padarysiu tai, kas man nurodyta. Paskiau kelias dienas praleisiu Madride ir grįšiu į Braziliją. Visus muitinės reikalus mokėsiu tvarkyti ne ką prasčiau už tave.

– Žinau, – atsakiau nenorėdamas daugiau kalbėti ta tema.

Man nedavė ramybės mūsų reikalai Brazilijoje. Dviem savaitėms praslinkus po to įvykio Aguljas Negras kalnagūbryje, jau turėjau visus duomenis apie šventojo Jokūbo kelią, tačiau praėjo pusė metų, kol pagaliau apsisprendžiau viską mesti ir leistis į kelionę. Vieną gražią dieną žmona man pasakė, kad artėja lemtinga diena ir valanda, ir, jeigu neapsispręsiu, turėsiu amžinai pamiršti Magijos kelią ir RAMo ordiną. Bandžiau jai paaiškinti, kad Mokytojas man nuskyrė neįvykdomą uždavinį – juk negaliu be niekur nieko nusimesti nuo pečių atsakomybę už savo kasdienį darbą. Nusijuokusi ji pareiškė, kad bandau kvailai teisintis, kad visus tuos šešis mėnesius nieko kita nedariau, tik dieną naktį svarsčiau, ar verta leistis kelionėn, ir kaip niekur nieko išsitraukė du bilietus, kur jau buvo nurodyta skrydžio data.

– Mudu esame čia tik todėl, kad tu taip nutarei, – pareiškiau oro uosto bare. – Vargu ar dera leisti kitam žmogui spręsti, kada man priklauso ieškoti savo kalavijo.

Žmona atrėžė, jog, užuot tauškę niekus, verčiau atsisveikintume, sėstume į automobilius ir važiuotume kiekvienas į savo pusę.

– Tu niekada niekam neleistum spręsti tokio svarbaus dalyko, nulemiančio tavo gyvenimą. Paskubėkime, jau vėlu.

Ji atsistojo, pasiėmė rankinę ir nuėjo į automobilių stovėjimo aikštelę. Aš nė nekrustelėjau, žiūrėdamas, kaip ji atsainiai pasispaudusi po pažastimi nešasi mano kalaviją, kuris bet kurią akimirką gali išslysti ir nukristi ant žemės. Pusiaukelėje ji stabtelėjo, grįžo prie stalo, skambiai pabučiavo mane į lūpas ir, netardama nė žodžio, įsmeigė į mane akis.

Staiga susivokiau, jog esu Ispanijoje ir nebeturiu kitos išeities. Žengiau pirmą žingsnį, nors širdį graužė siaubinga nuojauta, jog, visai galimas daiktas, manęs laukia gėdingas žlugimas. Apkabinau ją meilės kupina širdimi, pasimeldžiau už tuos, kurie tiki manimi, prašydamas, kad jie suteiktų man jėgų, idant sugebėčiau grįžti su ja ir su kalaviju.

– Žiū, koks gražus kalavijas! – pasigirdo moteriškas balsas prie gretimo stalo.

– Nusiramink, – atsiliepė vyriškas balsas. – Aš tau nupirksiu tokį pat. Čia, Ispanijoje, suvenyrų parduotuvėse jų nors vežimais vežk.

Viena valanda prie automobilio vairo – ir pajutau, ką reiškia nuovargis ir nemigos naktis. Be to, buvo toks karštas rugpjūtis, jog variklis galutinai perkaito, nors greitkelyje eismas buvo palyginti nedidelis. Nutariau atsipūsti miestelyje, kurį pakelės reklamos skelbė kaip šalies kultūros paminklą. Stačia įkalne važiuodamas jo link, dar kartą perkračiau mintyse tai, ką buvau sužinojęs apie šventojo Jokūbo kelią.

Panašiai kaip musulmonų tikėjimas reikalauja, kad, sekdamas pranašo Mahometo pavyzdžiu, kiekvienas tikintysis bent kartą per gyvenimą aplankytų Meką ir Mediną, krikščionybės pirmojo tūkstantmečio metais Bažnyčia skelbė, jog tikintieji tikrai atpirksią nuodėmes ir pelnysią gausybę dienų atlaidų, atlikę kelionę vienu iš trijų šventais laikomų kelių. Pirmasis kelias vedė į Romą prie šventojo Petro kapo: maldininkai, einantys tuo keliu, simboliu turėjo kryžių ir buvo vadinami romiečiais. Antrasis kelias vedė į Jeruzalę prie Viešpaties Kapo, ir tie, kurie eidavo tuo keliu, buvo vadinami palmiečiais, nes savo simboliu

turėjo palmės šakas, kuriomis miesto gyventojai sveikino pasitikdami Kristų. Galiausiai buvo dar trečias kelias, kuriuo keliavo maldininkai, trokšdami pagerbti apaštalo Jokūbo palaikus, palaidotus toje Iberijos pusiasalio vietoje, kur vieną naktį piemuo išvydo viršum lauko sužimbant žvaigždę. Anot padavimo, po Kristaus mirties ten lankėsi ne tik šventasis Jokūbas, bet ir Švenčiausioji Mergelė Marija; jie skelbė Evangelijos žodį ir meldė žmones atsiversti į krikščionių tikėjimą. Ta vietovė buvo pavadinta *Campo de la Estrella*, kitaip sakant, Žvaigždės lauku, vėliau – Kompostela (Žvaigždžialaukiu), ir toje vietoje išaugo miestas, į kurį ėmė plaukti maldininkai iš viso krikščioniškojo pasaulio. Tikintieji, traukiantys trečiu šventuoju keliu, buvo vadinami piligrimais ir savo simboliu turėjo kriauklę.

Keturioliktajame šimtmetyje, Kompostelos Aukso amžiuje, Paukščių Taku (pagal tą žvaigždyną nakčia orientuodavosi piligrimai) kasmet nueidavo daugiau nei milijonas maldininkų iš visų Europos kampelių. Ir mūsų laikais mistikai, tikintieji ir mokslo vyrai pėsčiomis nueina tuos septynis šimtus kilometrų – nuo Prancūzijos miesto Pjė de Poro iki Kompostelos Šventojo Jokūbo katedros Ispanijoje[3]. Turime būti dėkingi prancūzų dvasininkui Emerikui Piko[4] už tai, kad aprašė kelią, kuriuo tūkstantis šimtas dvidešimt trečiais metais jis keliavo

---

[3] Prancūzijoje yra keletas šventojo Jokūbo kelių, vedančių į Ispanijos miestą Puente la Reiną. Vienas iš tų kelių prasideda Sen Žan Pje de Poro mieste, tačiau jis nei pagrindinis, nei svarbiausias.

[4] Emerikas Piko (Aymeric Picaud) – prancūzų dvasininkas, piligrimas, kelių knygų apie šventojo Jokūbo kelią autorius. Viena jų, *Liber Peregrinationis*, parašyta 1140 m., laikoma pirmuoju šventojo Jokūbo kelio vadovu. Visi jo parašyti veikalai, bendra antrašte *Codex Calixtinus*, buvo priskirti popiežiui Kalikstui II.

į Kompostelą, – ir dabar šiuo keliu traukia maldininkai, kaip viduramžiais, kaip ir daugelis kitų, ėjo Karolis Didysis, šventasis Pranciškus Asyžietis, karalienė Izabelė Kastilė, o mūsų laikais – popiežius Jonas XXIII.

Piko aprašė savo potyrius penkiose knygose, kurios vėliau, pavadintos *Codex Calixtinus*, buvo priskirtos popiežiui Kalikstui II, šventojo Jokūbo gerbėjui. Penktame tome, „Šventojo Jokūbo knygoje“ – *Liber Sancti Jacobi*, – Piko aprašė viską, ką matė, eidamas tuo keliu, – gamtines gaires, šaltinius, ligonines, užeigas, miestus ir miestelius. Vadovaudamasi Piko užrašais, draugija *Les Amis de Saint-Jacques* (*Jokūbas* prancūziškai *Jacques*, angliškai – *James*, itališkai – *Giacomo*, lotyniškai – *Jacob*) įsipareigoja visada prižiūrėti tas gaires ir teikti informaciją piligrimams.

Apie XII šimtmetį šventasis Jokūbas pasitarnavo ispanams, prasidėjus vadinamajai Rekonkistai, kovai prieš maurus, užgrobusius Pirėnų pusiasalį. Išilgai Kelio įsisteigė keli kariniai riterių ordinai, ir apaštalo palaikai tapo visagaliu dvasiniu amuletu grumiantis su musulmonais, tvirtinančiais, kad jie turi stebuklingą relikviją – paties Mahometo ranką, kuri padeda jiems kariauti. Vis dėlto, pasibaigus Rekonkistai, kariniai riterių ordinai taip sustiprėjo, kad tapo grėsme valstybei, todėl teko įsikišti katalikiškiesiems, idant neprasidėtų kova tarp jų ir aristokratijos.

Jeigu retkarčiais nepasirodytų meno šedevrai kaip Bunjuelio filmas „Paukščių Takas“ arba Žoano Manoelio Serato daina[5],

---

[5] Daina vadinasi *Cantares* – žodžiai Antonio Machado, dainuoja Joan Manoel Serrat.

šiandien vargu ar kas prisimintų, jog kadaise tuo keliu ėjo tūkstančiai žmonių, vėliau persikėlusių į Naująjį Pasaulį.

Miestelis, į kurį atvykau, atrodė kaip išmiręs. Ilgai vaikščiojęs, pagaliau suradau užeigėlę, prisišliejusią prie seno viduramžių stiliaus pastato. Savininkas, neatplėšdamas akių nuo televizoriaus ekrano, pareiškė, kad dabar pokaičio metas ir per tokį karštį tik bepročiai iškiša nosį į gatvę.

Užsisakiau stiklinę gaivos, pabandžiau žiūrėti televiziją, bet niekaip negalėjau susikaupti. Mąsčiau apie tai, jog po kelių dienų, baigiantis dvidešimtajam šimtmečiui, patirsiu tokį nuotykį, kokį patyrė Odisėjas Trojoje, Don Kichotas – Lamančoje, Dantė ir Orfėjas – nusileidę į pragarus, o Kristupas Kolumbas – nukilęs į Ameriką: aš keliavau į Nežinią.

Vėl atsidūręs automobilyje prie vairo, jaučiausi šiek tiek ramiau. Jeigu ir nerasiu savo kalavijo, vis dėlto keliaudamas šventojo Jokūbo keliu geriau suprasiu save.

SEN ŽAN PJĖ DE PORAS

Sen Žan Pjė de Poro Didžiąja gatve žygiavo būrys karnavalo dalyvių, o jų priešaky muzikantai raudonais, žaliais ir baltais drabužiais, – Prancūzijos Baskų krašto spalvomis. Buvo sekmadienis, dvi paras praleidau automobilyje ir negalėjau gaišti nė akimirkos, žiopsodamas į tą šventę. Prasiskyniau kelią per minią, išklausęs gana negražių žodžių, net prancūziškų, kol pagaliau atsidūriau senamiestyje, netoli gynybinės sienos, kur gyveno *madame* Kristina. Netgi taip aukštai kalnuose tame Pirėnų krašte dieną nepaprastai karšta, ir aš, vos išlipęs iš automobilio, pasruvau prakaitu.

Pasibeldžiau į duris. Pasibeldžiau dar kartą – nieko. Pasibeldžiau trečią kartą – jokio atsako. Sutrikęs atsisėdau ant šaligatvio. Žmona man liepė atsidurti čia būtent šiandien, tačiau niekas neatsakė į mano beldimą. Galimas daiktas, pamaniau, *madame* Kristina bus išėjusi pažiūrėti karnavalo, tačiau galėjo būti ir taip, kad pavėlavau ir kad ji nutarė manęs nebepriimti. Vadinasi, šventojo Jokūbo keliui lemta pasibaigti nė neprasidėjus.

Staiga durys atsidarė, ir gatvėn išbėgo maža mergaitė. Pašokęs ant kojų, šiek tiek darkyta prancūzų kalba pasiteiravau,

kur yra *madame* Kristina. Nusijuokusi mergaitė dūrė pirštu į vidų. Tik tada susiprotėjau apsižioplinęs: varteliai vėrėsi į didelį vidinį kiemą, iš visų pusių apstatytą senais viduramžių namais su balkonais. Varteliai buvo nerakinami, o aš netgi nebandžiau jų stumtelėti.

Pustekine įbėgau į kiemą ir pasukau į mergaitės nurodytą namą. Viduje stora pagyvenusi moteris kažką šaukė baskų kalba nupiepusiam berniūkščiui liūdnomis rudomis akimis. Palaukiau, kol jiedu baigs aiškintis santykius, – ir sulaukiau: išgrūdo vargšelį į virtuvę, plūsdama paskutiniais žodžiais. Tik tuomet pažvelgė į mane ir, nė nepasiteiravusi, ko man reikia, nuvedė – čia pastūmėdama, čia mandagiai paimdama už rankovės – į antrą aukštą. Ten buvo tik mažytis kambarėlis, pilnutėlis knygų, šventojo Jokūbo statulėlių ir Kelio suvenyrų. Nepasiūliusi man atsisėsti, ji paėmė knygą nuo lentynos ir įsitaisė prie vienintelio stalo.

– Ko gero, ketinate keliauti į Kompostelą, – tarė be užuolankų. – Įrašysiu jūsų pavardę į piligrimų sąsiuvinį.

Pasisakiau savo pavardę, ir ji paklausė, ar vežuosi „vieirų“. Taip vadinasi didelės jūrų kriauklės, kurias piligrimai nešasi keliaudami prie apaštalo kapo – iš jų jie ir atpažįsta vieni kitus[6]. Prieš išvykdamas į Ispaniją, buvau nuvažiavęs į vieną maldininkų lankomą vietovę Brazilijoje – Aparesida do Nortę ir ten nusipirkau Aparesidos Dievo Motinos paveikslą, papuoštą trimis kriauklėmis. Išsitraukiau jį ir parodžiau *madame* Kristinai.

---

[6] Šventojo Jokūbo kelias paliko vieną vienintelį pėdsaką prancūzų kultūroje, be kita ko, toje srityje, kuria didžiuojasi visi prancūzai – gastronomijoje: «*coquilles Saint Jacques*», tai yra kriauklės, patiekiamos į stalą. (*Aut. past.*)

– Gražu, bet nepraktiška, – tarė grąžindama. – Kelionėje gali sutrupėti.

– Nesutrupės. Padėsiu ant apaštalo kapo.

Madame Kristina, regis, neturėjo laiko su manimi terliotis. Davė man knygelę, kad galėčiau lengviau apsistoti Kelio vienuolynuose, uždėjo Sen Žan Pjė de Poro antspaudą, taip pažymėdama, iš kurios vietos prasidėjo mano kelionė, ir palinkėjo sėkmės bei Dievo globos.

– O kur mano vedlys? – paklausiau.

– Koks vedlys? – kiek nustebusi atsiliepė *madame* Kristina, tačiau jos akys neįprastai sublizgo.

Tuomet susivokiau, kad būsiu pamiršęs svarbiausią dalyką. Beskubėdamas neištariau Senovinio Žodžio, savotiško slaptažodžio, pagal kurį atpažįstami tikrieji arba buvę Tradicijos ordino riteriai. Tuojau pat ištaisiau klaidą ir ištariau Žodį. *Madame* Kristina staigiu judesiu išplėšė iš mano rankų knygelę, kurią buvo ką tik davusi.

– Jums jos nereikės, – tarė, iš po senų laikraščių šūsnies traukdama kartoninę dėžę. – Keliausite ir ilsėsitės klausydamas savo vedlio.

Madame Kristina ištraukė iš dėžės skrybėlę ir apsiaustą. Drabužiai atrodė senoviniai, bet gerai išsilaikę. Paprašė, kad pastovėčiau vidury kambario, ir ėmė pusbalsiu melstis. Paskiau apsiautė man pečius apsiaustu, o ant galvos užvožė skrybėlę. Pastebėjau, kad ir į skrybėlę, ir į apsiausto pečius įsiūta keletas kriauklių. Tebesimelsdama senė paėmė lazdą, stovėjusią kambario kampe, ir įspraudė ją man į dešinę ranką. Prie lazdos buvo pririštas nedidelis ąsotėlis. Šit kaip dabar atrodžiau: apačioje džinsinės puskelnės ir marškinėliai su užrašu

I LOVE NY, o iš viršaus – Kompostelos piligrimų viduramžiški drabužiai.

Madame Kristina atsistojo priešais mane. Lyg apimta savotiško transo, uždėjo man ant galvos abi rankas tardama:

– Telydi tave apaštalas šventasis Jokūbas, idant pamatytumei tik tai, ką tau privalu išvysti, ir keliautumei nei per greitai, nei per lėtai, bet pagal Kelio dėsnius ir taisykles, idant visados klausytumei vedlio, nors ir ką jis sakytų, nors jo paliepimas tau atrodytų pražūtingas, bedieviškas ar kvailas. Prisieki, kad neprieštaraudamas klausysi savo vedlio.

Aš prisiekiau.

– Visą kelionę tave lydės ir saugos senųjų Tradicijos piligrimų dvasia. Skrybėlė gins tave nuo saulės ir blogų minčių, apsiaustas – nuo darganų ir blogų žodžių, lazda – nuo priešų ir blogų darbų. Ir dieną, ir naktį telydi tave Viešpaties Dievo, šventojo Jokūbo ir Švenčiausiosios Mergelės Marijos palaima. Amen.

Sulig tais žodžiais ji vėl pasidarė tokia, kokia buvo: skubotai, šiek tiek suirzusi atėmė iš manęs drabužius, sukišo atgal į kartoninę dėžę, lazdą ir ąsotėlį pastatė į kampą ir, patikrinusi, ar nebūsiu pamiršęs slaptažodžio, liepė man paskubėti, nes už dviejų kilometrų nuo Sen Žan Pjė de Poro manęs laukiąs vedlys.

– Jis nepakenčia orkestrų, – tarė. – Vis dėlto ir per du kilometrus puikiai girdėti: Pirėnai – nuostabus rezonatorius.

Daugiau netardama nė žodžio, nusileido laiptais ir, įpuolusi į virtuvę, vėl įniko ėsti berniuką liūdnomis akimis. Išeidamas paklausiau, ką daryti su automobiliu, ir ji patarė palikti jai raktus – vėliau kas nors jį grąžinsiąs. Grįžau į gatvelę, pasiėmiau iš bagažinės mėlyną kuprinę, pririštą prie jos miegamąjį

maišą, kaip galima saugiau įdėjau Aparesidos Dievo Motinos paveikslą su kriauklėmis, užsiverčiau kuprinę ant nugaros ir atidaviau raktus *madame* Kristinai.

– Eik šia gatve iki miesto vartų, ten, kur baigiasi gynybinė siena, o kai nuvyksi į Santjago de Kompostelą, sukalbėk už mane vieną sveikamariją, – tarė ji. – Aš jau tiek kartų esu sukorusi tą kelią, jog daugiau nebepajėgiu – per sena tokiam žygiui. Man gana ir to, kad piligrimų akyse matau džiaugsmą. Pasakykite tai šventajam Jokūbui, ir dar pasakykite, jog ilgai netrukus pas jį ateisiu, tik kitu keliu, tiesesniu ir ne tokiu sunkiu.

Išėjau iš miesto pro Ispanijos vartus ir patraukiau keliu, kurį kadaise buvo pamėgę grobikai romėnai, kuriuo vėliau žygiavo Karolio Didžiojo ir Napoleono kariaunos. Ėjau tylėdamas, tolumoje girdėjau griežiant orkestrą, ir staiga, kai atsidūriau už Sen Žano, gretimos gyvenvietės griuvėsiuose, širdis prisipildė tokio džiugesio, jog akys pritvino ašarų: pirmą kartą susivokiau, jog po mano kojomis driekiasi šventojo Jokūbo kelias.

Žingsniuodamas slėniu, iš visų pusių supamu Pirėnų kalnų, užlietų muzikos ir skaisčios rytmečio saulės, širdimi pajutau kažkokį tikrą, pamatinį, žmonijos pamirštą dalyką, kurio nieku gyvu negalėjau prisiminti. Tas keistas ir stiprus jausmas paskatino mane paspartinti žingsnius ir kaip galima greičiau nusigauti į tą vietą, kur, pasak *madame* Kristinos, manęs laukė vedlys. Nesustodamas nusivilkau marškinėlius ir susikišau juos į kuprinę. Pečius ėmė graužti diržai, tačiau buvo labai smagu ir lengva eiti apsiavus senais sportbačiais. Po kokių keturiasdešimties minučių pasiekiau kelio vingį ir, aplenkęs aukštą uolą, atsidūriau prie išdžiūvusio senovinio šulinio. Ten

sėdėjo kokių penkių dešimčių metų juodaplaukis vyriškis, iš pažiūros čigonas, rausdamasis kuprinėje.

– Sveiki, – tariau ispaniškai truputį nedrąsiai, kaip paprastai kad kreipiuosi į naujus pažįstamus. – Turbūt jūs manęs laukiate. Aš esu Paulas.

Vyriškis liovėsi naršęs po kuprinę ir pažvelgė į mane iš apačios. Žvilgsnis buvo šaltas, bet nėmaž nenustebęs. Man irgi pasirodė, jog kažkur jau esu jį matęs.

– Taip, laukiu tavęs, bet nesitikėjau taip greitai sulaukti. Ko nori?

Sutrikau išgirdęs jo klausimą ir atsakiau, kad tikriausiai jis turi mane vesti Paukščių Taku ieškoti kalavijo.

– Kam to reikia? – atrėmė vyriškis. – Jeigu nori, aš pats tau jį surasiu, tik pasakyk.

Pokalbis su nepažįstamuoju atrodė vis keistesnis. Prisiminiau, jog prisiekiau aklai klausyti vedlio, ir jau buvau beatsakąs, kad jeigu jis man padėtų surasti kalaviją, sutaupyčiau daug brangaus laiko ir galėčiau anksčiau grįžti į Braziliją pas draugus ir prie paliktų darbų, kurių niekaip negalėjau išmesti iš galvos. O gal tai buvo spąstai, bet, šiaip ar taip, neturėjau ko bijoti. Buvau beatsakąs, bet staiga užpakaly išgirdau balsą su ryškiu svetimšalio akcentu tariant ispaniškai:

– Nėra reikalo lipti į kalną, kad sužinotum, ar jis aukštas.

Slaptažodis! Atsigręžęs išvydau kokių keturių dešimčių metų vyriškį rusvai žalsvos spalvos džinsinėmis puskelnėmis ir baltais, nuo prakaito patamsėjusiais marškinėliais įdėmiai žiūrint į čigoną. Buvo žilaplaukis, nudegęs saulėje. Beskubėdamas pamiršau paprasčiausias atsargumo taisykles ir vos neįkliuvau pirmam sutiktam nepažįstamajam į rankas.

– Laivui saugiausia uoste, bet laivai ne tam statomi, – pasakiau savąją slaptažodžio dalį.

Tuo tarpu vyriškis neatplėšdamas akių žiūrėjo į čigoną, o ir čigonas nenukreipė nuo jo žvilgsnio. Taip jiedu žiūrėjo vienas į kitą kelias minutes be baimės ir be pykčio, kol pagaliau čigonas padėjo kuprinę ant žemės, niekinamai nusišiepė ir nudrožė Sen Žan Pjė de Poro link.

– Aš vardu Petrusas[7], – tarė atvykėlis, kai tik čigonas dingo už uolos, pro kurią aš pats praėjau vos prieš kelias minutes. – Kitą kartą būk apdairesnis.

Jo balsas skambėjo maloniai, skirtingai nei čigono ar netgi *madame* Kristinos. Jis pakėlė nuo žemės kuprinę, ant kurios pastebėjau priekyje nupieštą kriauklę, ir, ištraukęs gertuvę su vynu, gurkštelėjo ir pasiūlė man pasivaišinti. Išgėręs paklausiau, kas per žmogus tas čigonas.

– Čia pasienis, šiuo keliu mielai naudojasi kontrabandininkai ir teroristai, paspukę iš Ispanijos Baskų krašto, – tarė Petrusas. – Be to, čia beveik niekada nesirodo policija.

– Jūs man neatsakėte. Judu žiūrėjote vienas į kitą kaip du seni pažįstami, ir net man atrodė, kad esu jį matęs, todėl nesisaugojau.

Nusijuokęs Petrusas pasiūlė keliauti. Susirinkau daiktus, ir mudu tylėdami leidomės keliu, tačiau iš Petruso šypsenos supratau, kad jo galvoje kaip ir manojoj sukasi tos pačios mintys.

Mudu susitikome šėtoną.

---

[7] Iš tikrųjų jo vardas kitoks. Nenorėdamas kištis į jo asmeninį gyvenimą, aš pavadinau jį kitu vardu, beje, tai bene vienintelis toks atvejis visoje knygoje. (*Aut. past.*)

Kurį laiką ėjome tylėdami. *Madame* Kristina sakė tiesą: buvome beveik per tris kilometrus nuo miestelio, o orkestras griežė, kaip griežęs. Norėjau paklausinėti Petrusą – apie gyvenimą, jo darbą, apie tai, kokie vėjai atpūtė į šį kraštą, bet aš žinojau, kad priešaky – dar septyni šimtai kilometrų, tad turėsime gražaus laiko aptarti visus man iškilusius klausimus. Vis dėlto čigonas nėjo iš galvos, ir galų gale nutraukiau tylą;

– Man regis, Petrusai, tas čigonas – šėtonas.

– Taip, šėtonas. – Išgirdęs šiuos žodžius, pajutau ir baimę, ir palengvėjimą. – Tačiau tai ne tas šėtonas, kurį tu pažinai Tradicijoje.

Tradicijos šėtonas – tai dvasia, nei pikta, nei gera; manoma, kad jis saugo didžiąją dalį žmogui prieinamų paslapčių ir turi galią valdyti daiktiškąjį pasaulį. Būdamas puolęs angelas, jis laiko save žmonijos dalimi ir yra linkęs sudaryti su žmonėmis abiem pusėms naudingus sandėrius, kai atsilyginama paslauga už paslaugą. Paklausiau, kuo nuo jo skiriasi čigonas.

– Mes dar susitiksime su jais eidami šiuo keliu, – nusijuokė Petrusas. – Tu pats juos pastebėsi, tačiau, norėdamas suvokti esmę, pasistenk prisiminti pokalbį su čigonu.

Man atėjo į galvą tie du vieninteliai sakiniai, kuriais su juo persitariau. Jis pareiškė, jog laukia manęs, ir pasisiūlė surasti man kalaviją.

Tuomet Petrusas man tarė, jog tokius žodžius galėjo pasakyti vagis, užkluptas bekraustant pavogtą kuprinę: viena vertus, norėjo laimėti laiko ir pelnyti malonę, antra, mintyse greitomis apmetė pabėgimo planą. Be kita ko, tie žodžiai galėjo turėti ir gilesnę prasmę, kitaip sakant, jie reiškė tai, ką ir turėjo reikšti.

– Tai kuo gi tikėti?

– Ir viena, ir kita. Stengdamasis išgelbėti kailį, tas vagišius nusitvėrė reikalingų žodžių. Jis tarėsi esąs labai protingas, bet iš tiesų buvo tik aukštesnės galios įrankis. Jeigu, mane pamatęs, jis būtų sprukęs, daugiau kalbėti apie jį nereikėtų. Bet jis įžūliai įsistebeilijo į mane, ir jo akyse aš perskaičiau, kuo vardu yra tas šėtonas, su kuriuo dar susitiksi eidamas šventojo Jokūbo keliu.

Pasak Petruso, tas susitikimas – geras ženklas, nes šėtonas pasireiškęs labai greitai.

– O dabar išmesk jį iš galvos, nes jis, kaip sakiau, – ne vienintelis. Galimas daiktas, svarbiausias, bet ne vienintelis.

Mudu žygiavome toliau. Skurdūs tyrlaukiai pamažu pasibaigė, ir dabar šen bei ten kūpsojo guotai žemaūgių medelių ir krūmų. Ko gero, Petrusas sakė teisybę: tegu viskas plaukia savo vaga. Retkarčiais jis papasakodavo kokį įvykį iš senesnių laikų, nutikusį tose vietose, pro kurias eidavome. Mačiau namą, kuriame karalienė praleido paskutinę savo gyvenimo naktį, ir aukštai uolose iškirstą koplytėlę, kurioje glaudėsi vienuolis atsiskyrėlis, pasak vietinių žmonių, sugebantis daryti stebuklus.

– Kaip tu manai, ar stebuklai turi kokią reikšmę? – paklausė Petrusas.

Atsakiau, kad turi, tačiau pridūriau, jog kaip gyvas nesu matęs didesnio stebuklo. Tradicijos ordine mano mokslas daugiau siejosi su protine veikla. Buvau įsitikinęs, jog, atgavęs kalaviją, galėsiu nuveikti didesnius darbus, tokius, kokius daro mano Mokytojas.

– Nors tai ne stebuklai... Jie neprieštarauja gamtos dėsniams. Mano Mokytojas, priešingai, stengiasi pasinaudoti tomis galiomis, kurios...

Nutilau neužbaigęs minties, nemokėdamas paaiškinti, kodėl Mokytojas geba sudaiktinti dvasines galias, perkelti daiktus iš vienos vietos į kitą, jų nepaliesdamas, ir, kaip buvau ne kartą matęs savo akimis, rūškaną popietę atverti žydro dangaus skliautus.

– Galbūt jis taip daro tik norėdamas tau parodyti, kad turi Galią ir Išmonę, – atsiliepė Petrusas.

– Galimas daiktas, – pritariau, bet nelabai tuo tikėjau.

Mudu atsisėdome ant akmens, nes Petrusas pasakė, jog nemėgsta rūkyti eidamas. Pasak jo, tuomet plaučiai sugeria daugiau nikotino ir nuo dūmų jį pykiną.

– Todėl Mokytojas ir neįteikė tau kalavijo. Tu nesupranti, kodėl jis daro tuos nuostabius dalykus, – tarė Petrusas. – Tu pamiršai, kad pažinimo kelias atviras visiems, netgi patiems paprasčiausiems žmonėms. Mudviem einant šituo keliu, aš pamokysiu tave kai kurių pratimų ir apeigų, atliekamų RAMo ordine. Kiekvienas žmogus kurią nors gyvenimo akimirką turi teisę bent vieną jų pažinti. Tas, kas pasiryžta kantriai ir atkakliai jų mokytis, gali perprasti juos visus, naudodamasis kasdienio gyvenimo patirtimi.

RAMo pratimai yra tokie paprasti, jog tokie žmonės kaip tu, įpratę viską komplikuoti, dažniausiai neteikia jiems kokios nors reikšmės, tačiau tik jų dėka žmogus išmoksta ir įstengia pasiekti viską, absoliučiai viską, ko trokšta širdis.

Jėzus pašlovino Tėvą, kai Jo mokiniai pradėjo daryti stebuklus ir gydyti žmones, ir padėkojo, kad Jis nuslėpė šias paslaptis nuo mokslo žmonių ir atskleidė paprastiems. Šiaip ar taip, jeigu tu tiki Dievą, – vadinasi, tiki, kad jis teisingas.

Petrusas buvo visiškai teisus. Būtų didžiausia neteisybė, jei tikrasis Pažinimas būtų prieinamas tik išprususiems žmo-

nėms, turintiems pakankamai laiko ir pinigų pirktis ir skaityti knygas.

– Tikrąjį išminties kelią atpažįstame iš trijų dalykų, – toliau kalbėjo Petrusas. – Pirmiausia jis turi prasidėti nuo *Agapės*, tai yra bendrų pietų, bet apie tai papasakosiu vėliau; antra, jis turi būti praktiškai pritaikomas gyvenime, kitaip išmintis taps beprasmė ir sudūlės kaip nenaudojamas kalavijas. Ir pagaliau tai turi būti kelias, kuriuo kas nors vaikščioja. Kaip štai šitas kelias, kuriuo mudu einame, – šventojo Jokūbo kelias.

Ėjome visą pavakarę, ir tik tada, kai saulė ėmė leistis už kalnų, Petrusas nutarė sustoti. Aplink vis dar tviskėjo aukščiausios Pirėnų viršukalnės, paskutinių saulės spindulių užlietos.

Petrusas paprašė, kad išvalyčiau nedidelį žemės lopinėlį ir ten atsiklaupčiau.

– Pirmasis RAMo pratimas – tai sugebėjimas atgimti. Turėsi jo mokytis septynias dienas iš eilės, kiekvieną sykį stengdamasis kitaip pajusti pirmąjį sąlytį su pasauliu. Juk žinai, kaip buvo sunku viską palikti ir, atvykus čionai, leistis šventojo Jokūbo keliu ieškoti kalavijo, tačiau sunku tik todėl, jog vis dar esi susijęs su praeitimi. Vienąkart jau buvai atstumtas ir dabar bijai, kad būsi atstumtas dar kartą; jau kai ką laimėjai ir dabar bijai to netekti. Šiaip ar taip, viską nustelbė noras atgauti kalaviją, ir tu nutarei nepaisyti pavojų.

Atsakiau, kad jo teisybė, kad tie patys būgštavimai ligi šiol man neduoda ramybės.

– Nesirūpink. Darydamas pratimą, pamažu išsivaduosi nuo naštos, kurią užsivertei ant pečių.

Ir Petrusas išmokė mane Pirmojo RAMo pratimo: GRŪDO PRATIMO.

– O dabar atlik jį pirmą kartą, – tarė jis.

Įsirėmiau galva į kelius ir, giliai kvėpuodamas, pradėjau atsipalaiduoti. Kūnas klusniai vykdė mano norus, galimas daiktas, todėl, jog tą dieną nuėjome ilgą kelią ir aš labai nuvargau. Ėmiau klausytis žemės ūžesio, duslaus, prislopinto, ir pamažu virsti grūdeliu. Nieko negalvojau. Glūdėjau tamsoje, apsnūdęs, giliai po žeme. Staiga kažkas krustelėjo. Tai buvo dalelytė manęs, ji reikalavo, kad atsibusčiau, išlįsčiau iš po žemių, nes „ten, viršuje" kažko esama. Norėjau miego, bet ji nedavė man ramybės. Ėmiau krutinti pirštus, tas judesys persidavė rankoms, tačiau judėjo ne pirštai ir ne rankos – mažytis daigelis stengėsi prasikalti, įveikti žemės slėgį, išlįsti „ten, į viršų". Pajutau, kaip visas kūnas seka rankų pavyzdžiu. Kiekviena akimirka atrodė kaip amžinybė, tačiau grūdą kažkas viliojo „ten, viršuje", jis norėjo augti, norėjo patirti tai, kas patirtina. Be galo sunkiai ėmė lošti galva, paskiau visas kūnas. Viskas vyko nepaprastai lėtai, reikėjo kovoti su jėga, slegiančia žemyn, į žemės gelmę, kur anksčiau taip ramiai miegojau amžinu miegu. Tačiau aš grūmiausi, grūmiausi ir nugalėjau: pagaliau kažkas pratrūko, ir aš atsitiesiau. Jėga, slėgusi mane žemyn, staiga išnyko. Aš išlindau į žemės paviršių ir ėmiau žvalgytis, kas darosi „čia, viršuje".

„Čia, viršuje" buvo laukas. Pajutau saulės šilumą, išgirdau zvimbiant uodus, tolumoje čiurlenant upę. Pamažu atsistojau užsimerkęs, kiekvieną akimirką manydamas, jog neišlaikysiu pusiausvyros ir krisiu ant žemės, bet augau be perstojo. Rankos ilgėjo, kūnas tįso. Jaučiau, kaip atgimstu, kaip trokštu, kad ir iš išorės, ir iš vidaus mane apšviestų skaisčioji milžinė saulė, raginanti augti, idant galėčiau ją apglėbti savo šakomis. Vis labiau tvirtėjo rankos, įskaudo kūno raumenys, ir man pa-

GRŪDO PRATIMAS

Atsiklaupk ant žemės. Paskiau atsisėsk ant kulnų ir pasilenk į priekį, kad galva prisiliestum prie kelių. Ištiesk rankas atgal. Tai yra vaisiaus padėtis. Dabar atsipalaiduok ir pamiršk visus rūpesčius. Ramiai ir giliai kvėpuok. Pamažu imsi jausti, jog esi mažas grūdelis, jaukiai įsitaisęs žemėje. Tau šilta ir gera kaip motinos įsčiose. Ramiai miegok. Staiga sukruta pirštas. Daigas nebenori būti grūdu, nori augti. Pradėk iš lėto judinti rankas, ir tavo kūnas ims loštis. Loškis tol, kol pagaliau vėl atsisėsi ant kulnų. Tuomet imsi tiestis, atsitieski iš lėto, neskubėdamas, kol pagaliau visiškai atsitiesęs klūposi ant žemės. Visą tą laiką tarkis, kad esi grūdelis, virstantis daigu ir pamažu dygstantis.

Štai atėjo metas prasikalti iš žemės. Iš lėto atsistok, dėdamas ant žemės iš pradžių vieną, paskiau kitą koją. Stenkis neprarasti pusiausvyros – taip ir prasikalęs daigas grumiasi, kol pagaliau sugeba atsitiesti. Įsivaizduok aplink save lauką, saulę, vandenį, vėją ir paukščius. Daigas ima augti. Pamažu kelk rankas į dangų. Paskiau vis labiau tieskis aukštyn, lyg norėdamas pasiekti saulę, spindinčią virš galvos, teikiančią tau jėgų ir viliojančią. Tavo kūnas darosi vis standesnis, visi raumenys įsirėžia, ir tu jauti, kaip augi, augi be perstojo, kol virsti milžinu. Įtampa nuolatos didėja, kol pagaliau tampa skausminga, nebepakenčiama. Kai nebegalėsi ištverti, atsimerk ir surik.

Kartok šį pratimą septynias dienas, visada tuo pačiu laiku.

sirodė, jog esu tūkstančio metrų aukščio ir galiu apkabinti kalnus. Kūnas augo, didėjo, kol pagaliau raumenys taip įskaudo, jog neištvėręs surikau.

Atsimerkiau. Priešais mane stovėjo šypsodamas Petrusas ir rūkė cigarą. Dienos šviesa dar nebuvo visiškai išsisklaidžiusi, tačiau labiausiai nustebau pamatęs, jog nebėra saulės, kurią ką tik vaizdavausi. Paklausiau, ar jis nepageidautų, kad papasakočiau savo pojūčius, ir jis atsakė, kad ne.

– Tai – intymūs dalykai, kuriuos privalai saugoti širdyje. Ką aš galėčiau apie tai pasakyti? Tai tavo pojūčiai, ne mano.

Petrusas pridūrė, jog čia pat ir nakvosime. Sukrovėme lauželį, išbaigėme lašelį vyno, atlikusio jo gertuvėje, ir pasidarėme sumuštinių su žąsų kepenėlių paštetu, kurio nusipirkau prieš atvykdamas į Sen Žaną. Petrusas nuėjo prie upės ir sumeškeriojo žuvų, kurias iškepė ant laužo. Paskui mudu sulindome į miegamuosius maišus ir užmigome.

Iš visų gyvenimo potyrių labiausiai man įstrigo atmintin pirmoji naktis šventojo Jokūbo kelyje. Buvo vėsu, nors ir vasara, tačiau burnoje vis dar jaučiau Petruso vyno skonį. Žvelgiau į dangų, virš galvos driekėsi Paukščių Takas, tarsi bylodamas, kokia nepaprastai ilga kelionė mūsų laukia. Galimas daiktas, kitomis aplinkybėmis tas nežmoniškas atstumas man būtų sukėlęs baisų nerimą, siaubingą baimę, jog nesugebėsiu nueiti to kelio, jog esu per silpnas jį įveikti. Tačiau šiandieną buvau grūdas, sudygęs grūdas. Jau buvau suvokęs, kad ten, „aukštai“, gyventi kur kas gražiau, nors čia, žemėje, gera ir jauku miegoti. Aš galėsiu atgimti tiek kartų, kiek tik norėsiu, kol pagaliau sugebėsiu apkabinti visą žemę, iš kur esu kilęs.

Kūrėjas ir kūrinys

Šešias dienas keliavome per Pirėnus, įveikdami įkalnes ir nuokalnes, ir Petrusas mane prašydavo atlikti grūdo pratimą kiekvieną kartą, kai saulės spinduliai nušviesdavo aukščiausias kalnų viršūnes. Trečią kelionės dieną, išvydę geltoną cementinį stulpą, supratome, jog kirtome sieną ir dabar jau einame Ispanijos žeme. Petrusas ėmė pamažu pasakotis savo gyvenimą; paaiškėjo, kad jis italas, pramoninio dizaino specialistas[8]. Tuomet paklausiau, ar jis kartais nesikremta, jog teko atidėti visus reikalus ir lydėti piligrimą, ieškantį savo kalavijo.

– Noriu tau kai ką paaiškinti: Aš nevedu tavęs ten, kur paslėptas kalavijas. Tu pats turi jį surasti. Aš esu čia tik todėl, kad vesčiau tave šventojo Jokūbo keliu ir mokyčiau RAMo

[8] Dar kartą galiu patvirtinti, jog Kolinas Vilsonas sako tiesą, teigdamas, kad atsitiktinių sutapimų pasaulyje nebūna. Vieną vakarą, sklaidydamas laikraščius viename Madrido viešbutyje, kur buvau apsistojęs, pastebėjau reportažą apie Astūrijos princo premijos įteikimą: vienas iš apdovanotųjų buvo mano tėvynainis žurnalistas Robertas Marinjas. Kaip aš nustebau, kai įsižiūrėjęs į banketo dalyvių nuotrauką, pastebėjau pažįstamą veidą: elegantiškas vyriškis, vilkintis smokingu, buvo mano vedlys. Po nuotrauka buvo parašyta, jog tai „vienas žymiausių Europos dizainerių“. (*Aut. past.*)

pratimų. Kaip tu pritaikysi mano mokslą, ieškodamas kalavijo, – tau žinot.

– Tu neatsakei į mano klausimą.

– Keliaudamas žmogus nejučia atgimsta. Mes susiduriame su visiškai naujomis aplinkybėmis, diena nepaprastai prailgsta, aplink mus žmonės dažniausiai šneka nesuprantama kalba. Jaučiamės kaip naujagimiai, ką tik išvydę pasaulį. Todėl daugiau dėmesio kreipiame į aplinką, nes nuo to priklauso, ar sugebėsime išgyventi. Mes labiau suartėjame su žmonėmis, nes jie gali mums padėti sunkią valandą, ir džiaugiamės menkiausia dievų malone, lyg tai būtų toks dalykas, kurį turime prisiminti visą gyvenimą.

Kadangi viskas nauja, mes pastebime tik grožį ir jaučiamės laimingi, vien, kad gyvename. Todėl kelionė į šventąsias vietas visada buvo tiesiausias kelias į apreiškimą. Žodis „nusižengimas“, arba „nuodėmė“, – lotyniškai „pecus“, o tai reiškia – „luoša koja“, kitaip sakant, koja, kuria neįmanoma žengti. Nuodėmės nusikratoma visą laiką einant į priekį, prisitaikant prie naujų aplinkybių ir mainais už tai gaunant tūkstančius malonių, kurių dosniai teikia gyvenimas visiems šito trokštantiesiems.

Nejaugi tu manai, kad man iš tikrųjų labai rūpi tie penki šeši projektai, kuriuos atidėjau, kad galėčiau keliauti su tavimi?

Petrusas apsižvalgė, ir aš pasekiau jo žvilgsnį. Kalno viršūnėje ganėsi kelios ožkos. Viena jų, drąsiausia, stovėjo ant siauručio uolos iškyšulio, – sunku buvo suvokti, kaip ji ten pakliuvo ir kaip galėtų grįžti atgal, tačiau, šitaip bemąstant, ožka stryktelėjo ir, nusileidusi man nematomu takeliu, grįžo atgal prie bandos. Pasaulis aplink buvo pritvinkęs nerimo ir

anaiptol nealsavo ramybe, jam buvo lemta dar ilgai augti ir plėtotis, o man – eiti ir eiti nesustojant. Kartais, prasidėjus žemės drebėjimui arba kilus pragaištingai audrai, man dingtelėdavo mintis, jog gamta – žiauri, tačiau dabar aš suvokiau, jog visa tai – tiesiog kelionės sunkumai. Gamta irgi keliauja trokšdama apreiškimo.

– Labai džiaugiuosi atsidūręs šičia, – tarė Petrusas. – Man jau neberūpi darbas, kurį turėjau palikti neužbaigtą, nes darbai, kurie manęs dar laukia, bus nepalyginamai sėkmingesni.

Perskaitęs Karlosą Kastanedą, labai troškau susitikti su senu burtininku indėnu donu Chuanu. Dabar, išvydus, kaip Petrusas žiūri į kalnus, man jis pasirodė labai panašus į tą indėną.

Septintos dienos popietę, perėję pušyną, atsidūrėme aukšto kalno viršūnėje. Čia Karolis Didysis pirmą kartą pasimeldė Ispanijos žemėje, ir todėl paminklinėje lentoje lotyniškai buvo prašoma visų praeivių, pagerbiant imperatoriaus žygį, sukalbėti vieną sveikamariją. Mudu taip ir padarėme. Paskiau Petrusas man paliepė paskutinį kartą atlikti grūdo pratimą.

Buvo vėsu, pūtė šaltas vėjas. Ėmiau atsikalbinėti, jog dar anksti – daugių daugiausia trečia valanda popiet, tačiau jis pareiškė, kad nesiginčyčiau ir daryčiau ką liepiamas.

Atsiklaupiau ant žemės ir pradėjau pratimą. Viskas vyko įprastai iki tol, kol išskėčiau rankas ir ėmiau vaizduotis saulę. Tą akimirką prieš mane sušvito milžiniškas šviesulys, pajutau, jog man prasideda stebuklinga ekstazė. Visi prisiminimai, susiję su mano žemiškuoju gyvenimu, ėmė gesti, ir aš jau nebedariau pratimo – pavirtau medžiu. Buvau laimingas ir patenkintas. Saulė švietė ir sukosi apie savo ašį, ko anksčiau niekad

nebuvo atsitikę. Stovėjau išskėtęs šakas, vėjo plaikstomais lapais, nenorėdamas nė pajudėti iš vietos, kol staiga kažkas mane palietė, ir akimirką viskas aptemo.

Atsimerkiau. Stipriai paplekšnojęs man per veidą, Petrusas laikė mane nutvėręs už pečių.

– Nepamiršk savo tikslo! – sušuko įtūžęs. – Nepamiršk, jog turi daug ko išmokti, kol susirasi savo kalaviją!

Atsisėdau ant žemės, sužvarbęs nuo ledinio vėjo.

– Ar taip visada atsitinka? – paklausiau.

– Beveik visada, – atsakė jis. – Ypač tokiems žmonėms kaip tu, kurie susižavi smulkmenomis ir pamiršta tai, ko ieško.

Petrusas išsitraukė iš kuprinės megztinį ir apsivilko. Aš irgi apsivilkau marškinius, nes dėvėjau tik marškinėlius su užrašu *I LOVE NY* – man niekad į galvą neatėjo mintis, jog vasarą, laikraščių skelbiamą pačia karščiausia per pastaruosius dešimt metų, galėtų būti taip šalta. Marškinėliai su marškiniais gynė nuo vėjo, bet vis dėlto paprašiau Petrusą eiti greičiau, kad galėčiau sušilti.

Kelias leidosi nuokalnėn, tad eiti buvo labai lengva. Dingtelėjo mintis, kad mums taip šalta todėl, jog labai prastai maitinamės – valgome tik žuvį ir laukinius vaisius bei uogas[9]. Petrusas paaiškino, jog šalta todėl, kad esame gan aukštai kalnuose.

Nuėjome dar puskilometrį – ir už kelio posūkio pasaulis staiga persimainė. Prieš akis plytėjo neapžvelgiama kalvota lyguma. Po kairei, žemėliau pašlaitėje, mūsų laukė gražus miestelis, viliodamas iš kaminų rūkstančiais dūmais.

---

[9] Nežinau, kaip vadinasi tie raudoni vaisiai, tačiau, keliaudamas per Pirėnus, jų suvalgiau tiek daug, jog netgi dabar mane pykina juos pamačius. (*Aut. past.*)

Paspartinau žingsnius, tačiau Petrusas mane sulaikė.

– Man regis, dabar būtų geriausia tave išmokyti RAMo ANTROJO PRATIMO, – tarė jis ir, atsisėdęs ant žemės, pasiūlė ir man pasekti jo pavyzdžiu.

Atsisėdau prisiversdamas. Mane gundyte gundė miestelis su rūkstančiais kaminais. Staiga susivokiau, jog ištisą savaitę praleidome kalnuose, nesusitikdami nė gyvos dvasios, miegodami po atviru dangumi ir kiaurą dieną žingsniuodami keliu. Be to, išsibaigė mano cigaretės, ir aš gavau norom nenorom rūkyti pasibaisėtiną Petruso tabaką. Miegoti miegmaišyje ir valgyti prėską žuvį man patiko, kai buvau dvidešimties, bet dabar, einant šventojo Jokūbo keliu, man teko sukaupti visas jėgas, kad ištverčiau kelionės sunkumus. Nekantriai palaukiau, kol Petrusas susisuks suktinę ir tylėdamas parūkys, svajodamas, kaip sušilsiu išgėręs taurę vyno artimiausiame bare, kurį mačiau daugių daugiausia už penkių minučių kelio.

Petrusas, ko gero, nešalo vilkėdamas megztiniu, sėdėjo sau ramus ir abejingai žvalgėsi po bekraštę lygumą.

– Na, kaip tau patinka kelionė per Pirėnus? – paklausė po valandėlės.

– Labai patinka, – atsakiau nenorėdamas leistis į kalbas.

– Nieko nuostabaus, nes tą kelią, kurį nuėjome per šešias dienas, turėjome sukarti per vieną.

Negalėjau patikėti jo žodžiais. Jis išsitraukė žemėlapį ir parodė atstumą: septyniolika kilometrų. Netgi lėtai keliaujant, pamažu leidžiantis nuokalnėn ir kylant įkalnėn, tą kelią buvo galima nueiti per šešias valandas.

– Tu taip užsidegęs susirasti savo kalaviją, jog pamiršti patį svarbiausią dalyką: mums reikia iki jo *nueiti*. Tu taip įdėmiai

žiūrėjai į šventąjį Jokūbą, kurio iš čia nematyti, jog nepastebėjai, kad pro kai kurias vietas mes praėjome keturis ar penkis kartus, tik iš skirtingų pusių.

Sulig tais Petruso žodžiais staiga suvokiau, jog Ičašegio kalnas, pats aukščiausias šiame krašte, kartais dūluodavo iš dešinės, kartais iš kairės. Beje, netgi tuo atveju, jeigu būčiau tai pastebėjęs, nebūčiau priėjęs prie vienintelės teisingos išvados, jog mes sukame ratu.

– Paprasčiausiai aš tave vedžiau aplinkiniais keliais, kontrabandininkų išmintais takais per brūzgynus, ir tu turėjai tai pastebėti. Vis dėlto nepastebėjai, nes tau rūpėjo ne eiti tuo keliu, bet prieiti tikslą.

– O jeigu būčiau susiprotėjęs?

– Mudu vis tiek būtume užtrukę septynias dienas, nes to reikalauja RAMo pratimai, tačiau tuomet būtum kitaip žiūrėjęs į Pirėnus.

Buvau taip nustebęs, jog akimirką pamiršau ir šaltį, ir miestelį.

– Keliaujant numatyto tikslo link, labai svarbu didžiausią dėmesį kreipti į Kelią, – toliau kalbėjo Petrusas. – Kelias moko mus, kaip lengviausia pasiekti tikslą, be to, įveikę jį, mes praturtėjame. Lygindamas šią patirtį su lytiniais santykiais, galiu pasakyti, jog išankstinės glamonės nulemia orgazmo stiprumą. Kiekvienas žmogus tau tatai patvirtins.

Tas pats atsitinka, kai gyvenime sieki tam tikro tikslo. Tas tikslas gali būti ir geresnis, ir blogesnis – nelygu, kokį kelią pasirenki jo siekdamas ir kaip tuo keliu eini. Štai kodėl labai svarbu išmokti ANTRĄJĮ RAMo PRATIMĄ: pamatyti paslaptis ten, kur paprastai žiūrėdami nieko nepastebime, nes mums jas užstoja įprasta kasdienybė.

Ir Petrusas mane išmokė GREIČIO PRATIMO.

– Mieste, turint galvoje mūsų kasdienius rūpesčius, tą pratimą būtina atlikti per dvidešimt minučių, tačiau, eidami šventojo Jokūbo keliu, užtruksime mažų mažiausia vieną valandą.

Vėl perėmė šaltis, kurį buvau ką tik pamiršęs, ir, nevilties apimtas, pažvelgiau į Petrusą, bet jis nekreipė į mane dėmesio: užsimetė kuprinę ant pečių, ir mudu beviltiškai lėtai ėmėme eiti tuos du šimtus metrų.

Iš pradžių žiūrėjau tik į užeigą, – senovinį dviejų aukštų pastatą su medine iškaba virš durų. Buvome taip arti, jog galėjau perskaityti statybos datą: tūkstantis šeši šimtai penkiasdešimt antrieji. Mudu ėjome, bet buvo toks įspūdis, jog nejudame iš vietos. Petrusas dėjo koją už kojos kaip galima lėčiau, o aš jį mėgdžiojau. Išsitraukiau iš kuprinės laikrodį ir užsisegiau ant riešo.

– Taip bus dar blogiau, – tarė Petrusas, – nes laikas niekada nebėga tuo pačiu ritmu. Laiko ritmas priklauso nuo mūsų pačių.

Ėmiau be perstojo žvilgčioti į laikrodį ir supratau, kad jis sakė teisybę. Kuo dažniau žiūri – tuo lėčiau slenka rodyklės. Nutariau pasekti jo patarimu ir įsikišau laikrodį į kišenę. Pabandžiau sutelkti dėmesį į aplinką, kraštovaizdį, lygumą, akmenis po kojomis, tačiau negalėjau nukreipti žvilgsnio nuo užeigos, vis labiau įsitikindamas, jog nepriartėjame prie jos nė per žingsnį. Ėmiau mintyse narstyti vieną kitą istoriją, tačiau pratimas man taip dirgino nervus, jog negalėjau susikaupti. Ilgiau nebeištvėręs, išsitraukiau laikrodį ir pamačiau, jog praėjo tik vienuolika minučių.

– Nepaversk to pratimo kankyne, ne dėl to jis sugalvotas, – tarė Petrusas. – Pasistenk pamėgti greitį, prie kurio nesi pripratęs. Keisdamas kasdienybės įpročius, duodi galimybę savyje augti naujam žmogui. Šiaip ar taip, viską sprendi pats.

Truputį apsiraminau, išgirdęs paskutinius malonius žodžius. Jeigu spręsti turiu aš pats, vadinasi, geriausia – pasinaudoti padėtimi. Giliai įkvėpiau oro ir pabandžiau nieko negalvoti. Pažadinau savyje keistą būseną, lyg laikas plauktų kažkur tolumoje ir su manimi neturėtų nieko bendra. Man darėsi vis ramiau, ir pamažu pradėjau kitoniškomis akimis žiūrėti į aplinkinius daiktus. Ir vaizduotė, anksčiau maištavusi prieš mane, dabar atėjo man į pagalbą. Žvelgdamas į miestelį priešaky, ėmiau mintyse kurti visą jo gyvenimo istoriją: kas jį statė, kokie piligrimai pro jį praėjo, pagalvojau, kaip bus gera ten susitikti su žmonėmis ir jaukiai pernakvoti, tiek laiko praleidus Pirėnų atšiaurių vėjų pagairėje. Vienu tarpu dingtelėjo mintis, jog jame viešpatauja kažin kokia senovės laikų išmintis, mįslinga galia. Vaizduotė ėmė piešti lygumoje riterius ir grumtynes. Mačiau saulėje žaižaruojant kalavijus ir girdėjau karingus klyksmus. Miestelis atrodė jau nebe vien ta vieta, kur galėsiu atsigauti prie vyno taurės ir po šilta antklode: tai buvo istorinė vieta, didvyrių kūrinys, didvyrių, palikusių viską ir įsikūrusių tame visų vėjų perpučiamame plokščiakalnyje. Aplink plytėjo pasaulis, ir aš susivokiau, jog kartais nekreipdavau į jį dėmesio.

Kai atsipeikėjau, stovėjome prie užeigos durų. Petrusas pasiūlė užeiti.

– Aš vaišinu, – tarė. – Eisime gulti anksčiau, nes rytoj norėsiu tave supažindinti su didžiuoju burtininku.

Greičio pratimas

Eik dvidešimt minučių perpus lėčiau nei paprastai. Įdėmiai žiūrėk į aplinką: menkiausias smulkmenas, žmones, kraštovaizdį. Šį pratimą geriausia atlikti tuojau pat po pietų.

Pratimą patartina kartoti šešias dienas.

Miegojau kaip suvystytas ir nieko nesapnavau. Kai tik pirmieji saulės spinduliai nušvietė dvi vieninteles Ronsevalio miestelio gatves, Petrusas pasibeldė į mano kambario duris. Mes nakvojome antrame užeigos aukšte, kur buvo įrengti svečių kambariai.

Išgėrėme juodos kavos, užkrimtome duonos su aliejumi ir išėjome. Aplinkui tvyrojo tirštas rūkas. Pastebėjau, kad Ronsevalis – ne šiaip sau miestelis, kaip iš pradžių maniau: didžiųjų piligrimų kelionių metu ten buvo vienas didžiausių krašto vienuolynų, kurio žemės driekėsi iki pat Navaros sienos. Ligi šiol vis dar žymėjo ankstesnės didybės pėdsakai – keli pastatai, prisišlieję prie vienuolyno. Vienintelis anų laikų „pasaulietinis" pastatas buvo užeiga, kurioje nakvojome.

Per rūką priėjome iki vienuolyno bažnyčios. Viduje keli kunigai baltomis sutanomis laikė ankstyvąsias mišias. Susivokiau, jog nesuprantu nė žodžio, nes mišias aukojo baskų kalba. Petrusas atsisėdo į klauptą kaip galima toliau nuo altoriaus ir man pasiūlė įsitaisyti šalia.

Bažnyčia buvo be galo didelė, pilna neįkainojamų meno vertybių. Petrusas pusbalsiu paaiškino, jog bažnyčia pastatyta Karolio Didžiojo numatytoje vietoje Portugalijos, Ispanijos, Prancūzijos ir Vokietijos karalių ir karalienių lėšomis. Didžiajame altoriuje stovėjo Ronsevalio Švenčiausioji Mergelė Marija brangaus medžio veidu, nulieta iš gryno sidabro, su puokšte brangakmeniais nusagstytų gėlių. Mane taip paveikė smilkalų kvapas, gotikiniai skliautai, kunigai baltomis sutanomis ir jų giesmės, jog pajutau kažką panašaus į transą, kokį patirdavau atlikdamas Tradicijos apeigas.

– Na, o magas? – paklausiau prisiminęs tai, ką jis minėjo vakare.

Petrusas linktelėjo galva į vidutinio amžiaus vienuolį, liesą, akiniuotą, drauge su kitais vienuoliais sėdintį ant ilgo suolo prie didžiojo altoriaus. Magas ir drauge vienuolis! Troškau, kad kaip galima greičiau pasibaigtų mišios, tačiau, kaip anksčiau sakė Petrusas, laiko ritmas priklauso nuo mūsų pačių: aš taip nekantravau, jog apeigos užsitęsė daugiau nei valandą.

Kai mišios pagaliau pasibaigė, Petrusas paliko mane sėdintį klaupte ir pasuko į duris, pro kurias išėjo vienuoliai. Sėdėjau kurį laiką, apžiūrinėdamas bažnyčią, suvokdamas, jog turiu pasimelsti, tačiau nesugebėjau susikaupti. Šventųjų paveikslai atrodė tolimi, įstrigę kažkur praeityje, kuriai niekada nelemta sugrįžti, kaip nelemta sugrįžti aukso amžiui, kai minių minios piligrimų traukė šventojo Jokūbo keliu.

Tarpduryje pasirodė Petrusas ir, netardamas nė žodžio, ženklu liepė man sekti iš paskos.

Mudu patekome į vidinį vienuolyno sodą, iš visų pusių supamą aukštos mūrinės sienos. Vidury kiemo tryško fontanas, ant jo krašto sėdėjo akiniuotas vienuolis – laukė mūsų.

– Tėve Ekspeditai, štai tas piligrimas, – pristatė mane Petrusas.

Vienuolis atkišo ranką, ir mes pasisveikinome. Niekas nepratarė nė žodžio. Stovėjau tikėdamasis, jog kas nors turi atsitikti, tačiau girdėjau nebent tolumoje giedant gaidžius ir mačiau kasdienėn medžioklėn kylant vanagus. Vienuolis žiūrėjo į mane be jokios išraiškos – tokiu žvilgsniu, kokiu žiūrėjo į mane *madame* Kristina, kai jai pasakiau Senovės Žodį.

Pagaliau tėvas Ekspeditas nutraukė ilgą ir slogią tylą:

– Regis, bičiuli, labai anksti pradėjote kopti Tradicijos laiptais.

Atsakiau, jog man jau trisdešimt aštuoneri ir jog sėkmingai išlaikiau visas ordalijas[10].

– Išskyrus paskutinę ir pačią svarbiausią, – pridūrė jis, tebežiūrėdamas į mane be jokios išraiškos. – Be jos, visa tai, ko išmokote, neturi jokios reikšmės.

– Todėl ir einu šventojo Jokūbo keliu.

– Tai nieko negarantuoja. Eikite iš paskos.

Petrusas liko sode, o aš nuėjau paskui tėvą Ekspeditą. Perėjome keletą dengtų galerijų, aplenkėme karaliaus Sančo Galingojo kapą ir atsidūrėme koplytėlėje, stovinčioje atstu nuo pagrindinių Ronsevalio vienuolyno pastatų.

Viduje buvo beveik tuščia. Vidury stovėjo stalas, ant jo gulėjo knyga ir kalavijas. Deja, ne mano.

Tėvas Ekspeditas atsisėdo prie stalo, nesiūlydamas man kėdės. Paėmė pluoštelį kažkokių žolių ir padegė, viduje pasklido malonus kvapas. Situacija vis labiau priminė man susitikimą su *madame* Kristina.

– Pirmiausia noriu jus perspėti, – tarė tėvas Ekspeditas, – šventojo Jokūbo kelias – tai tik vienas iš keturių kelių. Tai Pikų kelias. Jis gali suteikti jums Galią, bet to negana.

– O kokie yra kiti trys?

– Bent jau du jums žinomi: Jeruzalės kelias, dar vadinamas Širdžių, arba Gralio, keliu, kuris suteiks jums galią daryti stebuklus, paskiau Romos kelias, arba Kryžių kelias, kuris įgalins jus bendrauti su kitais pasauliais.

---

[10] Ordalijos – ritualiniai išbandymai, kuriuos atliekant lemia ne tik kandidato karštas tikėjimas, bet ir apeigų metu pasireiškiantys ženklai. Ordalijų sąvoka atsirado Šventosios Inkvizicijos viešpatavimo metais. (*Aut. past.*)

– Dar trūksta Būgnų kelio, kad būtų visos keturios kortų spalvos, – pajuokavau, ir tėvas Ekspeditas nusijuokė.

– Jūsų teisybė. Tai slaptas kelias, ir jeigu kurią dieną jums pavyks jį nueiti, niekam negalėsite apie tai sakyti. Tuo tarpu apie tai nekalbėkime. Kur jūsų kriauklės?

Atsegiau kuprinę ir išėmiau kriaukles su Aparesidos Dievo Motinos paveikslu. Jis padėjo jas ant stalo, ištiesė virš jų rankas ir susikaupė. Paprašė, kad aš pasekčiau jo pavyzdžiu. Kvapas ore vis stiprėjo. Nei tėvas Ekspeditas, nei aš neužsimerkėme, ir tuomet aš pastebėjau tą patį reiškinį, kokį buvau matęs Itatiajoje: nežinia kaip kriauklės iš vidaus pritvino šviesos, kurios šaltinis buvo nežinomas. Šviesa spindėjo vis ryškiau, ir staiga išgirdau mįslingą, gomurinį tėvo Ekspedito balsą:

– Kur tavo lobis, ten ir tavo širdis[11].

Tai buvo Šventojo Rašto žodžiai. Balsas skambėjo toliau:

– Kur tavo širdis, ten Kristaus Antrojo Atėjimo lopšys. Kaip ir šitos kriauklės, maldininkas, einantis šventojo Jokūbo keliu, – tik kiautas. Suskilus kiautui, Gyvybės lukštui, pasirodo Gyvybė, kurią sudaro *Agapė*.

Jis atitraukė rankas, ir kriauklės nustojo švytėti. Paskiau jis įrašė mano vardą į knygą, gulinčią ant stalo. Per visą tą laiką, kai leidausi šventojo Jokūbo keliu, mačiau savo vardą įrašytą trijose knygose: *madame* Kristinos, tėvo Ekspedito ir Galios knygoje, kurioje vėliau aš pats jį įrašysiu.

– Baigta, – tarė jis. – Dabar galite keliauti toliau. Telaimina jus Ronsevalio Švenčiausioji Mergelė ir šventasis Jokūbas.

---

[11] Evangelija pagal Matą, 6,21

– Šventojo Jokūbo kelias pažymėtas geltonais ženklais, einančiais per visą Ispaniją, – tarė tėvas Ekspeditas, kai pasukome atgal, kur mūsų laukė Petrusas. – Jeigu jūs kartais pasiklysite, žiūrėkite tų ženklų – ant medžių, ant akmenų, ant kelio gairių, ir, vadovaudamasis jais, nueisite ten, kur jums reikia.

– Aš turiu gerą vedlį.

– Vis dėlto svarbiausia kliaukitės savimi. Tuomet jums nereikės ištisą savaitę suktis ratu po Pirėnus.

Vadinasi, ir tėvas Ekspeditas jau žino tą istoriją!

Priėję prie Petruso, atsisveikinome. Iš Ronsevalio iškeliavome rytmečiu: rūkas jau buvo visiškai išsisklaidęs. Prieš akis driekėsi tiesus ir lygus kelias, ir aš pirmąsyk pastebėjau tėvo Ekspedito minėtas geltonas žymes. Kuprinė svėrė sunkiau, nes užeigoje nusipirkau didelį butelį vyno, nors Petrusas ir atkalbinėjo. Girdi, už Ronsevalio pakelėm esą šimtai miestelių ir miegoti po atviru dangumi beveik neprireiksią.

– Petrusai, tėvas Ekspeditas kalbėjo apie Antrąjį Kristaus Atėjimą taip, lyg to reikėtų laukti dabar.

– Tai tiesa. Čia slypi tavojo kalavijo paslaptis.

– Beje, tu sakei, jog susitiksiu su magu, o susitikau su vienuoliu. Ką bendra magija turi su Katalikų bažnyčia?

Petrusas atsakė vienu vieninteliu žodžiu:

– Viską.

ŽIAURUMAS

– Štai čia, šioje vietoje, buvo nužudyta Meilė, – tarė mums senas valstietis, rodydamas į koplytėlę tarp uolų.

Mes ėjome penkias dienas, tik trumpai sustodami pavalgyti ir pamiegoti. Petrusas nebuvo linkęs pasakotis apie savo gyvenimą, tačiau labai domėjosi Brazilija ir mano darbu. Sakė, jog jam labai patinka mano šalis ir jog Kristus Atpirkėjas, išskėstomis rankomis stovintis ant Korkovado kalno, kur kas artimesnis jo širdžiai negu nukankintasis ant kryžiaus. Jis domėjosi viskuo, bet labiausiai – brazilėmis: ar jos tokios pat žavios kaip ispanės? Dieną nepakenčiamai spigino karštis, ir visose užeigose ir miesteliuose, kur tik užsukdavome, žmonės skundėsi neregėta sausra. Buvo taip karšta, jog mudu ilsėdavomės nuo antros iki ketvirtos valandos, kai saulė labiausiai kepina, taip perėmę ispaniškąjį siestos paprotį.

Tą popietę, mudviem besiilsint alyvmedžių sode, priėjo senis kaimietis ir pasiūlė pasivaišinti vynu. Ispanai geria vyną bet kokiu oru, ne ką ne mažiau ir per pačius karščius – šiame krašte jie nuo amžių laikosi šio įpročio.

– Ką jūs turite galvoje, sakydamas, jog čia buvo nužudyta Meilė? – paklausiau supratęs, jog senis nusiteikęs pasišnekučiuoti.

– Prieš kelis šimtmečius šventojo Jokūbo kelią nuėjusi ir grįžusi iš Kompostelos, Akvitanės princesė Felisija atsižadėjo ankstesnio gyvenimo ir apsigyveno šičia. Ji buvo pati Meilė, nes visus savo turtus išdalijo šio krašto vargšams ir gydė bei slaugė ligonius.

Petrusas užsirūkė savo siaubingąją suktinę, tačiau buvo matyti, jog, nors ir nutaisęs abejingą miną, atidžiai klausosi senio.

– Tuomet jos tėvas atsiuntė sūnų, kunigaikštį Giljermą, įsakęs būtinai sugrąžinti seserį, tačiau Felisija nepakluso. Kunigaikštis įtūžęs durklu nusmeigė ją štai anoje koplytėlėje, kurią matote tarp uolų, o tą koplytėlę ji pasistatė savo rankomis, trokšdama rūpintis vargšais ir šlovinti Viešpatį.

Atsitokėjęs ir susivokęs, ką padarė, kunigaikštis nuskubėjo į Romą prašyti popiežiaus nuodėmių atleidimo. Skirdamas atgailą, popiežius įsakė jam keliauti į Kompostelą šventojo Jokūbo keliu. Štai tuomet įvyko įdomus dalykas: kai jis grįždamas atkako čionai, staiga pajuto tą patį troškimą, apsigyveno sesers pastatytoje koplytėlėje ir liko gyventi kaip atsiskyrėlis, iki paskutinės ilgo gyvenimo dienos rūpindamasis vargšais.

– Tai atpildo dėsnis, – nusijuokė Petrusas.

Valstietis nieko nesuprato, tačiau man buvo aišku, ką jis turi galvoje. Eidami keliu, mudu leisdavomės į ilgas teologines diskusijas apie Dievo santykius su žmonėmis. Aš įrodinėdavau, jog Tradicijoje visada yra glaudus ryšys su Dievu. Ir kelias į Dievą iš esmės skiriasi nuo šventojo Jokūbo kelio, kuriuo einame, – čia pasitaiko ir vienuolių magų, ir šėtono apsėstų čigonų, ir stebuklais garsėjančių šventųjų. Visa tai man atrodo labai primityvu, pernelyg susieta su krikščionybe, pasigendu žavesio, ekstazės, kurią sužadina Tradicijos apeigos. Petrusas

tvirtindavo, jog šventojo Jokūbo kelias – tai kelias visiems ir tai vienintelis kelias, vedąs prie Dievo.

– Štai tu tiki Dievą, aš irgi tikiu, – sakė Petrusas. – Vadinasi, Dievas mums gyvas, tačiau jeigu kas nors Jo netiki, tai nereiškia, jog Dievo nėra, ir vis dėlto drauge nevalia tvirtinti, kad netikintysis klysta.

– Vadinasi, Dievo buvimas priklauso nuo žmogaus valios ir noro?

– Aš turėjau draugą, kuris gerdavo neišsipagiriodamas, tačiau kiekvieną vakarą sukalbėdavo tris sveikamarijas, kaip mama jį buvo nuo mažens išmokiusi. Netgi girtutėlis parsigavęs namo, netgi netikėdamas Dievo, mano bičiulis visada tris kartus sukalbėdavo maldą. Jam mirus, per Tradicijos apeigas aš paklausiau Senolių vėlės, kur dabar mano bičiulis. Vėlė man atsakė, jog jis laimingas, šviesos apsuptas. Jis buvo išganytas, nors niekada neturėjo tvirto tikėjimo ir tik kas vakarą automatiškai, lyg atlikdamas priedermę, sukalbėdavo tris „Sveika, Marija".

Mūsų protėviai, urviniai žmonės, Dievą matė rodantis įvairiais gamtos reiškiniais, vėliau, perpratę juos, Dievą įkūnijo į kai kuriuos gyvūnus, perkėlė į šventąsias girias. Vienu tarpu Dievas gyveno tik Senovės istorijos didžiųjų miestų katakombose. Tačiau jis visada gyveno žmonių širdyse Meilės pavidalu.

Šiandien Dievas yra tik sąvoka, beveik įrodyta moksliškai, tačiau, priėjusi šį tašką, istorija pasisuka ir prasideda iš naujo. Tai Atpildo Dėsnis. Tai ir turėjo galvoje tėvas Ekspeditas, kai, cituodamas Kristų, pasakė: „Kur tavo lobis, ten ir tavo širdis." Kur trokšti pamatyti Dievo veidą, ten ir pamatysi. O jeigu nenorėsi pamatyti – nieko baisaus, svarbu, kad tavo darbai būtų

geri. Pasistačiusi koplytėlę ir ėmusi šelpti vargšus, Felisija Akvitanė pamiršo Vatikano Dievą, ir Jis pasireiškė jai pačiu paprasčiausiu ir išmintingiausiu pavidalu: Meile. Šiuo požiūriu valstietis teisus sakydamas, jog čia buvo nužudyta Meilė.

Beje, valstietis jautėsi nei šiaip, nei taip, negalėdamas įsiterpti į mūsų pokalbį.

– Pagaliau suveikė Atpildo Dėsnis, ir jos brolis buvo priverstas toliau tęsti nutrauktą darbą. Viskas leistina, bet nevalia nutraukti Meilės pasireiškimo. Kai taip atsitinka, kaltininkas privalo atkurti tai, kas sunaikinta.

Aš paaiškinau, jog mano šalyje Atpildo Dėsnis suprantamas kitaip: esą, žmonių ligos ir luošumas – tai bausmė už praeituose gyvenimuose atliktus blogus darbus.

– Kvailystė, – atsiliepė Petrusas, – Dievas nekeršija, Dievas – tai Meilė. Jis gali nubausti nebent priversdamas ką nors atkurti tai, ką šis sunaikino.

Valstietis atsiprašė – girdi, jau vėlus metas, ir jis turįs grįžti prie darbo. Petrusas nusigriebė tos dingsties ir pasiūlė keliauti toliau.

– Tuščios kalbos, – pridūrė jis, mums traukiant per alyvmedžių sodą. – Dievas yra visame kame, kas mus supa, tik Jį reikia pajusti ir patirti pačiam, aš veltui stengiuosi logiškai pagrįsti savo įrodymus, kad tau būtų lengviau suprasti. Kasdien daryk Greičio pratimą ir tuomet vis geriau jį pajusi.

Po dviejų dienų mes įlipome į kalną, vadinamą Atleidimo viršukalne. Lipome kelias valandas, o kai pagaliau pasiekėme viršūnę, išvydome gana nemalonų reginį: būrelis turistų, visu garsu paleidę automobilių radijo aparatus, kepinosi saulėje ir gėrė alų. Jie atvažiavo šunkeliu, kuris ėjo iki pat viršūnės.

– Nieko nepadarysi, – tarė Petrusas. – O gal tu tikėjaisi čia aptikti Sido karius, iš aukštybių stebinčius, ar nepuola maurai?

Mums leidžiantis nuo kalno, paskutinį kartą atlikau GREIČIO PRATIMĄ. Prieš mus plytėjo kitas bekraštis, sausros išdegintas plokščiakalnis, o tolumoje mėlynavo kalnai. Medžių beveik nesimatė, akmeningoje dirvoje vienur kitur stypsojo sudžiūvę dygliuoti stagarai. Man baigus pratimą, Petrusas ėmė klausinėti apie darbą, ir tada susivokiau, jog labai seniai jo nebeprisiminiau. Tiesą pasakius, visi mano reikalai tarytum dingo iš gyvenimo. Kartais prisimindavau juos vakare, bet irgi per daug neimdavau jų į galvą. Džiaugiausi, kad esu čia, einu šventojo Jokūbo keliu.

– Kada nors ir tu paseksi Felisijos Akvitanės pavyzdžiu, – pajuokavo Petrusas, kai pasidalijau su juo savo mintimis. Paskiau stabtelėjo ir paprašė, kad nusiimčiau kuprinę ir padėčiau ant žemės.

– Apsižvalgyk ir įsižiūrėk į ką nors, – tarė.

Pasirinkau tolumoje dūluojantį kryžių ant bažnyčios bokšto.

– Žiūrėk neatitraukdamas akių ir stenkis dėtis į galvą tik tai, ką sakau. Nors ir ką pajustum iš šalies, nekreipk dėmesio. Daryk tai, ką sakau.

Stovėjau atsipalaidavęs, įsmeigęs akis į bažnyčios bokštą, o Petrusas tuo tarpu, atsistojęs užpakaly, pirštu spaudė man vieną vietą tarp sprando ir pakaušio.

– Kelias, kuriuo tu eini, tai Galios kelias, ir tu mokysies tik tų pratimų, kurie teikia Galią. Kelionė, anksčiau buvusi tau kankynė, nes tu nieko kita netroškai, kaip tik kuo greičiau pasiekti tikslą, dabar taps palaima, ieškojimų ir nuoty-

kių palaima. Ir drauge puoselėsi tai, kas tau svarbiausia: savo svajones.

Žmogus negali nesvajoti. Svajonės – tai dvasios penas, kaip valgis – kūno penas. Daugel kartų per gyvenimą mums tenka patirti ir matyti, kaip žlunga viltys ir neišsipildo norai, tačiau reikia žūtbūt svajoti, priešingu atveju mūsų siela numirs ir į ją neįeis *Agapė*. Šiuose laukuose, kuriuos matai prieš akis, pralieta daug kraujo, čia vyko pačios žiauriausios Rekonkistos kautynės. Kas iš mūsų buvo teisus ir kieno pusėje buvo teisybė, dabar tai jau nebeturi reikšmės: svarbiausia – žinoti, jog abi pusės stojo į Lemtą Mūšį.

Mes stojame į Lemtą Mūšį todėl, kad to reikalauja mūsų širdis. Didvyrių laikais, klajojančių riterių laikais, tai buvo paprasta, nes tuomet dar buvo neužkariautų žemių, buvo daug erdvės žygdarbiams. Dabar, kai pasaulis labai pasikeitė, Lemtas Mūšis persikėlė iš kautynių laukų į mūsų širdis.

Mes stojame į Lemtą Mūšį vardan svajonės. Kai stojame į kovą dėl svajonės būdami jauni ir pilni jėgų, drąsos mums netrūksta, tačiau mes dar nemokame kovoti. Dėdami nežmoniškas pastangas, išmokstame kovos meno, bet tuomet pritrūkstame drąsos, kurios reikia mūšyje. Todėl stojame mūšin prieš save ir grumiamės patys su savimi, patys sau tampame priešais. Tvirtiname, jog mūsų svajonės – vaikiškos kvailystės, kurių neįmanoma įgyvendinti, arba paprasčiausiai mes puoselėjame jas todėl, kad nepažįstame gyvenimo tikrovės. Mes žudome svajones, nes bijome stoti į Lemtą Mūšį.

Petrusas vis stipriau pirštu spaudė sprandą. Man buvo toks įspūdis, jog bažnyčios bokštas persimainė: kryžius virto sparnuotu žmogumi, angelu. Sumirksėjau, ir vėl pamačiau kryžių.

– Pirmasis mūsų svajonių žlugimo požymis pasireiškia tada, kai mums ima rodytis, kad amžinai trūksta laiko, – toliau kalbėjo Petrusas. – Labiausiai užsiėmusiems žmonėms, kuriuos aš pažinojau gyvenime, visada pakakdavo laiko viskam. Tie, kas nieko neveikdavo, visada jausdavosi pavargę, nepadarydavo nė menkiausio darbelio, kurį privalėdavo padaryti, ir amžinai skųsdavosi, kad diena labai trumpa. Iš tikrųjų jie bijodavo stoti į Lemtą Mūšį.

Antrasis mūsų svajonių žlugimo požymis pasireiškia tada, kai įgyjame gyvenimo patirties. Mes nustojame žiūrėti į gyvenimą kaip į didį nuotykį, kurį mums lemta patirti, imame galvoti, kad išmintinga, teisinga ir gera nieko per daug nereikalauti iš gyvenimo. Metę žvilgsnį už mūsų kasdienybės sienų, girdime lūžtančių iečių traškėjimą, užuodžiame prakaito ir dulkių tvaiką, matome pralaimėjimo kartėlį, grumtynių ištroškusių karių žvilgsnius, tačiau niekada nejaučiame džiaugsmo, beribio džiaugsmo, netelpančio kovotojų širdyse, nes jiems nerūpi nei pergalė, nei pralaimėjimas – jiems svarbu stoti į Lemtą Mūšį.

Pagaliau trečiasis mūsų svajonių žlugimo požymis – tai ramybė. Gyvenimas pasidaro panašus į sekmadienio popietę: mes ne kažin ko trokštame iš gyvenimo ir beveik nieko neaukojame. Tuomet tariamės esą subrendę, galutinai atsižadame vaikystės svajonių bei fantazijų ir rūpinamės tik asmenine laime ir karjera. Nustembame išgirdę, kai mūsų bendraamžiai sako, jog dar ko nors trokšta iš gyvenimo. Iš tiesų širdies gilumoje suvokiame, jog visa tai atsitiko todėl, kad mes atsižadėjome kovos dėl savo svajonių – atsižadėjome Lemto Mūšio.

Bažnyčios bokštas tolydžio mainėsi, ir jo vietoje pasirodė angelas išskleistais sparnais. Nors ir kaip mirksėjau, angelas nedingo. Buvau besakąs Petrusui, bet jaučiau, kad jis dar nebaigė.

– Kai atsižadame svajonių ir tenkinamės ramybe, – prabilo jis po valandėlės, – gana neilgai džiaugiamės ramiu gyvenimu, paskiau žlugusios svajonės ima dūlėti ir pūti mumyse ir pamažu apnuodija mūsų būtį. Daromės žiaurūs aplinkiniams ir galiausiai tą žiaurumą nukreipiame prieš save. Apninka ligos ir psichozės. Tapę savojo bailumo auka, patiriame tai, ko troškome išvengti mūšyje, – pralaimėjimą ir kartėlį. Ir vieną gražią dieną imame dusti, neištverdami žlugusių svajonių tvaiko, ir geisti mirties. Mirties, kuri išvaduotų mus nuo pasitikėjimo savimi, nuo mūsų darbų ir siaubingos sekmadienio popiečių ramybės.

Dabar jau buvau tikras, jog matau angelą, ir nebegalėjau sekti Petruso žodžių. Matyt, jis tai suprato, nes nustojo pirštu mygti man sprandą ir nutilo. Angelą mačiau dar kelias akimirkas, paskiau jis dingo. Toje vietoje, kur jis buvo, vėl išdygo bažnyčios bokštas.

Kurį laiką tylėjome. Petrusas susisuko cigaretę ir užsirūkė. Iš kuprinės išsitraukiau butelį vyno ir išgėriau keletą gurkšnių. Vynas buvo sušilęs, bet skonis geras.

– Ką matei? – paklausė Petrusas.

Aš jam papasakojau apie angelą. Pasakiau, jog iš pradžių, man sumirksėjus, jis dingo.

– Ir tu privalai išmokti stoti į Lemtą Mūšį. Kai ko jau išmokai: pamėgai nuotykius, nebijai gyvenimo iššūkių, tačiau vis dar tebevengi to, kas nepaprasta.

Ištraukęs iš kuprinės nedidelį daikčiuką, Petrusas padavė jį man. Tai buvo auksinis smeigtukas.

– Tai mano senelio dovana. RAMo ordine visi senoliai turėjo tokius daikčiukus. Jis vadinasi „Žiaurumo smaile". Bažnyčios bokšte pamatęs angelą, nenorėjai patikėti savo akimis, nes tas vaizdas tau buvo neįprastas. Tavo požiūriu, bažnyčia – tai bažnyčia, ir tiek, o vaizdiniai gali kilti nebent Tradicijos Apeigų ekstazės metu.

Atsakiau, jog tas vaizdinys tikriausiai atsirado todėl, kad jis pirštu spaudė man sprandą.

– Kas be ko, bet tai nesudaro jokio skirtumo. Aišku viena: tu atmetei tą vaizdinį. Ko gero, Felisija Akvitanė irgi pamatė kažką panašaus ir tam paaukojo savo gyvenimą, todėl visa, ką ji darė, buvo daroma iš Meilės. Tas pat, matyt, atsitiko ir jos broliui, tas pats kasdien atsitinka visiems: mes visada suprantame, kuris kelias yra geriausias, tačiau pasirenkame tą, prie kurio esame pripratę.

Petrusas nužingsniavo toliau, ir aš nusekiau iš paskos. Mano delne spindėjo saulės nutviekstas smeigtukas.

– Savo svajones galime išgelbėti būdami taurūs patys sau. Kiekvienas bandymas save graužti – kad ir dėl menko nieko, privalo susilaukti griežto atkirčio. Ir kad suvoktume, kokie negailestingi esame patys sau, privalome bet kokią dvasinę kančią – kaltę, sąžinės balsą, neryžtą, bailumą – paversti fiziniu skausmu. Dvasinę kančią paversdami fiziniu skausmu, suvoksime, kokia ji mums pražūtinga.

Ir Petrusas mane išmokė ŽIAURUMO PRATIMO.

– Senovėje tam dalykui buvo naudojamas auksinis smeigtukas, – tarė Petrusas. – Tačiau viskas keičiasi, kaip keičiasi kraštovaizdis palei šventojo Jokūbo kelią.

Petrusas sakė teisybę. Žvelgiant iš apačios, plokščiakalnis atrodė kaip kalnų grandinė.

– Prisimink ką nors tokio, kai šiandien buvai sau negailestingas, ir atlik šį pratimą.

Aš nieko negalėjau prisiminti.

– Taip visad atsitinka. Paprastai būname sau geri tik tada, kai turėtume būti griežti.

Staiga prisiminiau, jog išvadinau save mulkiu, susivokęs, jog taip vargingai kopiau į Atleidimo viršukalnę, kai tuo tarpu turistai ten nuvažiavo pačiu lengviausiu keliu. Žinojau, jog tai netiesa, jog buvau sau negailestingas: turistai važiavo pasikaitinti saulėje, o aš ieškojau savo kalavijo. Kas be ko, nors ir išvadinau save mulkiu, bet iš tikrųjų nebuvau mulkis. Stipriai įsmeigiau smiliaus nagą sau į nykštį. Nusmelkė baisus skausmas, ir, kai įsijaučiau į tą skausmą, mintis, jog pasielgiau kaip mulkis, išgaravo.

Papasakojau viską Petrusui, ir jis nusijuokė, bet nepasakė nė žodžio.

Tądien pernakvojome jaukiame viešbutėlyje, tame pačiame miestelyje, kurio bažnyčią mačiau iš tolo. Pavakarieniavę nutarėme pasivaikščioti gatvėmis, kad geriau virškintų.

– Iš visų jausmų, žudančių žmogų, pats baisiausias yra Meilė. Mes kamuojamės, jeigu kas nors neatsako į mūsų meilę arba mus pameta, arba nieku gyvu nenori duoti mums ramybės. Jei liekame vieniši, kamuojamės mintimi, jog niekas mūsų nemyli, jeigu vedame, vedybinį gyvenimą paverčiame vergija. Koks siaubas! – piktokai užbaigė Petrusas.

Mudu priėjome aikštę, kur buvo mūsų matyta bažnyčia. Tai buvo nedidelė bažnytėlė, be jokių architektūrinių įmantrybių,

ŽIAURUMO PRATIMAS

Kiekvienąsyk, kai galvon lenda, tavo nuomone, negeros mintys, susijusios su pavydu, gailesčiu pačiam sau, meilės kančiomis, neapykanta ir panašiai, daryk štai ką:

Įsmeik smiliaus nagą į nykštį toje vietoje, kur prasideda nagas, ir spausk, kol skausmas pasidarys nebepakenčiamas. Įsijausk į tą skausmą: tai bus tavo dvasinių kančių fizinė išraiška. Nustok spausti tik tada, kai negeros mintys dings iš galvos.

Prireikus pakartok tą pratimą dar sykį, kol nusikratysi negerų minčių. Kiekvienąsyk tos mintys sugrįš vis rečiau, kol galutinai išnyks: kai tik jos ims tave kamuoti, smeik smiliaus nagu į nykštį.

jos varpinė kilo aukštai į dangų. Pabandžiau iš naujo paregėti angelą, bet man nepavyko.

Petrusas sustojo įsmeigęs akis į kryžių. Pamaniau, kad gal bus išvydęs angelą, bet supratau, jog klydau, kai jis prašneko:

– Atėjęs į žemę, Dievo Sūnus mums atnešė Meilę, tačiau žmonija supranta Meilę kaip kančią ir auką, todėl galų gale Jį nukryžiavo. Jeigu būtų atsitikę kitaip, niekas nebūtų patikėjęs Jo meile, nes visi mes įpratę kasdien kentėti dėl savo aistrų.

Mudu atsisėdome kelio pakraštyje, nenuleisdami akių nuo bažnyčios, ir Petrusas vėl nutraukė tylą:

– Paulai, ar žinai, ką reiškia Barabas? *Bar* reiškia sūnus, o *Abba* – tėvas.

Jis įdėmiai žiūrėjo į kryžių. Akys žėrėjo, ir aš supratau, kad jis apimtas kažkokio jausmo, galbūt Meilės, apie kurią tiek kalbėjo, nors aš nebuvau visiškai tikras.

– Kokie išmintingi Apvaizdos ženklai! – vėl prabilo jis tokiu skardžiu balsu, kad jo aidas atsiliepė tuščioje aikštėje. – Liepdamas tautai pareikšti savo nuomonę, Pilotas iš tikrųjų nedavė jokio pasirinkimo. Jis parodė į du žmones: vieną, nuplaktą, leisgyvį, ir kitą, stovintį iškelta galva, – Barabą, revoliucionierių. Dievas žinojo, kad tauta pasmerks mirti silpniausiąjį, idant Jis įrodytų savo meilę.

Ir baigė šiais žodžiais:

– Šiaip ar taip, nors ir ką tauta būtų pasirinkusi, Dievo Sūnus galų gale būtų nukryžiuotas.

Pasiuntinys

„Čia susilieja į vieną visi šventojo Jokūbo keliai."

Buvo ankstyvas rytas, kai pasiekėme Puentę la Reiną. Tie žodžiai buvo įrašyti postamente, ant kurio stovėjo statula – piligrimas viduramžių drabužiais, trirage skrybėle, apsiaustu su kapišonu, įsiūtomis kriauklėmis ir lazda su gertuve, primindama beveik pamirštus šventojo Jokūbo kelio laikus, kuriuos mudu su Petrusu bandėme atgaivinti.

Pernakvojome viename iš daugelio vienuolynų, išsimėčiusių palei šventojo Jokūbo kelią. Vienuolis vartininkas, įleidęs mus į vidų, perspėjo, kad vienuolyne nebandytume pratarti nė žodelio. Jaunas vienuoliukas nuvedė mus į atskiras celes, kur buvo tiek, kiek reikia piligrimui: kietas gultas, senos, bet švarios paklodės, ąsotis vandens ir dubuo. Nebuvo nei kanalizacijos, nei karšto vandens, o prie durų kabojo prisegtas popieriaus lapelis su tvarkaraščiu, kuriame buvo nurodytas pusryčių, pietų ir vakarienės laikas.

Deramu laiku nusileidome į valgyklą. Vienuoliai, davę tylėjimo įžadą, bendravo tik žvilgsniais, ir man pasirodė, kad jų akys spindėjo labiau nei visų žmonių. Vakarienė buvo patiekta anksti, ir mes atsisėdome prie ilgų stalų drauge su vienuoliais, vil-

kinčiais rudais abitais. Iš savo vietos Petrusas man davė ženklą, ir aš puikiai supratau, ką jis norėjo pasakyti: pašėlusiai trokštąs užsirūkyti, tačiau, ko gero, turėsiąs praleisti naktį nepatenkinęs savo noro. Man irgi norėjosi to paties, tačiau aš stipriai ir gana giliai įsmeigiau nagą sau į nykštį. Nenorėjau gadinti iškilmingos nuotaikos kaip nors kitaip negailestingai save bausdamas.

Vakarienei gavome daržovių sriubos, duonos, žuvies ir vyno. Visi pasimeldė, ir mudu prisidėjome prie bendros maldos. Mums bevalgant, vienas vienuolis monotoniškai skaitė ištraukas iš apaštalo Pauliaus laiškų:

– Bet Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus... – skambiu balsu, be jokių intonacijų, skaitė vienuolis. – Mes kvaili dėl Kristaus... ...esame laikomi pasaulio sąšlavomis, visų atmatomis... Dievo karalystė yra ne kalboje, bet galybėje[12].

Pauliaus pamokymai korintiečiams aidėjo per visą vakarienę tarp nuogų vienuolyno valgyklos sienų.

Bešnekučiuodami apie vienuolius, pas kuriuos praleidome naktį, priėjome Puente la Reiną. Prisipažinau Petrusui, kad slapčiomis parūkiau savo celėje, vos gyvas iš baimės, kad kas nors neužuosto tabako kvapo. Nusijuokęs jis pasakė, jog ir pats parūkė.

– Jonas Krikštytojas laikėsi tyruose, tačiau Jėzus gyveno tarp nusidėjėlių ir ėjo per žmones. Tai man labiau patinka.

Iš tikrųjų išskyrus tą laiką, kai buvo pasitraukęs į tyrus, Kristus visą savo gyvenimą praleido tarp žmonių.

---

[12] Tai sakiniai ar jų dalys iš „Pirmojo laiško korintiečiams“ (1, 27; 4, 10; 4, 13; 4, 20)

– Tiesą pasakius, pirmą stebuklą Kristus padarė ne išgelbėdamas kieno nors sielą, ne išgydydamas ligonius, ne išvydamas šėtoną, bet per vestuves vandenį paversdamas puikiu vynu, nes namų šeimininkui išsibaigė gėrimai.

Sulig tais žodžiais jis ūmai sustojo. Sustojo taip netikėtai, jog aš irgi stabtelėjau sutrikęs. Prieš mus buvo tiltas, kurio vardu pavadintas miestelis. Vis dėlto Petrusas žiūrėjo ne į kelią, bet į du vaikus, paupyje žaidžiančius guminiu kamuoliu. Jie buvo kokių aštuonerių ir dešimties metų ir, rodos, nekreipė į mus dėmesio. Užuot ėjęs per tiltą, Petrusas nusileido pašlaitėn ir prisiartino prie vaikų. Aš kaip paprastai nusekiau įkandin nieko neklausdamas.

Vaikai žaidė nekreipdami į mus dėmesio. Petrusas atsisėdo žiūrėdamas į žaidžiančius vaikus, kol netoli jo nukrito kamuolys. Jis staigiai griebė kamuolį ir metė man.

Pagavau kamuolį ir ėmiau laukti, kas bus toliau. Vienas vaikas, iš pažiūros vyresnysis, priėjo prie manęs. Buvau beatiduodąs kamuolį, tačiau Petruso elgesys buvo toks keistas, jog nutariau palaukti ir pažiūrėti, kas bus toliau.

– Pone, atiduokit kamuolį, – tarė berniūkštis.

Mažis stovėjo priešais, per kokius du žingsnius atstu. Man buvo toks įspūdis, kad esu jį matęs, tokį pat jausmą patyriau susitikęs su čigonu.

Berniūkštis neatlyžo ir, matydamas, jog neatsakau, pasilenkęs pakėlė akmenį.

– Atiduok kamuolį, o trenksiu su akmeniu į kaktą, – pagrasino jis.

Petrusas ir kitas vaikas tylėdami žiūrėjo į mane. Berniūkščio įžūlumas mane suerzino.

– Tik pabandyk, – atsakiau. – Jei paleisi į mane akmenį, nudirsiu tau kailį.

Man pasirodė, jog Petrusas lengvai atsiduso. Sąmonės gilumoje ėmė spiestis pakrikos mintys. Dabar man buvo aišku, jog kažką panašaus jau esu patyręs.

Berniūkštis išsigando mano žodžių. Metė akmenį žemėn ir pabandė kitaip atgauti kamuolį.

– Čia, Puente la Reinoje, yra relikvijorius, priklausęs vienam turtingam piligrimui. Sprendžiant iš jūsų kriauklių ir kuprinių, jūs irgi esate piligrimai. Grąžinkit man kamuolį, ir aš atiduosiu jums relikvijorių. Jis užkastas į smėlį, čia, paupyje.

– Man reikia to kamuolio, – atsakiau netvirtu balsu.

Tiesą pasakius, labiau norėjau relikvijoriaus – berniūkštis, regis, nemelavo, tačiau gal Petrusui reikėjo kamuolio, ir aš negalėjau jo apvilti, jis buvo mano vedlys.

– Pone, kam jums tas kamuolys? – kone verkdamas tarė berniūkštis. – Jūs didelis, matęs pasaulio, daug keliavęs. O aš nieko kito nesu matęs, tik šį paupį, ir tas kamuolys – mano vienintelis žaislas. Būkit geras, atiduokit kamuolį.

Vaiko žodžiai man įkrito giliai širdin, tačiau viskas atrodė keistai pažįstama: toks įspūdis, lyg būčiau kažką panašaus skaitęs ar patyręs, tad nenusileidau.

– Ne, kamuolys man reikalingas. Aš tau duosiu pinigų, nusipirksi kitą, gražesnį, o šitas bus mano.

Sulig tais žodžiais laikas, rodos, sustojo. Kraštovaizdis ūmai pasikeitė, nors Petrusas nykščiu nespaudė man sprando. Akimoju man pasirodė, jog mudu atsidūrėme bekraštėje, saulės išdegintoje, pilkoje kaip pelenai dykumoje. Ten nebuvo nei Petruso, nei kito vaiko, buvome tik mudu – aš ir vaikas, sto-

vintis priešais mane. Jis atrodė vyresnis, malonaus, draugiško veido, tačiau jo akys spindėjo taip keistai, kad aš išsigandau.

Tas regėjimas truko vos akimirką, beregint grįžau atgal į Puente la Reiną, kur gausybė šventojo Jokūbo kelių, vedančių iš įvairių Europos kampelių, susilieja į vieną. Prieš mane stovėjo vaikas švelniomis ir liūdnomis akimis, prašydamas kamuolio.

Petrusas pašokęs ištraukė man iš rankų kamuolį ir atidavė vaikui.

– Kur užkastas tas relikvijorius? – paklausė vaiką.

– Koks relikvijorius? – atsiliepė vaikas, paskiau, griebęs draugą už rankos, nuskuodė šalin ir puolė į upę.

Mudu užlipome aukštyn šlaitu ir pagaliau perėjome tiltą. Aš ėmiau klausinėti, kas gi vis dėlto atsitiko, tačiau Petrusas nukreipė kalbą į šalį ir pasakė, jog pasikalbėsime apie tai vėliau, kai būsime toli nuo miestelio.

Po pusvalandžio priėjome kelio ruožą, išsaugojusį senovinio romėnų grindinio pėdsakus. Ten buvo kitas tiltas, apgriuvęs, ir mudu atsisėdome papusryčiauti – vienuoliai įdėjo mums ruginės duonos, jogurto ir ožkos sūrio.

– Kam tau reikėjo to kamuolio? – paklausė Petrusas.

Atsakiau, kad man visiškai nereikėjo to kamuolio, kad šitaip dariau, todėl kad jis, Petrusas, keistai elgėsi. Lyg kamuolys būtų buvęs jam labai svarbus.

– Taip ir buvo. Aš norėjau, kad tu nugalėtum savąjį šėtoną.

Savąjį šėtoną? Per visą kelionę nebuvau girdėjęs didesnės nesąmonės. Jau savaitė, kai aš klajoju Pirėnų kalnais, spėjau susipažinti su vienuoliu magu, nieko bendra neturėjusiu su magija, ligi kraujų susižeidžiau nykštį, kai, apnikus blogoms

mintims ir pasidavus silpnybėms – veidmainiavimui, nuodėmingumui, nevisavertiškumo kompleksui, – smeigdavau nagą į žaizdą. Šiuo atžvilgiu Petrusas buvo teisus: blogų minčių gerokai sumažėjo, tačiau niekada nebuvau girdėjęs, kad galėčiau turėti savąjį šėtoną, tad šią naujieną man buvo nelengva suvokti.

– Šiandien, mums priėjus prie tilto, labai aiškiai pajutau kažkokį perspėjimą, tačiau jis buvo skirtas ne tiek man, kiek tau. Juk tavęs laukia kova, netrukus tau teks stoti į Lemtą Mūšį.

Kai nepažįsti savojo šėtono, paprastai jis pasirodo apsimetęs tavo artimiausiu draugu. Aš apsižvalgiau, pamačiau žaidžiant du vaikus ir pamaniau, kad, galimas daiktas, jis ketins tave prigriebti iš tos pusės. Beje, tai buvo stačiai nuojauta, tačiau įsitikinau, jog neklystu tik tada, kai tu atsisakei atiduoti kamuolį.

Aš atsakiau, jog taip pasielgiau pamanęs, kad kamuolys reikalingas jam, Petrusui.

– Kam jis man reikalingas? Aš niekada nieko panašaus nesu sakęs.

Man svaigo galva, truputį pykino, galimas daiktas, nuo maisto, kurį staigiai prarijau beveik visą valandą ėjęs tuščiu skrandžiu. Drauge man nėjo iš galvos mintis, jog berniūkštis kažkur matytas.

– Gundydamas tavasis šėtonas panaudojo tris klasikinius metodus: grasinimą, pažadą ir tavo silpnybės išbandymą. Sveikinu: tu puikiai atsispyrei.

Tuomet prisiminiau, jog Petrusas paklausė berniūkštį apie relikvijorių. Dingtelėjo mintis, jog berniūkštis ketino mane apgauti, bet tikriausiai kur nors paupyje iš tiesų guli užkastas relikvijorius: šėtonas niekada nežada to, ko negali duoti.

– Vaikas pamiršo relikvijorių, todėl kad tavasis šėtonas jau buvo dingęs.

Ir nė nemirktelėjęs pridūrė:

– Metas jį pasišaukti. Jis tau pravers.

Mudu sėdėjome ant seno apgriuvusio tilto. Petrusas rūpestingai surinko visus maisto likučius ir susidėjo į popierinį maišelį, kurį mums davė vienuoliai. Priešais matėme artojus ateinant dirbti į laukus, tačiau jie buvo dar taip toli, jog mes negirdėjome, ką jie šneka. Vietovė buvo kalvota, ir dirbamos žemės plotai margavo lyg įmantrūs piešiniai. Po mūsų kojomis vos vos čiurleno per sausrą beveik visiškai išdžiūvęs upelis.

– Prieš atsisveikindamas su šiuo pasauliu, Kristus nuėjo į tyrus pasikalbėti su šėtonu, – tarė Petrusas. – Jis patyrė tai, ką privalėjo žinoti apie žmones, tačiau neleido šėtonui primesti žaidimo taisyklių ir jį nugalėjo.

– Vienas poetas yra pasakęs, kad žmogus – ne sala[13]. Stojant į Lemtą Mūšį, mums reikia pagalbos. Mums reikia draugų, o kai jų nėra šalia, pagrindiniu ginklu turim pasidaryti savo vienatvę. Ryžtingai siekdami tikslo, mes privalom pasitelkti viską, kas mus supa. Visa aplinka turi išreikšti mūsų valią ir ryžtą nugalėti Lemtame Mūšyje. Jeigu to nebus, jeigu nesuvoksime, jog pergalei iškovoti mums reikia visų ir visko, tapsime išpuikusiais kariais ir per savo puikybę galų gale patirsime pralaimėjimą, nes taip pasitikėsime savimi, jog mūšio lauke nesugebėsime įžiūrėti spąstų.

[13] Anglų poeto Džono Donno (John Donne (1572-1631) žodžiai (*No man is an island*).

Mintys apie karius ir mūšį man dar kartą priminė Karloso Kastanedos doną Chuaną. Pagalvojau, ar senasis raganius indėnas duodavo pamokas rytmečiu, mokiniui dar nespėjus suvirškinti maisto.

Tuo tarpu Petrusas kalbėjo toliau:

– Be mus supančių gamtos gaivalų, mūsų pagalbininkų, šalia mūsų be perstojo budi dvi dvasinės galios: angelas ir šėtonas. Angelas visada mus sergsti: neverta nė priminti, jog tai Dievo dovana. Tu visada matai savojo angelo veidą, kai žvelgi į pasaulį geru žvilgsniu. Savojo angelo veidą gali pastebėti žiūrėdamas į šį upeliuką, į artojus laukuose, į žydrą padangę, į nežinomų romėnų legionierių rankomis suremtą seną tiltą, kuriuo mes pereisime per upelį. Mūsų proseniai jį vadino angelu sargu.

Šėtonas – irgi angelas, tačiau maištingas, nepriklausomas. Man labiau patinka jį vadinti Pasiuntiniu, nes jis – pagrindinė grandis, siejanti tave su pasauliu. Senovėje jį įkūnydavo Merkurijus, dievų pasiuntinys Hermis. Jo veiklos sritis apsiriboja materialiuoju pasauliu. Jį galima pastebėti bažnyčių auksuose, nes auksas kasamas iš žemės, o žemė – jo viešpatija. Jį galima pastebėti mūsų darbuose ir piniginiuose santykiuose. Kai duodame jam valią, jis paprastai pradingsta. Išvarę jį, mes netenkame viso to gero, kurio galime iš jo išmokti, nes jis puikiai pažįsta pasaulį ir žmones. Kai susižavime jo galybe, jis mus apsėda ir neleidžia mums stoti į Lemtą Mūšį.

Todėl priešintis mūsų Pasiuntiniui įmanoma tik bendraujant su juo kaip draugu, klausant jo patarimų, prireikus prašant pagalbos; tačiau nevalia leisti, kad jis primestų savo taisykles. Tu taip ir pasielgei su berniūkščiu. Todėl pirmiausia reikia pačiam suvokti, ko tu nori, ir pažinti jį iš veido ir vardo.

– Kaip aš galėčiau jį pažinti? – paklausiau.

Ir Petrusas mane išmokė PASIUNTINIO RITUALAS.

– Lengviausia ją atlikti tik nakties sulaukus. Šiandien, pirmąsyk susitikęs su tavimi, jis pasisakys savo vardą. Tas vardas slaptas, ir niekam daugiau nevalia jo žinoti, netgi man. Kas žino, kuo vardu yra tavo Pasiuntinys, gali jį sunaikinti.

Petrusas atsistojo, ir mudu patraukėme toliau. Netrukus priėjome lauką, kur valstiečiai dirbo žemę. Pasilabinome su jais ir keliavome toliau.

– Jeigu reikėtų panaudoti įvaizdį, pasakyčiau, jog angelas – tai tavo šarvai, o pasiuntinys – tavo kalavijas. Šarvai apsaugo bet kokiomis aplinkybėmis, o kalavijas gali iškristi iš rankos vidury mūšio, nukauti draugą, atsigręžti prieš savo šeimininką. Kalavijas tinka visa kam, tik nedera ant jo sėstis, – skambiai kvatodamas, pridūrė Petrusas.

Mudu sustojome viename miestelyje papietauti, ir mus aptarnavo labai prastai nusiteikęs padavėjas. Klausinėjamas neatsakinėjo, nemandagiai patiekė užsakytus valgius ir galiausiai kava aplaistė Petrusui džinsines puskelnes. Tuomet pamačiau, kaip persimainė mano vedlys: įtūžęs pašaukė šeimininką, paskutiniais žodžiais išplūdo netašytą berną. Galop turėjo eiti į tualetą, persimauti kitas džinsines puskelnes; tuomet šeimininkas išvalė kavos dėmę, išskalbė kelnes ir jas padžiovė.

Mums belaukiant, kol saulė atliks savo vaidmenį džiovindama Petruso puskelnes, apmąsčiau visa tai, apie ką mudu šnekėjomės tą rytą. Iš tiesų Petruso žodžiai apie berniūkštį, mano akimis žiūrint, beveik pasitvirtino. Vis dėlto mintis apie Pasiuntinį man pasirodė labai primityvi: šiaip ar taip, gyvenome

dvidešimtajame šimtmetyje, ir pragaro, nuodėmės bei šėtono sąvokos jau nebeturėjo nė menkiausios prasmės šiek tiek mąstančiam žmogui. Tradicijoje, kurios mokslus aš ėjau kur kas ilgiau negu šventojo Jokūbo keliu, Pasiuntinys, paprastai kaip niekur nieko vadinamas šėtonu, – tai dvasia, valdanti Žemės galias ir visada palanki žmogui. Jis dažnai dalyvauja magiškuose darbuose, tačiau nieku gyvu kaip sąjungininkas ar patarėjas. Tačiau Petrusas bandė mane įtikinti, kad aš galėčiau pasinaudoti Pasiuntinio draugyste kopdamas karjeros laiptais ar kovodamas dėl geresnės padėties visuomenėje. Vis dėlto ta mintis man pasirodė ne tik pernelyg pasaulietiška, bet ir vaikiškai naivi.

Šiaip ar taip, buvau prisiekęs *madame* Kristinai aklai klausyti vedlio, tad turėjau dar kartą įsmeigti nagą į kruviną žaizdą nykštyje.

– Nereikėjo taip jo užsipulti, – tarė Petrusas, kai mudu vėl leidomės į kelionę. – Juk jis išvertė kavą ne ant manęs, bet apskritai ant nekenčiamo pasaulio. Jis žino, kad aplink plyti neaprėpiamas pasaulis, kurio jis net negali įsivaizduoti, o jo gyvenimas apsiriboja tik tuo, kad jis anksti keliasi, eina į barą, aptarnauja visus, kas tik užsuka į vidų, naktimis smaukosi, svajodamas apie moteris, kurių kaip gyvas nepalies.

Popiet, atėjus pokaičio metui, Petrusas nutarė nesustoti. Tarė, jog tai būsianti atgaila už jo nepakantumą. Aš, nors ir niekuo dėtas, turėjau sekti jo pavyzdžiu, negailestingai kepinant saulei. Tuomet prisiminiau Lemtą Mūšį ir tūkstančius po visą pasaulį išblaškytų žmonių, šiuo metu darančių tai, kas jiems anaiptol ne prie širdies. Man labai padėjo Žiaurumo pratimas, nors žaizda nykštyje ir kraujavo. Suvokiau, jog protas sąmoningai mane klaidina, skatindamas imtis nenorimų

Pasiuntinio Ritualas

1. Atsisėsk ir visiškai atsipalaiduok. Leisk mintims klajoti, kur tik jos nori, nevaržyk jų. Kuriam laikui praslinkus, pradėk kartoti: „Dabar aš atsipalaidavęs ir grimztu į gilų miegą.“

2. Pajutęs, kad galvoje nebeliko jokių minčių, įsivaizduok dešinėje ugnies stulpą. Tarkis, kad liepsnos žėri vis skaisčiau. Tuomet pusbalsiu kartok: „Įsakau pasireikšti pasąmonei. Tegu ji atsiveria ir atskleidžia man magiškąsias paslaptis.“ Truputį palauk, sukaupk visą dėmesį į ugnies stulpą. Jei pasirodys koks vaizdas, tai pasireikš tavo pasąmonė. Pasistenk jį įsiminti.

3. Žiūrėk, kad ugnies stulpas visą laiką būtų dešinėje. Dabar įsivaizduok kitą ugnies stulpą kairėje. Kai liepsnos pradės žėrėti pakankamai skaisčiai, pusbalsiu ištark šiuos žodžius: „Tegu Avinėlio galia, pasireiškianti visame kame ir visuose, pasireiškia manyje. Pasiuntiny (ištark Pasiuntinio vardą), pasireikšk man!“

4. Pasikalbėk su Pasiuntiniu, pasireiškusiu tarp dviejų ugnies stulpų. Išdėstyk savo bėdą, paprašyk patarimo ir duok reikiamus nurodymus.

5. Pasikalbėjęs atsisveikink su Pasiuntiniu šiais žodžiais: „Ačiū tau, Avinėli, už stebuklą. Tegu mano (pasakyk Pasiuntinio vardą) visada sugrįžta, kai tik jį pašauksiu, ir tegu jis man visada padeda, nors ir kur būdamas.“

PASTABA: Šaukdamasis Pasiuntinio pirmą kartą – arba pirmuosius kartus, nelygu tavo sugebėjimas susikaupti atliekant Apeigas, – nevadink Pasiuntinio vardu. Sakyk tiesiog „Jis“. Jeigu Apeigos atliktos kaip reikiant, Pasiuntinys beregint telepatiškai atskleidžia savo vardą. Priešingu atveju neatlyžk, kol sužinosi jo vardą, ir tik tada pradėk pokalbį. Juo dažniau kartosi Apeigas, juo aktyviau pasireikš Pasiuntinys ir juo greičiau tau padės.

dalykų ir puoselėti nepriimtinus jausmus. Tuo metu troškau, kad būtų Petruso teisybė: kad iš tikrųjų būtų toks Pasiuntinys, kurį galėčiau pakalbinti dėl kasdienių dalykų ir paprašyti, kad padėtų tvarkyti žemiškuosius reikalus. Ėmiau nekantriai laukti nakties.

Tuo tarpu Petrusas vis kalbėjo apie padavėją. Galų gale įsiteigė gerai padaręs ir pateisino save remdamasis evangelijos epizodu:

– Kristus atleido paleistuvei, bet prakeikė bevaisį figmedį. Na ir aš neketinu amžinai dėtis geruoliu.

Jo supratimu, dėl to nebereikėjo kvaršinti sau galvos. Šventasis Raštas dar sykį jį išgelbėjo.

Estelą priėjome beveik devintą valandą vakaro. Aš išsimaudžiau, ir mudu nusileidome į apačią vakarienės.

Emerikas Piko, pirmasis šio kelio vadovo autorius, aprašė Estelą kaip „turtingą vietovę, gausią gardžios duonos, puikaus vyno, mėsos ir žuvies. Egos upės vanduo gėlas, sveikas ir labai skanus". Upės vandens negėriau, bet apie valgius Piko sakė tiesą: nors praslinko aštuoni šimtmečiai, gardžiavomės kepta aviena, artišokais ir neprilygstamu „Riochos" vynu. Prie stalo užsisėdėjome taukšdami visokiausius niekus ir siurbčiodami vyną. Pagaliau Petrusas pareiškė, jog dabar pats geriausias metas užmegzti pirmąjį ryšį su Pasiuntiniu.

Pasikėlę nuo stalo, išėjome pasivaikščioti miestelio gatvėmis. Kai kurios gatvelės vedė tiesiai prie upės – kaip Venecijoje, – ir aš nutariau vienoje jų apsistoti. Žinodamas, jog apeigas turiu atlikti pats vienas, Petrusas liko nuošaly.

Gana ilgai žiūrėjau į upę. Vandens čiurlenimas man padėjo atsiriboti nuo pasaulio ir nugrimzti į giliausią ramybę. Užsi-

merkiau ir įsivaizdavau pirmąjį ugnies stulpą. Iš pradžių turėjau šiokių tokių keblumų, bet pagaliau jis pasirodė.

Ištariau ritualo žodžius, ir kairėje išdygo kitas ugnies stulpas. Tarp dviejų stulpų buvo šviesu ir tuščia. Kurį laiką sėdėjau stebeilydamas į tą tuščią erdvę ir stengdamasis nieko negalvoti, bet Pasiuntinys nesirodė. Vietoj jo ėmė šmėkščioti egzotiški vaizdiniai: piramidės anga, moteris iš aukso lietais rūbais, juodukai, šokantys aplink laužą. Vaizdiniai šmėkščiojo vis greičiau, ir galų gale nebesugebėjau jų suvaikyti. Taipgi pasirodė mudviejų su Petrusu įveikto kelio vaizdai. Kraštovaizdžiai, užeigos, giraitės, kol pagaliau visiškai netikėtai tarp abiejų ugnies stulpų nusidriekė rytmečiu regėti pilki kaip pelenai tyrai, o juose – malonaus veido vyriškis klastingai spindinčiomis akimis.

Jis nusijuokė, aš irgi nusišypsojau tebebūdamas transo būsenoje. Jis man parodė užrištą kuprinę, paskiau ją atrišo ir žvilgtelėjo vidun, bet taip, kad aš nieko negalėčiau pamatyti. Tuomet man į galvą atėjo vardas: Astrainas[14]. Ėmiau galvoti, ką galėtų reikšti tas vardas, rašyti jį mintimis tarp dviejų ugnies stulpų, ir pagaliau Pasiuntinys linktelėjo galvą: aš supratęs, kuo jis vardu.

Buvo pats metas baigti apeigas. Ištariau ritualinius žodžius ir užgesinau ugnies stulpus: iš pradžių – kairėje, paskiau – dešinėje. Atsimerkiau – priešaky plytėjo Egos upė.

– Pasirodo, kur kas lengviau, nei maniau, – tariau Petrusui, papasakojęs jam, ką mačiau tarp dviejų ugnies stulpų.

---

[14] Savaime suprantama, tai išgalvotas vardas... (*Aut. past.*)

– Tai tavo pirmasis sąlytis. Judu tik susipažinote ir užmezgėte draugystę. Pokalbis su Pasiuntiniu duos vaisių tik tada, jei kalbinsi jį kiekvieną dieną, aptarinėsi visas bėdas ir sugebėsi deramai skirti tikrą jo pagalbą nuo apgaulingos. Vis dėlto susitikęs su juo, niekada nepaleisk kalavijo iš rankų.

– Betgi aš neturiu kalavijo, – atsakiau.

– Todėl jis nepridarys pernelyg daug bėdos. Šiaip ar taip – niekada jam nenusileisk.

Apeigoms pasibaigus, atsisveikinau su Petrusu ir nuėjau į viešbutį. Atsigulęs į lovą, prisiminiau vargšą padavėją. Norėjau grįžti, išmokyti jį Pasiuntinio apeigų, įrodyti, kad įsigeidus įmanoma pakeisti visą gyvenimą. Šiaip ar taip, kol kas bergždžia bandyti gelbėti visą pasaulį: juk tuo tarpu aš nesugebu niekuo pats sau padėti[15].

---

[15] Mano pirmasis susitikimas su Pasiuntiniu aprašytas tik bendrais bruožais. Tiesą pasakius, Petrusas man nuosekliai išaiškino, kokią prasmę turi visi tie vaizdiniai ir prisiminimai, šmėkščioję man prieš akis tarp dviejų ugnies stulpų, taipgi – ką reiškia Astraino parodyta kuprinė. Vis dėlto kadangi kiekvienas žmogus kitoniškai susitinka su savo Pasiuntiniu, aš nutariau kaip galima trumpiau papasakoti savo potyrius, idant nepadaryčiau neigiamos įtakos kitiems. (*Aut. past.*)

MEILĖ

– Šnekėdamas su Pasiuntiniu, tu neaptarsi dvasinio pasaulio dalykų, – rytojaus dieną tarė man Petrusas. – Pasiuntinys tinka tik tam, kad padėtų tau materialiajame pasaulyje. Be to, jis tau padės tik tuo atveju, jeigu tikrai žinosi, ko tau reikia.

Mudu užsukome į pakelės miestelį ko nors išgerti. Petrusas užsisakė alaus, aš – gaivos. Sėdėjau pirštu braižydamas abstrakčias figūras ant aprasojusios taurės, kankinamas visokių minčių.

– Tu man sakei, kad Pasiuntinys apsireiškė vaiko pavidalu, norėdamas man kai ką pranešti.

– Kai ką labai svarbaus, – patvirtino Petrusas.

Mudu toliau šnekėjomės apie Pasiuntinius, angelus ir šėtonus. Man buvo nelengva susitaikyti su mintimis, jog mistiniais Tradicijos ritualais taip praktiškai naudojamasi kasdieniame gyvenime. Petrusas nenustojo tvirtinti, jog privalome visada reikalauti atpildo, primindamas, kad Jėzus yra sakęs, jog lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui patekti į Dievo karalystę[16].

---

[16] Evangelija pagal Matą, 19, 24.

– Tačiau Jėzus manė, kad žmogus gavęs iš šeimininko penkis talentus ir pelnęs dar penkis, vertas atlygio[17]. Beje, nors Jis ir mokėjo įtaigiai kalbėti, žmonės netikėjo vien žodžiais: jie reikalavo stebuklų ir atlygio.

– Niekam nevalia dergti Jėzaus mano bare, – staiga įsiterpė savininkas, sekęs mudviejų pokalbį.

– Niekas ir nedergia Jėzaus, – atsiliepė Petrusas. – Nuodėmė vien be reikalo tarti Jo vardą. Prisimenate, kas atsitiko šioje aikštėje?

Baro savininkas akimirką sutriko, bet tučtuojau atrėmė:

– Aš čia niekuo dėtas: tuomet buvau dar mažas.

– Kalti visada būna kiti, – suniurzgė Petrusas.

Baro savininkui išėjus į virtuvę, paklausiau, ką jis turėjęs omenyje.

– Prieš penkiasdešimt metų, pačiame dvidešimtojo šimtmečio vidury, štai čia, prieš mus, buvo sudegintas čigonas, apkaltintas raganavimu ir piktžodžiavimu prieš šventąją ostiją. Palyginti su visomis kitomis niekšybėmis, kurių nestigo Ispanijoje per pilietinį karą, tai buvo mažmožis, ir šiandien niekas to nebeprisimena, aišku, išskyrus šio miestelio gyventojus.

– O iš kur, Petrusai, tu žinai?

– Nes jau ėjau šventojo Jokūbo keliu.

Mudu girsnojome tuščiame bare. Lauke pliskino saulė, buvo pats pokaičio metas. Ilgai netrukus baro savininkas grįžo, lydimas parapijos klebono.

– Kas jūs tokie? – paklausė klebonas.

---

[17] Aliuzija į Evangeliją pagal Matą, 25, 14-30

Petrusas parodė į kriauklę, išsiuvinėtą ant kuprinės. Tūkstantį du šimtus metų keliu pro barą ėjo tūkstančiai piligrimų, ir pagal tradiciją kiekvieną jų buvo privalu gerbti ir priglausti bet kokiomis aplinkybėmis. Klebonas prabilo kitu tonu.

– Kaip piligrimai, einantys šventojo Jokūbo keliu, drįsta dergti Jėzaus vardą? – pamokomu tonu paklausė jis.

– Niekas nė neketina dergti Jėzaus vardo. Mes blogai atsiliepėme apie nusikaltimus, padarytus prisidengiant Jo vardu. Pavyzdžiui, šioje aikštėje buvo sudegintas čigonas.

Išvydęs kriauklę, išsiuvinėtą ant Petruso kuprinės, baro savininkas irgi pakeitė toną. Šįkart jis kreipėsi į mudu daug pagarbiau.

– Čigono prakeikimas ligi šiol tebeslegia mūsų miestelį, – tarė, nepaisydamas smerkiančio klebono žvilgsnio.

Petrusas susidomėjo. Klebonas atsakė, jog tai paprasčiausi gandai, kurių Bažnyčia nepripažįsta, tačiau baro savininkas kalbėjo toliau:

– Prieš mirdamas čigonas pasakė, jog visi miestelio šėtonai apsėsią mažiausiąjį vaiką. Kai tas vaikas susensiąs arba numirsiąs, šėtonai pereisią į kitą vaiką. Ir taip būsią per amžių amžius.

– Šis miestelis niekuo nesiskiria nuo kitų aplinkinių miestelių, – tarė klebonas. – Kai jie kenčia nuo sausros, mes irgi kenčiame. Kai aplink lyja ir būna geras derlius, mes irgi prisipildome savo aruodus. Mums niekada nenutinka nieko, ko nenutinka aplinkiniuose miesteliuose. Visos tos kalbos – pasakų pasaka.

– Nieko nenutinka todėl, kad mes atsiribojome nuo Prakeikimo, – tarė baro savininkas.

– Tad parodykit jį mums, – paprašė Petrusas.

Klebonas susijuokęs atsakė, jog taip paprastai sakoma. Baro savininkas persižegnojo, tačiau nei vienas, nei kitas nekrustelėjo iš vietos.

Petrusas apmokėjo sąskaitą ir paprašė, kad kas nors mums nurodytų Prakeikimo ištiktą žmogų. Klebonas atsiprašė teisindamasis, jog turi grįžti į bažnyčią, kur neužbaigęs labai svarbaus darbo, ir išėjo mums nespėjus ištarti nė žodžio.

Baro savininkas baugščiai žvilgtelėjo į Petrusą.

– Prašom nesirūpinti, – nuramino jį mano vedlys. – Jūs tik nurodykite namą, kur gyvena tas žmogus, ir mes pabandysime išvaduoti miestelį nuo prakeikimo.

Baro savininkas išėjo su mumis į dulkėtą gatvę, užlietą kaitrių popietės saulės spindulių. Palydėjęs iki miestelio galo, jis parodė mums namą, stovintį nuošaly, šventojo Jokūbo kelio pakraštyje.

– Visada atnešame čia maisto, drabužių, visa ko, kas reikalinga, – baimingai tarė jis. – Kunigas klebonas, ir tas šičia neužeina.

Mes atsisveikinome ir patraukėme namo link. Baro savininkas pastovėjo, matyt, tikėdamasis, jog praeisime pro šalį, tačiau Petrusas prisiartino prie durų ir pasibeldė. Kai dirstelėjau atgal, baro savininkas jau buvo dingęs.

Duris atidarė kokių šešiasdešimties metų moteriškė. Šalia jos vinksėjo uodegą didžiulis juodas šuo, lyg džiaugdamasis svečiais. Moteriškė paklausė, ko pageidaujame, pareiškė, jog skalbiasi ir kaip tik šiuo metu virina skalbinius. Mūsų apsilankymu, regis, nė kiek nesistebėjo. Pamaniau, kad tikriausiai, ieškodami nakvynės, į duris beldėsi nemaža piligrimų, nieko negirdėjusių apie prakeikimą.

– Mes – maldininkai, einame į Kompostelą. Ar nesušelptumėte lašeliu karšto vandens? – tarė Petrusas. – Esu tikras, kad mums padėsite.

Moteriškė nenoromis atidarė duris. Įėjome į nedidelį, varganai apstatytą, bet švarų kambarį. Ten buvo sofa, subraižytu plastiku dengtas stalas, dvi kėdės, indauja, o viršum jos kabojo Švenčiausiosios Jėzaus Širdies paveikslas, keli šventųjų paveikslėliai ir kryžius, padarytas iš veidrodžio šukelių. Moteriškė nuvedė Petrusą į kitą kambarį, esantį prie virtuvės.

– Turiu truputį virinto vandens, – tarė. – Tuoj įpilsiu, ir galėsit sau keliauti, kur širdis geidžia.

Aš likau vienas svetainėje su dideliu šunimi. Patenkintas ir laimingas, jis nuolankiai vizgino uodegą. Netrukus moteriškė grįžo, nešina sena skardine su karštu vandeniu, ir padavė ją Petrusui.

– Prašom. Ir tepadeda jums Dievas. Sudiev.

Tačiau Petrusas nė nekrustelėjo, išsitraukė iš kuprinės arbatos maišelį, pamerkė į skardinę ir, atsidėkodamas už svetingumą, pasiūlė moteriškei drauge pasivaišinti arbata.

Moteriškė, aiškiai nepatenkinta, atnešė du puodelius ir drauge su Petrusu atsisėdo prie vargano stalo. Nenuleisdamas akių nuo šuns, klausiausi jųdviejų pokalbio.

– Miestelyje žmonės kalba, jog šį namą slegia prakeikimas, – lyg tarp kita ko tarė Petrusas.

Pastebėjau, kaip ūmai sužibo šuns akys, lyg jis būtų supratęs žmonių kalbą. Moteriškė beregint atsistojo.

– Melas! Seni prietarai! Būkit geras, greičiau gerkit savo arbatą ir eikit, nes turiu daug darbo.

Šuo staiga pajuto moters nuotaikos permainą. Sustingo įsitempęs, pasirengęs šuoliui. Tačiau Petrusas neskubėjo. Kuo

ramiausiai įsipylė arbatos į puodelį, prisikišo prie lūpų ir vėl pastatė ant stalo, nenugėręs nė lašelio.

– Karšta, – tarė. – Palauksime, kad trupučiuką atvėstų.

Moteriškė jau nebesisėdo. Aiškiai buvo suirzusi ir nepatenkinta, jog įsileido mus į vidų. Ji pastebėjo, kad įdėmiai žiūriu į šunį, ir jį pašaukė. Šuo pakluso, tačiau, priėjęs prie šeimininkės, vėl sužiuro į mane.

– Tai štai kodėl Pasiuntinys vakar įsikūnijo į vaiką, – tarė Petrusas. – Štai kodėl.

Staiga suvokiau, jog ne aš žiūriu į šunį. Vos man įėjus į vidų, šuo mane užhipnotizavo, ir aš negalėjau atplėšti žvilgsnio nuo jo akių. Iš tikrųjų šuo žiūrėjo į mane, įteigdamas savo valią. Pasijutau kaip sukaustytas, mane apėmė noras užmigti ant tos apšiurusios sofos, nes lauke buvo karšta ir aš nenorėjau niekur eiti. Viskas atrodė taip keista, ir man buvo toks jausmas, jog tuojau pakliūsiu į spąstus. Šuo įdėmiai stebeilijo į mane: juo įdėmiau stebeilijo, juo labiau mane ėmė miegas.

– Eime, – tarė Petrusas ir pasikėlęs padavė man puodelį arbatos. – Gurkštelėk, nes ponia nori, kad mudu eitume sau.

Kiek padvejojęs, vis dėlto sugebėjau paimti puodelį, ir karšta arbata mane atgaivino. Norėjau kai ką pasakyti, paklausti, kaip šaukiamas šuo, bet balsas įstrigo gerklėje. Manyje kažkas pabudo; tai, apie ką Petrusas man dar nebuvo užsiminęs ir kas pamažu manyje reiškėsi. Tai buvo nesuvaldomas noras tarti keistus, nesuprantamus žodžius. Susivokiau, jog Petrusas bus ko nors įbėręs į arbatą. Viskas atrodė tolima, tolima atrodė ir moteriškė, raginanti mudu su Petrusu keliauti toliau. Pajutau lyg kokią euforiją ir panorau garsiai tarti keistus žodžius, ateinančius man į galvą.

Aiškiai mačiau tik šunį. Pastebėjau, jog, pradėjus tarti tuos nesuprantamus žodžius, šuo suurzgė. Vadinasi, jis supranta! Aš dar labiau susijaudinau ir vis garsiau tariau keistus žodžius. Šuo atsistojo ir iššiepė iltis. Tai buvo jau nebe nuolankus šuo, koks atrodė mums atėjus, bet grėsmingas ir piktas, jis galėjo pulti kiekvieną akimirką. Aš suvokiau, jog tie žodžiai mane saugo, ir ėmiau kalbėti dar garsiau, visą žodžių galią nukreipdamas į šunį, jausdamas, jog manyje glūdi kitokia galia ir jog toji galia sutramdys šunį, jeigu jis pabandys mane pulti.

Nuo tos akimirkos viskas vyko lyg filmuojant sulėtintu tempu. Pastebėjau, kad moteriškė rėkdama puola prie manęs ir bando išstumti pro duris, kad Petrusas sulaiko moteriškę, tačiau šuo nekreipė į juos dėmesio. Nenuleisdamas nuo manęs akių, jis pasikėlė urgzdamas ir šiepdamas iltis. Bandžiau suprasti, kokia keista kalba aš šneku, tačiau kiekvieną sykį, kai tik mėgindavau įminti žodžių prasmę, mano galia susilpnėdavo, ir šuo sėlindavo vis arčiau. Tuomet pratrūkau rėkti, nekreipdamas dėmesio į žodžių prasmę, ir moteriškė irgi ėmė rėkti. Šuo ėmė grėsmingai loti, bet aš buvau įsitikinęs, kad, man kalbant, jis tikrai nepuls. Staiga išgirdau garsiai kvatojant, bet aš nebuvau tikras, ar iš tiesų kas nors kvatoja, ar tai tiesiog mano vaizduotės padarinys.

Ūmai viskas įvyko vienu metu: namą sukrėtė stiprus vėjo gūsis, šuo įnirtingai sulojo ir šoko ant manęs. Kilstelėjau ranką, stengdamasis prisidengti veidą ir laukdamas smūgio.

Šuo užgriuvo mane visu svoriu ir partrenkė ant sofos. Kurį laiką mudu žiūrėjome vienas į kitą įsmeigę akis, paskiau jis atšoko ir išrūko pro duris.

Aš graudžiai pravirkau. Prisiminiau savo artimuosius, žmoną ir draugus. Širdį užplūdo neapsakoma meilė, begalinis nesuvokiamas džiaugsmas, nes tuo metu pagaliau supratau, kas buvo tas šuo.

Petrusas paėmė man už rankos ir nuvedė prie durų, o moteris stumte išstūmė mus lauk. Apsižvalgiau, bet šuns nebuvo nė ženklo. Verkdamas apsikabinau Petrusą, ir mudu nuėjome saulės užlietu keliu.

Daugiau nieko nebeprisiminiau, atsipeikėjau tik tada, kai, pasodinęs mane ant fontanėlio krašto, Petrusas vandeniu apšlakstė man veidą ir sprandą. Paprašiau gerti, bet jis atsakė, jog, išgėręs ko nors, tuojau pat viską išvemsiu. Dar truputį svaigo galva, bet jaučiausi geriau. Mane apėmė begalinė meilė viskam ir visiems. Apsižvalgęs aplink, pamačiau medžius pakelėje, fontanėlį, pajutau gaivų dvelksmą ir išgirdau giedant miško paukštelius. Visame kame regėjau savojo angelo veidą, tokį, kokį man buvo nusakęs Petrusas. Paklausiau, ar toli liko tos moteriškės namas, ir jis atsakė, jog mudu ėjome daugmaž penkiolika minučių.

– Gal norėtum sužinoti, kas atsitiko? – paklausė.

Tiesą pasakius, man buvo vis viena. Džiaugiausi ta beribe meile, užplūdusia širdį. Šuo, moteriškė, baro savininkas – visa tai buvo tik blankus prisiminimas, regis, neturintis nieko bendra su tuo, ką dabar jaučiau. Pasakiau Petrusui, kad norėčiau truputį paėjėti, nes gerai jaučiuosi.

Atsistojau, ir mudu nužingsniavome šventojo Jokūbo keliu. Tą popietę beveik nepratariau nė žodžio, ligi širdies gelmių apimtas malonaus jausmo. Retkarčiais dingtelėdavo mintis, jog Petrusas bus įmaišęs į arbatą kokių kvaišalų, bet ir tai man

buvo nesvarbu. Svarbiausia, jog mačiau kalnus, upeliūkščius, gėles pakelėje, savojo angelo didingus veido bruožus.

Aštuntą valandą vakaro priėjome viešbutį, ir palaima, apėmusi mane, nors ir susilpnėjo, bet neišnyko. Viešbučio savininkas paprašė paso, ir aš jį padaviau.

– Jūs iš Brazilijos? Esu ten lankęsis. Buvau apsistojęs pajūryje, Ipanemos viešbutyje.

Tie paiki žodžiai akimoju grąžino mane tikrovėn. Vidury šventojo Jokūbo kelio, miestelyje, įkurtame prieš daugelį šimtmečių, atsirado viešbučio savininkas, lankęsis Ipanemos paplūdimyje.

– Dabar galime pasikalbėti, – tariau Petrusui. – Noriu galų gale suvokti, kas gi šiandien atsitiko.

Palaima visiškai išblėso. Vėl grįžo proto blaivumas, nežinios baimė, troškimas nedelsiant abiem kojomis atsistoti ant žemės.

– Po vakarienės, – atsakė jis.

Petrusas paprašė viešbučio šeimininką įjungti televizorių, bet nejungti garso. Pasakė, jog šitaip man būsią patogiau klausyti – nenorėsiu per daug klausinėti, nes viena savo esybės dalimi žiūrėsiu į ekraną. Paklausė, kiek aš prisimenu iš viso to, kas atsitiko, ir aš atsakiau, jog prisimenu viską, išskyrus tą laiko tarpą, kai, išėję iš namo, žingsniavome iki fontanėlio.

– Tai nesvarbu, – tarė jis.

Televizoriaus ekrane mirgėjo kadrai apie anglių kasyklą. Žmonės vilkėjo amžiaus pradžios drabužiais.

– Vakar, pajutęs, jog tavo Pasiuntinys nori kažką tau pranešti, supratau, kad tau prasideda mūšis šventojo Jokūbo kelyje. Tu

atėjai čionai, ieškodamas savo kalavijo ir mokydamasis RAMo pratimų, tačiau kiekvieną sykį, kai vedlys veda piligrimą, atsiranda nenumatytų aplinkybių, kurių tikslas – patikrinti, ko išmoko maldininkas. Šiuo atveju tau buvo lemta susitikti su šunimi.

Aš tau paaiškinsiu vėliau, kaip vyko mūšis ir kodėl šėtonas dažniausiai įsikūnija į gyvulius. Dabar svarbiausia, kad tu suvoktum, jog toji moteriškė jau buvo apsipratusi su prakeikimu. Ji susitaikė su tuo kaip su įprastu dalyku ir nesipiktino žmonių menkyste. Išmoko tenkintis mažu, nors gyvenimas mums niekad nieko nešykšti ir gausiai apdovanoja savo gėrybėmis.

Išvijęs šėtonus iš tos vargšės moteriškės, taipgi išmušei iš vėžių jos įprastą gyvenimą. Kurią nors kitą dieną mudu dar pašnekėsime apie tai, kokie negailestingi sau kartais būna žmonės: dažniausiai, kai bandome jiems parodyti gėrį, gyvenimo dosnumą, jie kratosi tos minties, lyg ji būtų įkvėpta šėtono. Niekas nenori per daug prašyti iš gyvenimo, nes visi bijo, kad gali nieko negauti, tačiau tas, kas trokšta stoti į Lemtą Mūšį, privalo žiūrėti į pasaulį kaip į nepaprastą lobį, laukiantį, kada tu jį surasi ir pasiimsi.

Petrusas paklausė, ar aš suprantu, ką veikiu šičia, šventojo Jokūbo kelyje.

– Einu surasti savojo kalavijo, – atsakiau.

– O kam gi tau reikalingas kalavijas?

– Jis man suteiks Tradicijos Galią ir Išmintį.

Pajutau, kad mano atsakymas jo nepatenkino, bet jis kalbėjo toliau:

– Tu eini ieškoti atlygio. Išdrįsęs patikėti svajone, dabar tu darai visa, kas įmanoma, kad tik ji išsipildytų. Tu privalai

geriau suvokti, kam tau reikalingas kalavijas, kol jo dar neatgavai. Vis dėlto vienas dalykas yra tavo labui: tu sieki atlygio. Eini šventojo Jokūbo keliu tik todėl, jog trokšti atlygio už savo vargus ir pastangas. Aš pastebėjau, kad tu iškart panaudoji tai, ko tave išmokau. Tai labai geras dalykas.

Vis dėlto tu dar nesugebi RAMo pratimų susieti su intuicija. Įsiklausyk į savo širdies kalbą – ji tau pasakys, kaip susirasti kalaviją ir juo naudotis. Jeigu neišgirsi savo širdies, RAMo pratimus ir apeigas nustelbs bevaisė Tradicijos išmintis.

Petrusas ir anksčiau man kalbėdavo apie tai, nors ir truputį kitaip, vis dėlto kad ir sutikdamas su jo žodžiais, troškau išgirsti ką kita. Aš pritariau jam, tačiau man rūpėjo kas kita. Niekaip negalėjau suvokti dviejų dalykų: kodėl aš prašnekau nežinoma kalba ir, pabėgus šuniui, pasijutau apimtas džiaugsmo ir meilės.

– Tave apėmė džiaugsmas todėl, kad tave apšvietė *Agapės* šviesa.

– Tu dažnai mini *Agapę*, tačiau ligi šiol dar niekad žmoniškai nepaaiškinai, kas tai yra. Man toks įspūdis, jog tai susiję su aukščiausia meilės forma.

– Tavo tiesa. Netrukus turėsi progą patirti tikrąją Meilę, meilę, perimančią žmogų, kuris myli iš tikrųjų. Dabar turi pasitenkinti tuo, kad ji laisvai tavyje reiškiasi.

– Man ir anksčiau buvo pasireiškęs toks jausmas, tik trumpiau ir kitaip. Jis apimdavo mane pasiekus kokį laimėjimą profesiniame darbe, įveikus kokias nors kliūtis arba tada, kai man būdavo palankus likimas. Antra vertus, tam jausmui pasireiškus, tarsi sustingdavau bijodamas išgyventi jį visa širdimi, lyg savo džiaugsmu galėčiau kitiems sukelti pavydą arba lyg būčiau to nevertas.

– Visi mes taip elgiamės, kol nepatiriame *Agapės*, – tarė jis, įsmeigęs akis į televizoriaus ekraną.

Tuomet paklausiau, kokia kalba aš šnekėjau.

– Tai buvo man netikėta, – atsakė jis. – Mat tai neturi nieko bendra su šventojo Jokūbo kelio praktika. Tai charizma, ypatinga Dievo malonė, susijusi su Romos kelio RAMo pratimais.

Buvau girdėjęs apie charizmas, bet paprašiau Petrusą paaiškinti plačiau.

– Charizmos – tai Šventosios Dvasios malonė, pasireiškianti žmoguje. Jų yra įvairių: malonė gydyti ligas, malonė daryti stebuklus, be to, malonė numatyti ateitį. Tu patyrei Kalbų malonę, tą pačią, kurią patyrė apaštalai per Sekmines.

Kalbų malonė suteikiama tiesiogiai bendraujant su Šventąja Dvasia. Jos nepatyrus, neįmanoma kalbėti minioms, atlikti egzorcizmų ir – kaip atsitiko tau – parodyti savo išmintį. Galimas daiktas, kelionės dienos ir RAMo pratimai, be to, pavojus, kuris grėsė tau, užpuolus šuniui, pažadino tavyje Kalbų malonę. Aišku, neilgam, bet ji grįš, kai tu surasi savo kalaviją ir pasiryši eiti Romos Keliu. Šiaip ar taip, tai geras ženklas.

Aš žiūrėjau į nebylų televizoriaus ekraną. Po reportažo apie anglių kasyklas sumirgėjo kadrai – vyrai ir moterys kalbėjo be paliovos, ginčijosi, šnekėjosi. Retkarčiais bučiuodavosi.

– Ir dar štai kas, – toliau kalbėjo Petrusas. – Galbūt tu vėl susitiksi su šunimi, tuomet nebandyk iš naujo prižadinti Kalbų malonės, nes ji nebegrįš. Pasikliauk intuicija. Aš tave išmokysiu dar vieno RAMo pratimo, kuris lavina intuiciją. Taip tu perprasi slaptąją savo minčių kalbą, kuri tau pravers bet kurią gyvenimo akimirką.

Petrusas išjungė televizorių kaip tik tuo metu, kai susidomėjau siužetu. Paskiau nuėjo prie baro ir nusipirko butelį mineralinio vandens. Mudu dar gurkštelėjome po truputį ir išėjome, likusį vandenį Petrusas pasiėmė su savimi.

Mudu atsisėdome gryname ore ir pasėdėjome netardami nė žodžio. Mus supo nakties tyluma, ir Paukščių Takas priminė man mano tikslą: surasti kalaviją.

Po valandėlės Petrusas mane išmokė VANDENS PRATIMO.

– Aš pavargau ir eisiu gulti, – tarė jis, – o tu dabar atlik pratimą. Iš naujo prižadink savo intuiciją, slypinčią tavo esybės gilumoje. Dėl logikos nesirūpink, nes vanduo – skystas elementas, jį sunku pažaboti, o dar sunkiau valdyti. Vis dėlto vanduo palengva ir švelniai padės tau užmegzti naują ryšį su pasauliu.

Ir, prieš eidamas į viešbutį, pridūrė:

– Šuo ne kiekvienam padeda.

Likau vienas, mėgaudamasis nakties gaiva ir tyluma. Viešbutis buvo atstu nuo kitų namų, ir gatvėje buvo tuščia. Nejučia prisiminiau viešbučio savininką, kuris ilsėjosi Ipanemos paplūdimyje; jam turbūt atrodė keista, kad aš klaidžioju čia, po tą sausringą vietovę, kasdien negailestingai deginamą saulės.

Mane ėmė marinti miegas, ir aš nutariau greitai atlikti pratimą. Išpyliau iš butelio vandens likučius ant cementinės aslos. Tuojau pat susidarė nedidelis klanelis. Nenumaniau, ką reikėtų braižyti, be to, ir nesistengiau nieko galvoti. Ėmiau braukyti pirštais per vėsų vandenį ir staiga pasijutau lyg užhipnotizuotas, panašiai kaip žmogus, žiūrintis į ugnį. Galvoje nebuvo jokių minčių – tiesiog žaidžiau. Žaidžiau su telkšančiu

vandeniu. Nupiešiau keletą brūkšnių į įvairias puses, ir klanelis pasirodė man lyg šlapia saulė, tačiau šlapių pirštų žymės beregint išdžiūvo ir pranyko. Plekštelėjau delnu į jo vidurį, vanduo išsiliejo plačiau, keli lašai nutiško ant cemento – juodos žvaigždutės pilkame kaip pelenai dugne. Įsijaučiau į tą paiką pratimą, visiškai beprasmišką, bet teikiantį man malonumą. Sąmonė beveik užgeso, apėmė toks jausmas, kokį patirdavau tik po ilgų meditacijos ir atsipalaidavimo pratybų. Drauge jaučiau, jog mano esybės gilumoje, kur nesiekia protas, ruošdamasi pasireikšti, kaupiasi kažkokia galia.

Gana ilgai taip žaidžiau prie klanelio, ir man buvo nelengva nuo jo atsiplėšti. Jeigu Petrusas būtų kelionės pradžioje mane išmokęs vandens pratimo, jis man būtų pasirodęs tuščias laiko gaištas, tačiau dabar, prašnekus kitomis kalbomis ir išvijus šėtoną, tas vandens lašas padėjo man užmegzti ryšį – kad ir silpnutį – su Paukščių Taku, nusidriekusiu virš mano galvos. Jame atsispindėjo žvaigždės, mirgėjo įvairūs, man nesuvokiami pavidalai, ir man buvo toks įspūdis, jog tikrai neleidžiu laiko veltui – kuriu naujas bendravimo su pasauliu taisykles. Tai buvo slaptos dvasios taisyklės, kalba, kurią visi mes mokame, bet labai retai girdime.

Kai atsipeikėjau, buvo vėlus metas. Viešbučio registratūroje šviesos nebedegė, ir aš tyliai įsmukau į vidų. Kambaryje dar sykį kreipiausi į Astrainą, ir jis pasirodė kur kas aiškiau. Papasakojau jam apie savo kalaviją ir pasidalijau mintimis, ko siekiu gyvenime. Vis dėlto jis man nepasakė nė žodžio, tačiau Petrusas buvo mane perspėjęs, kad, jei kas dieną į jį kreipsiuos, galų gale jis taps gyva, veiklia galia, mano tikrąja apgintimi.

INTUICIJOS LAVINIMAS

(VANDENS PRATIMAS)

Ant lygaus, vandeniui nepralaidaus paviršiaus papilk truputį vandens, kad susidarytų nedidelis klanelis. Kurį laiką žiūrėk į jį. Paskiau be jokių ketinimų ir minčių imk su juo žaisti. Vedžiok jo paviršiumi pirštu, lyg braižydamas kokį piešinį.

Tą pratimą daryk visą savaitę, kiekvienąsyk užtęsdamas jį dešimčia minučių.

Nesitikėk kokių nors praktiškų rezultatų, nes intuicija bunda iš lėto. Kai intuicija ims reikštis bet kuriuo metu, ne tik atliekant pratimą, pasikliauki ja.

VESTUVĖS

Logronjas – vienas didesnių miestų, kuriuos aplanko piligrimai, eidami šventojo Jokūbo keliu. Vienintelis didelis miestas mūsų kelyje buvo Pamplona, bet mes ten kažkodėl nenakvojome. Kai vakarop pasiekėme Logronją, mieste buvo ruošiamasi didelei šventei, ir Petrusas pasiūlė apsistoti viešbutyje – bent jau vienai nakčiai.

Jau buvau pripratęs prie laukų tylumos ir laisvės, tad nelabai susižavėjau ta mintimi. Praslinko penkios dienos po ano susidūrimo su šunimi, ir aš kas naktį kreipdavausi į Astrainą ir atlikdavau Vandens Pratimą. Per ilga apsiraminau, suvokiau, koks svarbus mano gyvenimui šventojo Jokūbo kelias, ir apsisprendžiau, ką darysiu ateityje. Nors mes keliavome sausros nualinta vietove, maitinomės tik šiaip ne taip, o dienos žygiai buvo ilgi ir varginantys, vis dėlto jaučiausi kaip devintame danguje.

Atsidūrus Logronjuje, ankstesnės nuotaikos nebeliko nė ženklo. Vietoj karšto, bet gryno laukų oro kvėpavome benzino išgaromis, mieste knibždėte knibždėjo automobilių, žurnalistų, televizijos reporterių. Įėjęs į pirmą pasitaikiusį barą, Petrusas paklausė, kas darosi.

– Nejaugi nežinote? Pulkininko M. duktė išteka, – atsakė barmenas. – Didžiojoje aikštėje bus vaišės visiems pageidaujantiems, tad šį vakarą anksčiau baigiu darbą.

Viešbutyje nebuvo laisvų kambarių, ir mes apsistojome pas senukus, kurie mielai mus priglaudė, išvydę ant Petruso kuprinės išsiuvinėtą kriauklę. Mudu išsimaudėme, aš apsivilkau vieninteles į šią kelionę paimtas išeigines kelnes, ir mes nužygiavome tiesiai į aikštę.

Ten dešimtys padavėjų ir tarnautojų, sušutusių su frakais ir juodais drabužiais, baigė ruošti stalus, sustatytus visoje aikštėje. Viską filmavo Ispanijos televizija. Siaura gatvele nuėjome į šventojo Jokūbo parapijos bažnyčią, kur buvo beprasidedanti jungtuvių ceremonija.

Į bažnyčią plaukė būriai išsipusčiusių žmonių, moterų nuo karščio patižusiais makiažais, suirzę vaikai baltais drabužėliais. Virš galvų sproginėjo petardos, prie didžiųjų durų sustojo juodas limuzinas. Atvažiavo jaunasis. Mudu su Petrusu nepanorome grūstis į vidų ir nutarėme verčiau grįžti į aikštę.

Petrusas nuėjo pasižvalgyti, o aš atsisėdau ant suolo, laukdamas, kada pasibaigs jungtuvių apeigos ir prasidės vaišės. Šalia manęs stovėjo spragintų kukurūzų pardavėjas – irgi laukė ceremonijos pabaigos, tikėdamasis šiokio tokio papildomo uždarbio.

– Jūs irgi iš kviestinių? – paklausė manęs.

– Ne, – atsakiau. – Mes piligrimai, keliaujame į Kompostelą.

– Iš Madrido važiuoja tiesioginis traukinys, ir jeigu važiuojate penktadienį, galite nemokamai apsistoti viešbutyje.

– Mes – piligrimai, einame pėsčiomis.

Pardavėjas pagarbiai nužvelgė mane.

– Pėsčiomis eina tik šventieji.

Nenorėjau leistis į kalbas ta tema. Senis man papasakojo, kad jo duktė ištekėjusi, bet šiuo metu gyvenanti atsiskyrusi nuo vyro.

– Franko laikais žmonės gerbė santuokos sakramentą, – tarė. – Dabar šeima niekam nerūpi.

Nors buvau svečias šioje šalyje, o svečiui nepatartina kalbėti apie politiką, vis dėlto nesusivaldžiau neatsakęs, jog Frankas buvo diktatorius ir jo laikais nieko geresnio nei dabar tikrai būti negalėjo.

Senis paraudo.

– Kas jūs toks, kad drįstate taip kalbėti?

– Šį tą išmanau apie jūsų šalies istoriją. Jūsų tautos kovą dėl laisvės. Esu skaitęs apie Ispanijos pilietinio karo žiaurumus.

– O aš pats dalyvavau kare. Turiu teisę kalbėti, nes per karą žuvo mano artimieji. Man nė motais ta istorija, kurią jūs skaitėt: man svarbu tai, kas nutiko mano artimiesiems. Aš kovojau prieš Franką, tačiau tada, kai jis nugalėjo, gyvenimas pagerėjo. Aš – ne vargšas, turiu štai vežimėlį, prekiauju spragintais kukurūzais. Dabar valdo socialistai, bet jie man nedavė nieko gera. Dabar gyvenu prasčiau nei anksčiau.

Prisiminiau Petrusą man sakius, jog žmonės tenkinasi mažu. Tariau sau, kad neverta veltis į ginčą, ir persėdau ant kito suolo.

Netrukus šalia atsisėdo Petrusas. Papasakojau jam apie savo pokalbį su spragintų kukurūzų pardavėju.

– Labai pravartu su kuo nors pasikalbėti, kai nori įsiteigti, jog sakai tiesą. Aš priklausau Italijos komunistų partijai, nenumaniau, jog tu simpatizuoji fašistams.

– Ar aš simpatizuoju fašistams? – pasipiktinau.

– Padėjai seniui įsiteigti, jog Frankas buvo geresnis. Galimas daiktas, jis niekada ir nebūtų apie tai pagalvojęs. O dabar tuo tiki.

– O tu mane nustebinai: nežinojau, jog Italijos komunistų partija tiki Šventosios Dvasios malonėmis.

– Mums visada svarbu tai, ką apie mus mano kaimynai, – tarė Petrusas ir pamėgdžiojo popiežių, iš balkono laiminantį minias.

Mudu nusikvatojome. Vėl išsiskleidė keli fejerverkai. Aikštėje ant pakylos užlipo muzikantai ir ėmė derinti instrumentus. Šventė turėjo prasidėti bet kurią akimirką.

Pažvelgiau į dangų. Temo, aukštai sužibo viena kita žvaigždė. Petrusas nuėjo prie kelnerio ir atnešė dvi plastikines taures vyno.

– Išgerti vyno prieš prasidedant šventei – geras ženklas, – tarė paduodamas man taurę. – Gurkštelėk. Gal pamirši senį su spragintais kukurūzais.

– Aš jį jau pamiršau.

– Vis dėlto būtų ne pro šalį nepamiršti, nes tai, kas atsitiko, – simboliška žinia, jog tu neteisingai elgeisi. Mes visada stengiamės atversti žmones į savo tikėjimą, idant jie matytų pasaulį mūsų akimis. Manome, kad kuo daugiau žmonių galvos taip kaip mes, tuo greičiau išsipildys mūsų mintys, bet, deja, labai klystame.

Apsižvalgyk aplink. Netrukus prasidės didelė šventė, iškilminga ceremonija. Tuo pačiu metu išsipildo daug vilčių ir lūkesčių: tėvo svajonė ištekinti dukterį, dukters svajonė ištekėti, jaunikio svajonė vesti. Tai gerai, nes visi jie tiki savo svajone ir trokšta visiems įrodyti, jog jie pasiekė savo tikslą. Ši šventė

suruošta anaiptol ne norint įteigti kam nors kokias mintis – ji suruošta todėl, kad žmonės pasilinksmintų. Iš visa ko matyti, jog čia susirinko žmonės, dėl Meilės stoję į Lemtą Mūšį ir laimėję pergalę.

– Betgi tu, Petrusai, stengiesi man kai ką įteigti, vesdamas šventojo Jokūbo keliu.

Jis šaltai mane nužvelgė.

– Aš tave mokau RAMo pratimų, tačiau tik tada sugebėsi atgauti kalaviją, jei savo širdyje pamatysi kelią, tiesą ir gyvenimą.

Petrusas parodė į dangų, kur jau ryškiai žėrėjo žvaigždės.

– Paukščių Takas rodo Kelią į Kompostelą. Nėra tokio tikėjimo, kuris sugebėtų sutelkti daiktan visas žvaigždes – jeigu taip atsitiktų, pasaulis pavirstų milžiniška tuščia erdve ir netektų savo prasmės. Kiekviena žvaigždė – ir kiekvienas žmogus – turi savo vietą ir savo skiriamuosius bruožus. Esama žalių, geltonų, žydrų, baltų žvaigždžių, esama kometų, meteorų ir meteoritų, žvaigždynų ir ūkų. Visa tai, kas žiūrint iš čia, iš apačios, atrodo saujelė vienodų taškelių, – iš tikrųjų milijonai skirtingų pasaulių, išsibarsčiusių po visą erdvę, žmogaus protui neaprėpiamą.

Tvykstelėjo fejerverkas, kelioms akimirkoms aptemdydamas žvaigždes danguje. Aukštybėse sužėrėjo skaisčiai žalių kibirkščių fontanai.

– Anksčiau girdėjome tik fejerverko garsą, nes buvo šviesu. Dabar matome ir šviesą, – tarė Petrusas. – Tai vienintelis pokytis, kurio galėtų siekti žmogus.

Iš bažnyčios išėjo jaunoji, ir žmonės valiuodami įniko barstyti ją ryžiais. Tai buvo aukšta laiba septyniolikmetė, tvirtai

įsikibusi į ranką jaunuoliui paradine karine apranga. Iš paskos pasirodė kviestiniai svečiai, ir visi patraukė aikštės link.

– Tik pažiūrėkite į pulkininką M.! Kokia jaunosios suknelė! Kaip gražu! – žavėjosi šalia mūsų stovinčios merginos.

Svečiai susėdo prie stalų, padavėjai įpylė vyno, pradėjo griežti orkestras. Senį su skrudintais kukurūzais akimoju apsupo gausybė gerklingų berniūkščių, jie pirko maišelius kukurūzų ir čia pat barstė juos ant žemės. Pamaniau, kad Logronjo gyventojams – bent jau šią naktį – nebegresia nei branduolinis karas, nei nedarbas, nei žiauriausi nusikaltimai: jiems paprasčiausiai nerūpi pasaulis su visomis savo bėdomis ir nelaimėmis. Šiąnakt šventė, aikštė nustatyta stalais, ir visi jaučiasi kaip garbingi svečiai.

Mūsų pusėn puolė būrys televizijos reporterių, ir Petrusas staiga nusisuko į šalį, kad jie nepastebėtų jo veido. Tačiau tie prabėgo nesustodami – tiesiai prie vieno svečio, sėdinčio netoli mūsų. Aš iškart jį pažinau: tai buvo Manolas, Ispanijos sirgalių vadovas Meksike vykusiame pasaulio futbolo čempionate. Pasibaigus jų pokalbiui, priėjau prie jo ir pasisakiau esąs brazilas, tuomet jis apsimetė esąs baisiai pasipiktinęs ir pareikalavo, kad grąžintume įvartį, pavogtą pirmajame pasaulio čempionato rate[18]. Paskiau jis mane apkabino ir pareiškė, jog Brazilija netrukus turėsianti pačią geriausią pasaulyje komandą.

– Kaipgi jūs galite matyti žaidimą, jeigu visą laiką stovite nusisukęs nuo aikštės ir vadovaudamas sirgaliams? – paklausiau.

---

[18] Ispanijai žaidžiant su Brazilija pasaulio futbolo čempionate 1986 m. Meksike, ispanų įmuštas įvartis buvo neįskaitytas, nes teisėjas nepastebėjo, kad kamuolys, prieš atšokdamas nuo virpsto, buvo už vartų linijos. Todėl Brazilija laimėjo santykiu 1:0. (*Aut. past.*)

Tai buvo viena iš mįslių, kritusių man į akis per televiziją stebint pasaulio futbolo čempionato laidas.

– Man didžiausias malonumas sirgaliams įkvėpti tikėjimą pergale.

Ir pridūrė, lyg irgi būtų vedlys, išmanantis visus šventojo Jokūbo kelius:

– Jeigu sirgaliai netiki savo komanda, ji pralaimi beveik laimėtą žaidimą.

Tuomet Manolą apsupo kiti žmonės, trokštantys su juo pasikalbėti, ir aš pasitraukiau į šalį galvodamas apie jo pasakytus žodžius. Nors ir nenuėjęs nė vieno žingsnio šventojo Jokūbo keliu, jis irgi išmanė, kaip stoti į Lemtą Mūšį.

Petrusą suradau pasislėpusį nuošalyje – jis saugojosi televizijos kamerų kaip velnias kryžiaus. Tik tada išlindo iš už medžių ir šiek tiek nusiramino, kai užgeso prožektoriai, tada paprašėme dar dviejų taurių vyno, aš paėmiau lėkštę su sumuštiniais, Petrusas surado stalą, prie kurio galėjome atsisėsti drauge su kitais svečiais.

Aidint skardiems valiavimams, jaunavedžiai pjaustė milžinišką tortą.

– Ko gero, tikrai myli vienas kitą, – balsu pagalvojau.

– Aišku, kad myli vienas kitą, – įsiterpė ponas tamsia eilute, sėdintis prie to paties stalo. – Ar esate matęs ką nors vedant ar tekant kitais sumetimais?

Prisiminęs mudviejų pokalbį su Petrusu apie skrudintais kukurūzais prekiaujantį senį, nenorėjau nieko atsakyti, tačiau mano vedlys pasinaudojo proga:

– Kokią meilę jūs turite galvoje: tą, kurią įkvepia *Erotas*, *Filas* ar *Agapė*?

Žvilgtelėjęs į jį, ponas nieko neatsakė. Petrusas atsistojo, prisipylė taurę ir pasiūlė man truputį pasivaikščioti.

– Graikiškai meilę galima nusakyti trimis žodžiais, – prabilo jis. – Šiandien tu matei, kaip reiškiasi *Erotas*, suartinantis du žmones.

Jaunavedžiai šypsojosi fotografui ir dėkojo už linkėjimus.

– Atrodo, kad jiedu myli vienas kitą, – pridūrė žiūrėdamas į jaunavedžius. – Ir tiki, jog meilė kasdien darosi vis stipresnė. Ilgai netrukus jiedu turės patys vieni rūpintis gyvenimu, įsikurti savo namuose, įveikti visas iškylančias kliūtis. Meilė nuo to tik laimi: ji darosi tauresnė, didesnė. Jis kops karjeros laiptais tarnaudamas kariuomenėje, ji tikriausiai moka virti, bus puiki namų šeimininkė, nes nuo mažens taip buvo auklėjama. Bus ištikima jo gyvenimo draugė, jiedu susilauks vaikų, suvokdami, jog drauge kuria kažką naudinga, nes abu tvirtai laikosi stoję į Lemtą Mūšį. Todėl, kad ir su kokiais sunkumais grumdamiesi, jie visada jausis laimingi.

Vis dėlto viskas gali susiklostyti kitaip. Jam gali pasirodyti, jog jis nepakankamai laisvas, kad galėtų išreikšti savo *Erotą*, savo meilę kitoms moterims. Jai gali pasirodyti, jog vyro labui aukoja savo gabumus, visas gyvenimo perspektyvas. Ir tuomet, užuot kūrę kažką bendra, jiedu jausis lyg apvogti, lyg meilės nuskriausti. *Erotas*, juos vienijanti dvasia, pasirodys iš blogosios pusės, ir tai, ką Dievas dovanojo žmogui, kaip patį tauriausią jausmą, taps neapykantos ir pražūties šaltiniu.

Aš apsižvalgiau. Kiekvienoje poroje pamačiau įsikūnijusį *Erotą*. Vandens pratimas pažadino širdies kalbą, ir dabar mačiau žmones kitoniškomis akimis. Gal paveikė vienatvės

dienos, praleistos po atviru dangumi, gal RAMo pratimai, šiaip ar taip, visa širdimi jaučiau *Gerąjį Erotą* ir *Blogąjį Erotą*, visiškai tokius, kokius juos nupiešė Petrusas.

– Įdomiausia yra tai, jog *Erotas* – nesvarbu, ar jis geras, ar blogas, – įsikūnijęs į žmogų, visada yra skirtingas, – tarė Petrusas, matyt, pastebėjęs tą patį dalyką. – Kaip tos žvaigždės, apie kurias tau kalbėjau prieš pusvalandį. Ir *Eroto* niekas negali išvengti. Jis visiems reikalingas, nors gana dažnai *Erotas* padaro taip, kad jaučiamės atitolę nuo pasaulio, užsidarę savo vienatvėje.

Orkestras pradėjo griežti valsą. Žmonės poromis ėjo į išcementuotą aikštelę priešais pakylą su muzikantais ir šoko. Alkoholis paveikė: visi linksmai šurmuliavo, pasruvę prakaitu. Pažvelgiau į vieną merginą žydra suknele, kuri, ko gero, laukė tų vestuvių, tikėdamasi pašokti valsą – apsvaigusi šokti su tuo, kurio glėbyje svajojo atsidurti, vos peržengusi vaikystės slenkstį. Ji nenuleido akių nuo dailiai apsirengusio jaunuolio šviesia eilute, stovinčio su draugų būreliu. Visi gyvai šnekučiavo ir nepastebėjo, kad jau prasidėjo valsas ir kad mergina žydra suknele žiūri įsistebeilijusi į vieną jų.

Nejučia atėjo į galvą mintis apie gyvenimą mažuose miesteliuose, apie vestuves su vaikinu, apie kurį svajojama nuo pat mažumės.

Mergina, ko gero, pajuto mano žvilgsnį ir pasitraukė nuo šokių aikštelės. Tuomet atėjo vaikino eilė, ir jis apsižvalgė ieškodamas jos akimis. Pastebėjęs ją drauge su kitomis merginomis, vėl įsileido į kalbas su bičiuliais.

Atkreipiau Petruso dėmesį į vaikinus. Kurį laiką jis stebėjo žvilgsnių žaismą, paskiau vėl prisiminė savo vyno taurę.

– Elgiasi taip, lyg gėdytųsi meilės, – tarė ir daugiau nepridūrė nė žodžio.

Mergina, sėdinti priešais mus, nenutraukė nuo mudviejų akių. Buvo perpus jaunesnė už kiekvieną mūsų. Petrusas pakėlė taurę ir pasiūlė susidaužti. Mergina nusijuokė, mostu parodė į tėvus, tarsi atsiprašydama, jog negali labiau prisiartinti.

– O štai ir gražioji meilės pusė, – tarė Petrusas. – Drąsi meilė, meilė dviem pagyvenusiems prašalaičiams, atklydusiems iš toli ir kitą dieną vėl išvyksiantiems toliau, klajojantiems po pasaulį, kurį ji taipgi trokštų apkeliauti.

Iš Petruso balso supratau, jog vynas ir jį paveikė.

– Šiandien kalbėsime apie Meilę! – dar garsiau tarė mano vedlys. – Kalbėsime apie tikrąją meilę, kuri stiprėja kas dieną, duodama akstiną pasauliui vystytis ir žmogui įgauti daugiau proto!

Dailiai apsirengusi moteris, regis, nekreipė nė menkiausio dėmesio į šventę. Vaikščiojo palei stalus, tvarkydama taures, lėkštes, padėklus.

– Pažiūrėk į šitą moterį, tvarkančią stalus, – tarė man Petrusas. – Kaip esu tau sakęs, *Erotas* yra daugiaveidis. Taip atrodo neatliepta meilė, kuriai teikia jėgų kitų nelaimės. Ji bučiuoja jaunavedžius, tačiau širdies gilumoje galvoja, kad jiedu netinka vienas kitam. Ji bando sutvarkyti pasaulį todėl, kad jos pačios viduje viešpatauja suirutė. O štai čia, – jis parodė į kitą sutuoktinių porą: niekuo neypatingą vyrą ir pernelyg išsidažiusią moterį įmantria šukuosena, – tai visuotinai priimtinas *Erotas*. Duoklė įsigalėjusiems papročiams be menkiausio jausmo pėdsako. Ji susitaikė su savo vaidmeniu, nukirto visus ryšius su pasauliu ir atsisakė Lemto Mūšio.

– Esi pilnas kartėlio, Petrusai. Argi niekas šičia negaus išganymo?

– Aišku, kad gaus: mergina, žiūrėjusi į mudu. Šokančios mergaitės, kurioms žinomas tik *Gerasis Erotas*. Jeigu jų nepaveiks Meilės veidmainystė, užvaldžiusi praeitą žmonių kartą, pasaulis tikrai bus kitoks.

Jis parodė į senukų porą, sėdinčią prie stalo.

– Ir šiedu. Jie neužsikrėtė veidmainyste kaip diduma kitų. Iš pažiūros atrodo kaip žemdirbiai. Badas ir nepritekliai privertė juos dirbti petys į petį. Jie išmoko pratimų, kurių tu mokaisi, nors niekada nėra girdėję apie RAMą, nes sėmėsi meilės jėgų iš savo darbo. Štai čia *Erotas* pats gražiausias, nes jis susijungęs su *Filu*.

– Kas yra *Filas*?

– *Filas* – tai meilė draugystės pavidalu: tai, ką jaučiu tau ir kitiems. Kai išblėsta *Eroto* ugnis, santuoką nuo suirimo gelbsti *Filas*.

– O *Agapė*?

– Šiandien dar ne metas kalbėti apie *Agapę*. *Agapė* reiškiasi per *Erotą* ir per *Filą*, tačiau tai tik žodžiai. Pasilinksminkime tokia proga, duokime ramybę visagalei Meilei.

Ir Petrusas įsipylė dar vieną taurę vyno.

Aplink mus siautėjo linksmybė. Petrusas apsvaigo, ir tai iš pradžių mane nustebino. Tačiau netrukus prisiminiau vieną pavakarę jo ištartus žodžius: RAMo pratimai tik tada turi prasmę, jeigu juos sugeba atlikti paprastas žmogus.

Tą naktį, mano akimis žiūrint, Petrusas niekuo nesiskyrė nuo kitų. Tai buvo bičiulis, draugas, jis plekšnojo žmonėms per pečius, šnekučiavo su visais, kas tik jį užkalbindavo.

Netrukus jis taip apsvaigo, jog, paėmęs jį už parankės, parsivedžiau į viešbutį.

Mums grįžtant, staiga suvokiau, kas atsitiko. Aš vedžiau savo vedlį. Tą akimirką supratau, jog per visą mūsų kelionę Petrusas niekada nesistengė pasirodyti išmintingesnis, šventesnis ar geresnis už mane. Jis tik mokė mane RAMo pratimų. Šiaipjau bandė parodyti, jog jis toks pat kaip kiti, pažinę *Erotą*, *Filą* ir *Agapę*.

Tai man teikė jėgų. Šventojo Jokūbo keliu galėjo eiti tik paprasti žmonės.

ĮKVĖPIMAS

– Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis... jei turėčiau pranašystės dovaną... jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas[19].

Petrusas vėl citavo apaštalo Pauliaus Pirmąjį laišką korintiečiams. Jo akimis žiūrint, apaštalas buvo vienas geriausių Kristaus žinios aiškintojų. Tą popietę mudu meškeriojome, ištisą rytmetį praleidę kelionėje. Žuvys nekibo, tačiau mano vedlio tai visiškai nejaudino. Pasak jo, meškeriojimas daugmaž simbolizuoja žmogaus santykį su pasauliu: mes žinome, ko norime, ir gausime tai, jeigu pasistengsime, tačiau tik nuo Dievo pagalbos priklauso, ar greitai pasieksime tikslą.

– Visada gera ką nors daryti palengva, prieš priimant nepaprastai svarbų sprendimą, – sakė jis. – Zeno vienuoliai klausosi, kaip dygsta uolos. Man labiau patinka meškerioti.

Tokiu metu, per patį karštį, tingios raudonosios žuvys, plaukiojančios kone vandens paviršiumi, nė nežiūrėjo į jauką. Nesvarbu, ar kabliukas vandenyje, ar pakibęs virš vandens. Numojau ranka į meškeriojimą ir nutariau pasižvalgyti po apy-

[19] Pirmasis laiškas korintiečiams, 13, 1–2.

linkes. Priėjau senas apleistas kapinaites paupyje su palyginti pernelyg dideliais vartais ir grįžau pas Petrusą. Paklausiau, ar jis yra ką nors girdėjęs apie tas kapinaites.

– Vartai priklausė buvusiai piligrimų ligoninei, – atsakė jis, – vėliau apleista ji sugriuvo, o kažkam dingtelėjo mintis pasinaudoti jos fasadu ir už jo įrengti kapines.

– Jos irgi apleistos.

– Taip. Gyvenime taip atsitinka: viskas tveria labai trumpai.

Priminiau jam, kad praeitą vakarą per šventę jis labai griežtai sprendė apie žmones. Petrusas nustebo. Pareiškė, jog mudu kalbėjomės daugmaž apie savo gyvenimo patirtį. Visi mes ieškome *Eroto*, tačiau, *Erotui* virtus *Filu*, mums atrodo, jog Meilė beprasmiška. Ir netgi nesuvokiame, kad ne kas kitas kaip *Filas* mus veda prie pagrindinės meilės išraiškos – *Agapės*.

– Papasakok daugiau ką nors apie *Agapę*, – paprašiau.

Petrusas atsakė, jog *Agapės* neįmanoma nusakyti žodžiais – ją reikia patirti. Jei pasitaikytų proga, jis tą pačią pavakarę parodytų vieną kurią *Agapės* išraišką, tačiau tam reikia, kad visas pasaulis – kaip ir žvejojant – bendradarbiautų, idant viskas gerai sektųsi.

– Padeda Pasiuntinys, tačiau esama dalykų, kurie nepavaldūs nei jam, nei tau, nei tavo norams.

– Kas tai yra?

– Dieviškoji kibirkštėlė. Tai, ką žmonės paprastai vadina Laime.

Saulei nusileidus žemėliau, vėl leidomės į kelionę. Šventojo Jokūbo kelias vingiavo per vynuogynus ir įdirbtus laukus, visiškai tuščius tokiu dienos metu. Kirtome pagrindinį greitke-

lį – irgi be gyvybės ženklo – ir įsmukome į mišką. Tolumoje dūlavo Šventojo Lauryno viršukalnė, pats aukščiausias Kastilijos karalystės kalnas. Aš labai pasikeičiau nuo to laiko, kai pirmą kartą pamačiau Petrusą netoli Sen Žan Pjė de Poro. Brazilija, pradėti ir palikti darbai – viskas beveik išdilo iš mano atminties. Vienintelis dalykas, išlikęs nepakitęs, buvo mano tikslas, ištisomis naktimis šnekėdavau apie jį su Astrainu, vis aiškiau pasirodančiu prieš mano akis. Visada matydavau jį sėdint šalimais; ilgainiui pastebėjau, kad dešinės akies voką jam tampo nervinis tikas ir kad jis paprastai nusišypso tada, kai ką nors pakartoju norėdamas įsitikinti, jog teisingai supratau jo žodžius. Prieš kelias savaites – ypač pirmosiomis kelionės dienomis – mane imdavo baimė, kad mes niekada nenueisime iki galo. Kai ėjome Ronsevalio slėniu, man viskas nusibodo, troškau kaip galima greičiau pasiekti Santjagą, atgauti kalaviją ir stoti į Lemtą Mūšį[20], Petruso žodžiais tariant. Tačiau dabar jau buvau įveikęs savo prisirišimą prie civilizacijos, kurio taip sunku buvo laikinai nusikratyti. Šiuo metu man niekas kitas nerūpėjo, tik kaitri saulė, pakibusi virš galvos, ir karštas noras kaip galima greičiau patirti *Agapę*.

Mudu nusileidome skardžiu, perbridome per upeliūkštį, vargais negalais užsiropštėme ant priešingo kranto. Kadaise tas upeliūkštis tikriausiai buvo didinga upė, kuri riaumojo rausdamasi kelią per kalnus ir ieškodama žemės paslapčių. Šiandien tai buvo seklus upeliūkštis, kurį vieni juokai perbristi, tačiau prieš akis plytėjo jo darbas – milžiniška išrausta vaga,

---

[20] Tiesą pasakius, kaip vėliau man paaiškėjo, šią sąvoką pirmas pavartojo šventasis Povilas. (*Aut. past.*)

ir man teko sukaupti visas jėgas, keberiojantis į viršų. „Viskas tveria labai trumpai“, – prieš kelias valandas sakė Petrusas.

– Petrusai, ar daug esi mylėjęs?

Klausimas išsprūdo visai netikėtai, ir aš pats nustebau savo drąsa. Ligi šiol žinojau ne kažin ką apie savo vedlio gyvenimą.

– Turėjau moterų, jei tai nori sužinoti, ir labai mylėjau kiekvieną. Tačiau tik su dviem patyriau *Agapės* palaimą.

Aš papasakojau, kad irgi mylėjau daug moterų ir kad dabar dėl to esu labai susirūpinęs, nes nė viena manęs nebesudomina kaip reikiant. Jeigu taip būsią toliau, manęs laukianti vienišiaus senatvė, o jos aš labai bijau.

– Nusisamdysi slaugę, – susijuokė jis. – Šiaip ar taip, netikiu, jog meilė tau – jaukus prieglobstis senatvėje.

Buvo jau beveik devinta valanda vakaro, kai ėmė temti. Vynuogynai liko toli užpakaly, ir mes atsidūrėme lyg dykumoje. Apsižvalgęs tolumoje pamačiau nedidelę koplytėlę, iškaltą uoloje, kaip ir diduma pakelėje regėtų koplytėlių. Paėjėję išsukome iš kelio, pažymėto geltonais ženklais, ir prisiartinome prie koplytėlės.

Kai buvome visiškai arti, Petrusas pašaukė kažką vardu, kurio gerai nenugirdau, ir stabtelėjęs sukluso. Kad ir kaip įtempėme klausą, atsakymo neišgirdome. Petrusas pašaukė dar kartą, bet niekas neatsiliepė.

– Šiaip ar taip, įeikime, – tarė jis, ir mudu įėjome.

Keturios baltintos sienos, durys atviros – tiesą pasakius, nebuvo jokių durų, tik pusmetrio aukščio medinis skydas, pakibęs ant vieno vyrio. Viduje kūpsojo žaidas, sukrautas iš akmenų, ir keletas dubenėlių, dailiai išdėliotų ant aslos. Du iš jų buvo pilni kviečių ir bulvių.

Mudu atsisėdome netardami nė žodžio. Petrusas prisidegė cigaretę ir pasiūlė truputį palaukti.

Man gėlė kojas iš nuovargio, tačiau toje koplytėlėje nežinia kodėl man buvo neramu. Jei ne Petrusas, tas nerimas lengvai būtų peraugęs į baimę.

– Kurgi miega tas, kuris čionai gyvena? – paklausiau nutraukdamas tylą, pamažu imančią vis labiau mane slėgti.

– Čia pat, kur tu sėdi, – atsakė Petrusas, rodydamas į pliką aslą.

Buvau bepasitraukiąs į šalį, bet jis paprašė, kad nejudėčiau iš vietos. Matyt, lauke šiek tiek atvėso, nes ėmiau žvarbti.

Laukėme beveik visą valandą. Petrusas du kartus pašaukė šeimininką tuo keistu vardu, bet pagaliau atsisakė tos minties. Pamaniau, kad mes trauksime toliau, bet jis man tarė:

– Čia gyvena viena iš dviejų *Agapės* apraiškų, – tarė gesindamas trečią cigaretę. – Ji ne vienintelė, tačiau viena tyriausių. *Agapė* – tai visuotinė meilė, Visagalė Meilė, užvaldanti visą žmogaus esybę. Žmogus, patyręs *Agapę*, suvokia, jog pasaulyje nėra nieko svarbesnio už meilę. Jėzus mylėjo žmoniją, ir jo meilė buvo tokia didelė, kad sukrėtė žvaigždes ir pakreipė žmonijos istoriją kita vaga. Jis nugyveno tokį atsiskyrėlio gyvenimą, jog atliko tai, kas neįmanoma karaliams, kariaunoms nei imperijoms.

Per civilizacijos istorijos tūkstantmečius begalė žmonių patyrė Visagalę Meilę. Jie buvo pasiryžę tiek daug duoti – o pasaulis reikalavo taip mažai, – kad jiems teko ieškotis atokių negyvenamų vietų, nes jų meilė buvo tokia didelė, jog permainė jų prigimtį: jie tapo šventaisiais atsiskyrėliais, kurių vardai mums žinomi ligi šiolei.

Tau ir man, patyrusiems kitokią *Agapę*, šitoks gyvenimas gali pasirodyti sunkus, siaubingas. Vis dėlto Visagalės Meilės dėka viskas – absoliučiai viskas – netenka prasmės. Tie žmonės gyvena trokšdami paaukoti gyvybę dėl savo meilės.

Petrusas man papasakojo, kad čia kadaise gyveno žmogus, vardu Alfonsas, su kuriuo jis susitiko pirmąsyk keliaudamas į Kompostelą, kai šis rinko uogas. Petruso vedlys, nepalyginamai labiau apsišvietęs negu jis pats, buvo Alfonso bičiulis, ir jie trise atliko *Agapės* Apeigą, Žydrojo Rutulio Pratimą. Petrusas prisipažino, jog tai buvo vienas svarbiausių potyrių,jo gyvenime ir jog ligi šiol, atlikdamas tą pratimą, visada prisimena atsiskyrėlį ir Alfonsą. Pirmą kartą pajutau, kad jo balsas virpa iš susijaudinimo.

– *Agapė* – tai Visagalė meilė, – vėl pakartojo jis, lyg šie žodžiai geriausiai nusakytų tą savotišką meilės rūšį. – Kartą Liuteris Kingas pasakė, jog kalbėdamas apie meilę priešams, Kristus turėjo galvoje *Agapę*, kadangi, „protas neneša, jog būtų įmanoma taikstytis su priešais, kurie mums kenkia ir stengiasi dar labiau apsunkinti mūsų nelengvą kasdienybės naštą“. Tačiau *Agapė* – tai kur kas daugiau nei meilė, tai viską apimantis jausmas, kuris įsismelkia į slapčiausias kerteles ir bet kokį priešišką veiksmą paverčia perniek.

Tu jau išmokai atgimti, nebūti sau negailestingas, kalbėtis su savo Pasiuntiniu, tačiau visa tai, ką darai šiuo metu, ir tai, ką pelnysi nuėjęs visą šventojo Jokūbo kelią, tik tada įgaus prasmę, kai tave apšvies Visagalė Meilė.

Aš priminiau Petrusui, kad, pasak jo, esama dviejų *Agapės* formų ir kad jis tikriausiai nepatyrė pirmosios formos, nes netapo atsiskyrėliu.

– Tavo teisybė. Tu kaip ir aš, kaip ir diduma piligrimų, nuėjusių šventojo Jokūbo kelią su RAMo Žodžiais lūpose, patyrėme ypatingąją *Agapės* formą – Įkvėpimą.

Senovėje Įkvėpimas reiškė ekstazę, jausmų pakilimą, ryšį su Dievu. Įkvėpimas – tai *Agapė*, nukreipta į kokį nors dalyką, įsivaizduojamą arba materialų. Visi mes nuėjome tą kelią. Mylėdami ir visa širdimi kuo nors tikėdami, jaučiamės stipresni už visą pasaulį, ir mus užtvindo ramybė, nes esame tikri, jog niekas nesugebės palaužti mūsų tikėjimo. Ta savita galia visada padeda mums reikiamą akimirką teisingai apsispręsti, ir, pasiekę tikslą, mes stebimės savo sugebėjimais, nes Lemto Mūšio metu niekas daugiau neturi reikšmės: Įkvėpimo pagauti, mes veržiamės tiesiai prie tikslo.

Paprastai Įkvėpimas pasireiškia visa savo galia pačiais pirmaisiais mūsų gyvenimo metais. Tuo metu mes dar tvirtai susiję su Dievu ir taip karštai atsidedame žaidimams, jog mūsų lėlės atgyja, o švininiai kareivėliai žygiuoja. Sakydamas, jog Dangaus karalystė priklauso mažutėliams, Jėzus turėjo galvoje *Agapės* pasireiškimą Įkvėpimo forma. Mažutėliai eidavo prie Jo, negalvodami apie Jo stebuklus, Jo išmintį, nei apie fariziejus, nei apie apaštalus. Mažutėliai skubėdavo prie Jo, vedami Įkvėpimo.

Papasakojau Petrusui, jog – kaip tik šią pavakarę – aš supratau, kad visa širdimi ir siela persiėmiau šventojo Jokūbo kelio dvasia. Dienos ir naktys, praleistos Ispanijos žemėje, išstūmė mintis apie kalaviją ir tapo nepakartojama patirtimi. Visa kita neteko prasmės.

– Šią popietę mes bandėme meškerioti, bet žuvys nekibo, – tarė Petrusas. – Paprastai mes abejingai leidžiame Įkvėpimui

ištrūkti dėl štai tokių menkniekių, kurie neturi nė menkiausios reikšmės palyginus juos su gyvenimo didybe. Mes netenkame Įkvėpimo dėl menkų pralaimėjimų, kurie neišvengiami stojus į Lemtą Mūšį. Nesuvokdami, kokią galią turi Įkvėpimas, nulemiantis galutinę pergalę, jo neišsaugome, taipgi nesuvokdami, jog sykiu neišsaugome tikrosios gyvenimo prasmės. Kaltiname visą pasaulį dėl to, kad mums nuobodu, kad patyrėme pralaimėjimą, pamiršdami, jog patys nesugebėjome išsaugoti tos viską pateisinančios dvasingosios ir pergalingosios galios – *Agapės*, pasireiškiančios Įkvėpimo forma.

Staiga prisiminiau kapinaites netoli upeliūkščio. Tie keisti, neįtikėtinai dideli vartai idealiai atspindėjo beprasmybę: už vartų buvo tik mirusieji.

Lyg įspėjęs mano mintis, Petrusas prabilo apie kažką panašaus:

– Prieš kelias dienas, ko gero, tu nustebai, kad aš nesusitvardžiau, kai vargšas padavėjas kava man aplaistė ir šiaip jau nešvarias, kelionėje apdulkėjusias džinsines puskelnes. Tiesą pasakius, susierzinau todėl, jog pamačiau jaunuolio akyse blėstant Įkvėpimą – toks įspūdis, lyg būtų tryškęs kraujas iš perpjautų venų. Pamačiau, jog tas vaikinas, toks stiprus, toks gyvybingas, miršta, nes jo širdyje kas akimirką blėso dalelytė *Agapės*. Esu nugyvenęs nemaža metų ir išmokau taikstytis su daugeliu dalykų, tačiau man pasidarė liūdna ir gūdu, pamanius, jog tas vaikinas galėtų žmonėms padaryti daug ką gera. Žinau, kad savo pykčiu įžeidžiau jo orumą ir bent kuriam laikui išgelbėjau *Agapę* nuo mirties.

Na, o tu, iš anos moteriškės išvaręs šėtoną šuns pavidalu, pajutai savyje *Agapę* pačia gryniausia forma. Tu tauriai pasiel-

gei, ir aš labai didžiavausi, jog aš – tavo vedlys ir esu drauge su tavimi. Kaip tik todėl šventojo Jokūbo kelyje pirmą kartą drauge su tavimi atliksiu pratimą.

Ir Petrusas mane išmokė *Agapės Apeigos*, arba ŽYDROJO RUTULIO PRATIMO.

– Aš tau padėsiu pažadinti Įkvėpimą, sukaupti galią, kuri aprėps visą planetą kaip žydras rutulys, kad įsitikintum, jog aš tave gerbiu ir pritariu tavo siekiui surasti kalaviją.

Iki tos akimirkos Petrusas nė karto nepagyrė nei papeikė už tai, kaip aš atlieku pratimus. Jis man padėjo suvokti pirmąjį susitikimą su Pasiuntiniu, išeiti iš transo po Grūdo Pratimo, tačiau niekada nesidomėjo mano laimėjimais. Ne kartą klausiau, kodėl nenori, kad papasakočiau apie savo potyrius, bet jis visada man atsakydavo, kad vienintelė jo, kaip vedlio, pareiga – vesti šventojo Jokūbo keliu ir mokyti RAMo Pratimų. Girdi, man priklauso tik naudotis rezultatais arba jų nepaisyti.

Kai jis pasisiūlė drauge su manimi atlikti tą pratimą, staiga man pasidarė gėda: pasijutau esąs nevertas jo liaupsių. Puikiai išmaniau savo trūkumus, ir labai dažnai mane kamuodavo abejonės – nesitikėdavau, jog sugebėsiu nueiti visą Kelią. Buvau beišsakąs savo nuogąstavimus, bet jis mane nutraukė, man dar nespėjus išsižioti.

– Nebūk toks negailestingas sau, nes paaiškės, jog nepermanei to, ko tave mokiau. Būk geras. Nesipriešink giriamas, nes tų pagyrų esi nusipelnęs.

Mano akys pritvino ašarų. Petrusas paėmė man už rankų, ir mudu išėjome iš atsiskyrėlio buveinės. Jau buvo tamsi naktis, kur kas tamsesnė nei paprastai. Aš atsisėdau šalia jo, ir mudu ėmėme giedoti. Melodija kilo iš mano esybės gelmių, ir jis be

ŽYDROJO RUTULIO PRATIMAS

Patogiai atsisėsk ir atsipalaiduok. Pasistenk nieko negalvoti.

1. *Pajusk, kaip gera gyventi. Tegu tavo širdis prisipildo meilės ir draugystės, tegu pakyla aukščiau menkų kasdienybės rūpesčių. Pradėk patyliukais dainuoti vaikystės dienų dainelę. Įsivaizduok, jog tavo širdis plečiasi ir užtvindo kambarį, paskiau visus namus skaisčiai žydra šviesa.*

2. *Priėjęs tą akimirką, pajusk šalia draugiškai nusiteikusius šventuosius, vaikystėje įkvėpusius tau tikėjimą. Įsivaizduok, kad jie greta, kad ateina iš visų pusių – šypsodami, įteigdami tau tikėjimą ir pasitikėjimą gyvenimu.*

3. *Tarkis, kad šventieji artinasi prie tavęs, uždeda tau rankas ant galvos ir linki meilės, ramybės ir bendrystės su pasauliu. Tai bendravimas su šventaisiais.*

4. *Šiam pojūčiui sustiprėjus, įsivaizduok, kad žydros šviesos srautas plaukia kiaurai per tave – lyg srauni spindinti upė. Ta žydra šviesa pamažu sklaidosi po visus namus, paskui po visą kvartalą, visą miestą, visą šalį, kol pagaliau apgaubia visą pasaulį kaip milžiniškas žydras rutulys. Tai pačios didžiausios meilės pasireiškimas, ji pranoksta tavo kasdienybės ribas, suteikia jėgų ir dvasios stiprybės, energijos ir ramybės.*

5. *Išsaugok kaip galima ilgiau tą šviesą, pasklidusią po pasaulį. Tavo širdis atvira, spinduliuoja meilę. Ši pratimo dalis turi trukti mažų mažiausia penkias minutes.*

6. *Pamažu išeik iš transo ir grįžk tikrovėn. Šventieji tebebus šalia tavęs, šviesa tebetvindys pasaulį.*

Šią apeigą galima atlikti ne tik vienam, bet ir su kitais. Tuomet visi turi susiimti rankomis.

niekur nieko man pritarė. Ėmiau ploti delnais ir linguoti. Vis smarkiau plojau delnais, melodija nevaržomai plaukė iš mano esybės gelmių, giesmė sklido į tamsų dangų, po tuščią plokščiakalnį, tarp negyvų uolų. Staiga išvydau Šventuosius, kuriais tikėjau nuo mažumės, bet vėliau nutolau, nes gyvenimas nuslopino didžiąją dalį *Agapės*. Tačiau dabar grįžo dosnioji Visagalė Meilė, šventieji šypsojosi danguje tokiais pat giedrais veidais, kokius mačiau vaikystėje.

Išskėčiau rankas, duodamas valią *Agapei*, ir, grynindamas dvasią ir nuplaudamas nuodėmes, mane persmelkė paslaptingas skaisčiai žydros šviesos srautas. Šviesa pasklido aplink, apsiautė kraštovaizdį, paskiau visą pasaulį, ir aš pavirkau. Verkiau iš naujo išgyvendamas Įkvėpimą, jausdamasis vaikiškai tyras, ir tą akimirką niekas negalėjo man padaryti nieko bloga. Pajutau kažką prieinant prie mūsų ir atsisėdant man iš dešinės. Tariau sau, jog tai mano Pasiuntinys, jog jis vienintelis gali išvysti tą žydrą šviesą, taip stipriai trykštančią iš manęs ir sklindančią po visą pasaulį.

Šviesa tolydžio stiprėjo, jaučiau, kaip ji apgaubia visą pasaulį, smelkiasi pro visas duris, į kiekvieną gatvelę, kas sekundę pasiekia kiekvieną gyvą būtybę.

Kažkas laikė mano rankas, pakeltas į dangų. Tą akimirką šviesos srautas dar labiau sustiprėjo, pasidarė toks galingas, kad vos nenualpau, tačiau įstengiau ištverti dar kelias minutes, kol pagaliau manyje nutilo melodija.

Tuomet atsipalaidavau, visiškai išsekęs, laisvas ir patenkintas savo gyvenimu ir naujuoju potyriu. Kažkas paleido mano rankas. Susivokiau, jog iš vienos pusės sėdėjo Petrusas, ir širdies gilumoje supratau, kas buvo iš kitos pusės.

Atsimerkęs išvydau šalia sėdint vienuolį Alfonsą. Nusišypsojęs jis pasisveikino. Aš irgi nusišypsojau, paėmiau jo ranką ir stipriai prispaudžiau prie krūtinės. Jis nesipriešino, paskiau švelniai ją ištraukė.

Niekas nepratarė nė žodžio. Po valandėlės Alfonsas pasikėlė ir nužingsniavo akmeningo plokščiakalnio link. Lydėjau jį akimis, kol jis dingo aklinoje tamsoje.

Netrukus Petrusas nutraukė tylą. Nė vienu žodžiu neužsiminė apie Alfonsą.

– Atlik šį pratimą, kada tik galėsi, ir veikiai *Agapė* vėl tave aplankys. Kartok jį prieš pradėdamas kokį žygį, pirmosiomis kelionės dienomis, kai kas nors tave labai sujaudins. Jeigu tai įmanoma, daryk jį su artimu žmogum. Šį pratimą geriausia atlikti ne vienam.

Vėl pamačiau ankstesnįjį Petrusą, patyrusį mokytoją ir vedlį, taip menkai man pažįstamą. Jausmai, kurie buvo mane apėmę besėdint atsiskyrėlio būste, dingo. Vis dėlto tuo metu, kai jis lietė mano ranką pratimo metu, pajutau jo dvasios didybę.

Grįžome atgal į tuščią atsiskyrėlio būstą, kur buvome palikę daiktus.

– Atsiskyrėlis šiandien nebegrįš, man regis, galėsime čia pernakvoti, – tarė Petrusas atsiguldamas.

Išsivyniojau miegmaišį, patraukiau gurkšnį vyno ir taipgi atsiguliau. Buvau išsekęs nuo Visagalės Meilės, tačiau tai buvo malonus nuovargis, ir, prieš užsimerkdamas, prisiminiau aukštą barzdotą vienuolį, sėdėjusį šalia manęs ir palinkėjusį man labos nakties. Tas žmogus buvo kažkur lauke, degdamas dieviškąja ugnimi. Galimas daiktas, todėl naktis buvo tokia tamsi, kad jis sukaupė savyje visą pasaulio šviesą.

MIRTIS

– Ar jūs piligrimai? – paklausė senutė, per pusryčius pilstydama mums kavą.

Mes buvome Asofroje, nedideliame miestelyje; virš kiekvieno namo durų kabojo viduramžių laikų herbas, o aikštėje tryško fontanas – prie jo prieš kelias minutes kaip tik prisipildėme savo gertuves.

Atsakiau, jog taip, esame piligrimai, ir moters akyse perskaičiau pagarbą ir pasididžiavimą.

– Kai buvau maža, šiuo keliu į Kompostelą kasdien praeidavo bent jau vienas piligrimas. Po karo ir po Franko nežinia, kas atsitiko, tačiau, man regis, nebeliko piligrimų. Gal kad nutiesė greitkelį? Nūnai žmonėms patinka važinėti automobiliais.

Petrusas nieko jai neatsakė. Rytą jis atsikėlė prastai nusiteikęs. Aš pritariau moteriškei, įsivaizduodamas naują asfaltuotą greitkelį, vingiuojantį per kalnus ir slėnius, automobilius su kriauklėmis, ištapytomis ant gaubšlių, suvenyrų kioskelius prie vienuolynų vartų. Baigęs pusryčius – puodelį kavos ir riekę duonos su aliejumi, atsiverčiau Emeriko Piko vadovą, apskaičiavau, jog vakarop turėtume pasiekti Santo Domingo de la Kalsadą, kur galėsime pernakvoti senovinėje pilyje, Ispanijos vyriausy-

bės paverstoje prabangiu viešbučiu. Be to, paskaičiavau, jog pinigų išleidžiu kur kas mažiau, negu buvau numatęs, nors valgau triskart per dieną. Ką gi, vadinasi, metas iškrėsti kokią kvailystę, neskriausti nė savo kūno, kaip neskriaudžiu skrandžio.

Aš irgi atsibudau rytą, apimtas kažkokio keisto noro skubėti, kaip galima greičiau nusigauti į Santo Domingo de la Kalsadą, – to paties jausmo, kuris pagavo mane prieš dvi dienas, kai dar nebuvome apsilankę vienuolio atsiskyrėlio būste, ir kuris, kaip buvau įsitikinęs, neturėjo pasikartoti. Petrusas irgi buvo liūdnas, daug tylesnis negu paprastai, ir man buvo neaišku, ar taip jį paveikė susitikimas su Alfonsu, įvykęs prieš dvi dienas. Man knietėte knietėjo kreiptis į Astrainą, pasikalbėti apie tai, tačiau ligi šiol dar niekada nesišaukiau jo rytą ir nenumaniau, ar man pasiseks. Galų gale atsisakiau tos minties.

Taigi, atsigėrę kavos, leidomės kelionėn. Praėjome pro viduramžių stiliaus namą su herbu virš durų, senovinės piligrimų užeigos griuvėsius ir provincijos parką miestelio pakraštyje. Kai prieš akis vėl atsivėrė laukai, staiga pajutau kažką esant kairėje pusėje. Buvau beeinąs toliau, bet Petrusas mane sustabdė.

– Niekur nepabėgsi, – tarė jis. – Sustok ir atsisuk.

Norėjau neklausyti Petruso ir eiti toliau, bet negalėjau. Sustabdė bjaurus pojūtis, lyg dieglys būtų įsimetęs į vidurius. Dingtelėjo mintis, jog tai nuo duonos, suvilgytos aliejumi, tačiau tą pojūtį jau buvau patyręs anksčiau, tad nebuvo prasmės save apgaudinėti. Žinojau, ką reiškia įtampa. Įtampa ir baimė.

– Atsigręžk ir pažiūrėk! – primygtinai įsakė Petrusas. – Pažiūrėk, kol dar ne vėlu!

Staigiai atsigręžiau. Kairėje pusėje kūpsojo apleista trobelė, iš vidaus priaugusi aukštų, saulės išdegintų žolių. Kieme, išrie-

tęs į dangų sudžiūvusias šakas, styrojo alyvmedis. Tarp trobelės ir alyvmedžio, nenuleisdamas nuo manęs akių, stovėjo šuo.

Tas pats juodas šuo, kurį prieš kelias dienas išvijau iš moteriškės namų.

Pamiršau, jog netoliese yra Petrusas, ir įsmeigiau žvilgsnį į šuns akis. Mano esybės gilumoje kažkas – galbūt Astrainas arba mano angelas sargas – man sakė, kad, jeigu nukreipsiu žvilgsnį nuo šuns, jis mane puls. Tad stovėjome abu, rodos, be galo ilgai žiūrėdami vienas į kitą. Supratau, jog, patyręs Visagalės Meilės didybę, vėl susiduriu su kasdienėmis ir amžinomis gyvenimo grėsmėmis. Pagalvojau, ko gi reikia tam šuniui, atsekusiam paskui mane iš tokių tolių? Juk aš esu paprasčiausias piligrimas, trokštu atgauti savo kalaviją ir neturiu nei noro, nei laiko kariauti su žmonėmis ir žvėrimis, pasitaikančiais kelyje. Bandžiau pasakyti visa tai akimis, prisiminęs žvilgsniais bendraujančius vienuolius, tačiau šuo nejudėjo iš vietos. Žiūrėjo į mane įsispyręs, visiškai abejingas, tačiau pasirengęs pulti, jeigu tik nukreipčiau dėmesį į šalį arba išsigąsčiau.

Baimė! Staiga susivokiau, jog nebejaučiu baimės. Padėtis buvo pernelyg kvaila, kad mane apimtų baimė. Man vis dar maudė paširdžius, pykino, bet tai buvo įtampa, ne baimė. Jeigu būčiau bijojęs, išsiduočiau, ir tada žvėris, mano akyse išvydęs baimę, pultų kaip ir aną kartą. Negalėjau nukreipti akių į šalį netgi tada, kai pajutau, jog dešinėje pusėje takeliu artinasi kažkokia žmogystė.

Žmogystė stabtelėjo, paskiau žengė tiesiai prie mūsų. Perkirto tą vietą, kurioje susirėmė mudviejų žvilgsniai, tardama kažkokius nesuprantamus žodžius. Balsas buvo moteriškas, o pati žmogystė atrodė gera, draugiška, palanki. Tą sekundės

dalelę, kai žmogystė atsidūrė tarp mano ir šuns akių, iškart nustojo mausti paširdžius. Vadinasi, atėjo visagalis draugas man padėti toje beprasmiškoje ir bergždžioje kovoje. Žmogystei praėjus, šuo nudelbė akis. Pašoko iš vietos, šuoliais leidosi apleistos trobelės link ir dingo man iš akių.

Tik tuomet mano širdį sugniaužė baimė. Prasidėjo tokia, mokslo kalba šnekant, tachikardija, jog ėmė svaigti galva ir aš vos nenualpau. Viskas, rodos, sukosi aplink, ir aš žvilgtelėjau į kelią, kuriuo ką tik ėjome su Petrusu, tikėdamasis pamatyti žmogystę, suteikusią man jėgų nuvyti šunį.

Tai buvo vienuolė. Ji tolo Asofros link, nusisukusi nuo mūsų, tad negalėjau pamatyti jos veido, tik prisiminiau balsą ir pamaniau, kad jai daugiausia dvidešimt keleri metai. Pasitikrinau, iš kur ji atėjo: tai buvo vos įžiūrimas takas, dingstantis tarp akmenų.

– Ji... ji man padėjo... – sukuždėjau dar labiau svaigdamas.

– Nėra ko fantazuoti, pasaulyje ir šiaipjau gana visokių paslapčių, – tarė Petrusas ir priėjęs paėmė man už rankos. – Ji atėjo iš Kanjaso vienuolyno, už penkių kilometrų. Nenuostabu, jog iš čia jo nematyti.

Mano širdis daužėsi kaip pašėlusi, supratau, jog man vis dar bloga. Dar nespėjau atsikvošėti, tad nenorėjau nieko klausinėti nei aiškintis. Atsisėdau ant žemės, ir Petrusas man apšlakstė vandeniu pakaušį ir sprandą. Prisiminiau, jog jis padarė tą patį, mums išėjus iš moteriškės namo, tačiau aną dieną aš apsiverkiau, ir man palengvėjo. Dabar viskas buvo atvirkščiai.

Petrusas palaukė, kol aš nusiraminsiu. Vanduo šiek tiek atgaivino, beveik nustojo pykinti. Pamažu viskas grįžo į senas vėžes. Kai visiškai atsigavau, Petrusas pasiūlė paėjėti galiuką, ir aš

sutikau. Ėjome kokių penkiolika minučių, tačiau staigiai vėl pasijutau pavargęs. Atsisėdome prie akmeninio stulpo su kryžiumi – viduramžiais taip buvo žymimas šventojo Jokūbo kelias.

– Baimė tave nukankino labiau nei tas šuo, – tarė Petrusas, mums atsisėdus pailsėti.

Aš paklausiau, kaip galėjau nei iš šio, nei iš to susitikti su šunimi.

– Šventojo Jokūbo kelyje pasitaiko tokių dalykų, kurie nepriklauso nuo mūsų valios. Aš tau pasakojau, jog jau tada, kai susidūrėme su čigonu, jo akyse pamačiau, kuo vardu tas šėtonas, su kuriuo tau lemta susitikti. Labai nustebau, kad šėtonas – šuo, tačiau nieko tau nesakiau. Tik tada, kai atsidūrėme anos moteriškės namuose ir kai tu pirmą kartą parodei Visagalę Meilę, pagaliau pamačiau tavo priešą.

Išvijęs tos moteriškės šunį, tu niekur jo nenuvedei. Niekas nepradingsta, viskas keičiasi, ar ne tiesa? Tu nesuvarei, kaip tai padarė Jėzus, šėtonų į kiaulių kaimenę, kuri po to metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė. Paprasčiausiai nuvarei šunį, ir tiek. Dabar ta nesuvokiama galia seka tau iš paskos. Kol dar nesusiradai savo kalavijo, privalai apsispręsti, kuo tu nori būti: tos galios vergu ar šeimininku.

Nuovargis palengva praėjo. Kvėpavau visa krūtine, nugara jausdamas šaltą pakelės stulpą. Davęs man atsigerti vandens, Petrusas kalbėjo toliau:

– Piktosios dvasios apsėda tada, kai žmogus nebesugeba valdyti žemės galių. Čigono prakeikimas išgąsdino tą moteriškę, ir baimė padarė spragą, pro kurią įsmuko Mirties Pasiuntinys. Tai atsitinka gana retai. Daug kas priklauso nuo to, kaip žmogus atsiliepia į kitų grasinimus.

Šįkart aš priminiau jam vieną Šventojo Rašto vietą. Jobo knygoje parašyta: „Ko tik bijau, mane pasiveja, ir ko tik vengiu, mane ištinka.“[21]

– Kol tu nepriėmei grasinimo į širdį, tau niekas negresia. Stodamas į Lemtą Mūšį, niekada to nepamiršk, taipgi nepamiršk, jog kovoji ir puldamas, ir bėgdamas. Nekovoji tik tada, kai tave suparalyžiuoja baimė.

Tą akimirką nejaučiau jokios baimės. Pats tuo stebėdamasis, pasidalijau savo mintimis su Petrusu.

– Aš tai mačiau. Jeigu būtų buvę kitaip, šuo būtų tave užpuolęs ir, be jokios abejonės, lengvai nugalėjęs, nes šuo nebijojo. Vis dėlto didžiausia mįslė – tai toji vienuolė. Nujausdamas teigiamą pradą ir būdamas lakios vaizduotės, tu tarei sau, jog kažkas ateina tau į pagalbą. Tave išgelbėjo tvirtas tikėjimas, nors ir pagrįstas visiškai klaidingu dalyku.

Petrusas sakė tiesą. Jis skambiai nusikvatojo, ir aš jam pritariau. Mudu atsistojome ir nužingsniavome toliau. Vėl jaučiausi pakiliai ir puikiai.

– Vis dėlto privalai kai ką įsidėti į galvą, – pridūrė jis, mums beeinant keliu. – Dvikova su šunimi negali baigtis lygiosiomis: vienas judviejų turi nugalėti. Jis pasirodys dar kartą, ir tuomet pasistenk grumtis iki galutinės pergalės. Priešingu atveju šuns šmėkla persekios tave visą gyvenimą.

Jau anksčiau, tuojau pat po susitikimo su čigonu, Petrusas man sakė, jog sužinojo šėtono vardą. Tad paklausiau, kuo jis vardu.

– Jo vardas – Legionas, – atsakė Petrusas, – nes jų daug.[22]

---

[21] Senasis Testamentas, Jobo knyga, 3, 25.

[22] Perfrazuotas pasakymas iš Evangelijos pagal Morkų: „Mano vardas Legionas, nes mūsų daug“ (5, 9).

Keliavome laukais, kur valstiečiai jau ruošėsi sėjai. Kai kurie, kaip ir jų protėviai nuo amžių kovodami su sausra, laistė žemę prieštvaniniais siurbliais. Šventojo Jokūbo kelio pakraščiais nelyginant tvoros riogsojo akmenų krūsnys, lyg gairės laukuose. Pagalvojau, jog jau daugelį šimtmečių žmonės dirba tas žemes ir kasmet vis išdygsta koks akmuo, kurį reikia išrauti ir pašalinti, kad nelūžtų noragai, arkliai nesusižeistų kanopų, ant žemdirbio rankų būtų mažiau pūslių. Tai kova, kuri prasideda kiekvienais metais ir niekada nesibaigia.

Petrusas ėjo labiau susimąstęs nei paprastai, ir man dingtelėjo mintis, jog nuo pat ryto jis beveik neištarė nė žodžio. Po to mudviejų pašnekesio prie pakelės stulpo, jis nutilo, užsisklendė savyje ir beveik neatsakinėjo į klausimus. Man knietėjo sužinoti šį tą daugiau apie tą „legioną". Anksčiau jis man aiškino, jog kiekvienas žmogus turi tik vieną Pasiuntinį. Vis dėlto dabar buvo nenusiteikęs apie tai kalbėti, ir aš nutariau palaukti geresnės progos.

Užkopėme ant neaukštos kalvos, nuo kurios pamatėme tolumoje dūluojant Santo Domingo de la Kalsados bažnyčios didįjį bokštą. Tas vaizdas man suteikė jėgų: atgimė svajonė apie jaukią ir nuostabią nakvynę viešbučiu paverstoje pilyje. Vadove skaičiau, jog pats šventasis Dominykas pastatė ten užeigą piligrimams. Kartą ten netgi nakvojo šventasis Pranciškus Asyžietis, keliaudamas į Kompostelą. Tai dar labiau sužadino mano jausmus.

Apie septintą valandą vakaro Petrusas pasiūlė sustoti. Prisiminiau Ronsevalį, tą vakarą, kai sužvarbęs alpau taurės vyno, o teko eiti vėžlio žingsniu, ir būgštaudamas pagalvojau, kad ir dabar gali atsitikti kas nors panašaus.

– Vienas Pasiuntinys niekada tau nepadės nugalėti kito. Jie neskiria nei gėrio, nei blogio, tačiau būna ištikimi vieni kitiems. Ruošdamasis susigrumti su šunimi, per daug nesikliauk Astrainu.

Dabar buvau visiškai nenusiteikęs kalbėti apie Pasiuntinius. Troškau kaip galima greičiau atsidurti Santo Dominge.

– Mirusių žmonių Pasiuntiniai gali įsikūnyti į baimės apimtą žmogų. Todėl jų taip daug, ir jų vardas – Legionas. Juos masinte masina moterų baimė. Ne vien tik nužudytojo čigono Pasiuntinys, bet ir daugybė kitų Pasiuntinių klaidžioja erdvėje, stengdamiesi žūtbūt užmegzti ryšį su žemės galiomis.

Petrusas tik dabar teikėsi atsakyti į mano klausimą. Vis dėlto jo žodžiai man skambėjo nenuoširdžiai – lyg jis būtų norėjęs kalbėti su manimi visiškai ne apie tai. Mano instinktas manęs neapgavo.

– Ko tu nori, Petrusai? – paklausiau truputį suirzęs.

Vedlys neatsakė. Išsukęs iš kelio, nuėjo prie seno, už kelių dešimčių metrų stovinčio medžio beveik perdėm nudžiūvusiais lapais. Daugiau medžių nebuvo. Jis nepasiūlė man eiti drauge, tad likau bestovįs ant kelio, stebėdamas keistą reginį: Petrusas kelis kartus apėjo aplink medį, kažką garsiai sakydamas ir žiūrėdamas į žemę. Baigęs pamojo man, kad prieičiau.

– Atsisėsk čia, – tarė. Dabar jo balsas skambėjo kitaip nei paprastai: lyg meiliai, lyg liūdnai. – Tu liksi čia. Rytoj susitiksime Santo Domingo de la Kalsadoje.

Man nespėjus nė išsižioti, Petrusas pridūrė:

– Artimiausiomis dienomis – neguldau galvos, kad šiandien, – turėsi susitikti su savo pikčiausiu priešu šventojo Jo-

kūbo kelyje: šunimi. Kai ateis ta diena, nesijaudink, aš būsiu šalia ir tau suteiksiu jėgų, kurių prireiks grumtynėse. Tačiau šiandien tu turėsi susitikti su kitokiu priešu, įsivaizduojamu priešu, kuris gali tave sunaikinti arba būti tavo geriausiu draugu: Mirtimi.

Žmogus – vienintelis gyvas padaras, suvokiantis, kad jo laukia mirtis, todėl – ir kaip tik todėl – aš labai gerbiu žmoniją ir tikiu, kad jai skirta ateitis, visokeriopai pranokstanti dabartį. Kad ir žinodamas, jog jo dienos suskaičiuotos ir jog viskas pasibaigs, kai to jis mažiausiai tikėsis, jis nusipelno nemirtingumo savo gyvenimu, tapusiu amžina kova. Tai, ką žmonės vadina tuštybe, – troškimą darbais paženklinti savo gyvenimą, palikti vaikų, vienaip ar kitaip įamžinti savo vardą, – aš laikau svarbiausia žmogaus didybės išraiška.

Žmogus silpnas, todėl visada bando nuo savęs nuslėpti didžiąją Mirties tiesą. Jis nesuvokia, jog tiktai ji skatina gyvenime atlikti pačius didžiausius darbus. Žmogus bijo nuklysti į tamsą, jį siaubingai gąsdina nežinomybė, ir tą baimę įmanoma įveikti tik nepamirštant, kad jo dienos suskaičiuotos. Žmogus nesupranta, jog, susitaikęs su Mirtimi, sugebėtų ryžtis didesniems darbams, pasiekti nepalyginamai didesnių pergalių savo kasdienėje kovoje, nes neturi ko prarasti – Mirtis neišvengiama.

Mintis pernakvoti Santo Domingo de la Kalsadoje dabar jau atrodė tolima ir nereali. Klausiausi Petruso žodžių su vis didesniu susidomėjimu. Horizonte, prieš mūsų akis, ėmė gesti saulė. Gal ir ji klausėsi Petruso žodžių?

– Mirtis – mūsų ištikimiausia draugė, nes ji suteikia gyvenimui tikrąją prasmę, tačiau, norėdami pamatyti tikrąjį Mirties

veidą, privalome patirti nerimą ir siaubą, kurį kiekvienam mirtingajam sužadina vien jos vardas.

Petrusas atsisėdo po medžiu ir pasiūlė man pasekti jo pavyzdžiu. Pasakė, jog ką tik apėjo medį iš visų pusių, trokšdamas prisiminti viską iš tų dienų, kai pats buvo piligrimas ir pirmą kartą ėjo šventojo Jokūbo keliu. Paskiau ištraukė iš kuprinės du sumuštinius, kuriuos nusipirko po pietų.

– Čia tau negresia joks pavojus, – tarė paduodamas man sumuštinius. – Čia nėra nuodingų gyvačių, o šuo vėl ims pulti tave tik tada, kai pamirš šios dienos pralaimėjimą. Nėra aplink nei plėšikų, nei galvažudžių. Čia visiškai saugu, tau gresia tik vienintelis pavojus – tavo paties baimė.

Be to, Petrusas man pasakė, jog prieš dvi dienas aš patyriau pojūtį, tokį pat ūmų ir stiprų kaip Mirtis: Visagalę Meilę. Ir nė akimirkos nesudvejojau, nepabūgau ir neišsigandau, nes nebuvau nusistatęs prieš meilę. Vis dėlto, kai išeina kalba apie Mirtį, mes negalime nusikratyti senų prietarų, nes nesuvokiame, jog tai dar viena *Agapės* apraiška.

Aš atsakiau, jog, metų metus užsiimdamas magija, sugebėjau visiškai nusikratyti mirties baimės. Tiesą pasakius, bijojau ne tiek pačios mirties, kiek to, kaip ir nuo ko mirsiu.

– Ką gi, šiąnakt patirsi, kaip galima mirti pačia baisiausia mirtimi.

Ir Petrusas mane išmokė GYVO PALAIDOTO PRATIMO.

– Padaryk tai tik vieną kartą, – tarė jis, o aš tuo tarpu stengiausi įsiminti pratimą, labiau panašų į kokios pjesės sceną. – Būtinai turi prižadinti visą tiesą, visą baimę, kad pratimas pasiektų dvasios gilumą ir nuplėštų kaukę, dengiančią mielą tavo Mirties veidą.

Petrusas atsistojo, ir jo siluetas išryškėjo saulėlydžio gaisų nutvieksto dangaus fone. Aš vis dar sėdėjau, todėl jo figūra atrodė įspūdinga, milžiniška.

– Petrusai, noriu tave dar kai ko paklausti.

– Klausk.

– Šį rytą buvai neįprastai nekalbus ir keistas. Juk anksčiau už mane pajutai, jog pasirodys šuo, ar ne? Kaip tai atsitiko?

– Kai drauge su kuo nors patiriame Visagalę Meilę, patiriame Absoliutą. Absoliutas atskleidžia žmonėms jų tikrąją esybę: begalinę priežasčių ir pasekmių pynę, kurioje menkiausias žmogaus veiksmas atsiliepia kito žmogaus gyvenimui. Šįryt tas menkutis Absoliuto atbalsis dar buvo gyvas mano dvasioje. Aš galėjau suvokti ne tik tave, bet ir visa, kas gyva, pasaulyje, ir nei laikas, nei erdvė nesudarė man jokios kliūties. Dabar jo poveikis susilpnėjo ir vėl sustiprės tik tada, kai atliksiu Visagalės Meilės pratimą.

Prisiminiau, kaip prastai nusiteikęs buvo Petrusas rytą. Jeigu jis sakė tiesą, vadinasi, pasaulyje atsitiko kas nors negera.

– Lauksiu tavęs viešbutyje, – pridūrė jis toldamas. – Perspėsiu budintįjį, kad tave įleistų.

Lydėjau jį akimis, kol jis dingo horizonte. Po kairei laukuose valstiečiai baigė darbą ir ruošėsi namo. Nutariau atlikti pratimą, kai visiškai sutems.

Jaučiausi ramus. Nuo to laiko, kai pasukau šventojo Jokūbo keliu, buvau visiškai vienas. Atsistojau ir truputį pasivaikščiojau, tačiau naktis leidosi labai greitai, ir aš, bijodamas pasiklysti, nutariau grįžti atgal prie medžio. Kol dar nesutemo, mintyse apmečiau atstumą nuo medžio iki kelio. Nebuvo nė

Gyvo palaidoto pratimas

Atsigulk ant žemės, atsipalaiduok. Susinerk rankas ant krūtinės, lyg būtum miręs.

Įsivaizduok savo laidotuves taip, lyg jos turėtų įvykti rytoj. Vienintelis skirtumas tik tas, jog būsi palaidotas gyvas.

Vykstant laidotuvių ceremonijai – gedulingos pamaldos, procesija į kapines, karsto nuleidimas į kapą, kirmėlės, – stenkis vis labiau įsirėžti, įtempti raumenis, beviltiškai bandyti pajudėti. Tačiau nejudėk, kol pagaliau neištvėręs rankomis ir kojomis išlauši karsto lentas, tuomet atsikvėpk visa krūtine ir pasijusk laisvas. Tavo jėgų proveržis bus dar stipresnis, jei suriksi, ir tas riksmas ištrūks iš pačių tavo esybės gelmių.

menkiausio žiburėlio, kuris galėtų mane suklaidinti, tačiau vyliausi, jog šviesos pakaks, patekėjus siauram mėnulio pjautuvui – puikiausiai matysiu takelį ir galėsiu be niekur nieko nusigauti iki Santo Domingo de la Kalsados.

Iki tos akimirkos nejaučiau jokios baimės ir iš pradžių buvau įsitikinęs, jog reikės labai stipriai paleisti vaizduotę, kad galėčiau sužadinti širdyje šiurpios mirties siaubą: nors ir kiek metų būtum nugyvenęs šioje žemėje, naktis, apgaubdama žemę tamsa, sušaukia visas šmėklas, nuo pat mažų dienų glūdinčias slapčiausiuose mūsų dvasios užkaboriuose. Kuo labiau temo, tuo nejaukiau jaučiausi.

Buvau vienui vienas atvirame lauke, ir, jeigu surikčiau, niekas neatsilieptų. Prisiminiau, kad šįryt vos nepraradau sąmonės. Niekada, niekada kaip gyvam man taip nesidaužė širdis.

O jeigu numirčiau? Pasibaigtų gyvenimas, ir tai būtų logiška išdava. Sekdamas Tradicijos keliu, esu ne kartą kalbėjęsis su daugybe dvasių. Tvirtai tikėjau pomirtiniu gyvenimu, tačiau niekada nedingtelėjo mintis pasiklausti, kaip įvyksta tas perėjimas iš vieno pasaulio į kitą. Kad ir kaip būtum pasirengęs tokiam dalykui, vis dėlto tikriausiai siaubinga pereiti iš vieno matmens į kitą. Jeigu numirčiau, pavyzdžiui, šį rytą, nebeturėtų jokios prasmės šventojo Jokūbo kelias, mokslo metai, šeimos ilgesys, pinigai, įsiūti į diržą. Prisiminiau gėlę vazone, stovinčią ant mano rašomojo stalo Brazilijoje. Gėlė niekur nedings, kaip niekur nedings kitos gėlės, autobusai, daržovių parduotuvė gatvės kampe, kur paprastai būna pačios aukščiausios kainos, telefonistė, visada man pranešdavusi telefonų numerius, neįrašytus į telefonų knygą. Visi tie menkniekiai, kurie dingtų iš mano gyvenimo, jeigu šį rytą numirčiau, staiga

man pasidarė be galo svarbūs. Ne žvaigždės ir ne per ilga sukaupta išmintis, o jie bylojo, kad esu gyvas.

Pagaliau visiškai sutemo, tik toli horizonte silpnai švyksojo miesto šviesos. Atsiguliau ant žemės, žiūrėdamas į medžio šakas virš galvos. Netrukus išgirdau visokiausius keistus garsus. Medžioklėn ėjo naktiniai žvėrys. Jeigu Petrusas toks pat kaip ir aš, paprastas žmogus, jis negali visko žinoti. Kas galėjo garantuoti, jog čia iš tikrųjų nėra nuodingų gyvačių? Ar negalėjo čionai atklysti vilkai, nemirtingieji Europos vilkai, ir užuosti mano kvapo? Pasigirdo stipresnis garsas, lyg būtų triokštelėjusi šaka, aš išsigandau, ir širdis vėl tankiai sudunksėjo.

Susikaupęs valandėlę įdėmiai klausiausi, tardamas sau, jog visų geriausia – kuo greičiau atlikti pratimą ir skubėti į viešbutį. Pamažu atsipalaidavau ir susidėjau ant krūtinės rankas – atsiguliau mirusiojo poza. Kažkas krustelėjo šalia. Pašokau ant kojų.

Nieko. Tai naktis užgulė visą žemę, atgaivindama žmogui įgimtą baimę. Aš vėl atsiguliau, šįkart pasiryžęs bet kokį baimės proveržį panaudoti kaip akstiną pratimui atlikti. Susivokiau, jog muša prakaitas, nors oras ir gerokai atvėso.

Įsivaizdavau, kad guliu karste, o žmonės uždeda antvožą ir priveržia jį varžtais. Guliu nejudėdamas, bet gyvas, noriu artimiesiems pasakyti, jog viską matau ir visus juos myliu, tačiau iš burnos neištrūksta nė menkiausias garsas. Aplink verkia tėvas, mama, bičiuliai, o aš vienui vienas! Aplink tiek mylimų žmonių, ir niekam neateina į galvą, kad aš – gyvas, kad dar nespėjau padaryti visko, ką buvau užsibrėžęs. Bergždžiai stengiuosi praplėšti akis, duoti kokį nors ženklą, trinktelėti į karsto antvožą, tačiau mano kūnas sustingęs.

Pajutau, kaip karstas sujudėjo – mane neša į kapus. Girdėjau, kaip brazda katafalko rankenos, girdėjau įkandin sekančių žmonių žingsnius, pokalbių nuotrupas. Kažkas sakė, jog jam teks šiek tiek atidėti vakarienę, kitas pridūrė, jog mane ištikusi ankstyva mirtis. Ėmiau dusti nuo karste pridėtų gėlių kvapo.

Prisiminiau, jog esu rėžęs sparną apie dvi tris moteris, bet paskiau atsisakęs šių ketinimų, baimindamasis, kad būsiu atstumtas. Taip pat prisiminiau, jog kartais pamesdavau pradėtą darbą, tikėdamasis jį užbaigti vėliau. Man pasidarė be galo gaila savęs – ne vien todėl, kad būsiu palaidotas gyvas, o todėl, kad bijojau gyventi. Kodėl aš bijojau išgirsti neigiamą atsakymą, ką nors atidėti vėlesniam laikui? Juk svarbiausia – mėgautis gyvenimu! O štai dabar aš uždarytas karste, jau per vėlu – nebegrįši atgal ir neparodysi savo drąsos po laiko.

Štai aš, buvęs Judas pats sau, pats save išdavęs. Štai guliu, neįstengdamas nė krustelėti, rėkdamas mintyse, melsdamas pagalbos, o žmonės aplink murdosi kasdienybėje, svarsto, ką darys vakare, apžiūrinėja statulas ir pastatus, kurių niekada jau nebereregėsiu. Mane pagavo siaubinga nuoskauda, pasijutau nekaltai nuskriaustas – juk kiti gyvena, kaip gyvenę, o aš būsiu gyvas palaidotas. Būtų geriau, jeigu įvyktų kokia katastrofa, visi būtume viename laive ir plauktume į juodą tuštumą, kur dabar aš plaukiu vienas. Gelbėkit! Aš gyvas, aš nemiręs, mano protas blaivas ir sveikas!

Pagaliau mano karstas stovi prie duobės krašto. Mane tuoj palaidos! Žmona mane pamirš, ištekės už kito ir švaistys pinigus, kuriuos mudu vargais negalais sukaupėme per ilgus nepriteklių metus! Tačiau bene tai svarbu? Aš – gyvas ir noriu būti su ja!

Girdžiu verkiant, jaučiu, kaip mano akys irgi pritvinsta ašarų. Jeigu jie dabar atidarytų karstą ir pamatytų, jog aš – gyvas ir mane išgelbėtų. Tačiau jaučiu, kaip karstas leidžiasi į duobę. Staiga viską apgaubia tamsa. Anksčiau pro nesandarų dangtį smelkėsi šviesos spindulėlis, o dabar pasidarė visiškai tamsu. Duobkasiai verčia žemes ant karsto, betgi aš – gyvas! Aš – palaidotas gyvas! Man trūksta oro, gėlių kvapas baigia uždusinti. Girdžiu, kaip skirstosi žmonės. Mane apima begalinis siaubas. Negaliu nė krustelėti, ir jeigu dabar visi išsivaikščios, ilgai netrukus sutems, ir tuomet apskritai niekas neišgirs, kaip aš daužau karstą!

Žingsniai nutolsta, niekas negirdi, kaip šaukiu mintyse, esu vienui vienas tamsoje, tvankoje, gėlių kvapas baigia išvesti mane iš proto. Staiga išgirstu krebždesį. Kirmėlės, kirmėlės ropoja artyn, ropoja manęs ėsti gyvo! Sukaupęs visas jėgas bandau krustelėti, bet kūnas nejuda. Kirmėlės jau šliaužia per mane. Šaltos ir riebios. Šliaužia veidu, po kelnėmis. Viena lenda į užpakalinę angą, kita – į nosį. Gelbėkit! Mane ryja gyvą, niekas manęs negirdi, niekas man nesako nė žodžio! Kirmėlė, įlindusi pro nosį, leidžiasi gerkle. Dar viena lenda pro ausį. Negaliu čia gulėti! Kur Dievas, kodėl neatsiliepia! Kirmėlės ėda gerklę, man pritrūksta balso! Jos lenda pro visur, pro ausis, pro lūpų kerteles, pro varpos angelę. Gličios, riebios kirmėlės vibžda manyje, noriu rėkti, išsivaduoti! Aš vienui vienas tame šaltame, tamsiame kape, ir kirmėlės mane ryja gyvą!

Stinga oro... Reikia judėti, blaškytis, pralaužti karstą! Dieve mano, padėk man sukaupti visas jėgas, kad įstengčiau krustelėti! MAN REIKIA ŽŪTBŪTINAI IŠTRŪKTI; MAN REIKIA... KRUSTELĖTI! PAJUDĖTI.

PAVYKO!

Karsto lentos išlakstė į šalis, kapas dingo, ir aš visa krūtine įkvėpiau šventojo Jokūbo kelio oro. Visas kūnas, pasruvęs prakaitu, virpėjo nuo kojų iki galvos. Krustelėjau ir pajutau, jog man paleido vidurius. Didelio čia daikto: svarbiausia, jog esu gyvas.

Krėtė šiurpas, tačiau aš nė kiek nesistengiau tvardytis. Mane apėmė begalinė vidinė ramybė, pajutau šalia savęs kažką esant. Žvilgtelėjau ir išvydau savo Mirties veidą. Tai buvo ne ta Mirtis, kurią patyriau prieš valandėlę, siaubo ir vaizduotės sukurta Mirtis, bet tikroji Mirtis, bičiulė ir patarėja, neleisianti man niekad elgtis taip bailiai. Nuo šiol ji man padės kur kas patikimiau, nei padeda Petruso ranka ir patarimai. Ji neleis man atidėti vėlesniam laikui to, ką galiu patirti dabar, neleis išvengti gyvenimo kovų ir padės stoti į Lemtą Mūšį. Niekada nesijausiu nesmagiai ką nors padaręs. Nes ji stovės šalia primindama, jog tada, kai ji paims mane ant rankų ir nusineš į kitus pasaulius, man nebereikės neštis su savimi pačios didžiausios nuodėmės: Atgailos. Jausdamas ją šalia, žvelgdamas į mielą jos veidą, nedvejojau, kad godžiai gersiu iš gyvojo vandens šaltinio, kuris ir yra mūsų gyvenimas.

Nakties tamsoje nebeliko paslapčių nei baimės. Tai buvo palaimos naktis, ramybės naktis. Kai nustojo krėtęs šiurpas, pasikėliau ir nužingsniavau prie vandens siurblio, dūluojančio valstiečio lauke. Išsiploviau džinsines puskelnes, persivilkau kitomis kelnėmis, kurias turėjau kuprinėje. Paskiau grįžau prie medžio ir suvalgiau abu Petruso paliktus sumuštinius. Man jie pasirodė be galo gardūs, nes buvau gyvas ir jau nebebijojau Mirties.

Nutariau pernakvoti po medžiu. Dar niekad nesijaučiau toks ramus ir saugus tamsoje.

SILPNYBĖS

Stovėjome vidury bekraščio javų lauko, nusidriekusio iki pat horizonto. Tame lygiame, vienodame kraštovaizdyje akį traukė vienintelis dalykas – viduramžių stulpas su kryžiumi ant viršaus, ženklinantis piligrimų kelią. Priėjęs prie stulpo, Petrusas padėjo kuprinę ant žemės ir atsiklaupė. Man pasiūlė pasekti jo pavyzdžiu.

– Pasimelskime. Pasimelskime už tai, kas įveikia piligrimą, suradusį savo kalaviją: už jo silpnybes. Kad ir kaip gerai būtume išmokę iš Didžiųjų Mokytojų valdyti kalaviją, viena ranka visada tampa pikčiausiu priešu. Pasimelskime, idant visada laikytum kalaviją – aišku, jeigu sugebėsi jį atgauti, – ta ranka, kuri nepadarys tau gėdos.

Buvo antra valanda po pietų. Tvyrojo visiška tyla, ir Petrusas prabilo:

– Viešpatie, pasigailėk mūsų, mes – piligrimai, keliaujantys į Kompostelą, todėl esame silpni. Būk maloningas ir per savo begalinį gailestingumą padaryk taip, kad nenukreiptume prieš save įgytosios išminties.

Pasigailėk tų, kurie, gailėdamiesi savęs, tariasi esą geri, tik gyvenimas jiems neteisingas, girdi, jie nenusipelnę to, kas juos

ištinka, nes jie niekada nesugebės stoti į Lemtą Mūšį. Ir dar labiau pasigailėk tų, kurie negailestingi patys sau ir visus savo veiksmus laiko blogiu, ir kaltina save dėl neteisybės, viešpataujančios pasaulyje. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „o jūsų net visi galvos plaukai suskaityti."[23]

Pasigailėk tų, kurie įsakinėja, ir tų, kurie dirba po keliolika valandų per dieną ir aukojasi dėlei sekmadienio, kai viskas uždaryta ir nėra kur eiti. Dar labiau pasigailėk tų, kurie aukojasi savo darbui, laikydami jį šventu, ir peržengia visas beprotybės ribas, o galiausiai paskęsta skolose ir savo brolių esti nukryžiuoti. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „...būkite gudrūs kaip žalčiai ir neklastingi kaip balandžiai."[24]

Pasigailėk žmogaus, kuris sugeba nugalėti pasaulį, bet nepajėgia laimėti Lemto Mūšio pats su savimi. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie, stoję į Lemtą Mūšį, nugalėjo patys save ir dabar bastosi gyvenimo pakampėmis, nes nesugebėjo nugalėti pasaulio. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „Kas klauso šitų mano žodžių ir juos vykdo, panašus į išmintingą žmogų, pasistačiusį namą ant uolos."[25]

Pasigailėk tų, kurie bijo paimti į ranką plunksną, teptuką, kaltą ar šiaip kokį instrumentą, manydami, jog kas nors jau atliko tą darbą geriau už juos, ir jausdamiesi esą neverti įeiti į palaiminguosius Meno rūmus. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie paėmė į ranką plunksną, teptuką, kaltą ar šiaip kokį instrumentą ir Įkvėpimą aptaiso varganu savimanos ir savo pranašumo rūbu. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio: „Juk nėra nieko

---

[23] Evangelija pagal Matą, 10, 30.

[24] Evangelija pagal Matą, 10, 6.

[25] Evangelija pagal Matą, 7, 24.

uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas nepasidarys žinoma.“[26]

Pasigailėk tų, kurie valgo ir geria, ir turi visko per akis, bet jaučiasi nelaimingi ir vieniši, gyvendami ištekliuje. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie pasninkauja, susilaiko nuo ištaigų, viską sau draudžia ir tariasi esą šventi, ir skelbia Tavo vardą aikštėse. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, garsinančio: „Jei tik aš pats apie save liudyčiau, mano liudijimas nebūtų tikras.“[27]

Pasigailėk tų, kurie bijo Mirties ir neišmano, kiek daug karalysčių jau nuėjo į pražūtį ir kiek mirusiųjų jau iškeliavo anapus, ir jaučiasi nelaimingi manydami, jog vieną gražią dieną viskas pasibaigs. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie, žinodami, kiek artimųjų iškeliavo anapus, tariasi esą nemirtingi. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „...jei kas neatgims iš aukštybės, negalės regėti Dievo karalystės.“[28]

Pasigailėk tų, kurie, įkliuvę į šilkinius meilės raizgus, tariasi esą kieno nors šeimininkai ir kamuojasi iš pavydo, ir nuodijasi, ir kankinasi, nes nesugeba pamatyti, jog Meilė nepastovi kaip vėjas ir kaip visa kas žemėje. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie beprotiškai bijo įsimylėti ir atsižada meilės vardan Tikrosios Meilės, kuri jiems nežinoma. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „...kas gers vandenį, kurį aš duosiu, tas nebetrokš per amžius.“[29]

Pasigailėk tų, kurie akimoju paaiškina Visatos paslaptį, Dievą laiko stebuklingąja lazdele, o žmogų – būtybe, turin-

---

[26] Evangelija pagal Matą, 10, 26.

[27] Evangelija pagal Joną. 5, 31.

[28] Evangelija pagal Joną. 3, 3.

[29] Evangelija pagal Joną. 4, 14.

čia poreikius, kuriuos būtina tenkinti, nes jiems lemta niekada negirdėti dangaus muzikos. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie, apakinti aklo tikėjimo, savo retortose bando gyvsidabrį paversti auksu ir apsiskleidžia knygomis apie Taro paslaptis ir piramidžių galybę. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė.“[30]

Pasigailėk tų, kurie nieko daugiau nemato, tik save, kurie pro savo limuzinų langus žiūri į kitus kaip į tolimą ir miglotą kraštovaizdį, ir kurie, viršutiniame aukšte užsidarę savo kabinetuose su kondicionuotu oru, tylomis kenčia savo galybės vienatvę. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie atsižada turtų ir, dosniai juos išdalydami, tikisi vien meilės jėga nugalėti blogį. Nes jie negirdėjo Tavo žodžio, skelbiančio: „...o kas neturi kalavijo, teparduoda apsiaustą ir tenusiperka.“[31]

Viešpatie, pasigailėk mūsų, mes trokštame ir siekiame Tavo pažadėtojo kalavijo, pasigailėk mūsų, teisios ir nuodėmingos tautos, išblaškytos po visą pasaulį. Nes mes nepažįstame patys savęs ir dažnai manome, jog esame apsirengę, nors esame nuogi, manome, jog nusikaltome, nors iš tikrųjų kažką išgelbėjome. Per savo beribį gailestingumą nepamiršk mūsų visų, kurių ranka, laikanti kalaviją, tai ir angelo, ir podraug šėtono ranka. Nes esame šiame pasaulyje ir šiame pasaulyje būsime, ir Tavo pagalbos šauksimės. Šauksimės Tavo žodžio, skelbiančio: „Ar jums ko nors trūko, kai aš jus buvau išsiuntęs be piniginės, be krepšio ir be kurpių?“[32]

---

[30] Evangelija pagal Luką, 18, 16; Evangelija pagal Morkų, 10, 14.

[31] Evangelija pagal Luką, 22, 36.

[32] Evangelija pagal Luką, 22, 35.

Vėl stojo tyla. Petrusas baigė melstis, nenuleisdamas akių nuo mus supančių javų laukų.

PERGALĖ

Vieną pavakarę priėjome senovinės Tamplierių ordino pilies griuvėsius. Atsisėdome pailsėti, Petrusas kaip paprastai užsirūkė susisukęs savo cigaretę, o aš išgėriau vyno, atlikusio nuo pietų. Apsižvalgiau aplink – kelios valstiečių trobos, pilies bokštas, kalvos, suarti laukai, laukiantys sėjos. Staiga iš dešinės pasirodė piemuo, genantis avių bandą per sugriuvusias pilies sienas. Danguje liepsnojo saulėlydžio gaisai, ir pro avių sukeltą dulkių debesį viskas atrodė miglota lyg sapne ar stebuklingame regėjime. Piemuo sveikindamasis kilstelėjo ranką, mes atsakėme.

Avys prabidzeno pro šalį ir pamažu dingo tolumoje. Petrusas atsistojo. Regis, jį paveikė pamatytas vaizdas.

– Eime greičiau. Paskubėkime, – tarė jis.

– Kodėl?

– Todėl. Beje, ar tau neatrodo, kad mes truputį per ilgai einame šventojo Jokūbo keliu?

Nuojauta man pakuždėjo, kad toji skuba savotiškai susijusi su magišku piemens ir avių pasirodymu.

Po dviejų dienų priėjome kalnus, kurie dunksojo pietuose paįvairindami vienodą bekraštį javų laukų kraštovaizdį. Kalvotoje lygumoje šen bei ten geltonavo tėvo Chorchės minėti ženklai. Tuo tarpu Petrusas, nieko nepaaiškinęs, suko į šiaurę, vis labiau toldamas nuo ženklų. Kai atkreipiau į tai jo dėmesį, jis šaltai atkirto, jog jis – mano vedlys ir puikiai išmano, kur reikia eiti.

Paėjėjus daugmaž kokį pusvalandį, pasigirdo lyg vandens šniokštimas per slenksčius. Aplink plytėjo vien saulės išdeginti laukai, ir aš pagalvojau, kad galbūt tai šnara kviečiai. Vis dėlto mums beeinant toliau, šniokštimas nuolat stiprėjo, kol pagaliau nebeliko jokios abejonės, jog tai iš tikrųjų ūžia krioklys. Keisčiausia, jog nors ir kaip žvalgiausi, nepastebėjau nei kalnų, nei krioklių.

Tik tada, kai pakilome į neaukštą kalvelę, išvydau neįprastą gamtos reiškinį: dauboje, kur būtų tilpęs penkių aukštų namas, į žemės gelmes garmėjo vandens srautai. To milžiniško plyšio kraštus dengė vešliai žaliuojanti augmenija, kuri ryškiai skyrėsi nuo išdegusios žolės po mūsų kojomis.

– Leidžiamės, – tarė Petrusas.

Mudu ėmėme leistis, ir tuomet prisiminiau Žiulį Verną: apėmė toks įspūdis, lyg būtume keliavę į Žemės centrą. Takas buvo status ir pavojingas, ir man teko laikytis dygliuotų šakų bei aštrių akmenų, kad nepaslysčiau ir nenulėkčiau žemyn. Kai priėjome dugną, man kraujavo subraižytos rankos ir kojos.

– Žavus gamtos stebuklas, – tarė Petrusas.

Aš jam pritariau. Tiek iš viršaus, tiek iš apačios vaizdas buvo nuostabus: oazė vidury dykumos su sodria augmenija, o virš jos – vaivorykštė iš vandens purslų.

– Gamta rodo, ką gali, – pridūrė jis.

– Tavo tiesa, – pritariau.

– Ir mums siūlo parodyti, ką galime. Ką gi, užlipkime skardžiu, – pasiūlė vedlys. – Palei pat kriokl į.

Dar sykį pažvelgiau į atsiveriantį vaizdą. Dabar mačiau nebe žavią oazę, išradingą gamtos stebuklą. Stovėjau prieš penkiolikos metrų aukščio sieną, kuria, kurtinančiai griausdamas, garmėjo vanduo. Apačioje telkšojo ežerėlis maždaug žmogaus ūgio gilumo, nes vanduo griausmingai kliokė žemyn, rodos, į pačias Žemės gelmes. Skardis buvo labai status ir lygus, nebuvo už ko įsikibti, o ežerėlis – pernelyg seklus, kad galėtum išsigelbėti atitrūkęs nuo sienos. Tad uždavinys man atrodė visiškai neįvykdomas.

Prisiminiau vieną atsitikimą, įvykusį prieš penkerius metus, nepaprastai pavojingą apeigą, kai reikėjo – kaip ir dabar – ropštis į kalną. Mokytojas man leido pasirinkti: ar noriu tęsti apeigą, ar ne. Buvau jaunesnis, susižavėjęs savo galiomis ir Tradicijos stebuklais, tad nutariau tęsti. Troškau įrodyti savo drąsą ir ryžtą.

Man belipant, praslinkus beveik valandai, kai atsidūriau pačioje pavojingiausioje vietoje, staiga taip neįtikėtinai stipriai papūtė vėjas, jog turėjau iš visų jėgų įsikibti į aikštelę, ant kurios tupėjau, kad nenulėkčiau žemyn. Užsimerkiau tikėdamasis bėdos, nagais įsikirtęs į uolą. Kaip aš nustebau ūmai susivokęs, jog kažkas man padeda patogiau ir saugiau įsitvirtinti. Atsimerkiau – šalia manęs stovėjo Mokytojas.

Jis keliskart mostelėjo, ir vėjas netikėtai nuščiuvo. Neįtikėtinai mikliai, retkarčiais pasitelkdamas pratimų gudrybes ir

levitaciją, jis nusileido nuo kalno ir liepė man pasekti jo pavyzdžiu.

Nusigavau apačion virpančiais pakinkliais ir pasipiktinęs paklausiau, kodėl jis nenutildė vėjo anksčiau ir neapsaugojo manęs nuo pavojaus.

– Todėl, kad aš pats jį sukėliau, – atsakė Mokytojas.

– Kad mane pražudytumėt?

– Kad tave išgelbėčiau. Tu nebūtum įstengęs įkopti į viršukalnę. Klausdamas, ar nori kopti į kalną, norėjau patikrinti anaiptol ne tavo drąsą, bet tavo išmintį. Tu vykdei įsakymą, kurio aš nedaviau, – toliau kalbėjo Mokytojas. – Jei būtum mokėjęs levituoti, tau būtų buvę lengva. Tačiau tu panorai pasipuikuoti drąsa, kai tuo tarpu pakako tik atsiklausti sveiko proto.

Tą dieną jis man papasakojo apie magus, kurie nušvitę prarasdavo sveiką protą, nebeskirdavo savo galių nuo mokinių galių. Tuo metu, kai buvau atsidėjęs Tradicijos mokslams, man teko susitikti su trimis didžiaisiais Mokytojais – vienas jų buvo ir mano Mokytojas, – sugebėjusiais perkelti savo galias iš fizinės plotmės į tokias sritis, apie kurias paprastas žmogus gali nebent susapnuoti. Mačiau visokiausių stebuklų, girdėjau ateities pranašavimų, pasakojimų apie įvykusias inkarnacijas. Mano Mokytojas man papasakojo apie karą dėl Malvinų dviem mėnesiais anksčiau, nei argentiniečiai spėjo užgrobti salas. Jis papasakojo viską nuosekliai, išsamiai ir paaiškino – astralinėje plotmėje – to konflikto priežastis.

Nuo tos dienos ėmiau pastebėti, jog esama Magų, kurie, Mokytojo žodžiais tariant, „nušvitę praranda sveiką protą“. Jie visa kuo, netgi savo galiomis, panašūs į Mokytojus: esu matęs, kaip vienas jų per penkiolika nepaprasto susikaupimo

minučių sudaigino pasėtą grūdą. Tačiau ir jis, ir kai kurie kiti magai išvarė iš proto ne vieną mokinį. Kai kurie pateko į psichiatrijos ligonines ir, kaip patvirtina faktai, mažų mažiausiai vienas nusižudė. Jie pateko į Tradicijos „juodąjį sąrašą", tačiau buvo neįmanoma visų patikrinti, todėl, kiek žinau, daugelis jų ligi šiolei dirba savo pragaištingą darbą.

Šios mintys praskriejo mano galvoje tą akimirką, kai, žiūrėdamas į krioklį, pagalvojau, kad neįmanoma užlipti į viršų. Dar pamaniau, kaip ilgai einame drauge mudu su Petrusu, prisiminiau šunį, užpuolusį mane ir nepadariusį jam nieko bloga, kivirčą restorane su mus aptarnavusiu padavėju, vyno gėrimą per vestuvių puotą. Tik tiek ir sugebėjau prisiminti.

– Petrusai, aš nieku gyvu nelipsiu į šitą skardį. Vien todėl, jog tai neįmanoma.

Jis neatsakė nė žodžio. Atsisėdo ant žalios vejos, ir aš pasekiau jo pavyzdžiu. Taip mudu sėdėjome tylėdami kokia penkiolika minučių. Jo tylėjimas mane perveikė, ir aš neištvėręs vėl prabilau:

– Petrusai, aš nenoriu lipti į šitą skardį, nes nukrisiu. Žinau, kad nežūsiu, nes mačiau savo Mirties veidą, taipgi mačiau tą dieną, kada ji turi ateiti, tačiau aš galiu nukristi ir visą gyvenimą likti luošas.

– Paulai, Paulai...

Jis pažvelgė į mane ir nusišypsojo. Atrodė visiškai pasikeitęs. Balse suskambo Visagalės Meilės gaidelės, o akys suspindo.

– Gal pasakysi, kad aš sulaužiau paklusnumo priesaiką, duotą šventojo Jokūbo kelio pradžioje?

– Ne, tu nesulaužei priesaikos. Tu nei bijai, nei tingi. Ir vargu, ar tu pagalvojai, kad aš daviau beprasmį įsakymą. Tu ne-

nori lipti, todėl kad prisiminei Juoduosius Magus[33]. Pasinaudodamas savo teise priimti sprendimą, nesulaužai priesaikos. Niekas negali atimti iš piligrimo šitos teisės.

Pažvelgiau į krioklį ir vėl nukreipiau akis į Petrusą. Apsvarsčiau visas galimybes įlipti į skardį, bet nė viena man neatėjo į galvą.

– Klausyk, – vėl prabilo jis. – Aš lipsiu pirmas, nesinaudodamas jokiomis Malonėmis. Ir įkopsiu. Įkopsiu, todėl kad žinau, kur reikia dėti kojas, vadinasi ir tau turi pavykti. Tu turi daryti tą patį. Taigi aš atimu iš tavęs teisę priimti sprendimą. Jeigu, pamatęs mane kopiant, tu atsisakysi – tuomet sulaužysi priesaiką.

Petrusas nusiavė sportbačius. Jis buvo dešimčia metų vyresnis, ir, jeigu jam pavyktų įkopti, aš negalėčiau niekuo pasiteisinti. Pažvelgiau į krioklį, ir šiurpas perėjo per kūną.

Petrusas nejudėjo. Kad ir nusiavęs, sėdėjo, kaip sėdėjęs. Pažvelgęs į dangų, prabilo:

– Už kelių kilometrų nuo šios vietos tūkstantis penki šimtai antrais metais vienam piemeniui apsireiškė Švenčiausioji Mergelė. Šiandien kaip tik atlaidai – Kelio Švenčiausiosios Mergelės atlaidai, – ir aš aukoju jai savo pergalę. Ir tau patariu padaryti tą patį – paaukoti jai savo pergalę. Neaukok sužeistų į akmenis kojų ir rankų skausmo. Visi žmonės paprastai aukoja savo atgailos skausmą. Tai nieko smerktina, tačiau, man rodos, ji apsidžiaugtų, jeigu žmonės aukotų ne vien savo skausmą, bet ir džiaugsmą.

---

[33] Tradicijoje taip vadinami magai, praradę magiškąjį ryšį su Mokslu dėl anksčiau minėtų priežasčių. Taip vadinami taipgi tie magai, kurie nustoja gilintis į pažinimo dėsnius, kai tik sugeba pajungti savo valiai vien Žemės galias. (*Aut. past.*)

Nebuvau nusiteikęs kalbėti. Vis dar abejojau, kad Petrusas sugebės įkopti į skardį. Man rodės, jog jis paprasčiausiai vaidina komediją, o iš tikrųjų savo kalbomis nori apsukti man galvą, kad aš padaryčiau tai, ko nenoriu. Tačiau dėl visa ko užsimerkiau ir pasimeldžiau Kelio Švenčiausiajai Mergelei. Pažadėjau, kad, jeigu mudu su Petrusu įkopsime į skardį, kada nors vėl čionai grįšiu.

– Visa tai, ko ligi šiol mokeisi, turės prasmę tik tuo atveju, jeigu tai panaudosi gyvenime. Pameni, aš tau sakiau, jog šventojo Jokūbo kelias – tai kelias, kuriuo pridera eiti drauge su kuo nors. Aš tūkstančius sykių tau kaliau šiuos žodžius į galvą. Tiek šventojo Jokūbo kelyje, tiek kasdieniame gyvenime įgyta išmintis ko nors verta tik tuomet, kai padeda kitam žmogui įveikti kliūtis. Kam mums būtų reikalingas plaktukas, jei pasaulyje nebūtų vinių? Ir netgi tuo atveju, jeigu ir būtų vinių, plaktukas niekam nebūtų reikalingas, jeigu tik girtųsi: „Visas tas vinis galiu sukalti dviem smūgiais." Plaktukas privalo atlikti savo paskirtį. Pasikliauti Šeimininko ranka ir atlikti savo vaidmenį.

Prisiminiau Itatjajoje pasakytus Mokytojo žodžius: kas turi kalaviją, tas privalo nuolat juo naudotis, idant jis nesurūdytų makštyje.

– Krioklys – tai ta vieta, kur galėsi įgyvendinti viską, ko ligi šiolei mokeisi, – kalbėjo toliau mano vedlys. – Kai kas jau išėjo tau į naudą: tu žinai savo Mirties valandą, ir baimė tavęs nesukaustys tuomet, kai turėsi staigiai spręsti, kur reikia įsispirti ir ko nusitverti. Tačiau įsidėmėk: čia susidursi su vandeniu ir privalėsi prireikus juo remtis; todėl, jeigu blogos mintys ims viršų, įsmeik nagą į nykštį. Ir svarbiausia – kopdamas nė

akimirkos nesiliauk rėmęsis Visagale Meile, nes tik ji viena nukreipia ir pateisina kiekvieną tavo žingsnį.

Petrusas nutilo. Nusivilko marškinius, džinsines puskelnes, liko visiškai nuogas. Tuomet įbrido į šaltą ežerėlio vandenį, pasinėrė ir iškėlė rankas į dangų. Mačiau, kad jis patenkintas, mėgaujasi vandens gaiva, o aplink jį, tyškant vandens purslams, žėri vaivorykštė.

– Ir dar kai ką noriu pasakyti, – tarė Petrusas, prieš dingdamas po krioklio uždanga, – šitas vanduo tave išmokys tapti meistru. Aš kopsiu, bet mudu skirs vandens uždanga. Aš kopsiu, bet tu nematysi, kur aš dedu kojas ir už ko įsitveriu rankomis. Lygiai taip pat mokinys niekada negali tiksliai pakartoti visų mokytojo judesių. Mat kiekvienas turi savo požiūrį, savaip sugeba įveikti kliūtis ir laimėti pergales. Mokyti – tai rodyti, jog įmanoma ką nors padaryti. Mokytis – tai suvokti, kaip daryti ką nors, kad tai būtų tau įmanoma.

Jis nepasakė daugiau nė žodžio. Nėrė po kliokiančiu vandeniu ir ėmė kopti. Mačiau tik jo pavidalą, kaip matome ką nors pro blausų stiklą. Nebent mačiau, kad jis kopia. Iš lėto, ryžtingai lipa aukštyn. Kuo aukščiau jis kopė, tuo labiau mane ėmė baimė, nes artėjo metas pasekti jo pavyzdžiu. Pagaliau atėjo siaubingiausia akimirka: reikėjo išnerti pro garmantį vandenį, tačiau nieku gyvu nešokti ant skardžio krašto. Vanduo taip stipriai kliokė žemyn, kad galėjo jį nublokšti. Pagaliau Petruso galva išnėrė į paviršių: buvo toks įspūdis, kad garmantis vanduo supa jį lyg sidabrinis apsiaustas. Tai truko tik vieną akimirką, jis įsirėžė visu kūnu, kažkaip įsitvėrė skardžio krašto, tebestovėdamas po vandeniu. Staiga dingo iš akių. Galiausiai šypsodamas pasirodė ant skardžio, visas šlapias, spindintis saulės spinduliuose.

– Na, ko lauki? – sušuko mosuodamas rankomis. – Dabar tavo eilė.

Atėjo mano eilė. Privalau kopti arba amžinai atsižadėti savo kalavijo.

Nusirengiau ir dar kartą pasimeldžiau Kelio Švenčiausiajai Mergelei. Paskiau visa galva pasinėriau į vandenį. Vanduo buvo ledinis, ir visas kūnas įsitempė, tačiau tuoj pat širdis prisipildė džiaugsmo: aš – gyvas. Nieko negalvodamas žengiau prie krioklio. Vandens šuoras, smogęs per galvą, grąžino mane tikrovėn, kitaip sakant, įvarė man kvailą jausmą, kuris pakerta žmogaus valią kaip tik tuo metu, kai jam reikia sutelkti visas jėgas ir pasitikėjimą. Aš suvokiau, jog vanduo krinta nepalyginamai smarkiau, negu anksčiau atrodė: jeigu jis trenktų man į krūtinę, iškart parblokštų, nors stovėčiau abiem kojomis įsispyręs į ežerėlio dugną, o ne į slidžią uolą. Apėjęs kliokiantį srautą, atsidūriau siaurame tarpelyje tarp skardžio ir vandens, tokiame siaurame, jog ten vos tilpau, stipriai prisiglaudęs prie sienos. Ir tuomet sumečiau, jog uždavinys kur kas paprastesnis, negu atrodė žiūrint iš šalies.

Vanduo nežliaugė skardžiu, ir tai, kas man atrodė lygi nugludinta siena, iš tikrųjų buvo įprasta uola, pilna įdubų, plyšių ir įtrūkimų. Kone apkvaitau pagalvojęs, jog būčiau galėjęs atsižadėti kalavijo, išsigandęs kopti į skardį, niekuo nesiskiriantį nuo uolų, kuriomis karsčiausi dešimtis kartų.

Man pasirodė, jog girdžiu Petruso balsą: „Na, matai? Kai tik atlieki uždavinį, jis atrodo pašėlusiai paprastas."

Ėmiau kopti veidu prigludęs prie šlapios uolos. Per dešimt minučių įveikiau beveik visą kelią. Liko vienintelis ruožas: ta

vieta, kur vanduo verčiasi žemyn. Visi mano laimėjimai nueitų perniek, jeigu nesugebėčiau įveikti to menko tarpelio, skiriančio mane nuo pergalės. Ten ir slypėjo pats didžiausias pavojus, juo labiau, kad nemačiau, kaip Petrusui pavyko jį nugalėti. Vėl pasimeldžiau Kelio Švenčiausiajai Mergelei, apie kurią kaip gyvas nebuvau girdėjęs, bet dabar dėjau į ją visas viltis, visą tikėjimą savo pergale. Be galo atsargiai prikišau galvą prie riaumojančio vandens srauto.

Vanduo užgriuvo mane, apsiautė nuo galvos iki kojų, aptemdė akis. Pajutau smūgį ir tvirtai įsikibau į uolą, palenkdamas galvą, kad susidarytų bent menkas oro tarpelis. Aš visiškai pasiklioviau rankomis ir kojomis. Juk rankos kadaise laikė mano senąjį kalaviją, o kojos nešė mane Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu. Tai buvo mano draugai, niekados manęs neapvylę. Vis dėlto vandens srautas mane apkurtino, netrukus pritrūko oro. Ryžausi galva perskrosti srautą, ir keletą akimirkų viskas aptemo.

Grūmiausi iš visų jėgų stengdamasis įsitverti rankomis ir įsispirti kojomis, tačiau man buvo toks įspūdis, jog krioklio riaumojimas kelia mane nežinia kur, į kažkokius paslaptingus tolius, kur niekas nebeturi nė mažiausios reikšmės, kur galiu atsidurti pasidavęs tai mįslingai galiai. Nebereikėjo nežmoniškų pastangų, kad išsilaikyčiau rankomis ir kojomis tarytum prilipęs prie uolos: dar akimirka – ir įsiviešpatautų tyla ir ramybė.

Vis dėlto rankos ir kojos nepasidavė slaptai valiai. Pasipriešino pražūtingai pagundai. Galva pamažu išnėrė iš vandens lygiai taip pat, kaip ką tik pasinėrė. Aš buvau be galo dėkingas savo kūnui, padėjusiam man atlikti tą beprotišką žygį – uolėta krioklio vaga užkopti į viršų, ieškant savojo kalavijo.

Kai galva pagaliau iškilo virš vandens, išvydau, jog padangėje šviečia saulė, ir giliai įkvėpiau oro. Iškart įgavau naujų jėgų. Apsižvalgęs už kelių centimetrų pamačiau plokščiakalnį, kuriuo ėjome kartu su Petrusu. Tai buvo žygio pabaiga. Mane pagavo nesuvaldomas noras įsirężus pašokti ir įsitverti kokio kyšulio, tačiau nieko negalėjau įžiūrėti pro žliaugiantį vandenį. Noras buvo nežmoniškas, bet pergalės valanda dar neatėjo, tad teko jį sutramdyti. Atsidūriau pačiame pavojingiausiame žygio tarpsnyje: vanduo pašėlusiai mušė į krūtinę, verste vertė žemyn, ten, iš kur išdrįsau pakilti vydamasis savo svajones.

Dabar buvo ne metas prisiminti Mokytojus ir draugus, ir aš negalėjau pažvelgti į šalį ir pamatyti, jog Petrusas pasirengęs šokti man į pagalbą, jeigu tik pradėčiau slysti apačion. „Ko gero, jis tūkstančius kartų jau kopė į šitą skardį, – dingtelėjo mintis, – ir, be abejo, žino, jog kaip tik čia ir dabar man beviltiškai reikia jo pagalbos." Tačiau jis paliko mane likimo valiai. Arba galbūt ir nepaliko, stovi kur nors šalimais, bet aš negalėjau nė galvos pakreipti, bijodamas netekti pusiausvyros. Privalėjau pats susidoroti su visais sunkumais. Privalėjau pats vienas laimėti Pergalę.

Stovėjau kojomis įsispyręs į uolą ir, laikydamasis viena ranka, kita stengiausi prisiderinti prie vandens srauto. Jis neturėjo man itin priešintis, nes aš dėjau visas pastangas. Lyg tai numanydama, ranka virto žuvimi, kuri tarytum pasiduoda srovei, tačiau žino, kuria kryptimi jai priklauso plaukti. Prisiminiau vaikystėje matęs kino filmą: plaukdamos į nerštavietes, lašišos šokinėja per slenksčius – jos irgi turi tikslą ir privalo jį pasiekti.

Ranka kilo iš lėto, lyg pati savaime, lyg semdamasi jėgų iš srauto. Pagaliau man pavyko ją ištraukti iš vandens, ir dabar

ji viena privalėjo, suradusi atramos tašką, nulemti viso kūno likimą. Nelyginant lašiša vaikystėje matytame kino filme ji vėl pasinėrė į vandenį prie skardžio krašto, ieškodama tinkamos vietos, į kurią galėčiau įsitverti ir pagaliau iššokti į paviršių.

Uola buvo ištisus šimtmečius tekančio vandens nusvidinta, nugludinta kaip veidrodis. Betgi turėjo būti koks nors įtrūkis: jeigu Petrusas sugebėjo išsigauti, sugebėsiu ir aš. Man buvo labai skaudu – dabar aš žinojau, jog beliko žengti paskutinį žingsnį, tačiau kaip tik tokią akimirką paprastai žmogus netenka jėgų ir praranda pasitikėjimą savimi. Man taip jau buvo pasitaikę kelis kartus: įveikęs vandenyno bangas, vos neprigerdavau ten, kur jos dūžta į krantą. Tačiau ne veltui ryžausi nueiti šventojo Jokūbo kelią, tokie dalykai negali kartotis amžinai – šiandien aš privalau nugalėti.

Laisva ranka slydo lygia uola, o vandens srauto spūdis vis didėjo. Jaučiau, jog kūnas pamažu pasiduoda: kiekvieną akimirką gali sutraukti kojas. Vanduo taipgi plakė man paslėpsnį – skaudėjo nepakenčiamai. Pagaliau sugebėjau uoloje užčiuopti įdubą. Visiškai nedidelę, truputį šone, tačiau, laikui atėjus, ji man galėjo praversti, prireikus įsitverti kita ranka. Įsiminiau tą vietą, o laisvoji ranka toliau ieškojo išganymo. Per kelis centimetrus nuo pirmojo manęs laukė kitas atsparos taškas.

Taigi, štai jis. Štai toji įduba, ištisus šimtmečius gelbėjusi piligrimus, ėjusius šventojo Jokūbo keliu. Aš tai supratau ir įsikabinau iš visų jėgų. Kita ranka atsileido, ją nubloškė į šalį pašėlęs srautas, tačiau aš petim nubrėžiau puslankį – ir ranka atsidūrė ten, kur jai ir derėjo būti. Paskiau visas kūnas liuoktelėjo rankų atvertu keliu ir įkandin joms atsidūrė ant skardžio krašto.

Pagaliau atliktas paskutinis, lemiamas žingsnis. Kūnas perskrodė vandenį, ir tą pačią akimirką pašėlęs krioklio srautas virto vos almančia, beveik nejudria srove. Visiškai išsekęs, išsipleikiau ant skardžio. Tvieksdama tiesiai į mane, saulė kaitino savo spinduliais, ir aš staiga vėl prisiminiau, jog nugalėjau ir esu pilnas gyvybės ne ką ne mažiau, nei buvau ten, apačioje, prie ežerėlio. Pro vandens šniokštimą vis dėlto išgirdau Petruso žingsnius. Buvau bepašokąs, trokšdamas išlieti širdyje netelpantį džiaugsmą, tačiau išvargęs kūnas nepakluso.

– Gulėk ramiai, ilsėkis, – tarė jis. – Stenkis kvėpuoti iš lėto.

Pasekiau jo patarimu ir kietai užmigau, tačiau nieko nesapnavau. Kai pabudau, saulė buvo kitoje vietoje, ir Petrusas, jau apsirengęs, padavė man drabužius ir tarė, jog metas traukti toliau.

– Aš pavargau, – atsakiau.

– Nesijaudink. Aš tave pamokysiu, kaip galima pasisemti jėgų iš aplinkos.

Ir Petrusas mane išmokė RAMo DVELKSMO

Dariau pratimą penkias minutes, ir palengvėjo. Atsistojau, apsirengiau ir užsimečiau ant pečių kuprinę.

– Eikš, – tarė Petrusas.

Priėjau prie skardžio krašto. Po kojomis riaumojo krioklys.

– Žiūrint iš viršaus, atrodo, jog įkopti kur kas lengviau, negu žiūrint iš apačios, – tariau.

– Tavo teisybė. Ir jeigu būčiau tau parodęs krioklį iš čia, būčiau tave išdavęs. Tu nebūtum sugebėjęs įvertinti savo galimybių.

RAMO DVELKSMAS

Iškvėpk, pasistenk iškvėpti iš plaučių kaip galima daugiau oro. Paskiau iš lėto įkvėpk, drauge keldamas rankas. Įkvėpdamas susikaupęs jausk, kaip į tave tvinsta meilė, ramybė, visos Visatos dermė.

Kaip galima ilgiau nekvėpuok ir nenuleisk rankų, mėgaudamasis vidine ir išorine derme. Pajutęs, jog daugiau nebeištveri, staigiai iškvėpk, drauge tardamas žodį RAM.

Kartok pratimą penkias minutes.

Vis dar jaučiausi silpnas, tad pakartojau pratimą. Netrukus įsiviešpatavo dermė su Visata, pajutau, kaip ji smelkiasi į mano širdį. Paklausiau Petrusą, kodėl jis anksčiau manęs neišmokė RAMo DVELKSMO – juk šventojo Jokūbo kelyje jau ne kartą jausdavausi nuvargęs, dvasiškai nusilpęs.

– Todėl, kad anksčiau tu neišsiduodavai, – juokdamasis atsakė mano vedlys ir paklausė, ar dar atliko tų gardžių tešlainių, kurių nusipirkome Astorge.

Beprotybė

Beveik tris dienas mudu ėjome kone karišku tempu. Petrusas žadindavo mane apyaušriu, ir iki devintos valandos vakaro žygiuodavome nesustodami. Ilsėdavomės tik prireikus pavalgyti, juo labiau, kad popietinio pogulio mano vedlys jau senokai buvo atsisakęs. Kartais man būdavo toks įspūdis, kad jis atlieka savotišką paslaptingą programą, apie kurią man nevalia žinoti.

Be to, paskutiniu metu jo elgesys iš esmės pasikeitė. Iš pradžių galvojau, kad turėjo įtakos mano neryžtas prie krioklio, tačiau veikiai susivokiau, jog klystu. Jis pasidarė be galo irzlus ir kiaurą dieną be perstojo žvilgčiodavo į laikrodį. Aš jam priminiau anksčiau jo paties sakytus žodžius: kiekvienas savaip supranta laiką.

– Kasdien daraisi vis protingesnis, – atsakė jis. – Pažiūrėsim, ar prireikus sugebėsi pasinaudoti savo žiniomis.

Vieną pavakarę pasijutau toks išsekęs nuo mūsų spartaus žygiavimo, jog paprasčiausiai pristigo jėgų atsikelti nuo žemės. Tuomet Petrusas liepė man nusivilkti marškinius ir nugarkauliu atsiremti į medį. Taip pastovėjęs keletą minučių, pasijutau kur kas geriau. Petrusas man paaiškino, jog augalai, ypač seni medžiai, turi savybę perteikti dermę, tik būtina prisiglausti prie kamieno

ta vieta, kur yra nervų centrai. Kelias valandas pagret jis pasakojo man apie fizines, energetines ir dvasines augalijos savybes.

Apie visa tai aš jau buvau kadaise skaitęs, todėl nieko neužsirašiau. Vis dėlto Petruso mokslas nenuėjo veltui – aš išsivadavau nuo įtarimo, kad jis kažko ant manęs pyksta. Nuo to laiko mane nustojo dirginti jo tylėjimas, o jis stengėsi būti kaip galima malonesnis ir mandagesnis, kiek leisdavo jo prasta nuotaika, kuri dabar jam beveik nepraeidavo.

Kartą mudu priėjome tiltą, pažiūrėti nepaprastai didelį, palyginus su apačioje srovenančiu upeliūkščiu. Buvo sekmadienio rytmetys, visos miestelio kavinės dar buvo uždarytos. Mudu atsisėdome ant tilto išgerti pusrytinės kavos.

– Žmogus ir gamta turi daug panašių užgaidų, – prašnekau, bandydamas užmegzti kalbą. – Mes statome gražius tiltus, o ji nukreipia upes kita vaga.

– Tai vis dėl sausros, – atsiliepė jis. – Greičiau valgyk sumuštinį, mums reikia eiti.

Ryžausi paklausti, ko mes taip skubame.

– Aš jau minėjau, jog labai ilgai jau vedu tave šventojo Jokūbo keliu, – atsakė jis. – Italijoje manęs laukia daug nebaigtų darbų, noriu grįžti kaip galima greičiau.

Jo žodžiai manęs neįtikino. Gal tai ir tiesa, bet, matyt, būta ir kitokių priežasčių. Buvau bebandąs dar klausinėti, bet jis pakreipė kalbą kita kryptimi.

– Ką žinai apie šitą tiltą?

– Nieko, – atsakiau. – Nors per sausrą upeliūkštis ir nuseko, vis dėlto tiltas pernelyg didelis. Galimas daiktas, upė bus pakeitusi savo vagą.

– Apie tai nieko negaliu pasakyti, – tarė Petrusas. – Tačiau šventojo Jokūbo kelyje šitas tiltas vadinamas „Garbės žygiu“. Šiuose laukuose vyko kruvini mūšiai tarp svevų ir vizigotų, o vėliau karaliaus Alfonso III kariai čia grūmėsi su maurais. Galimas daiktas, todėl ir buvo pastatytas toks didelis tiltas, kad kraujo upės neužlietų miesto.

Tai buvo kažkas panašaus į juodąjį humorą. Aš nesusijuokiau. Petrusas truputį sutriko, bet kalbėjo toliau:

– Šiaip ar taip, jei tiltas taip pavadintas, tai nei vizigotų ordos, nei didingos Alfonso III pergalės čia nieko dėtos. Viską nulėmė Meilės ir Mirties istorija.

Kai atsivėrė šventojo Jokūbo kelias, pirmaisiais šimtmečiais iš visos Europos plaukte plaukė piligrimai, kunigai, aristokratai ir netgi karaliai, trokštantys pašlovinti šventąjį Jokūbą, tačiau atsirado ir plėšikų bei galvažudžių. Istorija mini daug atvejų, kai jie užpuldavo ištisas vilkstines piligrimų, apiplėšdami juos iki siūlo galo. Ypač žiauri mirtis tykodavo vienišų keliauninkų.

Viskas kartojasi, pagalvojau sau vienas.

– Todėl keli taurūs riteriai nutarė ginti ir saugoti piligrimus, ir kiekvienas pasirinko dalį šventojo Jokūbo kelio. Tačiau, kaip upės dažnai keičia vagą, keičiasi ir žmonių idealai. Riteriai išvaikė plėšikus, tačiau patys įsivėlė į ginčus: kiekvienas troško pelnyti paties drąsiausio ir stipriausio šventojo Jokūbo kelio riterio vardą. Neilgai trukus jie stojo vienas prieš kitą su ginklu rankoje kovodami dėl to vardo. Tuo naudodamiesi plėšikai ėmė nebaudžiami siautėti keliuose.

Tai tęsėsi gana ilgai, kol pagaliau tūkstantis keturi šimtai trisdešimt ketvirtais metais vienas Leono miesto bajoras

įsimylėjo vieną damą. Tai buvo donas Sueras de Kinjonesas, turtingas ir tvirtas vyras, ir visokiais būdais jis stengėsi palenkti kilmingosios damos širdį ir pelnyti jos ranką. Tačiau toji dama – istorija neišsaugojo jos vardo – nenorėjo nė girdėti apie begalinę jo meilę ir jį atstūmė.

Nepaprastai susidomėjau, ką bendra atstumtoji meilė gali turėti su klajojančių riterių varžytuvėmis. Petrusas pastebėjo mano susidomėjimą ir pareiškė, jog papasakosiąs visą istoriją tik tuo atveju, jeigu aš baigsiu valgyti sumuštinį, kad mudu galėtume leistis į kelionę.

– Taip man vaikystėje sakydavo mama, – tariau.

Prarijau paskutinį duonos kąsnį, užsimečiau ant pečių kuprinę, ir mudu nužygiavome per tebemiegantį miestelį.

Petrusas pasakojo toliau:

– Mūsų riteris, įsižeidęs iki širdies gelmių, nutarė pasielgti taip, kaip elgiasi visi atstumti vyrai: stoti į karą prieš visus. Davė sau žodį, jog atliks tokį žygdarbį, kad dama kaip gyva nepamirš jo vardo. Daugelį mėnesių jis ieškojo kokio nors kilnaus tikslo, kuriam galėtų paskirti savo atstumtą meilę. Pagaliau vieną vakarą, išgirdus kalbant apie nusikaltimus ir grumtynes šventojo Jokūbo kelyje, jam dingtelėjo mintis.

Drauge su dešimčia bičiulių įsikūrė tame pačiame miestelyje, per kurį dabar mudu einame, ir liepė apskelbti tarp piligrimų, einančių šventojo Jokūbo keliu, jog esąs nusiteikęs čia išgyventi trisdešimt dienų ir sulaužyti tris šimtus iečių, jeigu šventojo Jokūbo kelyje atsirasiąs toks riteris, kuris drįsiąs užginčyti, kad jis – visų riterių pats stipriausias ir narsingiausias. Taigi jie apsistojo su visomis vėliavomis, kariais, pažais ir tarnais ir ėmė laukti varžovų.

Įsivaizdavau, kokių ten būta vaišių. Kepta šerniena, vyno upės, muzika, pasakojimai ir turnyrai. Mano vaizduotėje nušvito gyvas viso to šėlsmo paveikslas, o tuo tarpu Petrusas pasakojo toliau:

– Dvikovos prasidėjo liepos dešimtąją, atvykus pirmiesiems riteriams. Kinjonesas ir jo bičiuliai dieną rengdavo turnyrus, o vakare – dideles iškilmes. Dvikovos visados vykdavo ant tilto, idant priešininkas nesugebėtų pabėgti. Vienu tarpu atvyko tiek daug varžovų, jog išilgai tilto suliepsnojo laužai, kad grumtynės galėtų tęstis iki rytmečio. Visi nugalėtieji riteriai turėdavo prisiekti, jog niekada nekovos prieš kitus ir nuo tos dienos nieko kita nedarys, tik saugos ir gins piligrimus ligi pat Kompostelos.

Per kelias savaites garsas apie Kinjonesą pasklido po visą Europą. Be šventojo Jokūbo kelio riterių, išbandyti jėgų keliavo ir karvedžiai, ir paprasti kariai, ir plėšikai. Visi žinojo, kad, nugalėję šaunųjį Leono riterį, tą pačią dieną pagarsėsią ir jų vardas apsivainikuosiąs šlove. Vis dėlto tuo tarpu, kai visi kiti troško tik šlovės, Kinjonesas siekė kur kas tauresnio tikslo: damos meilės. Ir to idealo vardan jis nugalėdavo visus priešininkus.

Rugpjūčio devintąją turnyrai pasibaigė, ir donas Sueras de Kinjonesas buvo paskelbtas pačiu šauniausiu ir narsingiausiu šventojo Jokūbo kelio riteriu. Nuo tos dienos niekas nebedrįso girtis savo drąsa, ir visi bajorai stojo kovoti prieš vienintelį bendrą priešą: plėšikus, puolančius piligrimus. Truputį vėliau tuo pagrindu susikūrė karinis Kalavijo Šventojo Jokūbo riterių ordinas.

Mudu atsidūrėme kitame miestelio gale. Man knietėte knietėjo grįžti atgal ir dar kartą žvilgtelėti į „Garbės žygį“,

tiltą, ant kurio vyko visa ta istorija. Tačiau Petrusas pasiūlė keliauti toliau.

– Ir kas gi atsitiko donui Kinjonesui? – paklausiau.

– Jis nukeliavo į Kompostelą ir paaukojo šventajam auksinę grandinėlę, ligi šiol puošiančią mažąją šventojo Jokūbo statulą.

– Įdomu, ar jis galų gale vedė tą damą?

– Et, to tikrai nežinau, – atsakė Petrusas. – Anais laikais istoriją rašė vyrai. Kai buvo tiek dvikovų, kam galėjo rūpėti, kaip pasibaigė meilės istorija?

Papasakojęs dono Suero Kinjoneso istoriją, mano vedlys vėl nutilo, ir dar dvi dienas ėjome netardami nė žodžio, beveik nesustodami pailsėti. Vis dėlto trečią dieną Petrusas sulėtino tempą. Pasiteisino, jog išvargo per pastarąją savaitę ir nebeturi nei sveikatos, nei nuotaikos žygiuoti sparčiais žingsniais, tokio amžiaus sulaukęs. Ir vėl man pasirodė, kad jis apsimeta: veide atsispindėjo anaiptol ne nuovargis, bet nepaprastas susirūpinimas, lyg turėtų įvykti kažkas be galo svarbaus.

Tą pavakarę atvykome į Fonsebadoną, gana didelį miestelį, tačiau gerokai apgriuvusį. Namai sumūryti iš akmenų, tačiau čerpių stogai per ilga sudūlėję, gegnės ir grebėstai sutrūniję. Viename miestelio gale žiojėjo bedugnė praraja, o priešais mus, už kalvos, dūlavo pats svarbiausias šventojo Jokūbo kelio ženklas – Geležinis Kryžius. Dabar jau man pritrūko kantrybės: knieste knietė kaip galima greičiau nukakti prie to neregėto paminklo – geležinio kryžiaus, užkelto ant dešimties metrų aukščio postamento. Kryžius čia stovėjo nuo senovės laikų, kai Cezaris, įsiveržęs į Ispaniją, pastatė jį Merkurijui pagerbti. Pa-

gonių papročiu piligrimai dėdavo jo papėdėje akmenį, atsineštą iš toliausių tolių. Aš irgi pakėliau nuo žemės gabalą čerpės, juoba kad čia, šiame apleistame miestelyje, jų mėtėsi begalės.

Paspartinau žingsnius, bet pastebėjau, kad Petrusas vos kruta. Spoksojo į apgriuvusius namus, rausėsi griuvėsiuose, sklaidė aptiktas knygas, kol pagaliau atsisėdo vidury aikštės, kurioje irgi stovėjo kryžius, tik medinis.

– Atsipūskime, – pasiūlė jis.

Artėjo vakaras, tačiau dar spėtume nesutemus nueiti iki Geležinio Kryžiaus, nors ir pabūtume čia kokią valandą.

Atsisėdau šalia žvalgydamasis po tuščią kraštovaizdį. Kaip upės keičia vagą, taip ir žmonės keičia gyvenamąją vietą. Namai buvo tvirtai sumūryti, ir, matyt, praslinko nemažai laiko, kol jie spėjo sugriūti. Vietovė buvo labai graži, tolumoje dūlavo kalnai, prieš akis driekėsi slėnis, ir man dingtelėjo klausimas, kodėl žmonės pabėgo iš tokios palaimingos vietos.

– Manai, jog donas Sueras Kinjonesas buvo išprotėjęs? – paklausė Petrusas.

Aš jau buvau spėjęs pamiršti, kas per vienas tas donas Sueras, ir mano vedliui teko priminti „Garbės žygio“ tiltą.

– Man regis, jis nebuvo išprotėjęs, – atsakiau.

Vis dėlto nebuvau tikras savo žodžiais.

– O aš manau, kad buvo, lygiai kaip ir Alfonsas. Pameni tą vienuolį? Beje, kaip ir aš, o mano beprotystė ryškiausiai reiškiasi piešiniuose. Kaip ir tu, pasinešęs ieškoti savojo kalavijo. Visi mes panašūs: visų širdyse liepsnoja šventoji beprotystė, o *Agapė* neleidžia jai išblėsti.

Kad įsiliepsnotų toji ugnis, visiškai nereikia nukariauti Amerikos arba šnekėtis su paukščiais kaip šventajam Pran-

ciškui Asyžiečiui. Ir krautuvininkui gatvės kampe gali pasireikšti ta šventoji beprotystės liepsna, jeigu jam labai patinka tai, ką jis daro. *Agapė* nepaiso žmonių prietarų ir išankstinių nuomonių, ji užkrečiama, nes jos trokšta pasaulis.

Be to, Petrusas priminė, jog Žydrojo Rutulio pratimas padėjo pažadinti *Agapę*. O kad *Agapė* niekada neužgestų, aš privalau nebijoti keisti gyvenimo. Jeigu man patinka tai, ką darau, – ką gi, puiku, bet jeigu nepatinka – dar galiu spėti viską pakeisti. Neužtverdamas kelio pokyčiams, aš tampu derlinga dirva ir sudarau visas galimybes sudygti savyje Kūrybinės Vaizduotės sėkloms.

– Visa tai, ko tave išmokiau, įskaitant *Agapę*, turi prasmę tik tuo atveju, jeigu esi patenkintas savimi. Priešingu atveju pratimai, kurių išmokiau, neišvengiamai skatins tave trokšti permainų. Idant tie pratimai neatsigręžtų prieš tave patį, nevalia priešintis permainoms.

Tai pati sunkiausia akimirka žmogaus gyvenime. Kai jis regi Lemtą Mūšį ir jaučia, jog neturi jėgų pakeisti gyvenimą ir grumtis. Šitaip atsitikus, įgyta išmintis atsigręžia prieš patį žmogų.

Aš apžvelgiau Fonsebadono miestelį. Galimas daiktas, žmonės čia visi kaip vienas staiga pajuto permainų poreikį. Paklausiau Petrusą, ar jis tam tyčia parinko šią vietą savo pamokai.

– Aš nenumanau, kas čia atsitiko, – atsiliepė jis. – Žmonėms dažnai tenka taikytis prie likimo primestų permainų, bet aš ne tai turiu galvoje. Turiu galvoje valią, sąmoningą norą kovoti prieš visą tai, kas mums nesuteikia pasitenkinimo kasdieniame gyvenime.

Savo būties kelyje mes dažnai susiduriame su sunkumais. Štai, pavyzdžiui, reikia įveikti krioklį, kad jis tavęs nenutrenktų žemyn. Tuomet privalai duoti valią Kūrybinei Vaizduotei. Tau reikėjo veikti – žūti arba būti, – nebuvo laiko galvoti: *Agapė* tau nurodė vienintelę išeitį.

Tačiau gyvenime atsitinka ir taip, jog būtina pasirinkti kokiu keliu eiti. Kasdien mums iškyla uždaviniai įvairiose gyvenimo srityse, kaip antai: verslo sprendimas, išsiskyrimas su mylimąja, susitikimas visuomenėje. Ir kiekvienas iš tų smulkių sprendimų, kuriuos priimame kiekvieną akimirką, gali nulemti gyvybės ir mirties klausimą. Rytą išeidamas iš namų į darbą, gali pasirinkti, kuo važiuosi, ir nuo to priklausys, ar gyvas ir sveikas pasieksi darbovietę, ar pakliūsi į avariją. Tai pats vaizdingiausias pavyzdys, parodantis, jog paprastas sprendimas gali iš esmės pakeisti žmogaus gyvenimą.

Susimąsčiau, Petrusui bekalbant. Aš pasirinkau šventojo Jokūbo kelią, pasiryžęs ieškoti savojo kalavijo. Tai buvo pats svarbiausias dalykas mano gyvenime, ir aš privalėjau žūtbūt jį surasti. Privalėjau priimti teisingą sprendimą.

– Priimti teisingą sprendimą įmanoma tik tada, kai žinai, koks sprendimas galėtų būti klaidingas, – tarė Petrusas, kai išsakiau jam savo mintį. – Reikia išnagrinėti kitą galimybę, nepasiduodant baimei ir silpnybei, o jau tada pasirinkti.

Tuomet Petrusas mane išmokė ŠEŠĖLIŲ PRATIMO.

– Tavo uždavinys – surasti kalaviją, – tarė jis, išaiškinęs, kaip reikia atlikti pratimą.

Aš jam pritariau.

– Vadinasi, atlik pratimą dabar. Aš eisiu pasivaikščioti. Esu tikras, jog, man grįžus, būsi radęs teisingą sprendimą.

Prisiminiau, kaip Petrusas skubėjo pastarosiomis dienomis, prisiminiau mudviejų pokalbį apleistame miestelyje. Man pasirodė, kad jis stačiai nori laimėti laiko, bandydamas kažką nuspręsti. Pagyvėjęs pradėjau pratimą.

Derindamasis prie aplinkos, ėmiausi RAMo Dvelksmo pratimo. Paskiau pasižiūrėjau į laikrodį, nusistačiau penkiolika minučių ir ėmiau stebėti šešėlius. Apgriuvusių namų, akmens, medgalių, seno, užpakaly manęs stovinčio kryžiaus. Žiūrėdamas į juos, suvokiau, kaip sunku nustatyti, kuri dalis iš tikrųjų apšviesta. Niekada apie tai nemąsčiau. Kai kurios gegnės, apvalios ir tiesios, apšviestos atrodė kampuotos, netaisyklingų formų akmuo – apskritas kaip rutulys. Taip bežiūrint praslinko dešimt minučių. Buvo nesunku susikaupti, nes pratimas stačiai apkerėjo. Tuomet ėmiau svarstyti, kokių klaidingų sprendimų galėčiau padaryti, ieškodamas kalavijo. Galvon atėjo begalė minčių, pradedant sumanymu į Kompostelą važiuoti autobusu ir baigiant kėslu paskambinti žmonai ir, žaidžiant jos jausmais, iškvosti, kur ji paslėpė kalaviją.

Grįžus Petrusui, aš šypsojausi.

– Na, ir kaip? – paklausė.

– Aš perpratau, kaip Agata Kristi rašo detektyvinius romanus, – pajuokavau. – Klaidingą prielaidą paverčia teisinga. Tikriausiai ji daro Šešėlių Pratimą.

Petrusas paklausė, kur paslėptas mano kalavijas.

– Iš pradžių tau išdėstysiu pačią klaidingiausią prielaidą, kurią sugalvojau stebėdamas šešėlius: kalavijas yra toli nuo šventojo Jokūbo kelio...

Šešėlių pratimas

Atsipalaiduok.

Penkias minutes įdėmiai stebėk aplink visus daiktų ir žmonių šešėlius. Pabandyk tiksliai nustatyti, kuri daikto ar žmogaus dalis apšviesta.

Dar penkias minutes daryk tą patį, tačiau drauge stenkis sukaupti visą dėmesį į uždavinį, kurį ketini išspręsti, ir bandyk surasti visus įmanomus klaidingus sprendimus.

Pagaliau dar penkias minutes stebėk šešėlius, mąstydamas, kokie sprendimai galėtų būti teisingi. Atmesk juos vieną po kito, kol galiausiai liks vienintelis teisingas sprendimas.

– Genialu. Pagaliau susivokei, jog mudu jau tiek laiko ieškome tavojo kalavijo. Aš maniau, jog tu tai žinojai prieš išvykdamas iš Brazilijos.

– ...labai saugioje vietoje, kad negalėtų prieiti mano žmona, – kalbėjau toliau. – Padariau išvadą, jog jis padėtas atviroje vietoje, tačiau taip priderintas prie aplinkos, kad nekrinta į akis.

Šįkart Petrusas nesusijuokė.

– Būtų didžiausia kvailystė manyti, kad jis guli ten, kur pilna žmonių, – vadinasi, jis turėtų būti ten, kur beveik nėra nė gyvos dvasios. Be to, kad netgi tie keli žmonės, kurie jį mato, nesugebėtų tokio kalavijo kaip manasis atskirti nuo tipiškų ispaniškų kalavijų, jis turėtų būti tokioje vietoje, kur niekas neišmano apie ginklų stilių ir pobūdį.

– Vadinasi manai, jog kalavijas yra čia? – paklausė Petrusas.

– Ne, čia jo nėra. Būtų didžiausia klaida atlikti šį pratimą ten, kur yra kalavijas. Aš tuojau pat atmečiau tą prielaidą, tačiau jis turėtų būti mieste, panašiame į šitą. Aišku, ne visiškai tuščiame, gyventojų apleistame, nes kalavijas apleistame mieste iškart patrauktų piligrimų ir pakeleivių dėmesį. Ir ilgai netrukus papuoštų kokio nors baro sieną.

– Puiku, – tarė Petrusas, ir aš pastebėjau, kad jis iš tikrųjų patenkintas manimi, o gal pratimu, kurio mane išmokė.

– Ir tai dar ne viskas, – pridūriau.

– O kas dar?

– Būtų klaidinga manyti, jog mago kalavijas gali būti pasaulietiškoje vietoje. Jis turi gulėti pašventintoje vietoje, tarkime, bažnyčioje, kur niekas neišdrįstų jo pavogti. Trumpai tariant,

mano kalavijas guli kokio nors miestelio, esančio netoli Santjago, bažnyčioje; guli visų matomas, tačiau labai priderintas prie aplinkos. Nuo šios dienos, eidamas šventojo Jokūbo keliu, aplankysiu kiekvieną bažnyčią.

– Nebūtina, – tarė jis. – Kai ateis metas, pats susiprasi.

Šis tas laimėta.

– Klausyk, Petrusai, kodėl mes ėjome taip sparčiai, o štai dabar taip ilgai užtrunkame apleistame miestelyje?

– Koks būtų klaidingiausias atsakymas?

Sužiurau į šešėlius. Jis buvo teisus. Būta rimto pagrindo čia užtrukti.

Saulė užlindo už kalno, tačiau buvo dar gana šviesu. Pagalvojau, jog dabar tikriausiai saulė tvieskia tiesiai į Geležinį Kryžių, kurį taip troškau pamatyti, o jis – vos už kelių šimtų metrų. Stengiausi suvokti, ko mes gaištame. Visą savaitę skubėjome turėdami, regis, vienintelį tikslą – atvykti čionai kaip tik šią dieną ir šią valandą.

Buvau bepradedąs kalbą laikui nustumti, bet pastebėjau, kad Petrusas susikaupęs ir įsitempęs. Ne kartą mačiau Petrusą prastai nusiteikusį, bet neprisiminiau matęs jį įsitempusį. Pala! Staiga prisiminiau kartą jį matęs tokį. Tai atsitiko tame miestelyje, – kaip jis vadinosi? – kai rytą gėrėme kavą, o vėliau susidūrėme su...

Apsižvalgiau. Štai jis. Šuo.

Piktas šuo, pirmą kartą parbloškęs mane ant žemės, bailus šuo, antrąsyk paspruko. Petrusas man žadėjo padėti kitą kartą, kai su juo susidursiu, ir aš pasisukau jo pusėn. Šalia nieko nebuvo.

Žiūrėjau į šunį nenuleisdamas akių, o galvoje spiečiais sukosi mintys – kaip elgtis šitokiu atveju. Nė vienas mudviejų

nekrustelėjo iš vietos, ir aš nejučia prisiminiau sceną iš vesterno: dvikovą apleistame Tolimųjų Vakarų miestelyje. Ligi šiol dar niekam neatėjo į galvą mintis suvesti dvikovon žmogų ir šunį, tai atrodė neįtikėtina. Vis dėlto gyvenime man nutiko tai, kas kine atrodytų neįtikėtina: manęs laukė dvikova su šunimi.

Priešais mane stovėjo žvėris, vardu Legionas, nes jų – daug. Greta buvo apleistas namas. Jei greitai bėgčiau, gal spėčiau užsikarti ant stogo, ir Legionas nesugebėtų manęs pasiekti. Jis įkalintas šuns kūne ir priverstas su tuo skaitytis.

Vis dėlto, nenutraukdamas akių nuo šuns, atsisakiau tos minties. Žygiuodamas šventojo Jokūbo keliu, ne kartą bijojau tokios akimirkos, ir štai dabar ši akimirka atėjo. Prieš surasdamas savo kalaviją, turėjau susitikti su Priešu – nugalėti arba pralaimėti. Vadinasi, privalau su juo susiremti. Jeigu vengsiu šios akimirkos, pakliūsiu į spąstus. Galimas daiktas, šuo nebegrįš, o aš eisiu iki pat Kompostelos, mirdamas iš baimės. Netgi vėliau, kai praeis daug laiko, naktimis sapnuosiu šunį, galvodamas, kad jis gali pasirodyti kiekvieną akimirką, ir, baimės graužiamas, gyvensiu iki pat mirties.

Taip man begalvojant, šuo krustelėjo ir žengė mano pusėn. Tuojau pat išmečiau visas mintis iš galvos ir pasiruošiau artėjančiam susirėmimui. Petrusas dingo, ir dabar buvau vienui vienas. Išsigandau. Ir, man išsigandus, šuo ėmė pamažu artintis, grėsmingai urgzdamas. Tylus urzgimas buvo nepalyginamai grėsmingesnis nei garsus lojimas, ir mano baimė dar sustiprėjo. Iš mano akių supratęs, kad aš bijau, šuo puolė.

Toks įspūdis, lyg akmeniu kas būtų smogęs man į krūtinę. Šuo parbloškė mane ant žemės ir užgriuvo visu svoriu. Miglotai prisiminiau savo susitikimą su Mirtimi ir tai, jog tokia mirtis man negresia, tačiau baimė tolydžio didėjo, ir aš, nesugebėdamas jos sutramdyti, kaip įmanydamas stengiausi apsaugoti bent jau veidą ir gerklę. Baisus skausmas pervėrė koją, aš susiriečiau ir tuomet pastebėjau žaizdą. Užspaudžiau ją rankomis, tačiau liko neapsaugotas veidas ir gerklė. Tuo pasinaudojęs, šuo jau taikėsi kibti man į gerklę. Tą akimirką viena ranka nejučiomis sugraibiau akmenį. Tuojau pat stvėriau jį ir įnikau iš visų jėgų beviltiškai daužyti šunį.

Jis atšoko veikiau nustebęs nei sužeistas, ir man pavyko atsistoti. Šuo traukėsi toliau, tačiau kruvinas akmuo rankoje man suteikė drąsos. Buvau pervertinęs priešo jėgas ir taip pakliuvau į spąstus. Jis negalėjo būti stipresnis už mane! Reikėjo ne jėgų, bet daugiau vikrumo, nes aš buvau aukštesnis ir sunkesnis. Baimė pamažu slūgo, bet vis dar nebuvau atgavęs savitvardos, tad pratrūkau rėkti. Šuo atsitraukė dar truputį ir staiga sustojo.

Atrodė, kad jis skaito mintis. Nevilties apimtas, jaučiausi stiprus ir podraug suvokiau, kaip juokingai atrodo grumtynės su šunimi. Staiga, nuo miestelio padvelkus karštam vėjo šuorui, apėmė toks jausmas, jog aš – visagalis. Pagaliau man ėmė nusibosti ta dvikova: šiaip ar taip, pakanka pataikyti šuniui į kaktą – ir laimėsiu pergalę. Panorau kaip galima greičiau nusikratyti visų vargų, apžiūrėti žaizdą ir galų gale baigti tą kvailą nuotykį su kalavijais ir stebuklingaisiais šventojo Jokūbo keliais...

Tai buvo dar vieni spąstai. Šuo puolė iš naujo ir parbloškė mane ant žemės. Šįkart sugebėjo mikliai išvengti akmens ir taip įkąsti į ranką, kad man atsigniaužė pirštai, ir akmuo iškrito ant žemės. Įnikau mušti vien rankomis, tačiau jis tarytum nejautė mano smūgių. Daugių daugiausia sugebėjau išvengti jo dantų. Vis dėlto aštriais nagais jis draskė mano drabužius, braižė rankas, ir aš suvokiau, jog dar kiek – ir jis visiškai mane įveiks.

Staiga sąmonės gelmėje išgirdau balsą sakant man, jog grumtynės pasibaigs, kai tik nustosiu priešintis. Tuomet liksiu gyvas ir sveikas. Nugalėtas, bet užtat gyvas. Man skaudėjo koją, gėlė visas subraižytas kūnas. Balsas neatlyždamas reikalavo baigti kovą, ir aš supratau, jog tai kalba Astrainas, mano Pasiuntinys. Šuo irgi stabtelėjo akimirką, lyg irgi išgirdęs tą balsą, ir mane vėl pagavo noras viską mesti. Astrainas tvirtino man, jog labai daug žmonių šiame gyvenime nerado savojo kalavijo, na ir kas baisaus atsitiko? Juk ir aš nieko kita nenoriu, tik grįžti namo pas žmoną, susilaukti vaikų ir daryti tai, kas man patinka. Gana tų kvailysčių, gana grumtis su šunimis ir karstytis kriokliais. Jau antrąsyk man dingtelėjo ta pati mintis, tačiau dabar noras buvo didesnis, ir aš nebeabejojau, jog dar kiek – ir pasiduosiu.

Šuo staiga sunerimo apleisto miestelio gatvėje kilus bruzdesiui. Dirstelėjau į tą pusę ir pamačiau piemenį, pargenantį avių bandą. Dingtelėjo mintis, jog jau esu matęs tą vaizdą senos pilies griuvėsiuose. Išvydęs avis, šuo atšoko į šalį ir pasiruošė jas pulti. Aš buvau išgelbėtas.

Piemuo suriko, ir avys išsilakstė į visas puses. Šuo dar nespėjo pulti avių, o jos – išsilakstyti, ir aš nutariau dar sykį jam pasipriešinti, kad avys spėtų pabėgti, ir nutvėriau jį už kojos.

Man kilo paika viltis, jog piemuo, galimas daiktas, atskubės man į pagalbą, ir atgimė viltis atgauti kalaviją ir RAMo galią.

Šuo stengėsi ištrūkti. Dabar aš jam buvau nebe priešas, bet kliūtis. Tai, ko jam reikėjo, buvo priešaky: avių banda. Tačiau aš nepaleidau šuns kojos, tikėdamasis piemens pagalbos, bet jis nėjo, tikėdamasis, jog avys pabėgs, bet jos nebėgo.

Ta akimirka išgelbėjo mano dvasią. Iš pačių esybės gelmių pakilo nesutramdoma jėga, ir tai buvo nebe Galios iliuzija, sužadinanti pasibodėjimą viskuo ir norą pasiduoti. Astrainas vėl prašneko, tačiau šįkart kalbėjo visiškai ką kita. Tvirtino, jog privalau gintis nuo gaivalų tais pačiais ginklais, kokiais esu puolamas, ir jog sugebėsiu priešintis šuniui tik virsdamas šunimi.

Tai buvo beprotybė, apie kurią tądien kalbėjo Petrusas. Aš pasijutau virstąs šunimi. Išsiepiau dantis ir ėmiau patyliukais urgzti taip, kad kiekvieną akimirką iš manęs trykštų vis stipresnė neapykanta. Akies krašteliu pastebėjau baimingą piemens veidą ir avis, išsigandusias manęs ne ką ne mažiau negu šuns.

Legionas suvokė padėtį ir išsigando. Tuomet puoliau aš. Puoliau pirmą kartą per visas grumtynes. Kibau dantimis ir nagais, bandydamas įkąsti šuniui į sprandą – kaip tik to bijojau, kai jis puolė mane. Siaubingai troškau pergalės. Man nieko daugiau neberūpėjo. Šokau ant šuns ir parbloškiau jį ant žemės. Jis stengėsi iš paskutiniųjų ištrūkti, kai laikiau jį primygęs visu svoriu, braižė nagais, bet ir aš kandžiojausi ir draskiausi. Suvokiau, jog, išsiveržęs iš po manęs, jis vėl pabėgs, o aš nenorėjau nieku gyvu jo paleisti. Reikia žūtbūt jį nugalėti šiandien, kad jis niekada nebegrįžtų atgal.

Pastebėjau, kad šuo žiūri į mane išgąstingai. Dabar aš buvau šuo, o jis tarytum pamažu virto žmogumi. Jį siaubė mano

ankstesnioji baimė, ir tokia stipri, kad jam pasisekė ištrūkti, tačiau aš netrukus jį vėl užspeičiau apleistos trobos kieme. Už neaukštos akmeninės tvorelės žiojėjo gilus griovys – toliau jis neturėjo kur bėgti. Ten jam buvo lemta akis į akį susidurti su savo Mirtimi.

Staiga susivokiau, jog atsitiko kažkas negera. Aš jaučiausi pernelyg stiprus, mano mintys traukėsi migla, man vaidenosi tai čigonas, tai sunkiai įžiūrimi vaizdai aplink jo veidą. Aš pavirtau Legionu. Štai iš kur randasi tiek galių. Visos jėgos paliko vargšą išsigandusį šunį, kurio laukė žūtis gilaus griovio dugne, ir dabar perėjo į mane. Mane pagavo pasiutęs geismas sudraskyti į gabalus tą bejėgį žvėrį. „Tu – Kunigaikštis, jie – tavo Legionas“, – sukuždėjo man Astrainas. Tačiau aš nenorėjau būti Kunigaikščiu, be to, tolumoje girdėjau Mokytoją kartojant be perstojo, kad privalau atgauti kalaviją. Būtina dar vieną kitą minutę priešintis. Nevalia žudyti to šuns.

Dirstelėjau į piemenį. Iš jo akių supratau, kad jis man pritaria. Dabar jis labiau bijojo manęs negu šuns.

Svaigo galva, kraštovaizdis sukosi aplink. Nieku gyvu negaliu nualpti. Jeigu dabar nualpsiu, manyje pasieks pergalę Legionas. Reikia rasti kokią nors išeitį. Dabar grūmiausi ne su šunimi, bet su galia, jį apsėdusia. Pajutau, kaip kojos linksta per kelius, ir atsirėmiau į sieną, tačiau ji neišlaikiusi griuvo. Aš virtau kniūbsčias tarp akmenų ir sutrūnijusių medgalių.

Žemė. Legionas – tai žemė, žemės vaisius. Vaisių esama visokių, ir gerų, ir blogų, bet jų duoda tik žemė. Čia jo buveinė. Iš čia jis valdo visą pasaulį arba pasaulis valdo jį. Manyje išsiskleidė *Agapė*, ir aš iš visų jėgų nagais įsikirtau į žemę. Sustau-

giau beveik taip pat, kaip sustaugė šuo tada, kai mes susitikome pirmą kartą. Pajutau, kaip, prasismelkęs pro mane, Legionas susmigo į žemę, nes manyje viešpatavo *Agapė*, o Legionas bijojo, kad jį gali praryti Visagalė Meilė. Tokia buvo mano valia, ir ji privertė mane iš paskutiniųjų priešintis alpuliui, – tai buvo *Agapės* valia, glūdanti mano sieloje, skatinanti grumtis ir nepasiduoti. Visas mano kūnas sudrebėjo nuo galvos iki kojų.

Legionas prasmego kiaurai žemės. Mane supykino, ir aš apsivėmiau, bet vis dėlto jaučiau, jog *Agapė* didėja ir smelkiasi pro visas kūno poras. Aš vis dar drebėjau, kol pagaliau, praslinkus geram laiko gabalui, pajutau, kad Legionas grįžo atgal į savo karaliją.

Aš tai supratau, kai paskutiniai jo pėdsakai dingo nuo mano pirštų. Atsisėdau ant žemės sužeistas ir sumuštas, ir prieš mano akis atsivėrė nei šioks, nei toks vaizdas: kruvinas šuo, vizginantis uodegą, ir išsigandęs piemuo, baugščiai žiūrintis į mane.

– Matyt, ko nors negera būsite užvalgęs, – tarė piemuo, negalėdamas patikėti tuo, ką matė savo akimis. – Šiaip ar taip, dabar, kai išsivėmėte, turi palengvėti.

Linktelėjau galvą. Jis padėkojo, kad palaikiau „savo“ šunį, ir nusivarė avis.

Petrusas pasirodęs nepasakė nė žodžio. Suplėšė marškinius ir suveržė stipriai kraujuojančią koją. Paprašė, kad pajudėčiau visu kūnu, ir pareiškė, jog nieko bloga neatsitiko.

– Atrodai apgailėtinai, – tarė šypsodamasis: prastos nuotaikos nebeliko nė pėdsako. – Šiandien tikrai negalėsime aplankyti Geležinio Kryžiaus. Ten veikiausiai pilna turistų, o jie, pamatę tave, gali išsigąsti.

Aš jo neklausiau. Atsistojęs nusipurčiau dulkes ir įsitikinau, kad galiu eiti. Petrusas pasiūlė man atlikti RAMo Dvelksmo pratimą ir užsimetė mano kuprinę ant peties. Atlikau RAMo Dvelksmo pratimą ir vėl pasijutau susiderinęs su aplinkiniu pasauliu. Po pusvalandžio turėjome atsidurti prie Geležinio Kryžiaus.

Vieną gražią dieną Fonsebadonas pakils iš griuvėsių. Legionas ten paliko daug savo Galios.

KAI ĮSAKOMA – VYKDYK

Geležinį Kryžių pasiekiau beveik Petruso nešamas: žaizda kojoje taip skaudėjo, kad nebepajėgiau paeiti. Apžiūrėjęs mane ir pamatęs, jog aš siaubingai šuns sukandžiotas ir apdraskytas, jis nutarė, kad man būtina pailsėti ir atsigauti, o jau tik tada leistis toliau Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu. Netoliese buvo miestelis, kur paprastai apsistodavo nakties užklupti piligrimai, nesiryžtantys tamsoje žygiuoti per kalnus. Pas vietinį kalvį Petrusas išsinuomojo du kambarėlius, ir mudu ten apsinakvojome.

Mano būste buvo mažytė veranda, išties revoliucinė architektūros naujovė, kaip tik iš šio miestelio aštuntajame šimtmetyje paplitusi po visą Ispaniją. Žvelgdamas į kalnagūbrį, suvokiau, jog anksčiau ar vėliau turėsiu jį įveikti – kitaip niekada nenukaksiu į Kompostelą. Griuvęs į lovą, kietai įmigau, o pabudau tik rytojaus dieną: truputį karščiavau, bet apskritai jaučiausi gana neblogai.

Petrusas atnešė vandens iš šaltinio, vietinių žmonių vadinamo „bedugniu šuliniu“, ir praplovė man žaizdas. Vakarop atvedė netoliese gyvenančią senutę. Jiedu drauge ištepė žaizdas ir subraižytas bei sukandžiotas vietas gydomųjų žolelių

balzamu, o senutė mane pagirdė kažkokia karčia arbata. Pamenu, jog Petrusas liepė man laižyti žaizdas, kol jos visiškai surietės. Mane pykino nuo metalinio ir salsvo kraujo prieskonio, tačiau mano vedlys tvirtino, kad seilės – puiki dezinfekcijos priemonė ir apsaugo žaizdas nuo pūliavimo.

Rytojaus dieną temperatūra vėl pakilo. Petrusas ir senutė vėl girdė mane arbata, tepė žaizdas gydomųjų žolelių balzamu, tačiau temperatūra – nors ir nelabai aukšta – neslūgo. Tuomet mano vedlys nuėjo į netoliese esančią karinę bazę paprašyti tvarsčių, nes visame miestelyje nebuvo nė sklypelio marlės nei pleistro žaizdoms tvarstyti.

Po kelių valandų Petrusas grįžo, nešinas tvarsčiais. Drauge su juo atėjo jaunas karo gydytojas, primygtinai reikalavęs pasakyti, kur dingo mane apkandžiojęs šuo.

– Sprendžiant iš žaizdų, šuo pasiutęs, – oriu balsu tvirtino karo gydytojas.

– Nieko panašaus, – atsakiau. – Mudu žaidėme, bet jis per daug įsismagino. Tą šunį jau seniai pažįstu.

Gydytojas neatlyžo. Bandė mane priverstinai paskiepyti nuo pasiutligės, tad norom nenorom sutikau, kad suleistų bent jau vieną dozę, nes jis grasino mane nugabenti į karo bazės ligoninę. Paskiau paklausė, kur mane apkandžiojo šuo.

– Fonsebadone, – atsakiau.

– Iš Fonsebadono likę vieni griuvėsiai. Ten nėra šunų, – atrėmė visažinis gydytojas su tokia išraiška, lyg būtų pagavęs mane meluojant.

Ėmiau tyčia dejuoti iš skausmo, ir Petrusas išvedė gydytoją iš kambario, tačiau paprašė palikti visa tai, ko mums reikėjo: sterilių tvarsčių, pleistrų, tepalo žaizdoms gydyti.

Petrusas su senute nevartojo to tepalo. Apdėjo žaizdas gydomosiomis žolelėmis, aptvarstė marlėmis, ir aš labai apsidžiaugiau, nes nebereikėjo laižyti šuns sukandžiotų vietų. Naktį jiedu klūpojo prie mano lovos ir, ištiesę virš manęs rankas, garsiai meldėsi. Paklausiau Petrusą, ką visa tai reiškia, ir jis miglotai užsiminė apie Charizmas ir Romos kelią. Aš neatlyžau, bet jis nepasakė daugiau nė žodžio.

Po dviejų dienų visiškai atsigavau. Priėjęs prie lango, pamačiau kareivius, kažko ieškančius tarp namų ir aplinkinėse kalvose. Paklausiau vieną jų, kas atsitiko.

– Ieškome pasiutusio šuns, – atsakė jis.

Tą patį vakarą kalvis, nuomojamų kambarių savininkas, paprašė, kad keliaučiau iš miestelio, kai tik galėsiu paeiti. Po miestelį pasklido gandas apie mane, ir visi pabūgo, kad aš tikriausiai sergu ir galiu juos apkrėsti pasiutlige. Petrusas ir senutė susiginčijo su kalviu, tačiau jis tvirtai laikėsi savo nusistatymo. Vienu tarpu pareiškė matęs, kaip bemiegant man iš burnos nutįsusi seilė.

Niekas nesugebėjo jo įtikinti, jog miegant visiems mums nutinka panašūs dalykai. Tą naktį senutė ir mano vedlys ilgokai meldėsi ištiesę virš manęs rankas. Rytojaus dieną, truputį šlubčiodamas, jau žingsniavau Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu.

Paklausiau Petrusą, ar jį labai suneramino mano liga.

– Šventojo Jokūbo kelyje yra tokia taisyklė, apie kurią dar nesu tau kalbėjęs, – atsakė jis. – Ji skelbia: vienintelė pateisinama priežastis pertraukti kelionę – liga. Jeigu žaizdos negytų ir temperatūra neslūgtų, tai būtų tikras ženklas, jog tavo kelionė privalo čia pasibaigti.

Tačiau truputį didžiuodamasis pridūrė, kad Dievas išklausė jo maldas. Ir aš suvokiau, jog drąsos reikėjo ir man, ir jam.

Dabar kelias eisiąs nuokalnėn, pranešė man Petrusas ir pridūrė, jog taip eisime mažų mažiausiai dvi dienas. Vėl žygiavome įprastu žingsniu, ir kiekvieną popietę, kai imdavo nepakenčiamai kepinti saulė, sustodavome pailsėti. Aš buvau visas aptvarstytas, tad jis nešė ir mano kuprinę. Jau niekur neskubėjome: numatytas susitikimas įvyko.

Mano nuotaika irgi kas valandą gerėjo, ir aš labai didžiavausi savimi: juk įkopiau į skardį po garmančiu kriokliu ir nugalėjau Kelio šėtoną. Dabar liko atlikti tik svarbiausią uždavinį: surasti kalaviją. Pasidalijau savo mintimis su Petrusu.

– Tu laimėjai gražią pergalę, tačiau pražiopsojai pagrindinį dalyką, – atsakė jis, lyg perliedamas kibiru šalto vandens.

– Kokį?

– Neįspėjai, kada iš tikrųjų turi įvykti susirėmimas. Man teko paspartinti žingsnius, leistis tokiu karišku tempu, o tavo galvoje buvo tik viena mintis, jog mes skubame surasti tavo kalaviją. Kam reikalingas kalavijas žmogui, kuris neišmano, kada susidurs su savo priešu?

– Kalavijas – mano Galios įrankis, – atsakiau.

– Tu pernelyg įsitikinęs savo Galia, – tarė Petrusas. – Krioklys, RAMo Pratimai, pokalbiai su Pasiuntiniu tau išmušė iš galvos mintį, jog pergalei pasiekti vis dėlto reikalingas priešas. Ir kad susitikimas su juo yra paskirtas. Prieš paimdamas į rankas kalaviją, privalai sužinoti, kur jis laikosi, ir sugalvoti, kaip patogiausia su juo susigrumti. Kalavijas tik kerta, tačiau rankai, prieš smogiant tą smūgį, jau iš anksto nulemta laimėti pergalę arba patirti pralaimėjimą.

Tu sugebėjai įveikti Legioną be kalavijo. Įsidėmėk, jog kalavijo paieškos turi tam tikrą paslaptį, kurios tu dar neperpratai, ir jeigu jos neįminsi – niekada nerasi to, ko ieškai.

Aš tylėjau. Kiekvienąsyk, kai būdavau tikras, jog artėju prie tikslo, Petrusas pareikšdavo, kad esu paprasčiausias piligrimas ir kad niekada nesurasiu to, ko ieškau, jeigu dar kai ko nesuvoksiu. Džiaugsmas, apėmęs mane prieš pat tą pokalbį, galutinai išblėso.

Puoliau į neviltį pagalvojęs, jog prieš akis ilgas Stebuklingasis šventojo Jokūbo kelias. Tuo keliu, kurį mina mano kojos, per paskutinius dvylika šimtmečių praėjo milijonai žmonių, vieni traukdami į Kompostelą, kiti grįždami. Jiems pasiekti savo tikslą reikėjo tik laiko. Man, priešingai, reikėjo įveikti visas Tradicijos pinkles ir žabangas, nugalėti naujas kliūtis, atlikti dar vieną išbandymą.

Pasakiau Petrusui, kad pavargau, ir mudu atsisėdome skardžio paunksnėje. Abipus kelio stovėjo aukšti mediniai kryžiai. Padėjęs abi kuprines ant žemės, Petrusas kalbėjo toliau:

– Priešas visada išryškina mūsų silpnybes, pastebi, kada mes bijome fizinio skausmo arba iš anksto džiaugiamės dar nepasiekta pergale, o gal trokštame atsisakyti kovos, manydami, jog neverta veltui kleisti jėgų.

Mūsų priešas stoja į kovą tik tada, kai žino, kada gali mus nugalėti, kaip tik tą akimirką, kai pasidavę puikybei, tariamės esą nenugalimi. Kovos metu mes visada stengiamės apginti labiausiai pažeidžiamas vietas, o priešas smogia į neginamą vietą, į tą, kuria labiausiai pasitikime. Ir galiausiai mes patiriame pralaimėjimą, nes atsitinka tai, kas nieku gyvu neturi atsitikti: mes leidžiame Priešui pasirinkti kovos metodą ir būdą.

Visa tai, ką pasakojo Petrusas, atsitiko grumtynėse su šunimi. Ir drauge aš nenorėjau pripažinti, jog turiu priešų ir privalau su jais kovoti. Kai Petrusas užsiminė apie Lemtą Mūšį, pagalvojau, kad jis tebekalba apie gyvenimo kovą.

– Tavo teisybė, tačiau Lemtas Mūšis reiškia ne vien tai. Kovoti – ne nuodėmė, – atsakė jis, kai jam išdėsčiau savo abejones. – Kova – tai meilės veiksmas. Priešas skatina mus augti ir tobulėti, kaip atsitiko tau, susidūrus su šunimi.

– Vis dėlto, regis, tu niekada nebūni patenkintas. Tau amžinai ko nors trūksta. Ar atskleisi manojo kalavijo paslaptį?

Petrusas atsakė, jog tai privalėjau žinoti jau leisdamasis kelionėn. Ir toliau kalbėjo apie Priešą.

– Priešas – tai dalis *Agapės*, jo paskirtis – išbandyti mūsų ranką, valią, sugebėjimą valdyti kalaviją. Neatsitiktinai jis įėjo į mūsų gyvenimą – kaip ir mes į jo. Todėl nevalia to nepaisyti. Nėra nieko baisesnio, kaip stengti išvengti kovos. Tai dar baisiau nei pralaimėti kovą, nes iš pralaimėjimo visada ko nors išmokstame, tačiau pabėgdami tik dovanojame pergalę Priešui.

Pasakiau, jog man keista girdėti jį šitaip kalbant apie smurtą, nes aš visada manęs, kad jis ištikimai sekąs Jėzaus pėdomis.

– Prisimink, kaip Jėzui buvo reikalingas Judas, – atsakė jis. – Kristus turėjo pasirinkti Priešą, kitaip jo kova niekada nebūtų galėjusi apsivainikuoti šlove.

Mediniai kryžiai pakelėje aiškiai bylojo, kaip toji šlovė atėjo į gyvenimą: per kraują, išdavystę ir atsižadėjimą. Aš atsistojau ir pasakiau, jog esu pasirengęs eiti toliau.

Mums beeinant paklausiau, kokia yra didžiausia žmogaus stiprybė, kuria jis galėtų remtis, norėdamas kovoje nugalėti Priešą.

– Jo dabartis. Žmogus remiasi tuo, ką geriausia daro šiuo metu, nes jis – pilnas *Agapės*, valios nugalėti, dega Įkvėpimu.

Ir noriu dar kai ką paaiškinti: Priešas retai įkūnija Blogį. Priešas reikalingas tam, kad kalavijas nerūdytų makštyje...

Prisiminiau, jog sykį, mudviem statant vilą, žmona nei iš šio, nei iš to nutarė perdaryti vieną kambarį. Man teko nedėkingas uždavinys pranešti mūsų sprendimą mūrininkui. Pasišaukiau jį; tai buvo pagyvenęs vyriškis, kokių šešiasdešimties metų amžiaus, ir jam pasakiau, ko pageidauju. Jis apžiūrėjo kambarį, pagalvojo ir man pateikė kur kas geresnį sprendimą, panaudojant sieną, kurią kaip tik tuo metu mūrijo. Mano žmoną jo pasiūlymas sužavėjo.

Galimas daiktas, Petrusas irgi norėjo paaiškinti tą patį, tik labai jau įmantriai: norėdami nugalėti Priešą, turime remtis ta jėga, kurią naudojame ką nors darydami šiuo metu.

Papasakojau jam nutikimą su mūrininku.

– Gyvenimas visada duoda nepalyginamai geresnes pamokas negu Stebuklingasis šventojo Jokūbo kelias, – atsakė Petrusas. – Vis dėlto mes ne per daugiausia tikime gyvenimo pamokomis.

Išilgai šventojo Jokūbo kelio visur stovėjo kryžiai. Matyt, juos pastatė koks nors nežmoniškai stiprus piligrimas, nes reikėjo nepaprastos jėgos tokiems tvirtiems ir sunkiems rąstams pakelti. Kryžiai stovėjo kas trisdešimt metrų ir bėgo į tolį, kiek akys mato. Paklausiau Petrusą, ką tai galėtų reikšti.

– Senovinis, atgyvenęs kankinimo įrankis, – atsakė jis.

– Aš klausiu, kodėl jie čia stovi?

– Turbūt kas nors davė įžadą. Iš kur aš galiu žinoti?

Mudu sustojome prie nuvirtusio kryžiaus.

– Tikriausiai papuvo, – tariau.

– Jis iš to paties medžio kaip ir kiti, o kiti juk nepapuvo.

– Vadinasi nebuvo įkastas kaip reikiant.

Petrusas sustojęs apsižvalgė. Pasidėjo kuprinę ant žemės ir atsisėdo. Mes visiškai neseniai, vos prieš kelias minutes ilsėjomės, ir aš nesupratau, kas atsitiko. Instinktyviai apsidairiau, akimis ieškodamas šuns.

– Šunį jau nugalėjai, – tarė jis, lyg įspėjęs mano mintis. – O vaiduoklių nebijok.

– Tad ko mes sustojome?

Petrusas ženklu liepė man nutilti, ir keletą minučių mudu nepratarėme nė žodžio. Mane vėl apėmė ankstesnioji šuns baimė, ir aš nutariau pastovėti ir palaukti, kol jis pagaliau ryšis prabilti.

– Ką girdi? – paklausė Petrusas po valandėlės.

– Nieko. Tik tylą.

– Dieve, duok, kad būtume tokie apšviesti, kad sugebėtume girdėti tylą! Juk mes viso labo žmonės, negirdime netgi savo tauškėjimo. Tu manęs niekados neklausei, kaip aš nujaučiau, kad pasirodys Legionas, tai va, šiandien tau pasakysiu: iš klausos. Garsas atėjo anksčiau, prieš keletą dienų, kai mudu dar buvome Astorgoje. Nuo tos dienos aš paspartinau žingsnius, nes iš visa ko buvo aišku, jog mūsų keliai susikirs Fonsebadone. Tu girdėjai tą patį garsą kaip ir aš, bet nesiklausei.

Viskas įrašyta garsuose. Žmogaus praeitis, dabartis ir ateitis. Žmogus, nesugebantis klausyti, neišgirsta patarimų, kuriuos kas akimirką mums duoda gyvenimas. Tik tas, kas klausosi dabarties garsų, gali priimti teisingą sprendimą.

Petrusas paprašė man atsisėsti ir pamiršti šunį. Paskiau pasakė, jog išmokys mane paties lengviausio ir paties svarbiausio Pratimo, atliekamo šventojo Jokūbo kelyje.

Ir paaiškino, kaip reikia atlikti ĮSIKLAUSYMO PRATIMĄ.

– Atlik pratimą tuojau pat, – paliepė Petrusas.

Pradėjau tą pratimą. Išgirdau vėjo ūžesį, moters balsą tolumoje, o vienu tarpu išgirdau trakštelėjant medžio šaką. Pratimas nebuvo sunkus, ir jo paprastumas mane sužavėjo. Priglaudžiau ausį prie žemės ir ėmiau klausytis duslių žemės garsų. Ilgai netrukus galėjau girdėti kiekvieną garsą skyrium: tylų lapų šnaresį, tolimą balsą, sparnų plasnojimą. Suurzgė kažkoks žvėris, bet nesupratau koks. Penkiolika pratimo minučių pralėkė kaip sapnas.

– Ilgainiui įsitikinsi, jog tas pratimas padeda priimti teisingą sprendimą, – tarė Petrusas, neklausdamas, ką girdėjau. – *Agapė* kalba per Žydrąjį Rutulį, taipgi per regėjimą, per lytėjimą, per uoslę ir per klausą. Ir, žinoma, per širdį. Daugių daugiausia po savaitės pradėsi girdėti balsus. Iš pradžių jie skambės tyliai, nedrąsiai, tačiau ilgainiui galėsi iš jų sužinoti kai ką labai svarbaus. Tik būk atsargus su savo Pasiuntiniu, jis tikrai bandys išmušti tave iš vėžių. Tačiau netrukus pažinsi jo balsą, ir jis nebekels tau jokios grėsmės.

Petrusas paklausė, ar girdėjau linksmą savo Priešo šauksmą, moters vilionę, savojo kalavijo paslaptį.

– Girdėjau tik moters balsą tolumoje, – atsakiau. – Atrodo, tai valstietė šaukė savo vaiką.

– Tuomet pažvelk į šitą nuvirtusį kryžių ir pabandyk mintyse jį pastatyti.

Paklausiau, koks tai būsiąs pratimas.

– Pasitikėjimas savo minties galia, – atsakė jis.

Atsisėdau ant žemės jogo poza. Buvau įsitikinęs, jog, įveikęs tiek sunkumų – įkopęs į kricklį, nugalėjęs šunį, – sugebėsiu atlikti ir šitą uždavinį. Įsmeigiau akis į kryžių. Įsivaizdavau, kaip palieku savo kūną, stveriu sunkų rąstą ir keliu jį sutelkęs astralinio kūno jėgas. Tradicijos kelyje jau buvau atlikęs nedidelių „stebuklų". Sukūliau ne vieną taurę, ne vieną porcelianinę statulėlę, stumdžiau įvairius daiktus ant stalo. Tai buvo menki magijos triukai, kurie, nors ir neliudijo įgijus Galios, labai padėdavo paveikti „netikėlius". Dar niekada nebuvau bandęs ką nors daryti su tokiu dideliu ir sunkiu daiktu kaip šitas kryžius, tačiau, Petrusui įsakius, galėjo ir pasisekti.

Kokį pusvalandį stengiausi kaip įmanydamas. Panaudojau astralinę kelionę ir įtaigą. Prisiminiau Mokytojo naudotą Žemės traukos dėsnį ir bandžiau kartoti tokiais atvejais tariamus žodžius. Nieko neįvyko. Sutelkiau visą dėmesį, bet kryžius nejudėjo iš vietos. Pašaukiau Astrainą, jis pasirodė tarp liepsnos stulpų, tačiau, kai tik užsiminiau apie kryžių, pareiškė, jog nekenčia to daikto.

Galų gale Petrusas mane papurtė, išvaduodamas iš transo būsenos.

– Na, liaukis, nusibodo, – tarė jis. – Jeigu nesugebi jo pajudinti mintimis, pastatyk rankomis.

– Rankomis?

– Daryk, ką sakau!

Išsigandau. Netikėtai prieš mane išdygo grubus žmogus, visiškai kitoks negu tas, kuris tvarstė mano žaizdas. Nesumojau, nei ką sakyti, nei ką daryti.

ĮSIKLAUSYMO PRATIMAS

Atsipalaiduok. Užsimerk.

Keletą minučių bandyk susikaupęs klausytis aplinkinių garsų, lyg tai būtų simfoninis orkestras.

Ilgai netrukus imsi skirti kiekvieną garsą. Susikaupęs klausykis, lyg griežtų atskiras instrumentas. Stenkis visus kitus garsus ištrinti iš atminties.

Kasdien atlikdamas šį pratimą, pamažu išmoksi klausytis garsų. Iš pradžių tau atrodys, jog tai vaizduotės vaisius, paskiau susivoksi, jog tai praeities, dabarties ir ateities žmonių balsai, ir visi drauge jie sudaro Laiko Atmintį.

Šį pratimą sugebėsi atlikti reikia pradėti ne anksčiau, negu pažinsi savo Pasiuntinio balsą.

Pratimo trukmė: dešimt minučių.

– Daryk, ką liepiau! – pakartojo jis. – Tai įsakymas!

Mano rankos ir kojos vis dar buvo sutvarstytos po dvikovos su šunimi. Nors buvau ką tik atlikęs Klausymo pratimą, negalėjau patikėti savo ausimis. Netardamas nė žodžio, parodžiau savo tvarsčius, tačiau jis žiūrėjo į mane tuo pačiu šaltu, bejausmiu žvilgsniu. Laukė, kol paklusiu. Buvo toks įspūdis, jog matau nebe savąjį vedlį ir bičiulį, ėjusį su manimi visą tą laiką, mokiusį mane RAMo Pratimų, pasakojusį nuostabias šventojo Jokūbo kelio istorijas. Vietoj jo stovėjo svetimas žmogus, žiūrintis į mane kaip į vergą ir reikalaujantis atlikti kažką kvaila.

– Ko lauki? – paklausė jis.

Prisiminiau kioklį. Prisiminiau, jog tą dieną suabejojau Petrusu, o jis pasirodė besąs taurus ir kilniaširdis. Įrodė savo meilę ir neleido man atsižadėti kalavijo. Protas nenešė, kaip gali šis taurus žmogus elgtis taip grubiai ir įkūnyti tai, ką žmonija bando panaikinti: žmogaus išnaudojimą.

– Petrusai, aš...

– Daryk, ką sakau, kitaip tavo žygis šventojo Jokūbo keliu pasibaigs šią akimirką!

Man vėl pašoko baimė. Šią akimirką baimė buvo kur kas didesnė negu prie krioklio, kur kas didesnė, nei susitikus su šunimi, taip ilgai mane gąsdinusiu. Beviltiškai meldžiau gamtą duoti kokį nors ženklą, kad galėčiau įsitikinti, jog tas kvailas įsakymas vis dėlto turi prasmę. Aplink viskas tylėjo. Turėjau paklusti Petrusui arba atsisveikinti su kalaviju. Dar sykį parodžiau sutvarstytas rankas, tačiau jis atsisėdo ant žemės laukdamas, kada pagaliau įvykdysiu jo įsakymą.

Ir aš nutariau paklusti.

Priėjęs prie kryžiaus, pabandžiau jį pajudinti koja – pasitikrinti, ar jis labai sunkus. Kryžius vos krustelėjo. Net ir sveikomis rankomis man būtų be galo sunku jį pakelti, o su sutvarstytomis rankomis, mano nuomone, – beveik neįmanoma. Juk nutariau paklusti. Prireikus – mirsiu vietoje, prakaituosiu krauju, kaip prakaitavo Jėzus, kai buvo priverstas nešti tokį pat svorį, tačiau jis pamatys mano orumą ir, galimas daiktas, susijaudinęs atleis mane nuo šito išbandymo.

Kryžius nulūžo prie pat žemės, bet vis dar laikėsi keliomis medienos skaidulomis. Nupjauti jų neturėjau kuo. Įveikdamas skausmą, apglėbiau kryžių ir pabandžiau jį atplėšti nuo žemėje įstrigusio gabalo. Sužeista vieta prisiliečiau prie rąsto ir surikau iš skausmo. Pažvelgiau į Petrusą, tačiau jis sėdėjo, kaip sėdėjęs, abejingas. Nutariau daugiau neberėkti: nuo šios akimirkos riksmas užges mano širdyje.

Susivokiau, jog sunkiausia ne kryžių pastatyti, bet atplėšti tas kelias medienos skaidulas, kuriomis jis laikėsi prie žemėje įstrigusio galo, paskiau išrausti naują duobę ir jį ten įstatyti. Susiradau aštrų akmenį ir, sukandęs dantis, ėmiau kapoti ir draskyti atlikusias skaidulas.

Skausmas didėjo kiekvieną akimirką, tačiau ir skaidulos trūkinėjo viena po kitos. Reikėjo susidoroti su užduotimi kuo greičiau, kol neatsivėrė žaizdos ir skausmas nepasidarė nebepakenčiamas. Nutariau darbuotis truputį lėčiau, kad spėčiau užbaigti darbą, kol skausmas galutinai nepaėmė viršaus. Nusivilkau marškinėlius, apvyniojau jais ranką ir, jausdamasis kur kas saugesnis, vėl kibau į darbą. Įsitikinau, jog mano gerai sugalvota: nutrūko viena skaidula, paskiau kita. Akmuo atbuko, tad susiradau kitą. Kiekvieną kartą, kai nustodavau dirbti,

būdavo toks įspūdis, jog nebepajėgsiu imtis iš naujo. Prisirinkau aštrių akmenų, išrikiavau juos ir naudojau vieną po kito, vildamasis, jog užkaitusi nuo darbo ranka mažiau skaudės.

Beveik visos skaidulos nutrūko, tačiau vis dar priešinosi pati didžiausioji. Ranka kaip reikiant įskaudo, aš atsisakiau pirmykščio plano ir įnikau karštligiškai darbuotis iš visų jėgų. Dabar jau buvau įsitikinęs, jog ateis metas, kai nebepajėgsiu ištverti skausmo. Tas metas artėjo, viską lėmė laikas, ir aš turėjau skubėti. Pjoviau, raižiau, daužiau akmeniu, jausdamas, kaip darosi vis sunkiau dirbti, po tvarsčiu kaupiantis tumiam skysčiui. Kraujas, pamaniau, bet tuojau pat nuvijau tas mintis šalin. Sukandau dantis, ir staiga didžioji skaidula tarytum pasidavė. Buvau taip sudirgęs, jog tuojau pat pašokau ir įsismaginęs iš visų jėgų spyriau į rąstą, šitaip mane iškankinusį.

Kryžius dundėdamas nusirito į šalį.

Mano džiaugsmas truko vos kelias sekundes. Kai tik vėl ėmiausi darbo, ranką persmelkė nenumaldomas skausmas. Pažvelgiau į Petrusą, bet jis miegojo. Kurį laiką svarsčiau, kaip galėčiau jį apgauti: pastatyti kryžių taip, kad jis nepastebėtų.

Tačiau kaip tik to Petrusas ir norėjo: kad vėl pastatyčiau kryžių taip, kaip jis stovėjo. Niekaip negalėjau jo apgauti, nes tą darbą galėjau padaryti tik aš vienas.

Apžiūrėjau žemę, geltoną ir išdžiūvusią. Ir vėl pagelbėti man galėjo tik akmenys. Dešine ranka nebegalėjau darbuotis, nes labai skaudėjo, be to, po tvarsčiu nemaloniai žliugsėjo tumus skystis. Iš lėto nusivyniojau nuo rankos marškinėlius ir pamačiau, jog pro tvarsčius sodriai sunkiasi kraujas, nors žaizdos jau turėjo būti surietėjusios. Tai buvo nežmoniška – Petrusas neturėjo nė lašelio gailesčio.

Susiradau kitokį akmenį, sunkesnį ir kietesnį. Apsivyniojęs marškinėliais kairę ranką, ėmiau kapoti ir rausti žemę kryžiaus papėdėje. Iš pradžių sekėsi neblogai, paskiau darbas beveik sustojo: labai kieta ir sudžiūvusi pasitaikė žemė. Šiaip ar taip, rausiau, kaip rausęs, tačiau duobutė, regis, nė kiek negilėjo. Nutariau kasti duobę kaip galima siauresnę, kad kryžius tvirtai stovėtų, todėl kasti žemes iš duobės dugno pasidarė dar sunkiau. Dešinė ranka nustojo skaudėti, tačiau mane pykino vos pažvelgus į sukrešėjusį kraują. Kaire ranka nebuvau pratęs dirbti, tad akmuo tolydžio sprūdo man iš pirštų.

Rodės, jog rausiu be galo ilgai. Kiekvieną syk, smogdamas akmeniu ir ranka semdamas žemes iš duobės, galvojau apie Petrusą. Žiūrėdamas, kaip jis ramiai miega, nekenčiau jo iš visos širdies. Regis, jam netrukdė nei akmens dunksėjimas, nei mano neapykanta. „Matyt, Petrusas turi kokią slaptą mintį“, – galvojau negalėdamas suvokti savo vergiško paklusnumo ir jo noro mane pažeminti. Ir tada smogdavau akmeniu į žemę, įsivaizduodamas, jog tai Petruso veidas, o nuo pykčio pasidarydavo lengviau raustis gilyn. Dabar reikėjo tik atsiduoti likimo malonei: anksčiau ar vėliau turėjau užbaigti darbą.

Vos tik taip pagalvojau, akmuo atsitrenkė į kažką labai kieta ir vėl išsprūdo man iš pirštų. To labiausiai ir bijojau: taip ilgai triūsęs, susidūriau su akmeniu, pernelyg dideliu, kad pajėgčiau jį įveikti ir kastis giliau.

Atsistojęs nusišluosčiau nuo veido prakaitą ir susimąsčiau. Nepajėgčiau pernešti kryžiaus į kitą vietą. Nieku gyvu negalėčiau pradėti visko iš naujo, nes dabar, kai nustojau kasti, ėmė tirpti kairė ranka. Tai sukėlė man dar didesnį nerimą. Pakru-

tinęs pirštus, įsitikinau, kad jie tebejuda, tačiau instinktyviai suvokiau, jog negaliu paaukoti ir šitos rankos.

Pažvelgiau į duobę. Dar nebuvo pakankamai gili, kad išlaikytų tokį sunkų kryžių.

„Neteisingas atsakymas nurodys teisingą.“ Prisiminiau šešėlių pratimą ir Petruso patarimą. Prisiminiau ir tai, kaip primygtinai jis kartojo, kad RAMo pratimai tik tuomet turi prasmę, jeigu juos panaudoji spręsdamas kasdienius iššūkius, kuriuos tau iškelia gyvenimas. RAMo pratimai privalo man pagelbėti netgi tokiu absurdišku atveju kaip šis.

„Neteisingas atsakymas nurodys teisingą.“ Būtų klaidinga tempti kryžių į kitą vietą, nes pritrūktų jėgų. Taipgi būtų klaidinga kasti gilesnę duobę.

Vadinasi, jeigu klaidinga kasti gilesnę duobę, protingiausia būtų iškelti žemę. Bet kaip?

Staiga vėl atgimė meilė Petrusui. Jis sakė tiesą. Aš galėjau iškelti žemę.

Ėmiau rinkti akmenis ir krauti palei duobės kraštus, tarpus užpildamas žeme. Vargais negalais kilstelėjau kryžiaus galą ir padėjau ant akmenų krūvelės. Dabar duobės kraštas buvo aukštesnis, o duobė – pakankamai gili.

Dabar reikėjo kryžiaus galą įtaikyti į duobę. Dar truputis pastangų – ir tikslas pasiektas! Viena ranka visiškai nutirpo, o kita nežmoniškai skaudėjo. Abi rankos buvo sutvarstytos, tačiau nugara sveika, tik truputį šuns nagų subraižyta. Jeigu man pavyktų palįsti po kryžiumi ir jį pakelti, jo galas po truputį įsliuogtų į duobę.

Atsiguliau ant žemės, jausdamas, kaip dulkės lenda į burną ir akis. Nejautri ranka įsirėžė paskutinį kartą, kilstelėjo kryžių, ir aš palindau po apačia. Įsitaisiau kaip galima atsargiau, kad kryžius atsidurtų ant pečių. Jis buvo sunkus, didelis, bet pakelti jį buvo įmanoma. Prisiminiau Grūdo pratimą ir pamažu susirangiau tokia poza, kokia vaisius guli įsčiose, stengdamasis išlaikyti kryžių per patį nugaros vidurį. Kelis kartus atrodė, kad jis jau slysta į šalį, tačiau, laiku spėjęs tai pajusti, pasimuistydavau ir išlaikydavau jį vietoje. Pagaliau šiaip ne taip susiriečiau vaisiaus poza, keliais beveik liesdamas kaktą ir laikydamas kryžių ant kupros. Rąsto galas užkliudė akmenų krūvelę, tačiau neįsmuko į duobę.

„Laimė, kad man nereikia išganyti žmonijos“, – pagalvojau, pritrėkštas sunkaus kryžiaus ir jo įvaizdžio. Ir staiga mano širdį užtvindė visa tikėjimo galia. Prisiminiau Tą, kuris nešė kryžių ant pečių, Tą, kurio sužeistos rankos – priešingai nei mano – kraujavo, šiurkštaus rąsto draskomos. Tačiau tas jausmas, drauge su skausmu pervėręs širdį, ūmai išnyko, nes kryžius netikėtai vėl susiūbavo ant mano nugaros.

Tuomet, iš lėto atsitiesdamas, ėmiau keltis. Atgal pažvelgti negalėjau, tad turėjau orientuotis tik pagal garsus, o juk visai neseniai Petrusas išmokė mane suvokti pasaulį klausa, lyg nuspėjęs, kad man prireiks tokio pažinimo. Jaučiau, kaip sunkus kryžius slenka į paruoštą akmenų guolį, kaip iš lėto kyla, tapdamas dar vienu išbandymu, dar viena stebuklinga gaire šventojo Jokūbo kelyje.

Artėjo paskutinė, lemiama akimirka. Kai atsitiesęs pritūpsiu, kryžius nusliuogs nuo pečių ir pataikys į duobę. Vienas kitas akmuo nusirito į šalį, tačiau dabar kryžius pats rado kelią, visu sunkumu nutaikytas į jam skirtą vietą. Pagaliau,

pajutęs smūgį į pečius, supratau, kad jo galas atsitrenkė į žemę. Reikėjo padaryti dar vieną pastangą, tokią pat kaip tada, kai išnėriau iš krioklio. Vis dėlto dabar buvo sunkiau, nes žmonės visada bijo netekti to, kas laimėta, ir lemiamą akimirką verčiau sutinka atsitraukti. Ir vėl visas mano darbas pasirodė beprasmis: kuriems galams statyti nuvirtusį kryžių, jeigu mano vienintelis tikslas atgauti kalaviją ir nuversti visus kryžius, kiek tik jų esama pasaulyje, idant Kristus Išganytojas vėl ateitų į šį pasaulį. Beje, dabar tai atrodė nesvarbu.

Aš staigiai atsitiesiau, kryžius nusliuogė nuo pečių, ir tą akimirką man dar sykį paaiškėjo, kad kiekvienas mano žingsnis nulemtas Likimo.

Stovėjau laukdamas, jog kryžius nuvirs į kitą pusę, išblaškydamas mano sukrautus akmenis. Paskiau dingtelėjo mintis, jog būsiu per silpnai jį pastūmėjęs ir jis, ko gero, užvirs ant manęs. Tačiau išgirdau vien dunkstelėjimą, rąsto galui atsitrenkus į duobės dugną.

Iš lėto apsisukau. Vos vos svyruodamas, kryžius stovėjo kaip įbestas. Keli akmenys nusirito į šalį, tačiau kryžius nenuvirto. Paskubomis sukroviau atgal nusiritusius akmenis ir apkabinau kryžių, kad stovėtų tiesiai. Tą akimirką jis man pasirodė kaip gyvas, šiltas – tikras draugas viso sunkaus triūso metu. Pamažu pasitraukiau į šalį, kojomis pataisydamas akmenis.

Kurį laiką stovėjau grožėdamasis savo darbo vaisiais, kol vėlei suskaudo žaizdotos, subraižytos rankos. Petrusas tebemiegojo. Priėjau prie jo ir švelniai pabaksnojau batu į šoną.

Jis ūmai atsibudo ir pažvelgė į kryžių.

– Puiku, – tarė. – Ponferadoje iš naujo pertversim tau žaizdas.

TRADICIJA

– Dievaži, mieliau būčiau pakėlęs išverstą medį. Su tuo kryžiumi ant pečių man buvo toks įspūdis, jog išminties paieškų tikslas – būti paaukotam žmonijos labui.

Apsižvalgiau, ir mano žodžiai tarsi pakibo tuštumoj. Istorija su kryžiumi atrodė tolimas, lyg visa tai būtų atsitikę senių seniausiai, anaiptol ne vakar. Ir nėmaž nesiderino su juodojo marmuro sūkurine vonia, karštu vandeniu ir taure nuostabaus „Riochos“ vyno, kurį mėgaudamasis siurbčiojau. Petrusas buvo už durų, prabangaus viešbučio kambaryje, kur mudu apsistojome.

– Tad kodėl vis dėlto kryžius? – paklausiau.

– Man buvo nelengva įtikinti registratūros tarnautojus, kad tu – ne elgeta, – sušuko jis iš kambario.

Jis nukreipė kalbą kita linkme, ir aš žinojau iš patyrimo, kad neverta daugiau klausinėti. Išlipau iš vonios, apsimoviau švarias kelnes, apsivilkau marškinius ir persitvarsčiau žaizdas. Labai atsargiai nuplėšiau sterilius tvarsčius, tikėdamasis, jog atsivers žaizdos, tačiau jos buvo surietėjusios, ištryško vos keli kraujo lašai. Man iškart palengvėjo, išvydus šviežius randus.

Pavakarieniavome viešbučio restorane. Petrusas užsisakė firminį patiekalą, Valensijos paelją[34], mudu valgėme tylėdami, užsigerdami puikiu „Riochos“ vynu. Po vakarienės jis man pasiūlė eiti pasivaikščioti.

Iš viešbučio patraukėme geležinkelio stoties link. Jis vėl pasidarė nekalbus kaip paprastai ir nepratarė nė žodžio per visą pasivaikščiojimą. Kai priėjome geležinkelio stotį, nešvarią ir dvokiančią tepalais, jis atsisėdo ant didelio garvežio paminos.

– Pabūkime čia, – tarė.

Bijodamas susitepti kelnes mašininiais tepalais, likau bestovįs. Pakišau mintį, ar nebūtų geriau nuėjus į pagrindinę Ponferados aikštę.

– Šventojo Jokūbo kelias jau eina prie pabaigos, – tarė mano vedlys. – Kadangi mūsų tikrovė labiau susijusi su šitais mašininiais tepalais dvokiančiais vagonais negu su idiliškais kaimo kraštovaizdžiais, kurių prisižiūrėjome kelionės metu, verčiau pasikalbėkime šičia.

Petrusas pasiūlė man nusivilkti marškinius ir nusiauti sportbačius. Paskiau atpalaidavo tvarstį ant rankų, kad neveržtų. Sutvarstytų riešų nelietė.

– Nesirūpink, – tarė. – Rankų dabar tau neprireiks, juo labiau neteks su niekuo grumtis.

Jis atrodė kur kas rimčiau nusiteikęs nei paprastai, ir jo balso tonas man sukėlė nerimą. Kažkas svarbaus turėjo įvykti.

Petrusas vėl atsisėdo ant garvežio paminos, nenuleisdamas nuo manęs akių.

---

[34] Ryžių, daržovių, mėsos ir žuvies troškinys.

– Apie tai, kas atsitiko vakar, nieko tau nekalbėsiu, – prabilo jis. – Vėliau tu pats suvoksi, ko esi vertas, tačiau tik tuo atveju, jeigu pasiryši nueiti kaip piligrimas Romos Keliu, kitaip vadinamu Charizmų ir stebuklų keliu. Noriu tau pasakyti dar vieną dalyką: tiems, kurie tariasi esą visažiniai, pritrūksta ryžto tą akimirką, kai reikia įsakinėti, ir sukyla maištingas noras priešintis, kai reikia paklusti. Jiems gėda įsakinėti, o vykdyti įsakymus – nešlovė. Niekada nesek jų pavyzdžiu.

Viešbutyje tu pasakei, jog išminties paieškų tikslas – būti paaukotam žmonijos labui. Tai netiesa. Tavo mokslas nepasibaigė vakar: dar privalai susirasti kalaviją ir atskleisti jo paslaptį. RAMo apeigos išmoko žmogų stoti į Lemtą Mūšį ir suteikia daugiau galimybių laimėti pergalę gyvenime. Tai, ką patyrei anksčiau, – tik pirmieji žingsniai Keliu, tik pasiruošimas žengti Romos Keliu, jei to panorėsi. Ir man liūdna, kad tokios mintys tau ateina į galvą.

Jo balsas iš tikrųjų nuskambėjo liūdnai. Staiga prisiminiau, jog visą tą laiką, kai buvome drauge, aš abejojau viskuo, ko jis mane mokė. Deja, aš buvau ne Kastaneda, pilnas galybės ir podraug nuolankiai imantis į galvą dono Chuano pamokymus, – buvau išpuikęs maištininkas, priešinęsis RAMo apeigų paprastumui. Norėjau tai pasakyti, bet supratau, jog jau per vėlu.

– Užsimerk, – tarė Petrusas. – Atlik RAMo Dvelksmo Pratimą ir pasistenk prisiderinti prie šito metalo, prie mašinų ir tepalų tvaiko. Tai mūsų pasaulis. Tik privalėsi atsimerkti, kai aš atliksiu savo priedermę ir išmokysiu tave dar vieno pratimo.

Aš užsimerkiau, susikaupiau ruošdamasis atlikti Pratimą ir pajutau, kaip pamažu atsipalaiduoja kūnas. Girdėjau miesto

triukšmą, tolumoje lojant šunis, o netoli tos vietos, kur buvome mudu su Petrusu, tylų kuždesį. Staiga išgirdau Petruso balsą: jis dainavo itališką dainelę, turėjusią nepaprastą pasisekimą mano paauglystės metais, – tuomet ją atlikdavo Pepinas di Kapris. Aš nesupratau žodžių, tačiau melodija sužadino mano širdyje prisiminimus ir padėjo man nusiraminti.

– Vieną dieną, kai ruošiausi Milano prefektūrai pristatyti savo projektą, gavau žinią iš Mokytojo, – baigęs dainuoti, prabilo Petrusas. – Kažkas nuėjęs visą Tradicijos Kelią, tačiau negavęs kalavijo. Aš turįs vesti jį šventojo Jokūbo keliu.

Ta žinia manęs nė kiek nenustebino: aš tikėjausi jos sulaukti kiekvieną akimirką, nes dar nebuvau atlikęs savo priedermės – vedęs piligrimo Paukščių Taku, kaip kadaise buvau pats vedamas. Labai susijaudinau, nes privalėjau tai padaryti vieną vienintelį kartą, ir nesuvokiau, ar sugebėsiu atlikti tą misiją.

Petruso žodžiai mane apstulbino. Aš maniau, kad jis dešimtį kartų vedė piligrimus šventojo Jokūbo keliu.

– Tu atėjai, ir aš tave nuvedžiau, – toliau kalbėjo jis. – Prisipažįstu: iš pradžių buvo labai sunku, nes tu labiau domėjaisi intelektine mokymo puse negu tikrąja Kelio prasme, – to Kelio, kuriuo eina paprasti žmonės. Po susitikimo su Alfonsu mudu susiejo stipresnis, glaudesnis ryšys, ir aš įtikėjau, kad sugebėsiu tau atskleisti tavojo kalavijo paslaptį. Bet man nepavyko, ir dabar tau pačiam teks ją atskleisti, ir per tą trumpą laiką, kuris tau skirtas.

Matyt, aš suirzau, nes nesugebėjau deramai susikaupti ir atlikti Dvelksmo pratimo. Tikriausiai Petrusas pajuto mano susierzinimą – vėl užtraukė senovinę dainelę ir dainavo tol, kol įstengiau vėl atsipalaiduoti.

– Jeigu atskleisi paslaptį ir surasi kalaviją, taipgi atskleisi RAMo esmę ir įgysi Galią. Tačiau tai dar ne viskas: norėdamas pasiekti aukščiausiąją išmintį, dar privalėsi nueiti Tris Kelius, įskaitant slaptąjį kelią, kurio tau neatskleis netgi tas, kas jį pats nuėjo. Sakau tai todėl, jog dabar mudu susitiksime tik vieną kartą.

Man nusmuko širdis, ir aš nejučia atsimerkiau. Petrusas spindėjo tokia šviesa, kokia anksčiau spindėjo tik Mokytojas.

– Užsimerk! – įsakė jis, ir aš iškart paklusau.

Vis dėlto mano širdis spurdėjo, ir aš negalėjau susikaupti. Mano vedlys vėl uždainavo itališką dainelę, ir po geros valandėlės atlėgau.

– Rytoj gausi laiškelį ir sužinosi, kur aš esu. Tai bus kolektyvinės iniciacijos apeiga, atliekama pagerbiant Tradiciją. Pagerbiant tuos vyrus ir moteris, kurie ištisus šimtmečius puoselėjo išminties, Lemto Mūšio ir *Agapės* liepsną. Galėsi su manimi nekalbėti. Ta vieta, kur mes susitiksime, – šventa, aplaistyta Tradicijos keliu žygiavusių riterių krauju, riterių, netgi savo šveitriais kalavijais nesugebėjusių įveikti Tamsos. Kad jų aukos nepradingo veltui, geriausiai įrodo tai, jog, praslinkus keliems šimtmečiams, įvairiais keliais suplaukę žmonės atėjo atiduoti jiems atminimo duoklės. Tai labai svarbu, ir tu privalai niekada nepamiršti: netgi tada, kai tapsi Mokytoju, turi žinoti, jog tavo kelias – tik vienas iš daugelio, vedančių pas Dievą. Jėzus yra pasakęs: „Mano Tėvo namuose daug buveinių“[35], o Jis gerai išmanė, ką sako.

Petrusas pakartojo, kad nuo rytojaus dienos mudu nebesusitiksime.

---

[35] Evangelija pagal Joną, 14, 2.

– Kada nors gausi iš manęs laišką – paprašysiu tave vesti ką nors šventojo Jokūbo keliu, kaip dabar kad tave vedžiau. Tuomet patirsi tos kelionės didžiąją paslaptį, kurią dabar tau atskleisiu – tačiau tik žodžiais. Kad suvoktum tą paslaptį, privalai ją išgyventi pats.

Stojo ilga tyla. Man dingtelėjo mintis, kad jis persigalvojo arba dingo iš geležinkelio stoties. Man knieste knietė atsimerkti ir pažiūrėti, kas atsitiko, tačiau sukaupiau visą dėmesį į RAMo Dvelksmo Pratimą.

– Aš tau atversiu paslaptį, – po geros valandėlės pasigirdo Petruso balsas. – Išmokti gali tik tada, kai mokai kitą. Mudu drauge nuėjome šventojo Jokūbo kelią, ir tuo metu, kai tu mokeisi RAMo apeigų, aš suvokiau slaptą jų esmę. Mokydamas tave, aš mokiausi pats. Buvau tavo vedlys ir todėl sugebėjau rasti savo tikrąjį kelią.

Jeigu sugebėsi rasti kalaviją, privalėsi mokyti Kelio išminties kitą žmogų. Ir tik tada, kai tai atsitiks, ir tu prisiimsi Mokytojo vaidmenį, sugebėsi savo širdyje perskaityti atsakymus į visus klausimus. Mes žinome viską, ir netgi anksčiau, negu kas nors apie tai prašnenka. Gyvenimas mus moko kiekvieną akimirką, ir paslaptį sudaro tik tai, kad galų gale mes suvokiame, jog kasdieniame gyvenime galime būti tokie išmintingi kaip Saliamonas ir tokie galingi kaip Aleksandras Makedonietis. Vis dėlto mes tai suprantame tik tada, kai privalome ką nors mokyti ir leidžiamės į tokius pavojingus nuotykius, kokius mudu ką tik atlikome.

Kaip gyvam man dar niekad nepasitaikė šitaip netikėtai su kuo nors atsisveikinti. Tasai, su kuriuo užsimezgė toks glaudus ryšys, tasai, kuris, kaip tikėjausi, turėjo mane nuvesti iki

pat tikslo, palieka mane užsimerkusį vidury kelio, prie tepalais prasmirdusios geležinkelio stoties.

– Nemėgstu atsisveikindamas tarti „sudie“, – toliau kalbėjo Petrusas. – Kaip ir visi italai esu labai jausmingas. Pagal Įstatymą tu privalai pats vienas susirasti kalaviją – tik šitaip galėsi pajusti savo galią. Visa, ką privalėjau tau perteikti, – perteikiau. Lieka tik Šokio Pratimas, kurio tave dabar išmokysiu, idant rytoj atliktum jį per ceremoniją.

Valandėlę patylėjęs, jis pridūrė:

– Tegul tas, kas šlovinamas, būna pašlovintas Viešpatyje. Dabar gali atsimerkti.

Petrusas kaip niekur nieko sėdėjo ant garvežio paminos. Nieko nenorėjau kalbėti, nes buvau brazilas, vadinasi, irgi jausmingas. Sumirgėjo žibintas, šviečiantis virš galvos, tolumoje suūkė artėjantis garvežys.

Tuomet Petrusas mane išmokė ŠOKIO PRATIMO.

– Ir dar kai ką noriu pasakyti, – tarė jis, įdėmiai žiūrėdamas man į akis. – Atlikęs pirmąją kelionę, aš nutapiau didelį paveikslą, kur pavaizdavau viską, kas man atsitiko šventojo Jokūbo kelyje. Taip daro visi, ir panorėjęs gali ir tu padaryti tą patį. Jeigu nemoki tapyti, sukurk apysaką arba muziką baletui. Ir tuomet žmonės – nors ir kur jie būtų – galėtų nueiti šventojo Jokūbo keliu, Paukščių Taku, Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu.

Į stotį pamažu įvažiavo traukinys. Petrusas atsisveikindamas pamojo ranka ir dingo tarp vagonų. Aš likau vienas, klausydamasis, kaip plieniniais bėgiais dunda traukinio ratai ir stengdamasis įminti Paukščių Tako paslaptį – Paukščių Tako, kurio žvaigždės mane atvedė čionai ir tyliai stebi mano vienatvę, likimo skirtą visiems žmonėms.

Rytojaus dieną savo kambaryje radau trumpą laiškutį: 7 VALANDĄ VAKARO. TAMPLIERIŲ PILIS.

Visą popietę praleidau vaikštinėdamas šen bei ten. Triskart perėjau Ponferados miestelį, vis žvilgčiodamas į tolį, į pilį ant kalvos, kur turėjau atsidurti vakare. Tamplieriai nuo seno kurstė mano vaizduotę, o Ponferados pilis nebuvo vienintelis jų pėdsakas šventojo Jokūbo kelyje. Įsteigtas devynių riterių, pasiryžusių tęsti kryžiaus žygius, ordinas gana greitai išplėtė savo galią visoje Europoje ir mūsų tūkstantmečio pradžioje padarė tikrą perversmą papročių ir tradicijų srityje. Tuo metu, kai didžioji dalis feodalinės bajorijos troško krautis turtus savo lažininkų ir baudžiauninkų sąskaita, tamplieriai aukojo gyvybę, turtą ir karinę šlovę vieninteliam tikslui: saugojo ir gynė piligrimus, keliaujančius į Jeruzalę, šitaip tikėdamiesi pasiekti dvasinį idealą, kuriuo galėtų remtis ieškodami išminties.

Tūkstantis šimtas aštuonioliktaisiais metais vienos apleistos pilies kieme susirinkę aštuoni riteriai su Hiugu de Peinu priešaky prisiekė meilę žmonijai. Po dviejų šimtmečių visame žinomame pasaulyje jau buvo daugiau kaip penki tūkstančiai ordino būstinių, sugebėjusių suderinti tai, kas atrodė nesuderinama: karo žygius ir tarnavimą Dievui. Ordino riterių ir dėkingų piligrimų aukų dėka Tamplierių ordinas gana greitai susikrovė nesuskaičiuojamus turtus, kurie buvo naudojami garsiems krikščionims išpirkti iš musulmonų vergijos. Riteriai garsėjo tokiu sąžiningumu, jog karaliai ir bajorai patikėdavo saugoti savo lobius tamplieriams ir išvykdavo kelionėn, pasiėmę vien raštą, patvirtinantį jų turtinę padėtį. Visur, kur tik būdavo tamplierių vienuolynas, tą raštą būdavo galima iš-

Šokio pratimas

Atsipalaiduok. Užsimerk.

Prisimink pirmąsias melodijas, kurias girdėjai vaikystėje. Imk mintyse jas niūniuoti. Tegu kuri nors tavo kūno dalis – kojos, pilvas, rankos, galva ar kas kita, tačiau tik viena dalis, – pamažu ima šokti pagal tą melodiją.

Po penkių minučių nustok dainuoti ir įsiklausyk į visus aplinkinius garsus. Pabandyk suderinti juos taip, kad susidarytų melodija, ir tuomet šok pagal ją – dabar jau visu kūnu. Nieko negalvok, tačiau stenkis prisiminti nejučia mintyse šmėkščiojančius vaizdus.

Šokis – viena tobuliausių priemonių bendraujant su Begaliniu Protu.

Pratimo trukmė: penkiolika minučių.

keisti į grynus pinigus. Taip atsirado vekseliai, gyvuojantys ir šiandien.

Dvasingumo dėka tamplieriai sugebėjo suvokti tą Didžiąją Išmintį, apie kurią praeitą vakarą kalbėjo Petrusas: „Mano Tėvo namuose daug buveinių." Jie bandė padaryti galą religiniams nesutarimams ir suvienyti tris pagrindinius monoteistinius tikėjimus: krikščionybę, judaizmą ir islamą. Statė koplyčias apvaliu kupolu, panašiu į Saliamono šventyklos kupolą, aštuoniakampėmis kaip musulmonų mečečių sienomis ir tokia pat kaip krikščionių katedrų nava.

Vis dėlto ilgainiui į tamplierius, kaip ir į visa tai, kas pranoksta savo laiką, imta žiūrėti skersa akimi. Karaliai ėmė pavydėti jų turtų ir galybės, Bažnyčiai pasirodė grėsmingas jų religinių pažiūrų platumas. Tūkstantis trys šimtai septintųjų metų spalio tryliktosios penktadienį Vatikanas ir Europos didžiosios valstybės atliko vieną įspūdingiausių viduramžių policijos operacijų: pagrindiniai tamplierių vadai naktį buvo suimti savo pilyse ir uždaryti į kalėjimą. Tamplieriai buvo kaltinami tuo, kad jie garbina šėtoną, piktžodžiauja prieš Kristų, laiko juodąsias mišias, virstančias nežabotomis orgijomis, ir užsiima sodomija. Sekė ištisa virtinė kankinimų, atsižadėjimų ir išdavysčių, – taip iš viduramžių istorijos puslapių buvo ištrintas Tamplierių ordinas. Turtai buvo nusavinti, gyvi išlikę riteriai išsisklaidė po visą pasaulį, o paskutinis didysis magistras Žakas de Molė buvo gyvas sudegintas Paryžiaus vidury drauge su kitu riteriu. Išreikšdamas paskutinę valią, jis pasiprašė sudeginamas veidu į Paryžiaus Dievo Motinos katedros bokštus.

Tuo tarpu Ispanija, vaduodama Iberijos pusiasalį nuo maurų, plačiai atvėrė duris tamplieriams, skubantiems iš visos Europos

padėti Ispanijos karaliams grumtis su netikėliais. Ilgai netrukus Tamplierių ordino riteriai įstojo į kitus Ispanijos ordinus, kurių vienas buvo Šventojo Jokūbo Kalavijo ordinas, saugojęs ir gynęs piligrimus, keliaujančius šventojo Jokūbo keliu.

Visa tai šmėkštelėjo mano mintyse, kai lygiai septintą valandą vakaro pro didžiuosius vartus ėjau į Ponferados Tamplierių pilį, kur turėjau susitikti su Tradicijos nariais.

Nė gyvos dvasios. Palaukiau pusvalandį, rūkydamas vieną cigaretę po kitos, kol pagaliau įsivaizdavau patį blogiausią dalyką: Apeiga tikriausiai įvyko septintą valandą ryto. Tačiau tuo metu, kai jau buvau apsisprendęs dingti, įėjo du jaunuoliai, nešini Olandijos vėliava, su išsiuvinėta ant drabužių kriaukle – šventojo Jokūbo kelio simboliu. Jie prisiartino prie manęs, mes persitarėme vienu kitu žodžiu ir supratome, jog laukiame to paties dalyko. Žinutė nebuvo klaidinga, pagalvojau lengva širdimi.

Kas penkiolika minučių pasirodydavo naujas svečias. Atėjo australas, penki ispanai ir dar vienas olandas. Mes beveik nešnekėjome, tik kiekvienas teiravosi apie ceremonijos pradžią – visus kankino panašios abejonės. Visi susėdome toje pačioje vietoje – apgriuvusiame pilies kiemelyje, kur kitados buvo laikomos maisto atsargos, – ir nutarėme laukti, kol pagaliau kas nors įvyks. O prireikus – laukti dieną ir naktį.

Laukimas užsitęsė, ir žodis po žodžio mes įšnekome apie tai, kas kiekvieną atvedė čionai. Tik tuomet sužinojau, jog šventojo Jokūbo keliu eina daugelio ordinų nariai, diduma jų susiję su Tradicija. Susirinkusieji patyrė daug išbandymų ir priėmė šventinimus, tačiau tokius pat išbandymus aš jau

seniai buvau patyręs Brazilijoje. Tik mudu su australu siekėme Pirmojo Kelio aukščiausiojo laipsnio. Per daug nesigilindamas į smulkmenas, suvokiau, jog australo apeigos iš esmės skiriasi nuo RAMo pratimų.

Be penkioliktos devintą, kai įsitraukę kalbėjomės apie savo gyvenimą, suskambo gongas. Garsas atsklido iš senovinės pilies koplyčios, ir mes visi nuėjome į tą pusę.

Vaizdas buvo įspūdingas. Koplyčia – ar bent jau tai, kas atliko nuo koplyčios, veikiau jos griuvėsiai – buvo ryškiai deglų apšviesta. Toje vietoje, kur kadaise stovėjo altorius, dūlavo septyni siluetai tamplierių apdarais: kiekvienas su plieniniu šalmu, grandijomis, kalaviju ir skydu. Man pritrūko kvapo: toks įspūdis, lyg laikas būtų vienu šuoliu grįžęs atgal. Vienintelis dalykas, grąžinęs mane tikrovėn, buvo mūsų drabužiai: džinsai ir marškinėliai su išsiuvinėtomis kriauklėmis.

Net ir silpnai šviečiant deglams, įžiūrėjau, jog vienas riterių – Petrusas.

– Prieikite arčiau prie savo mokytojų, – įsakė iš pažiūros jų vyriausiasis. – Žiūrėkite tik į akis. Nusivilkite savo drabužius ir persirenkite naujais apdarais.

Žengiau prie Petruso, žiūrėdamas jam tiesiai į akis. Jis buvo lyg apimtas transo ir, rodos, manęs nepažino. Vis dėlto jo akyse pastebėjau liūdesio šešėlį, tokį pat, kokį buvau matęs praeitą vakarą. Nusivilkau drabužius, ir Petrusas man įteikė savotišką kvapnią juodą tuniką, laisvai krintančią nuo pečių. Pagalvojau, kad vienas kuris iš mokytojų tikriausiai turi daugiau kaip vieną mokinį, tačiau negalėjau pamatyti kuris, nes privalėjau nenutraukti akių nuo Petruso.

Vyriausiasis šventikas liepė mums eiti į koplyčios vidurį, o du riteriai nubrėžė aplink mus ratą, drauge jį pašventindami užkeikimais:

– Trejybe, Soterai, Mesijau, Emanueli, Sabaotai, Adonajau, Atanatai, Jėzau...[36]

Ratas užsidarė – būtina apsauga esantiems jo vidury. Pastebėjau, kad keturi buvo baltomis tunikomis, vadinasi, davę visiškos skaistybės įžadą.

– Amidai, Teodonijau, Anitorai! – tarė Vyriausiasis Šventikas. – Vardan visų angelų, Viešpatie, velkuosi išganymo apdarą, ir tegu visa tai, ko trokštu, išsipildo pagal Tavo valią, mano Šventasis Adonajau, viešpataująs per amžių amžius. Amen!

Vyriausiasis Šventikas apsivilko viršum savo grandijų baltą mantiją su raudonu tamplierių kryžiumi vidury. Kiti riteriai pasekė jo pavyzdžiu.

Buvo lygiai devinta valanda, Merkurijaus, Pasiuntinio, valanda, ir štai aš vėl stovėjau vidury Tradicijos rato. Koplyčioje kvepėjo mėtų, bazilikų ir sumatrinio stirakso smilkalais. Visi riteriai pradėjo didžiąją maldą:

– O didysis ir galingasis karaliau N., kuris Aukščiausiojo Dievo valia viešpatauji valdydamas visas kalnų ir lygumų dvasias ir ypač Rytų Viešpatijos Pragaro Ordiną, meldžiu Tave... (*praleista*) ...ateik čionai ir patenkink mano prašymą, nors ir koks jis būtų, remdamasis Visagalio Dievo galia,

---

[36] Kadangi ritualas labai ilgas ir, galimas daiktas, žinomas tiems, kurie atlieka Tradicijos apeigas, nutariau sutrumpinti visą aprašymą. Knygai tai nė kiek nepakenks, nes svarbiausia šios apeigos dalis – Šokio Pratimas – čia aprašytas nuosekliai. (*Aut. past.*)

Dievo, sukūrusio ir valdančio visa, kas yra danguje, žemėje ir pragare.

Stojo didi tyla, ir, netgi nieko neregėdami, pajutome Tą, kurio vardas buvo paminėtas. Tai buvo Apeigos pašventinimas, ženklas vykdyti magiškus ritualus. Šimtus kartų dalyvavau tokiose ceremonijose, ir jų poveikis visada būdavo kur kas įspūdingesnis negu dabar. Tačiau, matyt, Tamplierių pilies koplyčia sužadino vaizduotę, nes man buvo toks įspūdis, jog kairiajame koplyčios kampe sklando kažkas panašaus į neregėtą spindintį paukštį.

Neperžengdamas nubrėžto rato, Vyriausiasis Šventikas mus apšlakstė vandeniu. Paskiau Šventuoju Rašalu parašė ant aslos visus septyniasdešimt du vardus, kuriais Tradicijoje vadinamas Dievas.

Visi – piligrimai ir Riteriai – ėmėme vardyti šventuosius vardus. Sutraškėjo deglų liepsna – tai buvo ženklas, jog pasiduoda mūsų malonei Tas, į kurį kreipiamės.

Atėjo Šokio metas. Aš tai supratau, nes anksčiau Petrusas mane buvo išmokęs šokti Šokį, visiškai kitokį, nei paprastai šokdavau tokios ceremonijos metu.

Mums niekas nepasakė šokio taisyklių, tačiau mes jas jau žinojome: niekam nevalia peržengti rato ribos, nes nesame apsaugoti kaip tie riteriai, vilkintys grandijomis. Mintyse apmečiau rato dydį ir ėmiau daryti tai, ko mane mokė Petrusas.

Prisiminiau vaikystę. Išgirdau tolimą moters balsą, dainuojantį šokio melodiją. Atsiklaupiau, susigūžiau grūdo poza ir pajutau, kaip ima šokti mano krūtinė, vien tik krūtinė. Jaučiausi kuo puikiausiai, visiškai įsigyvenęs į Tradicijos Apeigą.

Ilgai netrukus muzika manyje ėmė mainytis, judesiai pasidarė staigesni, ir mane užplūdo galinga ekstazė. Viskas aplink aptemo, ir toje tamsoje kūnas ūmai neteko svorio. Aš vaikščiojau gėlėtomis Agatos pievomis, susitikau su savo seneliu ir dėde – jiedu buvo itin artimi man vaikystės dienomis. Pajutau, kaip virpa Laikas, aptrauktas kelių tinklu, visų pasaulio kelių, – kad ir kokių skirtingų, – galų gale susiliejančių į vieną.

Vienu tarpu pamačiau, kaip pro šalį nepaprastai greitai praskriejo australas: jo kūnas spindėjo skaisčiai raudona šviesa.

Paskiau paregėjau taurę – skirtą vyno konsekravimui, ir pateną[37] – šv. Eucharistinei duonai, ir regėjau jas taip ilgai, lyg jos būtų turėjusios reikšti ką nors ypatinga. Bandžiau įminti, ką galėtų reikšti tas įvaizdis, tačiau nesugebėjau, nors ir neabejojau, kad jis vienaip ar kitaip susijęs su mano kalaviju. Paskiau išvydau sutviskant RAMo peilį aklinoje tamsoje, dar labiau sutirštėjusioje dingus taurei ir patenai. Tačiau, veidui priartėjus, pamačiau, jog tai mūsų iškviestoji dvasia ir mano senas pažįstamas. Mudu nesugebėjome užmegzti jokio ryšio, ir jo veidas dingo tamsoje, kartais nutvieskiamoje ryškios šviesos.

Nežinau, ar ilgai mes šokome, bet staiga išgirdau balsą:

– JAHVE, TETRAGRAMMATONAI...

Nieku gyvu nenorėjau atsisveikinti su ekstaze, tačiau balsas neatlyžo:

– JAHVE, TETRAGRAMMATONAI...

Suvokiau, jog tai Vyriausiojo Šventiko balsas, raginantis visus nusikratyti transo būsenos. Tai mane erzino. Tradicija

---

[37] Savotiška apskrita lėkštutė, paprastai auksinė, kunigo naudojama mišių metu konsekruojamai ostijai padėti.

buvo mano gyvenimo esmė, ir aš nenorėjau grįžti tikrovėn, tačiau Mokytojas neatlyžo:

– JAHVE, TETRAGRAMMATONAI...

Buvo neįmanoma išsilaikyti ekstazėje. Norom nenorom grįžau atgal į Žemę. Vėl radausi senovinėje tamplierių pilyje, vidury magiškojo rato.

Mes, piligrimai, sužiurome vieni į kitus. Tas staigus šuolis iš vienos būsenos į kitą, regis, niekam nepatiko. Man knieste knietė pasidalyti savo įspūdžiais su australu. Pažvelgęs jį, supratau, jog nereikia nieko jam sakyti: jis mane irgi matė.

Mus apsupo riteriai, griausmingai trankydami kalavijais į skydus, kol vėl prabilo Vyriausiasis Šventikas:

– N. dvasia, paklususi mano valiai, tu atėjai čionai ir todėl aš iškilmingai leidžiu tau pasišalinti, nepakenkiant nei žvėrims, nei žmonėms. Eik šalin, įsakau tau, bet būk visada pasiruošusi grįžti atgal, vos pašaukta, kai pagal Švenčiausiąsias Tradicijos Apeigas būsi vėl pakviesta čionai. Įsakau tau: ramiai pasišalink, ir tegu mus amžinai sieja Dievo Skirtoji Sandora. Amen.

Riterių ratas prasiskyrė, ir mes suklaupėme, nuleidę galvas. Vienas riteris sukalbėjo su mumis septynis kartus *Tėve mūsų* ir septynis kartus *Sveika, Marija*. Vyriausiasis Šventikas dar pridūrė septynis *Tikiu*, pareiškęs, jog taip parikiavo Medjugorjės Švenčiausioji Mergelė Marija, apsireiškusi tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt antrais metais. Prasidėjo krikščioniškos apeigos.

– Andriau, atsistok ir prieik, – tarė Vyriausiasis Šventikas.

Australas sustojo priėjęs prie altoriaus, prie kurio stovėjo septyni riteriai.

Vienas riteris – tikriausiai jo vedlys – paklausė:

– Broli, ar tau reikia Namų?

– Reikia, – atsakė australas.

Ir aš supratau, kokią krikščionių apeigą atliekame: tamplieriaus įšventinimą.

– Ar tu suvoki, kokios griežtos Namų taisyklės? Ar žinai, kokiais labdaros dėsniais mes vadovaujamės?

– Esu pasiruošęs viską ištverti dėl Dievo meilės ir trokštu būti Namų vergas ir tarnas iki paskutinės gyvenimo dienos, – atsakė australas.

Paskiau pasigirdo apeiginiai klausimai, kai kurie atrodė visiškai beprasmiai šiuolaikinio pasaulio požiūriu, tačiau kiti buvo pilni meilės ir tikėjimo. Andrius atsakinėjo nuleidęs galvą.

– Garbusis broli, tu daug nori, nes mūsų tikėjimą matai tik iš paviršiaus: eiklius žirgus ir gražius drabužius, – prabilo jo vedlys. – Tačiau ar tu žinai, kokios griežtos mūsų taisyklės, nes nelengva bus tau, pačiam sau ponui, vergiškai tarnauti kitiems. Ir labai retai tau teks elgtis savo nuožiūra ir išmanymu. Tu norėsi būti šičia, bet būsi siunčiamas už jūrų marių, tau patiks Akra, bet tau teks keliauti į Tripolį, Antiochiją arba Armėniją. Tave lenks miegas, bet tu privalėsi kiauras naktis nesudėti bluosto, o kai būsi nusiteikęs būdrauti, tau bus įsakyta eiti gulti.

– Noriu įeiti į Namus, – atsakė australas.

Buvo toks įspūdis, jog tamplieriai, kitados gyvenę šioje pilyje, džiaugiasi įšventinimo ceremonija. Deglai degė garsiai traškėdami.

Sekė dar keletas bauginamųjų klausimų, tačiau australas kiekvieną sykį pareikšdavo esąs pasirengęs ištverti bet kokius išmėginimus, nes trokšta įeiti į Namus. Pagaliau jo vedlys kreipėsi

į Vyriausiąjį Šventiką ir pakartojo išbandomojo atsakymus. Vyriausiasis Šventikas iškilmingai paklausė, ar jis sutinka vykdyti visas Namų taisykles.

– Taip, Mokytojau, jeigu tokia bus Dievo valia. Stodamas prieš Viešpatį Dievą, prieš visus juos, broliai, nuolankiai prašau ir Dievo vardu meldžiu priimti mane į savo broliją ir suteikti man Namų palaimą, kaip suteikiate kiekvienam, kas trokšta būti Namų tarnas ir vergas nuo šiol ir per amžių amžius, ligi paskutinės gyvenimo dienos.

– Tegu įeina, vardan Dievo meilės, – tarė Vyriausiasis Šventikas.

Ir tą akimirką Riteriai apnuogino kalavijus ir iškėlė į dangų. Paskiau, nuleidę juos, sudarė lyg ir plieno vainiką virš Andriaus galvos. Deglų atšvaitai auksu tvyksčiojo ant ašmenų, suteikdami tai akimirkai šventumo pobūdį.

Iškilmingai prisiartinęs, Mokytojas įteikė jam kalaviją.

Sugaudė varpas, be galo ir be krašto aidu atsiliepdamas tarp senovinės pilies sienų. Visi nulenkėme galvas, ir Riteriai dingo iš akių. Kai vėl pakėlėme galvas, mūsų buvo tik dešimt, nes australas drauge su jais nuėjo į apeiginį pokylį.

Mes persirengėme ir kaip niekur nieko atsisveikinome vieni su kitais. Šokis, matyt, ilgai užtruko, nes jau aušo. Mano širdį užtvindė nenusakomas vienatvės jausmas.

Pajutau pavydą australui, susigrąžinusiam kalaviją ir pagaliau pasiekusiam savo tikslą. Buvau vienui vienas, nebuvo kas mane veda ir moko, nes Tradicija tolimoje šalyje, esančioje Pietų Amerikoje, atstūmė mane, nenurodydama kelio atgal. Kad ir nuėjęs kone visą Stebuklingąjį šventojo Jokūbo kelią, kuris

pagaliau artėjo prie pabaigos, vis dėlto nesugebėjau atskleisti savojo kalavijo paslapties ir sužinoti, kaip galėčiau jį atgauti.

Varpas vis dar gaudė. Jau suvis prašvitus išėjęs iš pilies susivokiau, jog varpas gaudžia gretimoje bažnyčioje, kviesdamas tikinčiuosius ankstyvųjų mišių. Miestas budo ruošdamasis darbui, meilės kančioms, neįgyvendinamoms svajonėms, neapmokėtoms sąskaitoms, ir nei varpas, nei miestas nežinojo, jog naktį įvyko dar viena eilinė apeiga ir jog tai, kas ištisus šimtmečius buvo laikoma tolima praeitimi, vis dar gyvavo, įrodydama savo neįveikiamą Galią.

Sebrerosas

– Ar jūs – piligrimas? – paklausė mergaitė, vienintelė gyva dvasia tą popietę saulės išdegintame Viljafranka del Bierso miestelyje.

Žvilgtelėjęs į ją, neatsakiau nė žodžio. Prastai apsirengusi, daugių daugiausia aštuonerių metų mergaitė uždususi pribėgo prie manęs, kai atsisėdau prie šulinio atsipūsti.

Dabar man rūpėjo nebent kaip galima greičiau nusigauti į Santjago de Kompostelą ir pagaliau užbaigti tą beprotišką nuotykį. Niekaip negalėjau pamiršti, kokiu liūdnu balsu kalbėjo su manimi Petrusas geležinkelio stotyje nei kaip pažvelgė į mane lyg nepažinęs, kai per Tradicijos Apeigą susidūrė mudviejų žvilgsniai. Buvo toks įspūdis, lyg visas jo stengimasis man padėti būtų nuėjęs veltui. Buvau įsitikinęs, jog, pašaukus australą prie altoriaus, Petrusas būtų norėjęs, kad ir aš būčiau pašauktas. Visai galimas daiktas, jog mano kalavijas gulėjo paslėptas toje senovės išminties ir padavimų gaubiamoje pilyje. Vieta puikiausiai atitiko visus reikalavimus: pilis negyvenama, lankoma nebent piligrimų, garbinančių Tamplierių ordino relikvijas, ir, be to, esanti šventoje žemėje.

Tačiau prie altoriaus buvo pakviestas tik australas. Ir Petrusas, ko gero, pasijuto pažemintas, nes pasirodė besąs toks

vedlys, kuris nesugebėjo savo globotinio nuvesti į tą vietą, kur paslėptas jo kalavijas.

Be to, Tradicijos Apeiga vėl pažadino mano širdyje meilę Didžiosios Paslapties išminčiai, kurią jau buvau bepamirštąs eidamas Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu, – keliu, kuriuo traukia „paprasti žmonės“. Užkeikimai, beveik absoliutus materialiojo pasaulio dėsnių valdymas, ryšiai su kitais pasauliais – visa tai masino kur kas labiau negu RAMo pratimai. Galimas daiktas, aš sugebėsiu juos panaudoti gyvenime, antra vertus, neabejotina ir tai, jog aš labai pasikeičiau nuo to laiko, kai pasukau Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu. Petruso padedamas, supratau, kad jo pamokos padeda man įveikti krioklius, nugalėti Priešus, aptarti su Pasiuntiniu pravarčius kasdienius dalykus. Aš pamačiau savo Mirties veidą, visą pasaulį užpildančios Visagalės Meilės Žydrąjį Rutulį. Buvau pasirengęs stoti į Lemtą Mūšį ir savo gyvenimą paversti pergalių virtine.

Tačiau slapčiausioje esybės gelmėje vis dar ilgėjausi magiškųjų ratų, transcendentinių formulių, smilkalų ir Šventojo Rašalo. Tai, ką Petrusas vadino „senovės pašlovinimu“, man buvo išganingas prisilietimas prie seniai pamirštų pamokų. Ir vien jau mintis, kad, galimas daiktas, niekada nebegalėsiu patekti į tą pasaulį, mane išmušė iš vėžių.

Kai po Tradicijos Apeigos grįžau į viešbutį, drauge su raktu durininkas man padavė „Piligrimo vadovą“ – tą knygą Petrusas atsiversdavo, kai sunku būdavo įžiūrėti geltonuosius ženklus ir apskaičiuoti atstumus nuo vieno miesto iki kito. Tą patį rytą palikau Ponferadą, net neprigulęs pamiegoti, ir nudrožiau vienas Keliu. Į dienos pabaigą pastebėjau, kad žemėlapis netikslus, ir todėl naktį teko praleisti prisiglaudus uolos įduboje.

Ten, mąstydamas, kas man nutiko nuo tos dienos, kai susitikau su *madame* Kristina, niekaip negalėjau nusikratyti minties, jog – priešingai, nei visada būdavau mokomas, – Petrusas stengėsi man žūtbūtinai įkalti į galvą, kad svarbiausia – rezultatas. Nors ir kokios naudingos ir būtinos būtų pastangos, jos netenka bet kokios prasmės, jeigu nepasiekiamas tikslas. Mano tikslas buvo vienas – susirasti savąjį kalaviją. Kol kas aš nieko nežinojau, kur jis galėtų būti. Tuo tarpu iki Santjago de Kompostelos liko vos kelios dienos kelio.

– Jeigu jūs – piligrimas, galiu jus nuvesti prie Atleidimo Vartų, – neatlyžo mergaitė, man atsisėdus atsipūsti prie fontano Viljafranka del Bierse. – Kas praeina pro tuos Vartus, tam nebereikia keliauti į Santjagą.

Aš padaviau jai kelias pesetas, kad ji drožtų šalin ir duotų man ramybę. Bet ji, priešingai, užuot nuėjusi, ėmė žaisti su vandens čiurkšle ir aptaškė man kuprinę ir džinsines puskelnes.

– Eime, eime... – kartojo ji.

Tuomet prisiminiau mėgstamiausią Petruso posakį: „...artojas turi arti su viltimi ir kūlėjas turi kulti su viltimi gauti savo dalį.“[38] Tai buvo žodžiai iš apaštalo Pauliaus laiškų.

Ir vis dėlto reikėjo nenusileisti. Ieškoti toliau ir nebijoti pralaimėjimo. Puoselėti viltį susirasti kalaviją ir įminti jo paslaptį.

Ir – nežinia – gal ta mergaitė bandė man pasakyti tai, ko aš nenorėjau suprasti. Galimas daiktas, Atleidimo Vartai, esantys prie bažnyčios, padarys man tokį pat dvasinį poveikį kaip

---

[38] Pirmasis laiškas korintiečiams, 9, 10.

ir atvykimas į Santjago de Kompostelą. O jeigu ten yra mano kalavijas?

– Na, eikš, – tarė mergaitė.

Pažvelgiau į kalną, nuo kurio ką tik nusileidau: vadinasi, vėl reikės grįžti ir į jį kopti. Aš praėjau pro Atleidimo Vartus, nekreipdamas į juos dėmesio, nes vienintelis mano tikslas buvo Santjago de Kompostela. Ir štai dabar susitikau mergaitę, vienintelę gyvą būtybę šiame saulės išdegintame miestelyje, primygtinai raginančią grįžti atgal ir pamatyti tai, ko nenorėjau matyti. Galbūt beskubėdamas, jausdamasis nupuolęs dvasiškai, praėjau pro savo kelionės tikslą, jo nė nepastebėjęs. Šiaip ar taip, kodėl mergaitė, gavusi iš manęs pinigų, nenubėgo šalin?

Petrusas visada sakydavo, jog esu nežabotos vaizduotės. Betgi jis galėjo ir klysti.

Eidamas paskui mergaitę, prisiminiau Atleidimo Vartų istoriją. Tai buvo savotiškas Bažnyčios „sandėris“ su piligrimais, kurių nuo tos vietos laukė pavojingas kelias per skardžius kalnus. Dvyliktajame šimtmetyje popiežius pareiškė, jog tam, kas serga arba šiaip neturi jėgų keliauti toliau, pakanka nueiti prie Atleidimo Vartų – jam bus atleistos visos nuodėmės kaip ir tiems, kurie priėjo Kompostelą. Lyg mostelėjęs stebuklingąja lazdele, popiežius taip išsprendė sunkumus, susijusius su kelione per kalnus, ir padrąsino piligrimus.

Mudu kopėme tais pačiais takais, kuriais aš ką tik leidausi: vingiuotais, stačiais, slidžiais. Mergaitė ėjo pirma, stačiai lėkė kaip kulka, tad aš keletą kartų gavau ją prašyti, kad neskubėtų. Ji paklausydavo, sulėtindavo žingsnius, bet paskiau užsi-

miršusi vėl dumdavo lyg strėlė. Taip, man ją betramdant, po pusvalandžio pagaliau atsidūrėme prie Atleidimo Vartų.

– Aš turiu Bažnyčios raktą, – tarė mergaitė. – Aš įeisiu pirma, atrakinsiu Vartus ir tuomet įleisiu jus, pone.

Ji dingo viduje, o aš likau jos belaukiąs. Tai buvo ne bažnyčia, bet veikiau koplytėlė, o vadinamieji Vartai buvo šiaurinės durys, papuoštos kriauklėmis ir šventojo Jokūbo gyvenimo vaizdeliais. Tą akimirką, kai spynoje sudžeržgė raktas, nežinia iš kur išdygo vokiškas aviganis ir užtvėrė man kelią Vartų link.

Nejučia vėl įsirężiau visu kūnu ruošdamasis grumtynėms. „Vėl viskas prasideda iš naujo, – pagalvojau. – Regis, ta istorija kartosis be pabaigos. Amžinos grumtynės, kovos, pažeminimai. O kalavijo – nė kvapo.“

Vis dėlto tuo metu atsidarė Atleidimo Vartai, ir ant slenksčio pasirodė mergaitė. Išvydusi šunį, nenuleidžiantį nuo manęs akių, ji tarė keletą švelnių žodelių, ir šis iš karto pasikeitė. Vikstelėjo uodegą ir dingo bažnyčioje.

Gal Petrusas ir sakė tiesą? Aš pernelyg linkęs paleisti vaizduotę. Paprasčiausią aviganį palaikiau antgamtine grėsme. Tai negeras ženklas, nuovargis, galintis nulemti pralaimėjimą.

Šiaip ar taip, dar neišblėso viltis. Mergaitė pakvietė mane eiti iš paskos. Jausdamas širdį prisipildant lūkesčių, peržengiau slenkstį ir, vadinasi, iškart gavau nuodėmių Atleidimą – kaip ir visi piligrimai, pasiekę Kompostelą.

Apžiūrėjęs pustuštę bažnytėlę, kurioje beveik nebuvo jokių statulų, nepastebėjau to, kas galėtų patraukti mano dėmesį.

– Štai, matote, kolonų kapiteliai panašūs į kriaukles, – ekskursijų vadovės balsu prašneko mergaitė. – Šventosios Agedos paveikslas, kaip manoma...

Labai greitai suvokiau, jog be reikalo grįžau atgal.

– O štai čia šventojo Jokūbo Karžygio statula. Matote, jis užsimojęs kalaviju ir jo žirgas trypia maurus. Manoma, jog statula buvo...

Štai jis – šventojo Jokūbo kalavijas. Bet ne mano. Aš padaviau dar kelias pesetas mergaitei, bet ji jų nepaėmė. Truputį įsižeidusi, nutraukė savo aiškinimus apie bažnyčią ir paprašė mane išeiti.

Vėl nusileidęs nuo kalno, patraukiau Kompostelos link. Antrąsyk eidamas per Viljafranka del Biersą, susitikau su žmogumi, kuris pareiškė esąs vardu Anchelis[39] ir paklausė, ar nenorėčiau apžiūrėti šventojo Juozapo Dailidės bažnyčios. Jo vardas padarė man didelį įspūdį, tačiau dar nebuvau atsitokėjęs nuo ankstesnio nusivylimo ir tariau sau, jog Petrusas puikiai išmanė žmogaus dvasią. Žmonėms visada būdinga prasimanyti nebūtus daiktus ir nematyti to, kas duria akis.

Tad, trokšdamas dar sykį įsitikinti, kad jis sakė tiesą, sutikau nueiti su Ancheliu į bažnyčią. Deja, bažnyčia buvo uždaryta, o jis neturėjo rakto. Anchelis parodė man statulą virš durų – šventąjį Juozapą su dailidės įrankiais rankoje. Aš pažiūrėjau, padėkojau jam ir pasiūliau kelias pesetas. Jis atsisakė tardamas:

– Mes didžiuojamės savo miestu ir ne dėl pinigų jį rodome keliauninkams.

Grįžau atgal į kelią, ir po penkiolikos minučių Viljafranka del Bjerso miestelis liko užpakaly drauge su savo vartais, gatvėmis ir mįslingais ekskursijų vadovais, neimančiais atlygio už savo paslaugas.

---

[39] Anchelis (*isp.* Angel) – angelas.

Gana ilgai ėjau keliu, vingiuojančiu per kalnus, – pastangų padėta daug, o nauda iš to menka. Iš pradžių mąsčiau apie savo vargus negandus – apie vienatvę, apie tai, kokią patyriau gėdą, apvildamas Petrusą, apie kalaviją ir jo paslaptį. Tačiau ilgai netrukus prieš akis iškilo mergaitė ir Anchelis, ir ėmiau galvoti apie juos. Juk aš rūpinausi tik savo reikalais, o jie padovanojo man tai, ką puoselėjo širdyse. Savo meilę miesteliui. Ir atsisakė bet kokio atlygio. Galvoje ėmė bręsti kol kas dar miglota mintis. Esama savotiškos grandies, siejančios viską į vieną visumą. Petrusas ne kartą tvirtino, jog neįmanoma laimėti Pergalės, negalvojant apie atpildą. Kiekvieną kartą, kai aš pamiršdavau pasaulį, visas mintis nukreipdamas į savo kalaviją, jis man surengdavo kokį nors skaudų išbandymą ir taip grąžindavo tikrovėn. Mudviem einant šventojo Jokūbo keliu, tai atsitiko ne vieną kartą.

Tai būdavo ne atsitiktinumas. Ir turėdavo kažką bendra su kalavijo paslaptimi. Mintis, gimusi mano esybės gilumoje, pamažu ėmė kilti į paviršių. Aš pats dar nesuvokiau savo minčių, bet jaučiau, jog einu teisingu keliu.

Padėkojau likimui, atsiuntusiam man mergaitę ir Anchelį: jų žodžiuose apie bažnyčias būta Visagalės Meilės. Jų dėka aš dusyk sukoriau šiai dienai numatytą kelią. Ir taip išdilo iš atminties Tradicijos Apeigų kerai, ir aš vėl abiem kojomis tvirtai atsistojau ant Ispanijos žemės.

Nejučia prisiminiau aną jau tolimą dieną, kai Petrusas man pasakė, jog mudu sukame ratus tuo pačiu keliu per Pirėnus. Prisiminiau anų dienų liūdesį. Tai buvo puiki kelionės pradžia – kas gali žinoti, gal šios dienos įvykiai man pranašauja gerą kelionės pabaigą.

Vakarop priėjau miestelį ir pasiprašiau nakvynės pas tokią senutę, už guolį ir valgį užsiprašiusią vos kelias pesetas. Mudu truputį pašnekučiavome, ir ji man prisipažino, jog tiki Švenčiausiąja Jėzaus Širdimi, pasiguodė, kad pasitaikė sausringi metai ir kad privargusi su alyvmedžiais. Aš išgėriau vyno, pavalgiau sriubos ir anksti nuėjau gulti.

Jaučiausi daug ramesnis, suvokdamas, jog mano esybės gelmėse bręsta nauja mintis, kuri netrukus turi galutinai paaiškėti. Pasimeldžiau, atlikau keletą pratimų, kurių mane išmokė Petrusas, ir ryžausi iškvieti Astrainą.

Norėjau žūtbūt aptarti su juo tai, kas atsitiko man grumiantis su šunimi. Tą dieną jis stengėsi visomis išgalėmis man pakenkti, o kai atsisakė man padėti pastatyti kryžių, nutariau visam laikui išguiti jį iš savo gyvenimo. Antra vertus, jei nebūčiau pažinęs jo balso, galimas daiktas, nebūčiau atsispyręs pagundoms, kilusioms per susirėmimą su šunimi.

– Tu stengeisi iš paskutiniųjų, kad pergalę laimėtų Legionas, – tariau jam.

– Aš nekovoju prieš savo brolius, – atsakė Astrainas.

Aš tikėjausi tokio atsakymo. Buvau netgi jį numatęs, ir būtų buvę beprasmiška pykti ant Pasiuntinio už tai, kad jis nesugeba pakeisti savo prigimties. Reikėjo paprasčiausiai su juo susidraugauti, kad jis padėtų man tokią akimirką, kokia mane ištiko dabar, ir nieko daugiau nereikalauti. Tai jo vienintelis vaidmuo. Užgniaužiau apmaudą, ir mudu gyvai sušnekome apie šventojo Jokūbo kelią, apie Petrusą, apie mano kalavijo paslaptį, kuri, kaip jaučiau, jau niekada neišdils iš mano širdies. Jis man nepasakė nieko ypatinga, nebent kad atskleisti tokias paslaptis jam draudžiama. Šiaip ar taip, ištisą popietę nepravėręs burnos, bent

galėjau kam nors išlieti širdį. Mudu šnekėjomės iki tol, kol, pasibeldusi į duris, senutė man pasakė, jog kalbu per miegus.

Atsikėliau guvus ir pailsėjęs ir iš pat ankstaus ryto leidausi į kelionę. Pagal mano apskaičiavimus vakarop turėjau pasiekti Galisijos žemes, kur buvo Santjago de Kompostela. Kelias visą laiką kilo įkalnėn, ir beveik keturias valandas teko dėti daug pastangų, kad galėčiau eiti įprastu tempu. Tikėjausi, jog už kitos keteros prasidės nuokalnė. Vis dėlto nuokalnės nebuvo, ir aš praradau viltį paspartinti žingsnius. Tolumoje dūlavo dar aukštesni kalnai, ir aš turėjau galvoje, jog kada nors man dar teks juos įveikti. Nuovargis ginė šalin nereikalingas mintis, ir galiausiai mano širdį užtvindė ramybė.

Kokia nesąmonė, mąsčiau aš, šiaip ar taip, kiek žmonių šiame pasaulyje galėtų rimtai pažiūrėti į žmogų, kuris viską meta ir iškeliauja ieškoti kalavijo? Na ir, tiesą pasakius, kas gi atsitiktų, jeigu jo nerasčiau? Išmokau RAMo pratimų, susibendravau su savo Pasiuntiniu, grūmiausi su šunimi ir žiūrėjau savo Mirčiai į akis, – kalbėjau pats vienas, stengdamasis save įtikinti, kiek naudos man davė šventojo Jokūbo kelias. Kalavijas – tai tik pasekmė. Savaime suprantama, labai noriu jį surasti, tačiau dar labiau noriu sužinoti, ką turėčiau su juo daryti. Nes reikės būtinai jį panaudoti, kaip naudojausi pratimais, kurių mane išmokė Petrusas.

Staiga aš stabtelėjau. Mintis, pamažu kilusi iš mano esybės gelmių, ūmai prasiveržė. Viskas aplink nušvito, ir mane užtvindė visagalė *Agapės* banga. Kaip aš troškau, kad čia atsirastų Petrusas ir galėčiau jam papasakoti tai, ką jis norėjo sužinoti apie mane, – tą vienintelį dalyką, kuris apvainikuotų patirtį, įgytą šventojo Jokūbo kelyje: mano kalavijo paslaptį.

Ta paslaptis, beje, kaip ir bet kokio gyvenime žmogaus siekiamo laimėjimo paslaptis, buvo labai paprasta: ką man su juo daryti?

Anksčiau man niekada nebuvo atėjusi tokia mintis. Eidamas Stebuklinguoju šventojo Jokūbo keliu, aš troškau nebent sužinoti, kur paslėptas mano kalavijas. Negalvojau, kodėl jo ieškau ir ką su juo darysiu suradęs. Visomis išgalėmis troškau, kad mano pastangos būtų atlygintos, ir nesuvokiau, jog žmogus, ko nors trokštantis, privalo aiškiai suprasti, ko jis nori iš tikrųjų. Štai vienintelė paskata ieškoti atpildo, štai mano kalavijo paslaptis.

Petrusas būtinai turėjo sužinoti, jog aš ją atskleidžiau, tačiau kažkodėl buvau įsitikinęs, kad niekada su juo nebesusitiksiu. Jis taip laukė tos dienos ir nesulaukė.

Tuomet, netardamas nė žodžio, atsiklaupiau ir, išplėšęs lapelį iš užrašų knygutės, užsirašiau, ką ketinu daryti su kalaviju. Paskiau kruopščiai perlenkiau jį pusiau ir pakišau po akmeniu, primenančiu mano bičiulį ir jo tvirtą draugystę[40]. Aišku, laikas labai greitai sunaikins tą popierėlį, tačiau simboliškai aš jį atidaviau Petrusui.

Dabar jis žino, kad aš rasiu savo kalaviją. Aš atlikau jam savo pareigą.

Vėl leidausi įkalnėn, ir *Agapė*, trykštanti iš mano širdies gelmių, ryškiomis spalvomis užliejo kalnus aplink. Dabar, atskleidęs paslaptį, turėjau surasti tai, ko ieškojau. Mane užvaldė tvirtas, nepalaužiamas tikėjimas. Ėmiau niūniuoti tą melodiją,

---

[40] Petrus – akmuo (*lot.*).

kurią prisiminė Petrusas, geležinkelio stotyje sėdėdamas ant garvežio paminos. Žodžių nežinojau, todėl teko juos pačiam prasimanyti. Aplink nebuvo nė gyvos dvasios, ir, atsidūręs tankiame miške, uždainavau visu balsu. Netrukus suvokiau, jog tie kvaili žodžiai, gimstantys mano galvoje, – vienintelė bendravimo priemonė su pasauliu, pažįstamu man vienam, nes tas pasaulis mane mokė ir auklėjo.

Šį jausmą buvau patyręs – tiesa, truputį kitaip, – pirmąsyk susidūręs su Legionu. Tą dieną pasireiškė man įgimta Kalbų Malonė. Tuomet buvau Dvasios tarnas; Dvasios, kuri pasinaudojo manimi, gelbėdama moteriškę, sukurdama Priešą, ir mane išmokė pačios žiauriausios Lemto Mūšio taktikos. Dabar viskas buvo kitaip: aš buvau Mokytojas pačiam sau ir mokiau save bendrauti su Visata.

Aš ėmiau kalbinti viską, kas pasitaikydavo man kelyje: medžius, versmes, nukritusiais lapus ir nuostabius vijoklius. Tai buvo paprastų žmonių pamoka – vaikai ją gerai įsimena, suaugusieji veikiai pamiršta. Ir aš gavau žinutę iš savo paslaptingųjų pašnekovų; lyg suprasdami kiekvieną mano žodį, atsakydami jie užtvindydavo mane Visagale Meile. Apėmė tarytum koks transas, net pats savęs išsigandau, bet vis dėlto buvau nusiteikęs toliau žaisti, kol pritrūks jėgų.

Dar sykį pasitvirtino mintis, jog Petrusas sakė tiesą: mokydamas pats save, tampi Mokytoju.

Atėjo pietų metas, bet aš nesustojau. Traukdamas pro pakelės kaimelius, patyliukais šnekėjau pats su savimi ir juokiausi, o jeigu kas nors tai pastebėdavo, tikriausiai pagalvodavo, jog nūnai šventojo Jokūbo katedroje bus ir išprotėjusių piligrimų.

Bet visa tai neturėjo reikšmės, aš mėgavausi gyvenimu, nes jau supratau, ką veiksiu su kalaviju, kai tik jį surasiu.

Iki pat vakaro ėjau lyg transo perimtas: puikiai suvokiau, kur einu, bet dabar galėjau dar geriau suprasti *Agapės* apšviestą aplinkinį pasaulį. Tuo tarpu danguje pirmą kartą per visą tą laiką ėmė tvenktis sunkūs debesys, ir aš meldžiau, kad greičiau prapliuptų lietus, nes, visą kelią tiek ilgai kentus karštį, tai būtų naujas jaudinantis potyris.

Trečią valandą popiet įžengęs į Galisijos žemes, žemėlapyje pamačiau, jog man reikės perkopti viso labo vieną kalną, ir šios dienos kelionė bus baigta. Nutariau sukarti tą kelią ir tik tada pernakvoti nedideliame miestelyje kitoje kalno pusėje. Tai buvo Trikastela, kaip tik ten didysis karalius Alfonsas XIII kadaise svajojo pastatyti didžiulį miestą. Vis dėlto praslinko šimtmečiai, o ten vis dar buvo nedidelis miestelis.

Tebedainuodamas ir tebešnekėdamas su savimi nežinoma kalba, kuria prasimaniau, kad galėčiau kalbėtis su aplinkiniu pasauliu, ėmiau kopti į paskutinį kalną – Sebrerosą. Tas pavadinimas, atlikęs nuo senovinių romėnų gyvenviečių, atrodo, reiškė „vasaris“: matyt, tą mėnesį ten atsitiko kas nors ypatinga. Senovėje ši šventojo Jokūbo kelio atkarpa buvo laikoma pačia sunkiausia, tačiau dabartiniais laikais viskas pasikeitė. Įkalnė iš tikrųjų buvo stati, tačiau milžiniška televizijos antena, kyšanti ant gretimo kalno viršūnės, buvo puikus orientyras piligrimams – anksčiau visada grėsdavo pavojus išklysti iš kelio.

Debesys slinko vis žemiau, ir ilgai netrukus aš atsidūriau tirštoje migloje. Einant Trikastelos link, man reikėjo tolydžio dairytis geltonų ženklų, nes antena dingo baltame kaip sniegas rūke. Jeigu išklysčiau iš kelio, tektų dar vieną naktį

praleisti po atviru dangumi – ir ne šiaip gryname ore, bet lyjant lietui, o tai būtų labai nemalonu. Smagu mėgautis lietumi, kai jis gaivina veidą, džiaugtis laisve ir gyvenimo pilnatve, kai žinai, jog apsinakvosi jaukioje pastogėje, kur tavęs laukia taurė vyno ir lova, kurioje galėsi pailsėti, kad turėtum jėgų rytojaus dieną leistis toliau. Visai kas kita, kai kelyje užklumpa lietinga naktis – pabandyk tada užmigti purvynėje, juo labiau, kad kiaurai permirksta tvarsčiai ir gali kaip niekur nieko įsimesti infekcija.

Reikėjo skubiai apsispręsti. Arba žygiuoti toliau ir, kol dar visai nesutemo, persigauti per rūką, tvyrantį aplink kalno viršūnę, arba grįžti atgal ir apsinakvoti kaimelyje, kurį praėjau prieš keletą valandų, o žygį per Sebrerosą atidėti rytojaus dienai.

Tą akimirką, kai supratau, jog reikia apsispręsti nedelsiant, suvokiau, kad man darosi kažkas keista. Mintis, jog aš atskleidžiau savo kalavijo paslaptį, skatino mane veržtis į priekį, link tiršto rūko, kuris veikiai turėjo mane apsupti iš visų pusių. Tas jausmas iš esmės skyrėsi nuo to, kuris mane pastūmėjo sekti paskui mergaitę prie Atleidimo Vartų arba paskui Anchelį – prie šventojo Juozapo, Darbininkų globėjo, bažnyčios.

Prisiminiau, jog Brazilijoje, retkarčiais skaitydamas paskaitas apie magiją, šią patirtį paprastai lygindavau su tokiais įgūdžiais, kaip mokymasis važinėti dviračiu. Sėdi ant dviračio, mini pedalus ir virsti ant šono. Atsikeli ir vėl virsti, ir taip kartojasi, kol pagaliau pamažu išmoksti išlaikyti pusiausvyrą. Staiga įgundi tobulai išlaikyti pusiausvyrą, ir dviratis visiškai paklūsta tavo valiai. Patirtis kaupiasi ne po truputį, bet, sakytum „įvykus stebuklui“, pasireiškia tą akimirką, kai paaiškėja, kad dviratis „tave neša“, kitaip sakant, tada, kai sugebi

išsilaikyti tiesiai ant dviejų ratų, prireikus čia palinkdamas visu kūnu į vieną pusę, čia stipriau mindamas pedalą.

Tuomet, ketvirtą valandą popiet, Sebreroso papėdėje staiga susivokiau, jog įvyko tas pats stebuklas. Tiek dienų ėjau šventojo Jokūbo keliu, o štai dabar šventojo Jokūbo kelias pats „mane nešė". Aš tik pasidaviau tam jausmui, kurį paprastai vadiname Intuicija. Skatinamas Visagalės Meilės, visą dieną netelpančios mano širdyje, džiaugsmo, apėmusio atskleidus kalavijo paslaptį, ryžtingai nuėjau rūko apsiaustos viršūnės link, nes, kita vertus, lemiamą akimirką žmogus visada priima teisingą sprendimą.

Juk tas rūkas turi kada nors išsisklaidyti, mąsčiau, stengdamasis iš paskutiniųjų ant medžių kamienų ir ant akmenų įžiūrėti geltonus šventojo Jokūbo kelio ženklus. Jau beveik ištisą valandą beveik nieko nebuvo matyti, bet aš vis dainavau gindamas šalin baimę ir tikėdamasis kokio nors neregėto stebuklo. Klampodamas per rūką, vienui vienas tame pamėklių pasaulyje, aš vėl išvydau šventojo Jokūbo kelią tokį, koks jis rodomas kino filmuose: herojus atlieka ką nors tokio, ko niekas negalėtų padaryti, o žiūrovai įsitikinę, jog tokie dalykai įmanomi tik kine. Vis dėlto tai buvo ne kinas, o pati tikriausia tikrovė. Pamažu grimzdo į dar gilesnę tylą aplinkinis miškas, rūkas po truputį sklaidėsi. Galimas daiktas, jau nebe ilgai man liko eiti kone aklinai, bet nieko negalėjau įžiūrėti – pamėkliška šviesa dažė viską aplink kraupiomis, mįslingomis spalvomis.

Aplink tvyrojo tokia slogi tyla, jog aš krūptelėjau staiga po kairei pasigirdus moters balsui. Stabtelėjau. Įsiklausiau – gal pasigirs dar kartą, tačiau neišgirdau nė menkiausio garso, netgi tokių girioje įprastų garsų kaip cikadų svirpimas, vabzdžių

zyzimas ar sausų lapų šnarėjimas po kojomis. Pažvelgiau į laikrodį: penkiolika minučių po penkių. Pasvarsčiau, jog iki Trikastelos daugių daugiausia keturi kilometrai, ir dar spėsiu juos įveikti su šviesa.

Kai atitraukiau akis nuo laikrodžio, moters balsas pasigirdo dar kartą. Tą akimirką man nutiko vienas keisčiausių atsitikimų gyvenime.

Balsas sklido ne iš miško, bet iš manęs. Skambėjo jis labai aiškiai, juo labiau kad prie klausos dar prisidėjo Intuicija. Tas balsas priklausė ne man ir ne Astrainui. Jis paprasčiausiai liepė eiti toliau ir vykdyti įsakymą nė nemirktelėjus. Toks įspūdis, lyg Petrusas būtų grįžęs ir kalbėjęs su manimi apie įsakymų klausymą ir vykdymą, kai tuo tarpu aš jaučiausi esąs tik dalelytė šventojo Jokūbo kelio. Rūkas vis labiau sklaidėsi, atrodė, jog netrukus virš galvos pamatysiu atvirą dangų, retus medžius iš abiejų pusių, drėgną ir slidžią žemę po kojomis ir skardų šlaitą, kuriuo jau taip seniai kariuosi aukštyn.

Staiga tą pačią akimirką, lyg stebuklinga lazdele mostelėjus, rūkas visiškai išsisklaidė. Priešaky ant kalno viršūnės pamačiau Kryžių.

Pažvelgiau į debesų jūrą, iš kurios jis ką tik išniro, ir į kitą jūrą, sūkuriuojančią aukštai virš galvos. Tarp tų dviejų vandenynų dunksojo aukščiausių kalnų viršūnės ir Sebreroso viršukalnė su Kryžiumi. Ūmai panorau pasimelsti. Supratau, jog nukrypsiu nuo tiesaus kelio į Trikastelą, bet vis dėlto nutariau užkopti ant kalno ir pasimelsti kryžiaus papėdėje. Keturiasdešimt minučių lipau į kalną, tylėdamas ir tylos supamas iš visų pusių. Pramanytoji kalba išgaravo man iš galvos, ji jau nebegalėjo

manęs sieti nei su žmonėmis, nei su Dievu. Šventojo Jokūbo kelias pats vedė mane, jis turėjo man parodyti, kur guli paslėptas kalavijas. Petrusas sakė teisybę.

Viršukalnėje, prie Kryžiaus, sėdėjo žmogus ir kažką rašė. Iš pradžių man dingtelėjo mintis, jog tai aukštybių pasiuntinys, antgamtinis regėjimas. Vis dėlto Intuicija man pakuždėjo: ne, ir aš netikėtai pastebėjau ant jo drabužių išsiuvinėtą kriauklę. Tai buvo viso labo piligrimas, jis ilgai žiūrėjo į mane, paskiau sudirgęs pasikėlė ir dingo man iš akių. Galimas daiktas, kaip ir aš jis tikėjosi pamatyti ką nors kita, kad ir Angelą, tačiau apsireiškė paprastas žmogus. Žmogus, einantis paprastų žmonių keliu.

Nors ir kaip troškau melstis, vis dėlto negalėjau ištarti nė žodžio. Ilgai stovėjau prie kryžiaus, žiūrėdamas į kalnus ir debesis, taip dengiančius dangų ir žemę, jog buvo matyti nebent kalnų viršūnės.

Žemėliau, per kokį šimtą metrų, pastebėjau nedidelį kaimelį – namukus, išsibarsčiusius aplink bažnyčią, – ten jau žiebėsi žiburiai. Ką gi, bent turėsiu kur pernakvoti, jeigu jau tokia Kelio valia. Nežinojau, kada tai atsitiks, tačiau, nors Petruso nebebuvo šalia, aš turėjau kitą vedlį. Mane vedė Kelias.

Į kalną įkopė pasiklydęs ėriukas ir atsidūrė tarp manęs ir kryžiaus. Dirstelėjo į mane išsigandęs. Dar ilgai žiūrėjau į beveik perdėm pajuodusį dangų, kryžių ir baltą ėriuką šalia. Paskiau staiga pajutau nepaprastą nuovargį nuo visų išbandymų, grumtynių, pamokų, tos pernelyg užsitęsusios kelionės. Staigus skausmas, pervėręs skrandį, pakilo aukštyn, užgniaužė gerklę, ir aš pravirkau, tiesa, be ašarų, pravirkau prie šito ėriuko ir kryžiaus. Kryžiaus, kurio man nereikia statyti, nes štai jis stovi prieš mane – aukštas, vienišas, nepavaldus laikui. Tai

buvo duoklė, žmogaus paaukota ne kokiems nors dievams, bet sau pačiam. Visos pamokos, išmoktos šventojo Jokūbo kelyje, sukosi galvoje tuo metu, kai raudojau regint vienam vieninteliam liudytojui – ėriukui.

– Viešpatie, – prabilau, kai pagaliau sugebėjau melstis, – aš nesu prikaltas prie šito kryžiaus ir nematau, kad kas nors kitas būtų prikaltas. Kryžius tuščias, ir teesie toks per amžių amžius, nes Mirties laikas pasibaigė, ir mano širdyje prisikelia Dievas. Šitas kryžius – begalinės Galios simbolis, nukryžiuotos ir žmogui mirusios Galios, kuria visi mes apdovanoti. Dabar toji Galia prisikelia gyventi, pasaulis išgelbėtas, ir aš moku daryti Tavo stebuklus. Nes nuėjau visą kelią, kuriuo eina paprasti žmonės, ir atskleidžiau Tavo paslaptį. Tu irgi nuėjai tą kelią, kuriuo eina paprasti žmonės. Tu atėjai į šį pasaulį mokyti mus to, kas mums suprantama, bet mes nenorėjome Tavęs klausyti. Tu mums parodei, jog kiekvienas gali pelnyti Galią ir Šlovę, ir mus išgąsdino toji ligi tol mums nežinoma galimybė. Mes tave nukryžiavome ne todėl, jog buvome nedėkingi Dievo Sūnui, – stačiai pabijojome pripažinti savo galimybes. Mes Tave nukryžiavome bijodami susilyginti su dievais. Laikui bėgant, paklusdamas tradicijai, Tu vėl virtai vienu iš gausybės tolimų dievų, o mes susitaikėme su savąja žmogaus dalia.

Ne nuodėmė būti laimingam. Išmokęs šešeto pratimų ir turėdamas jautrią klausą, žmogus gali įkūnyti savo slapčiausias svajones. Aš pernelyg puikavausi savo išmintimi, ir Tu nubaudei mane priversdamas nueiti tą kelią, kuris įmanomas kiekvienam, ir atskleisti tai, ką permanome mes visi, jeigu tik truputį atidžiau imame stebėti gyvenimą. Tu leidai man suvokti, jog kiekvienas savaip ieško laimės ir jog nėra tokio pavyzdžio,

kurį galėtume duoti kitiems. Ieškodamas savo kalavijo, privalėjau iš pradžių atskleisti jo paslaptį, o paslaptis pasirodė labai paprasta: reikia tik žinoti, ką suradus su juo daryti. Ką daryti su kalaviju ir kaip mėgautis laime, kurią jis man suteiks.

Aš turėjau nueiti tiek kilometrų, kad atskleisčiau tai, ką žinojau anksčiau, ką žinojome visi mes, – tai, ką sunku pripažinti. Viešpatie, ar yra kas nors sunkesnio žmogui už mintį, kad jis gali tapti galingas? Žmogui nuo pat jo sukūrimo įgimtas tas skausmas, kuris dabar man varsto širdį, spaudžia ašaras ir gąsdina ėriuką. Tik nedaugelis sugeba išlaikyti laimėtos pergalės naštą: daugelis atsisako svajonių, kai tik pamato, kad jos įgyvendinamos. Žmonės per daug prisirišę prie šios žemės labo ir atsisako teisės stoti į Lemtą Mūšį, nes nežino, ką reikės daryti su savo laime. Lygiai taip pat kaip aš: aš troškau susirasti kalaviją, nors nežinojau, ką su juo darysiu.

Pamažu budo manyje miegantis Dievas, vis aštresnis skausmas varstė man širdį. Pajutęs šalimais stovint Mokytoją, pirmąkart sugebėjau išspausti ašarą. Verkiau dėkingas už tai, kad jis liepė man ieškoti kalavijo einant šventojo Jokūbo keliu. Verkiau dėkingas Petrusui, kuris, netardamas nė žodžio, įteigė, jog mano svajonės išsipildys tik tuo atveju, jeigu iš pradžių suvoksiu, kam jos galėtų praversti. Mačiau kryžių, o šalia jo – ėriuką, kuris galėjo laisvas klajoti po kalnus, matyti debesis virš galvos ir po kojomis.

Ėriukas atsistojo, ir aš nusekiau įkandin jo. Žinojau, kur jis mane veda, ir pasaulis, nors ir apsiaustas debesų ūko, pasidarė man skaidrus ir perregimas. Aš nemačiau danguje Paukščių Tako, bet buvau įsitikinęs: jis yra, jis rodo visiems šventojo

Jokūbo kelią. Sekiau įkandin ėriuko, grįžtančio į miestelį, kuris – kaip ir kalnas – vadinosi Sebrerosu. Kadaise ten įvyko stebuklas: tai, ką tu darai, virto tuo, kuo tu tiki. Argi ne tai sudarė manojo kalavijo ir Stebuklingojo šventojo Jokūbo kelio paslaptį?

Leisdamasis nuo kalno, nejučia prisiminiau vieną atsitikimą. Vienas valstietis iš gretimo kaimelio išėjo į Sebrerosą klausyti mišių, nors tą dieną įsisiautėjo smarki audra. Jas aukojo vienuolis, kone visiškai netekęs tikėjimo ir širdies gilumoje niekinantis valstiečio pasiaukojimą. Tačiau Aukojimo akimirką duona virto Kristaus kūnu, o vynas – Jo krauju. Tos relikvijos ligi šiol saugomos kaimo bažnytėlėje, ir jų vertei neprilygsta visi Vatikano lobiai.

Ėriukas stabtelėjo prie miestelio, kur buvo tik viena gatvė, vedanti tiesiai prie bažnyčios. Tą akimirką, pagautas nenusakomos baimės, ėmiau kartoti: „Viešpatie, nesu vertas įžengti į Tavo Namus.“ Tačiau ėriukas dirstelėjo į mane, lyg žvilgsniu norėdamas pasakyti, jog jau seniai laikas pamiršti, kad galiu būti nevertas: mano širdyje atgimė Galia lygiai taip pat, kaip ji gali atgimti visiems žmonėms, sugebantiems savo gyvenimą paversti Lemtu Mūšiu. Ateis diena, skaičiau aš ėriuko akyse, ir žmogus vėl pajus savo orumą, ir visa Gamta ims šlovinti Dievą, pagaliau atsibudusį iš miego.

Visa tai aš perskaičiau ėriuko akyse, ėriuko, tapusio mano vedliu šventojo Jokūbo kelyje. Akimirką viskas aplink aptemo, ir prieš mano akis šmėkštelėjo paveikslai, panašūs į Apokalipsę: išvydau Avinėlį soste ir žmones, jo krauju plaunančius savo drabužius. Tai budo Dievas, snaudęs kiekvieno mūsų širdyje. Mačiau taipgi mūšius, nepriteklių metus, katastrofas,

artimiausiais metais sukrėsiančias pasaulį. Tačiau viskas turėjo pasibaigti Avinėlio pergale, ir kiekvienas žmogus, kiek tik jų buvo žemėje, turėjo pažadinti savo širdyje snaudžiantį Dievą, idant Jis pabustų visa savo Galybe.

Atsistojęs aš nusekiau įkandin ėriuko prie koplytėlės, kurią pastatė valstietis ir vienuolis, galų gale patikėję tuo, ką daro. Niekas nežinojo, kas jie tokie. Tik du antkapiai be jokių įrašų stovėjo toje vietoje, kur jie buvo palaidoti. Ir nežinia, katro palaikai po katruo akmeniu ilsisi. Idant atsitiktų Stebuklas, reikėjo, kad dvi jėgos stotų į Lemtą Mūšį.

Man priėjus prie koplytėlės durų, ji visa buvo užlieta saulės šviesos. Taip, aš buvau vertas peržengti jos slenkstį, nes buvau atgavęs savo kalaviją ir žinojau, ką turėsiu su juo daryti. Tai buvo ne Atleidimo Vartai, nes aš jau išpirkau savo nuodėmes išplaudamas savo drabužius Avinėlio krauju. Dabar aš troškau tik viena: paimti kalaviją į rankas ir stoti į Lemtą Mūšį.

Koplytėlėje nebuvo kryžiaus. Ant altoriaus stovėjo taurė ir patena – relikvijos, kurias mačiau per Šokio pratimą. Aš vėl ėmiau tikėti stebuklais ir nebūtais dalykais, kuriuos žmogus sugeba atlikti kasdieniame gyvenime. Viršukalnės aplink tarytum tvirtino, jog jos tik todėl čia ir dunkso, kad mestų iššūkį žmogui. Ir jog žmogus gyvena tik todėl, kad turėtų garbę priimti tą iššūkį.

Ėriukas dingo tarp klauptų, ir aš pažvelgiau į priekį. Prie altoriaus šypsodamas stovėjo Mokytojas. Su mano kalaviju rankose.

Aš stabtelėjau. Jis žengė artyn. Praėjo pro šalį ir atsidūrė už durų. Aš nusekiau įkandin. Žvelgdamas į tamsų dangų, jis ištraukė kalaviją iš makšties ir liepė man paimti už rankenos. Paskiau, nukreipęs smaigalį aukštyn, padeklamavo šventąją psalmę apie tuos, kurie keliauja ir kovoja:

– Nors tūkstantis kristų tavo kairėje ir dešimt tūkstančių dešinėje, tavęs niekas nepasieks. Tu žiūrėsi ir matysi, kaip baudžiami nedorėliai. Tu pasirinkai VIEŠPATĮ savo prieglauda, Aukščiausiąjį savo užuovėja, todėl neištiks tavęs žala, nepalies tavo palapinės nelaimė, nes jis palieps savo angelams saugoti tave visur, kad ir kur tu eitum.

Aš atsiklaupiau, ir jis, kalavijo plokštuma palietęs mano petį, tarė:

– Tu sumindžiosi liūtą ir gyvatę, sutrypsi liūtuką ir slibiną.

Tuo metu, kai nuskambėjo paskutiniai žodžiai, pliūptelėjo lietus. Apvaisinęs žemę, vanduo grįždavo atgal į aukštybes tik tada, kai jo subrandintas grūdas išleisdavo daigą, išaugdavo medis, išsiskleisdavo gėlė. Lijo vis stipriau, o aš stovėjau vienplaukis, išdidžiai iškėlęs galvą, pirmą kartą per visą tą laiką, kai leidausi šventojo Jokūbo keliu, mėgaudamasis dangaus dovana. Prisiminiau išdegusius laukus ir apsidžiaugiau, nes šį vakarą visi jie bus palaistyti. Prisiminiau Leono akmenis, Navaros kviečius, ištroškusius Riochos vynuogynus, kurie šiąnakt godžiai geria vandenį, pliaupiantį iš aukštybių ir apdovanojantį dangaus galia.

Prisiminęs savo pastatytą kryžių, pagalvojau, kad audra tikriausiai vėl bus jį išvertusi, idant kitas piligrimas galėtų perprasti Įsakymo ir Paklusnumo paslaptį. Prisiminiau krioklį, kuris dabar, lietui pliaupiant, tikriausiai dar sustiprėjo, prisi-

miniau Fonsebadoną, kur palikta tiek Galios, kad žemė vėl taptų derlinga. Prisiminiau vandenį, kurį gėriau iš daugybės šaltinių ir versmių, – dabar jie niekada nenuseks ir neišdžiūs. Aš buvau vertas kalavijo, nes žinojau, ką su juo darysiu.

Mokytojas padavė man kalaviją, ir aš stipriai sugniaužiau jo kotą. Apsižvalgiau žiūrėdamas ėriuko, bet jis buvo dingęs. Beje, tai nebeturėjo jokios reikšmės: iš dangaus pliaupė Gyvasis Vanduo, ir mano kalavijo ašmenys dar skaisčiau žėrėjo.

EPILOGAS: SANTJAGO DE KOMPOSTELA

Pro viešbučio langą matau šventojo Jokūbo katedrą ir turistų būrelį prie didžiųjų durų. Šmėkščioja studentai juodais viduramžių drabužiais, suvenyrų pardavėjai atidaro savo kioskelius. Ankstus rytmetys, ir, jei neskaičiuosime kelionės užrašų, tai pirmieji žodžiai, kuriuos parašiau apie šventojo Jokūbo kelią.

Čionai atvažiavau autobusu, važinėjančiu tarp Pedrafitos, esančios netoli Sebreroso, ir Kompostelos. Per keturias valandas įveikėme pusantro šimto kilometrų, skiriančių tuos du miestus, ir kaipgi čia neprisiminsi, jog mudu su Petrusu eidavome tokį atstumą dvejetą savaičių. Netrukus išeisiu iš viešbučio ir ant šventojo Jokūbo kapo padėsiu Švenčiausiosios Mergelės paveikslą, pritvirtintą prie trijų kriauklių. Paskiau kaip galima greičiau išskrisiu į Braziliją, nes ten manęs laukia galybė neatidėliotinų reikalų. Pamenu, Petrusas man sakė, jog visus piligrimystės prisiminimus jis sudėjo į paveikslą, o man galvon dingtelėjo mintis parašyti knygą apie tai, kas atsitiko kelionės metu. Vis dėlto toji mintis dar miglota, tolima, ir dabar, atgavus kalaviją, dar turiu begalę visokių reikalų.

Kalavijo paslaptis žinoma tik man vienam, ir aš niekam jos neatskleisiu. Ji surašyta popieriaus lapelyje ir paslėgta po

akmeniu, tačiau po anos liūties vargu ar išliko. Juo geriau. Petrusui nebūtina žinoti, kad aš atskleidžiau kalavijo paslaptį.

Aš paklausiau Mokytoją, kaip jis sužinojo, kada aš turiu ateiti. Galimas daiktas, jis jau seniai manęs čia laukia? Nusijuokęs jis atsakė, jog atvažiavo tik šįryt ir išvažiuotų rytojaus dieną, jeigu aš nebūčiau pasirodęs.

Paklausiau, kaip jis sugebėjo tai įminti, bet jis neatsakė nė žodžio. Tačiau, kai atėjo laikas atsisveikinti, Mokytojas, jau sėsdamasis į automobilį ir ruošdamasis grįžti į Madridą, man padavė nedidelį Šventojo Jokūbo Kalavijo ordino ženklą ir pasakė, jog, pažvelgęs ėriukui į akis, aš gavau didįjį Apreiškimą.

Ką gi, jeigu ir vėliau stengsiuos atsispirti silpnybėms, galimas daiktas, kada nors sugebėsiu suvokti, jog mes visada ateiname laiku ten, kur mūsų laukiama.

Coelho, Paulo

Co-38 PILIGRIMAS / Paulo Coelho; iš portugalų kalbos vertė

Valdas V. Petrauskas. – Vilnius: Vaga, 2007. – 240 p.

ISBN 978-5-415-01946-5

„Piligrimas" – pirmoji brazilų rašytojo Paolo Koeljo (Paulo Coelho) knyga, išgarsinusi autorių visame pasaulyje. Šis kūrinys – tai lyg visos brazilų rašytojo kūrybos įžanga, jo filosofijos raktas: autorius pasakoja apie savo kelionę į Santjago de Kompostelą, kur nuo seniausių laikų keliauja visų šalių piligrimai pagerbti šventojo Jokūbo kapo. Tame kelyje jis sutinka ir draugų, ir priešų, išmoksta kovoti su demonais, įžvelgti slaptąją kasdienių dalykų prasmę, išmoksta atminties, intuicijos, dėmesio ugdymo pratimų, kuriuos jam dėsto paslaptingas vedlys.

UDK 869. 0(81)-3

Paulo COELHO
PILIGRIMAS

Redaktorė Irena BALČIŪNIENĖ

Korektorė Daiva LIŠKAUSKAITĖ

Dailininkė Deimatė RYBAKOVIENĖ

Maketavo Ernestas VINICKAS

Leidykla VAGA, Gedimino pr. 50, LT-01110 Vilnius

El. p. info@vaga.lt; www.vaga.lt

Tel. +370 5 249 81 21; faks. +370 5 249 81 22

Spausdino AB „Spauda", Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Tiražas 12050 egz.

„Čionai atvažiavau autobusu, važinėjančiu tarp Pedrafitos, esančios netoli Sebreiro, ir Kompostelos. Per keturias valandas įveikėme pusantro šimto kilometrų, skiriančių tuos du miestus, ir kaipgi čia neprisiminsi, jog mudu su Petrusu eidavome tokį atstumą dvejetą savaičių. Netrukus išeisiu iš viešbučio ir ant šventojo Jokūbo kapo padėsiu Švenčiausiosios Mergelės paveikslą, pritvirtintą prie trijų kriauklių. Paskiau kaip galima greičiau išskrisiu į Braziliją, nes ten manęs laukia galybė neatidėliotinų reikalų. Pamenu, Petrusas man sakė, jog visus piligrimystės prisiminimus jis sudėjo į paveikslą, o man galvon dingtelėjo mintis parašyti knygą...“

Paulo Coelho

www.vaga.lt 9 785415 019465